

Treba djeci objasniti točno koja prava imaju jer neki ne znaju.

Po mome mišljenju djeca nemaju druga prava, nego kao i ostali.

Mišljenja

Djeca možda i imaju svoja prava, ali koja odrasli zaborave.

Kad negdje idu da me pitaju želim li ja to.

i stavovi

djece i mladih u Hrvatskoj

Reći roditeljima da smo mi ljudi i da ćemo jednog dana biti kao oni i treba im reći naša prava.

Da sam ravnatelj škole, uveo bih radionice za upoznavanje drugih kultura.

Ja im pričam,
a oni me ne slušaju.

Kada kažeš nešto pametno tijekom sata, oni se ismijavaju.

Trebalo bi napraviti školu za roditelje gdje bi oni učili o dječjim pravima.

Volio bih da se više priča o tome di je netko pomogao nekom drugom.

Mišljenja

i stavovi

djece i mladih u Hrvatskoj

Ured UNICEF-a za Hrvatsku zahvaljuje svim građanima i tvrtkama koji su svojim donacijama omogućili provođenje istraživanja o stavovima i mišljenjima djece i mladih u Hrvatskoj te pripremu i tisku ove publikacije.

Izdavač

UNICEF, Ured za Hrvatsku

Autorice

Mirela Miharija, Branka Kuridža

Urednica

Gorana Dojčinović

Koordinator

Filip Galetić

Recenzentice

Jasenka Pregrad

Vedrana Spajić Vrkaš

Lektura

Ivan Ćesić, Editor Plus

Grafičko oblikovanje

Zinka Kvakić

Fotografije

Vanda Kljajo

Ured UNICEF-a i ovim putem zahvaljuje svoj djeci i mladima koji su sudjelovali u ovome istraživanju te svim ravnateljima i učiteljima koji su omogućili provođenje intervjua u svojim školama.

Sva prava pridržava izdavač.

Prilikom korištenja citata i materijala iz ove publikacije, molimo navedite izvor.

Za sve obavijesti možete se obratiti izdavaču.

Ova publikacija ne izražava nužno službene stavove UNICEF-a.

Tiskano u Hrvatskoj

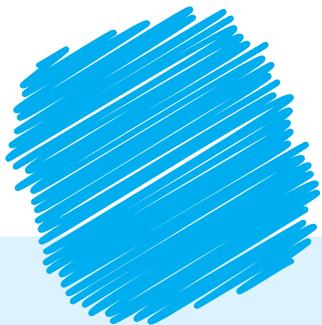
Naklada: 1000 primjeraka

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilište knjižnice u Zagrebu pod brojem 758157

ISBN 978-953-7702-02-1

SADRŽAJ

4	PREDGOVORI
6	I. UVOD
8	II. CILJEVI ISTRAŽIVANJA O MIŠLJENJIMA I STAVOVIMA DJECE I MLADIH U HRVATSKOJ
9	III. METODOLOGIJA
10	IV. UZORAK
11	V. PODRUČJA I TEME ISTRAŽIVANJA
11	1. SLOBODNO VRIJEME I MEDIJI
15	2. SVAKODNEVNI ŽIVOT, DOM I DRUŠTVO
24	3. ŠKOLA
28	4. KOLIKO DJECA I MLADI POZNAJU PRAVA DJETETA
37	VI. DA JE MENI ČAROBNI ŠTAPIĆ!
38	VII. DISKUSIJA I ZAKLJUČCI
40	VIII. LITERATURA
	DODATAK 1 ISTRAŽIVANJE O DJEĆJIM PRAVIMA MEĐU DJECOM OSNOVNOŠKOLSKOG UZRASTA - REZULTATI
	DODATAK 2 ISTRAŽIVANJE O DJEĆJIM PRAVIMA MEĐU MLADIMA SREDNJOŠKOLSKOG UZRASTA - REZULTATI

PREDGOVORI

Sudjelovanje djece u odlučivanju, u svim pitanjima koja se na njih odnose, njihovo je temeljno pravo, a ne dar ili privilegija koja se s odraslim prenosi na djecu. Uz to, uvažavanje dječjih stavova i mišljenja vodi ka donošenju boljih odluka te jača njihovu provedbu i razumijevanje demokracije.

No unatoč brojnim dokazima o koristima koje proizlaze iz sudjelovanja i zakonskoj obvezi da uključimo djecu u donošenje odluka koje ih se tiču, često možemo čuti i kako djeci nedostaje kompetencija ili iskustva da sudjeluju u donošenju odluka ili kako bi djeca trebala prvo učiti o svojim odgovornostima pa tek onda o pravima te kako će sudjelovanje djece dovesti do manjeg poštovanja odraslih.

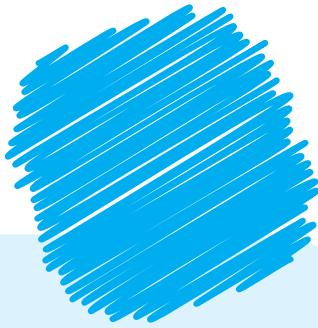
I naše se društvo nalazi pred izazovom kako riječi i članke Konvencije o pravima djeteta pretvoriti u konkretnе rezultate za djecu, kako mijenjati svijest javnosti i postupke kojima ostvarujemo, a ne kršimo prava djece.

U sklopu obilježavanja 20. rođendana Konvencije o pravima djeteta, UNICEF je u suradnji s Uredom pravobraniteljice za djecu te uz dopuštenje Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, potaknuo provođenje istraživanja o stavovima i mišljenjima djece koje je u osnovnim i srednjim školama provela agencija Ipsos Puls, na čelu s Brankom Kuridžom kojoj i ovdje zahvaljujemo na predanosti u etičkom provođenju istraživanja s djecom te očuvanju kvalitete podataka dobivenih od djece. Sažetak istraživanja je pripremila psihologinja Mirela Miharija, kojoj zahvaljujemo na trudu u pisanju i sažimanju velikog broja podataka koji su dobiveni istraživanjem. U finalnoj izradi publikacije, svojim su uvidima uvelike doprinijele Jasenka Pregrad i prof.dr.sc. Vedrana Spajić Vrkaš.

Dječja razmišljanja i stavove u ovoj publikaciji želimo podijeliti sa svim dionicima koji stvaraju okruženje u kojem živimo zajedno - i djeca i odrasli. Prije svega, nadamo se da će nalazi ovoga istraživanja doći do što više donositelja odluka na svim razinama - učitelja, ravnatelja, novinara, urednika, socijalnih radnika, stručnjaka, roditelja i drugih.

Dječje poruke iz ovoga istraživanja pozivaju na promjenu.
Djelujmo u skladu s njima, čim prije!

Lora Vidović
predstojnica Ureda UNICEF-a za Hrvatsku

Zaštita i sudjelovanje djece ključne su riječi koje moramo zapamtiti kao zadaću za što potpunije ostvarivanje Konvencije o pravima djeteta u budućim godinama. Takve nam zaklučke sugerira sadašnje stanje dječjih prava u Republici Hrvatskoj.

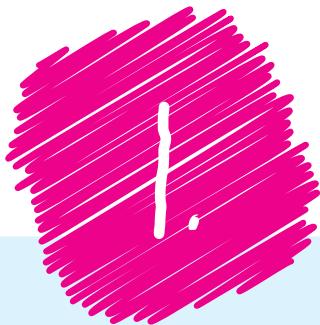
Danas doista možemo reći da su na planu zaštite djece učinjeni pomaci koje Konvencija postavlja pred svoje članice, posebice kada je riječ o osviještenosti o potrebi zaštite djece i njihovih prava, ali i obvezama države u vezi s time. No, to se teško može reći za ostvarivanje prava djece na sudjelovanje, za koje - nažalost - vidimo da se ostvaruje tek u tragovima.

Djeca imaju pravo znati za svoja prava, a upravo nam istraživanja i neposredni susreti i razgovori s djecom pokazuju da velik broj njih ni ne zna da djeca imaju posebna prava, koja im jamči država. Na mnogim mjestima izostaje svaki govor o dječjim pravima ili načinima njihova ostvarivanja, a puno je nesporazuma i krivih interpretacija čak i tamo gdje se o njima više govori. Smatramo da i osnovne i srednje škole trebaju - ne samo prigodničarski, nego kontinuirano - više vremena posvetiti poučavanju djece o njihovim pravima i mogućnostima sudjelovanja, o pravu na traženje odgovora na sva njihova pitanja.

U školi moramo poučiti djecu o tome kako se zauzeti za svoja prava, kako se odgovorno ponašati prema sebi i drugima, što učiniti u slučaju kršenja dječjih prava, kako se izboriti za pravo slobodnog izražavanja mišljenja. U školskim programima neizostavno bi se moralo naći mjesta za poučavanje o ljudskim pravima te za odgoj djece za demokratsko građanstvo. Važno je da djeca dobiju informacije, znanja i vještine važne za sudjelovanje u demokratskom odlučivanju, što je za njih važno i danas, a ne samo u budućnosti kad postanu odrasli građani. U tome važnu ulogu imaju odrasli, ponajprije škole, ali i cijelokupan sustav odgoja i obrazovanja.

Djeci i mladima nužno je pružiti svu potporu kako bi se među njima, ali i među svim odraslima, razvila svijest o važnosti dječjeg sudjelovanja u odlučivanju. O tome kako usmjeriti i oblikovati tu potporu doznajemo osmišljenim pristupima, među kojima su i istraživanja dječjih stajališta o svijetu koji ih okružuje i njihovu položaju u tom svijetu. Zato je i ovo UNICEF-ovo istraživanje o stajalištima djece i mladih o dječjim pravima još jedan korak bliže razumijevanju i ostvarivanju dječjeg prava na sudjelovanje u životu društvene zajednice, u kojoj su djeca punopravni članovi.

Mila Jelavić
pravobraniteljica za djecu

I. UVOD

Ljudska prava se dotiču velikog dijela našeg života, a njihovo je kršenje u korijenu gotovo svih problema koji se javljaju u suvremenom društvu, ne samo ratnih sukoba nego i siromaštva, ekonomski nejednakosti, bezakonja, raznih oblika nasilja, odnosno nepoštivanja i/ili ugrožavanja integriteta. U navedenim situacijama najviše pate najranjivije skupine društva u koje se ubrajaju i djeca.

Nažalost, nema razdoblja u ljudskoj povijesti niti područja na kugli zemaljskoj gdje zlostavljanje i iskorištavanje djece nije prisutno u većoj ili manjoj mjeri. Djeca se rađaju s temeljnim slobodama i pravima koja pripadaju svim ljudskim bićima.

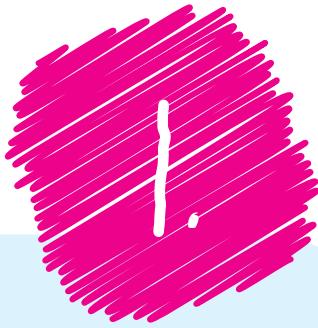
Međutim, s obzirom na to da su bila i još uvijek jesu, u velikom broju slučajeva, izložena gladi, ratnim stradanjima, nedostatku liječničke skrbi, iskorištavanju radom i mnogim drugim traumama, ukazala se potreba da se istaknu njihova posebna prava koja bi omogućila svakom dijetetu kvalitetno življjenje i odrastanje. Prava djeteta obvezuju odrasle da uvažavaju potrebe djece i štite ih.

Konvencija o pravima djeteta predstavlja prvi sveobuhvatan međunarodni dokument na području zaštite prava djece, kojim se štite djeца do navršene 18. godine. Konvenciju o pravima djeteta usvojila je Generalna skupština Ujedinjenih naroda 1989. godine te je to postao najviše puta ratificiran dokument o ljudskim pravima (više od 180 zemalja ga je ratificiralo). Republika Hrvatska stranka je Konvencije o pravima djeteta od 6. listopada 1991. godine prema Odluci o objavlјivanju mnogostranih međunarodnih ugovora, kojih je Republika Hrvatska stranka na temelju notifikacija o sukcesiji.

Konvencija sadrži univerzalne standarde koje država koja je potpisala i ratificirala Konvenciju mora jamčiti svakome dijetetu. To je prvi dokument u kojem se dijetetu pristupa kao subjektu s pravima, a ne samo kao osobi kojoj treba posebna zaštita. Konvencija prvenstveno govori o obvezama odraslih u odnosu prema dijetetu, kao i o obvezama brojnih društvenih čimbenika vezano uza zaštitu djeteta.

Slijedi podjela s obzirom na vrste prava koja se nalaze u Konvenciji:

- 1.** Prava preživljavanja. Uključuju članke Konvencije koji osiguravaju dijetetu zadovoljavanje temeljnih potreba za njegovu opstojnost kao npr. pravo na život, prehranu, smještaj, zdravstvenu zaštitu.
- 2.** Razvojna prava. Uključuju članke Konvencije koji osiguravaju dijetetu najbolji mogući razvoj, kao npr. pravo na obrazovanje, igru, slobodno vrijeme, kulturne aktivnosti.

3.

Zaštitna prava. Uključuju članke Konvencije koji osiguravaju zaštitu djeteta, kao npr. pravo na zabranu dječjeg rada, pravo na zaštitu djece od droga, alkohola, cigareta, pravo na zaštitu djece izbjeglica, kao i djece u oružanim sukobima.

4.

Prava sudjelovanja. Uključuju članke Konvencije koji omogućuju djetetovo aktivno sudjelovanje u svojem okruženju kako bi se pripremio za ulogu aktivnoga građanina u budućnosti, kao npr. pravo na udruživanje i pravo na slobodno izražavanje svojih misli.

Za cijelovit razvoj djeteta nužno je poštivati sva prava koja se nalaze u Konvenciji, bez postavljanja hijerarhije. Ona obvezuje i daje aktivnu ulogu svim čimbenicima koji pridonose zaštiti prava djece. To znači da svi oni zajedno trebaju omogućiti optimalan razvoj djeteta, a istodobno dijete treba naučiti kako štititi svoja i tuđa prava.

Jedna od obveza države stranke Konvencije jest upoznavanje djece i odraslih s načelima i odredbama Konvencije o pravima djeteta, koristeći se pritom primjerenim sredstvima i razumljivijim jezikom:

Dakle, sve osobe mlađe od 18 godina trebale bi biti upoznate s temeljnim pravima djeteta, kako bi postale svjesne svojih prava, načina stjecanja istih, kao i zaštite u slučaju njihova ugrožavanja. Također sa stjecanjem spoznaje o svojim pravima, djecu treba učiti i osobnoj odgovornosti prema poštivanju prava drugoga.

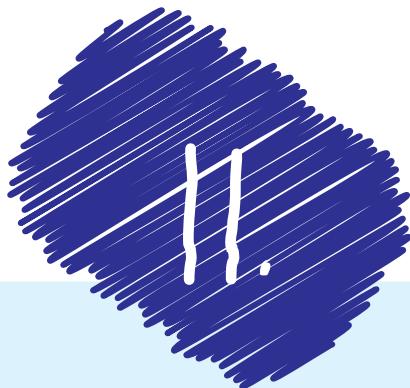
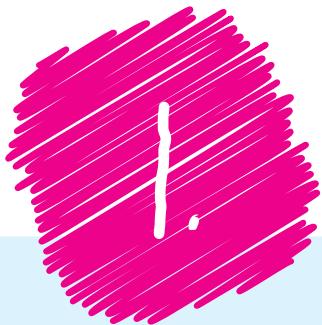
Članak 42. Države stranke obvezuju se da će s načelima i odredbama ove Konvencije što šire upoznati i odrasle i djecu putem odgovarajućih i aktivnih sredstava.

Jedan od velikih izazova koje Konvencija stavlja pred sve države potpisnice jest omogućiti djeci aktivno sudjelovanje u rješavanju pitanja koja utječu na njihov život i dopustiti im slobodu izražavanja mišljenja te ozbiljno uzeti u obzir gledišta koja ona iznose.

Pravo djeteta na slobodno izražavanje osobnog mišljenja nije lako ostvarivo iz niza razloga, kao što su primjerice njihova dob, nedovoljan vokabular ili nedovoljno razvijena vještina pisanih izražavanja, pristup telefonu, javnom prijevozu, kao i nepostojanje prava glasovanja.

Članak 12.

1. Države stranke osigurat će djetetu koje je sposobno oblikovati svoje osobno mišljenje, pravo na slobodno izražavanje svojeg mišljenja o svim pitanjima koja se na njega odnose, i uvažit će to mišljenje u skladu s dobi i zrelošću djeteta.
2. U tu svrhu, djetetu se napose mora osigurati da bude, izravno ili preko posrednika, odnosno odgovarajuće službe, saslušano u svakome sudskom i upravnom postupku koji se na njega odnosi na način koji je u skladu s postupovnim pravilima domaćeg prava.

No ovdje svakako treba istaknuti i odgovornost te ulogu odraslih koji često ne znaju ili ne žele saslušati djecu. Društvo u cijelosti, od obitelji, škole, susjedstva pa do relevantnih tijela državne uprave, treba se u svojem djelovanju mijenjati i prilagođavati kako bi se uspješno ostvarilo ovo pravo. Odrasli moraju poticati dječju participaciju; tražiti od djece da izraze svoje želje i mišljenja te im pritom osigurati okruženje u kojem se osjećaju sigurno i zaštićeno i uzimati u obzir ono što su djeca iznijela prilikom donošenja odluka. Ovaj proces zahtijeva razvijanje partnerskog odnosa između djece i odraslih, u kojem su jasne njihove uloge i odgovornosti.

Članak 13.

- 1. Dijete ima pravo na slobodu izražavanja. To pravo mora uključivati slobodu traženja, primanja i širenja informacija te ideja svake vrste, usmeno, pismeno ili tiskom, umjetničkim oblikom ili kojim drugim sredstvom prema izboru djeteta i bez obzira na granice.**
- 2. Ostvarivanje ovog prava može biti podvrgnuto samo onim ograničenjima koja su propisana zakonom i koja su prijeko potrebna radi:**
  - a) poštivanja prava i ugleda drugih ili**
  - b) zaštite državne sigurnosti, javnog reda, zdravlja ili morala.**

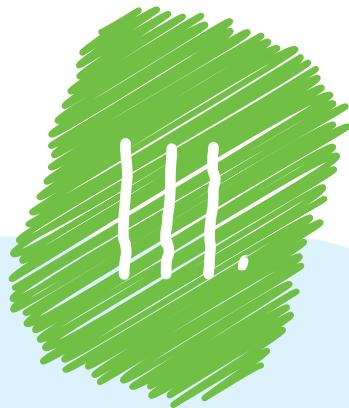
II. CILJEVI ISTRAŽIVANJA O MIŠLJENJIMA I STAVOVIMA DJECE I MLADIH U HRVATSKOJ

Dugoročni cilj ovog istraživanja jest unapređenje primjene i zaštite prava djece te poticanje njihovog aktivnoga sudjelovanja u društvu.

Osnovni cilj bio je ispitati mišljenja i stavove djece o stanju dječjih prava u Hrvatskoj.

Specifični su ciljevi istraživanja bili:

- 1.** ispitati koliko djeca poznaju svoja prava ovisno o svojoj dobi, spolu, socioekonomskom statusu i regiji u kojoj žive,
- 2.** ispitati mišljenja i stavove djece i mladih u Hrvatskoj o poštivanju prava djeteta u zemlji i mogućnostima njihova unapređenja, kako na osobnoj tako i na društvenoj razini,
- 3.** ispitati kako djeca i mladi misle da se može povećati njihovo sudjelovanje u donošenju odluka na svim razinama života,
- 4.** ispitati koje društvene probleme, a osobito one vezane uz djecu, djeca i mladi vide kao prioritete.

III. METODOLOGIJA

- Primijenjen je upitnik kojim se ispitalo mišljenje djece i mladih te važnost koju pridaju pojedinim problemima; prikupljeni podaci prikazani su brojkama i tablicama.
- Istraživanje je provedeno u osnovnim i srednjim školama na području cijele Republike Hrvatske, u razdoblju od 9. rujna do 7. listopada 2009. godine. Prosječno trajanje popunjavanja jednog upitnika bilo je 40 minuta.
- U svakoj od odabranih osnovnih škola anketirano je između 7 i 20 učenika u dobi od 8 i 9 godina, u 2. i 3. razredima, prema zadanim kvotama po dobi i spolu djeteta. Djeca su anketirana u podjednakom omjeru u svim 2. i 3. razredima u školi.
- U svakoj od odabranih srednjih škola anketirano je između 7 i 20 učenika u dobi od 16 i 17 godina, u 2. i 3. razredima, prema zadanim kvotama po dobi i spolu djeteta. Mladi su anketirani u podjednakom omjeru u svim 2. i 3. razredima u školi.
- Izbor pojedinih učenika u razredima izvođen je slučajnim odabirom anketara. Istraživanje se provodilo metodom osobnog intervjuja sa svakim odabranim učenikom pojedinačno za vrijeme jednog školskog sata, a ispitivanje su proveli za to educirani anketari u osnovnim i srednjim školama.
- Slučajnost uzorka je osigurana slučajnim izborom naselja unutar stratuma koji su definirani regijom i veličinom naselja, slučajnim izborom škola te slučajnim odabirom djece u razredu, a struktura uzorka unaprijed je kontrolirana kvotama s obzirom na regiju, veličinu naselja te spol i dob djece.
- Ispitivanja su provedena u skladu s načelima Etičkoga kodeksa istraživanja s djecom te je za djecu u dobi od 8 i 9 godina zatražena pisana suglasnost roditelja za sudjelovanje djeteta u istraživanju i usmeni pristanak samog djeteta. Anketar i dijete bili su sami tijekom ispitivanja, kako bi se dijete potaknulo na davanje iskrenih odgovora.
- Iako su upitnikom obuhvaćena ista područja i teme, pitanja su se dijelom razlikovala s obzirom na dob ispitanika i bila su otvorenog i zatvorenog tipa. Pitanja otvorenog tipa zahtijevala su spontane odgovore bez sugestija i usmjerenja anketara. Pitanja zatvorenog tipa zahtijevala su da se odabere jedan od ponuđenih odgovora, onaj koji najbolje odgovara mišljenju djeteta o navedenoj temi.
- U istraživanje su uključeni i demografski podaci te podaci o socioekonomskom položaju obitelji iz koje dijete/mlada osoba dolazi.

IV. UZORAK

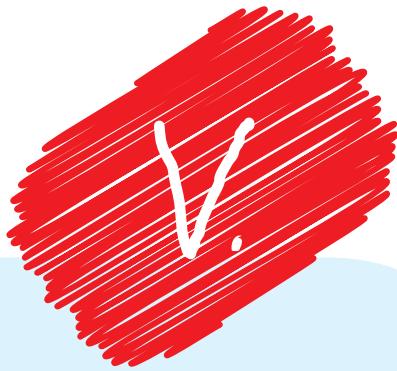
Kako bi uzorak bio reprezentativan, u obzir su uzeta sljedeća obilježja:

- ◆ broj učenika u pojedinim regijama
(6 tradicionalnih regija kreiranih na osnovi županija),
- ◆ veličina naselja
(4 kategorije: naselja do 2.000 stanovnika, od 2.001 do 10.000 stanovnika, do 10.001 do 100.000 stanovnika i više od 100.001 stanovnika),
- ◆ spol i dob djeteta.

Napomena: sukladno proporciji sljedećih skupina u populaciji, u istraživanje su bila uključena i djeca koja im pripadaju:

1. djeca koja žive u domovima za nezbrinutu djecu
2. djeca koja su udomljena
3. djeca etničkih i nacionalnih manjina
4. djeca s teškoćama u razvoju
5. djeca iz jednoroditeljskih obitelji
6. iznimno nadarena djeca
7. djeca iz siromašnih obitelji.

Napomena: Zastupljenost navedenih skupina djece u uzorku odgovara proporciji navedenih skupina u populaciji. Dio djece pripadnika etničkih i nacionalnih manjina odabran je prema zadanoj kvoti na način da su u uzorak odabrane škole u kojima se održava nastava na jeziku nacionalnih manjina i temeljem regrutacijskog upitnika koji su popunjavali nastavnici.

V. PODRUČJA I TEME ISTRAŽIVANJA

1. SLOBODNO VRIJEME I MEDIJI

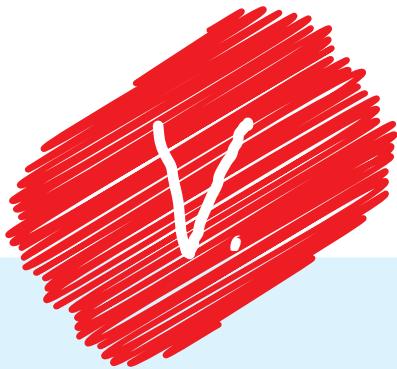
Slobodno vrijeme zauzima značajan dio života svakog djeteta; odvija se nakon obveza koje dijete ima u obitelji te nakon obveza koje proizlaze iz boravka u školi i drugim obvezujućim ustanovama, a osnovni cilj mu je da se dijete zabavi i odmori. Osim toga, slobodno vrijeme djetetu daje i mogućnost i spontanog učenja u skladu s vlastitim interesima i motivacijom. S obzirom na to da djeca prolaze intenzivno razdoblje socijalizacije i da na važnosti dobivaju svi mogući utjecaji, jako je važno čime će i kako slobodno vrijeme biti ispunjeno i tko će na to utjecati.

Izbor aktivnosti ovisi o nizu subjektivnih okolnosti (društveni status roditelja, osobno obrazovanje, sposobnosti i navike) i objektivnih okolnosti (okolina, postojeća ponuda i dostupnost sadržaja). Način provođenja slobodnog vremena djece uvelike je podložan utjecajima okoline pa tako i masovnih medija na koje se djeca navikavaju brzo i koji su prisutni u njihovim životima od najranije dobi.

Konvencija regulira i prava djece na sudjelovanje u medijima, odnosno njihovo pravo na izražavanje putem medija i njihovo pravo na zaštitu u medijima. Također, zahtijeva da države prepoznaju važnost medija u životu djece, u njihovu pravilnomu psihičkom, fizičkom i društvenom razvoju i omoguće da mediji budu izvor korisnih sadržaja za djecu i saveznici u njihovu odrastanju.

Barbara iz Prilipja kraj Jastrebarskog ima 13 godina i ide u 7. razred. Pleše od 6. godine, a sada je u 4. razredu škole baleta. Kaže da jako voli plesati jer se, dok pleše, osjeća lijepom.

Volio/voljela
bih da novine
više pišu:

O darivanju siromašne djece.

O nekim lijepim događajima (npr. da se napravi neki park za djecu ili životinje).

Više priča o tome di je netko pomogao nekom drugom.

O onome lijepome što se događa u svijetu, a ne samo o ružnome.

Ako dođe do neke prometne nesreće pisala bi o tome jer bi se ljudi zabrinuli.

Kad bi neko nekoga ubio i tukao dječake.

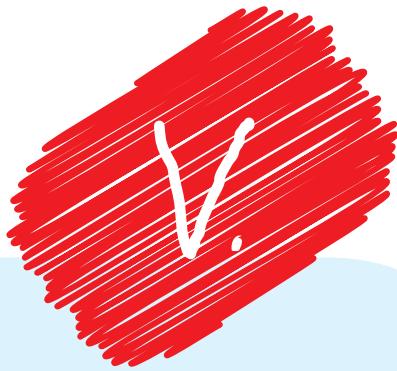
I djeca i mladi svoje slobodno vrijeme najviše i **najradije provode u izlascima i druženju s vršnjacima**. Osim toga, znatan dio njih slobodno vrijeme provodi gledajući televiziju. Polovica djece i nešto više od trećine mladih u slobodnom vremenu igra računalne igrice.

Najveća razlika između djece i mladih u načinu na koji provode slobodno vrijeme vidljiva je u kategoriji koja se odnosi na **pretraživanje interneta i dopisivanje putem interneta**, kojemu mladi posvećuju znatno više vremena u usporedbi s djecom.

Nešto manja, ali uočljiva razlika vidljiva je i u odnosu prema sportu. Mladi se u većem broju, u odnosu na djecu, u slobodno vrijeme bave nekim sportom ili treniraju neki sport.

Što se tiče razlika prema spolu, primjećujemo da odgovaraju stereotipima muških i ženskih uloga pa se tako djevojke u slobodno vrijeme druže i izlaze u nešto većoj mjeri nego mladići. S druge pak strane, mladići i dječaci češće treniraju neki sport i igraju računalne igrice od djevojaka i djevojčica. Razlika prema spolu u odnosu na bavljenje sportom nije vidljiva u dječaka i djevojčica, ali ona postaje znatna kad uspoređujemo mladiće i djevojke. Djevojke su u manjem broju sklone slobodno vrijeme posvetiti bavljenju nekim sportom u odnosu na dječake. Čitanju su u znatno manjoj mjeri skloni dječaci i mladići u odnosu na djevojčice i djevojke.

U slobodno vrijeme **najmanji broj djece i mladih ide na zbor, pleše, svira neki instrument ili uči strane jezike**, a i odlasci u kazalište, kino i na koncerte su slabo zastupljeni. Budući da aktivnosti u slobodnom vremenu djece i mladih pridonose njihovoj socijalizaciji, razvoju zdravih stilova života, prevenciji nasilja i netolerancije, ovaj nas podatak svakako navodi na razmišljanje. Kako ovim istraživanjem nismo prikupili podatke o dostupnosti ovih sadržaja, ne možemo reći je li riječ o nezainteresiranosti za kreativne, poučne i kulturne sadržaje ili o nemogućnosti sudjelovanja u njima. Dio problema možda se nalazi i u samome načinu provedbe ovakvih sadržaja, u tome koliko su aktivnosti prilagođene potrebama djece i u kojoj mjeri potiču njihovo aktivno sudjelovanje i kreativnost, a u kojoj mjeri od djece očekuju i zahtijevaju da budu pasivni primatelji ponuđenih sadržaja.

Ispitali smo odnos djece i mladih prema mediju kojem oni posvećuju najviše svojega slobodnog vremena - **televiziji** - te prema novinama.

Nešto više od polovine djece (60%) smatra da u TV-programu ima dovoljno zanimljivih sadržaja, a samo polovina smatra da ima dovoljno emisija posvećenih djeci. Samo 19% mladih smatra da u televizijskom programu ima dovoljno sadržaja koji su njima posvećeni.

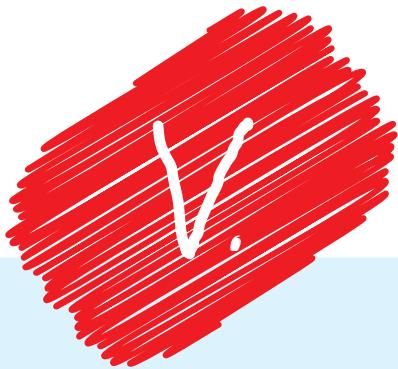
Očekivano, djeca ove dobi, i to čak tri četvrtine njih najradije gleda **critice**. Nakon toga slijede **filmovi i serije**, a zanimljivo je da su djeci privlačniji strani filmovi i serije u odnosu na hrvatsku produkciju. Dječji program kao omiljen navodi oko 16% djece, a obrazovni tek 6% djece. Možemo zaključiti da iskazano zadovoljstvo djece televizijskim sadržajima proizlazi iz njihova interesa za emisije koje nisu prvenstveno i isključivo namijenjene njima. Ipak, bez dodatnih analiza i istraživanja ne možemo zaključiti da su djeca a priori nezainteresirana za dječji i obrazovni program, nego da su ponuđeni sadržaji djeci nedovoljno zanimljivi. Treba imati u vidu i sâm termin prikazivanja emisija namijenjenih djeci, kao i obrazovnih emisija. One se većinom prikazuju u jutarnjim satima kada su djeca u školi ili su pak zauzeta izvannastavnim aktivnostima. Neka inozemna istraživanja ukazuju na još jedno moguće objašnjenje ovakvih rezultata (npr. Gunter, McAleer, 1997.), da djecu općenito jako privlače sadržaji za starije jer tako pokušavaju što više doznati o svijetu odraslih promatrujući slike zbijanja jer u njima ionako uglavnom ne mogu sudjelovati, a na ovaj način doznaju mnoge korisne stvari o životu, ljudima i odnosima.

Za razliku od djece, mladi u znatno većem broju iskazuju nezadovoljstvo medijima, bilo da je riječ o ponudi sadržaja za njih na televiziji ili o načinu kako ih se na televiziji ili u novinama danas predstavlja, kao i općenito prostoru koji im se u medijima posvećuje. Mladi smatraju da ih se u medijima najčešće povezuje s drogom, alkoholom i tučnjavom, odnosno da ih se prikazuje kao neodgovorne i nezrele. **Mladi smatraju da je izvještavanje u medijima o njima neobjektivno, s previše predrasuda i stereotipa** te da bi mediji trebali više isticati pozitivne primjere, govoriti o njihovim uspjesima u školi, na natjecanjima znanja i sportskim natjecanjima. **Mladi ističu nedostatak prilika da sami govore o svojim problemima te da se uvaži njihovo mišljenje.**

Razlike prema spolu se očituju u nešto kritičnijem stavu djevojaka u odnosu na mladiće kada je riječ o dostatnosti sadržaja za mlađe u medijima. Razlika je vidljiva i u vrsti programa koju djeca i mladi navode kako nedostaje: mladići i dječaci skloniji su sportskim emisijama, a djevojke i djevojčice sapunicama, zdravstvenim programima, temama vezanim uz školu i emisijama za mlađe.

Razlika je utvrđena i između mladih iz Dalmacije i onih iz Sjeverne Hrvatske na način da su mladi iz Sjeverne Hrvatske pokazali manju kritičnost.

Kada je riječ o djeci, samo su dva obilježja pokazala značajnu razliku: *radni status majke te tip naselja*. Djeca čije su majke zaposlene, nešto češće od djece nezaposlenih majki (onih koje su bez posla, koje su kućanice ili u mirovini), kažu da na televiziji ima dovoljno njima zanimljivog

sadržaja. Djeca koja žive u ruralnim naseljima kritičnija su od djece koja žive u urbanim naseljima i češće daju srednju ocjenu zadovoljstva ponuđenim medijskim sadržajem.

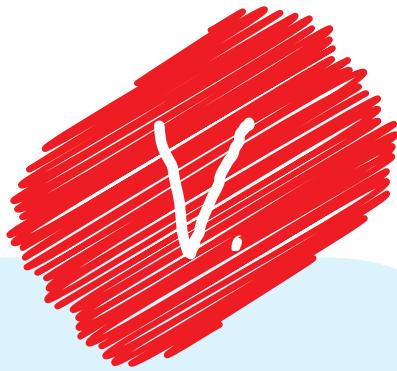
Sadržaj koji djeca žele vidjeti više na televiziji isti je onaj koji i najradije gledaju - dakle **crtani filmovi** (62%). Ovaj podatak svakako je zanimljiv urednicima televizijskog programa, osobito kada vidimo da u televizijskom rasporedu crtani filmovi zauzimaju isključivo juturnje termine kada se djeca spremaju za školu ili jesu u školi, ili uče. Od drugoga sadržaja namijenjenog isključivo djeci spominju se dječji filmovi, dječje emisije, serije za djecu. Dio djece želio bi da na televiziji ima više serija i dio njih vrlo rado gleda ovakav televizijski sadržaj, no ipak postoji i dio djece koji smatra da ima **previše serija**, a tu je pretežno riječ o tzv. sapunicama. Njihovu bi količinu htjeli smanjiti posebice dječaci.

Odrasli bi se trebali zamisliti nad svojoj ulogom i odgovornošću kada sama djeca navode kako u televizijskom programu treba biti manje sadržaja **neprimjerenih za njih**. Tu se najčešće spominju filmovi sa **seksualnim sadržajem**, i filmovi koji imaju **oznaku minimalne dobi** djeteta za koju je sadržaj primjerен (12, 15, 18 godina):

- Manje bi htio gledati proste filmove gdje se ljube i goli su.**
- Bilo bi manje onoga što djeca ne smiju gledat.**
- Filmovi koje ne smiju gledati djeca (gdje na rubu televizora piše 12 godina).**
- Najmanje filmova koji imaju ograničenje 12, 15, 18 godina.**
- Filmovi ljubavni, ali tamo gdje se varaju.**
- One užasne i seksualne filmove i serije.**
- Onih filmova kada se odrasli skidaju goli.**
- Prosti programi gdje su goli, gdje prostače.**

Djeci nije osobito drag niti informativni program (vijesti i dnevnik); rado bi izbjegla i filmove koje općenito opisuju kao "ružne i strašne" ili u kojima dominiraju teme ubijanja i slično. Kao dodatak ovim odgovorima vidimo da 7% djece spontano ističe kako bi na televiziji bilo općenito manje nasilja da oni odlučuju o televizijskom programu.

Kad su u pitanju novine, čak trećina djece kaže da ne znaju o čemu bi ona sama pisala u nekim novinama, a ostala navode niz različitih tema: od **sporta** (što naravno češće ističu dječaci), zatim o **životinjama** (češće ističu djevojčice), **zanimljivostima** iz svijeta, događanjima i ljudima. Djeca bi voljela i više **pozitivnih vijesti** te da se što manje piše o krizi i crnoj kronici.

2. SVAKODNEVNI ŽIVOT, DOM I DRUŠTVO

Jedno od osnovnih prava djece je i pravo na slobodu govora i izražavanje vlastitoga mišljenja, odnosno uvažavanje djetetova mišljenja u skladu s njegovim uzrastom i zrelošću. Djeca nisu automatizmom uključena u donošenje odluka koje se na njih odnose. Kako bismo stvorili svijet dostojan djece, trebamo ih poticati na aktivno sudjelovanje u zajednici, počevši od vlastite obitelji. Na taj način djeca uče što znači mogućnost utjecanja na različite situacije te im se ujedno pruža prilika da iskuse suodgovornost.

Konvencija o pravima djeteta ne propisuje djeci izrijekom pravo na sreću, no sve su njezine odredbe usmjerenе na osiguravanje uvjeta za sretno odrastanje. Poznato je da nesretna djeca imaju poteškoća u emocionalnom i u intelektualnom razvoju te da su skloni autodestruktivnom i antisocijalnom ponašanju. Razvoj suosjećajne i društveno odgovorne osobe moguć je ako odrasli štite i čuvaju osobni integritet djeteta, kako bi ono moglo razviti zdrav osjećaj samosvijesti i osobne odgovornosti. Dijete koje se osjeća sigurno u vezi s njegovim integritetom bit će zadovoljno samim sobom (samosvijest). Nadalje, razvijat će svoje sposobnosti i vještine, čime će povećavati osjećaj samopouzdanja i naučiti preuzimati kako odgovornost prema vlastitom životu (tjelesno, psihičko, mentalno i duhovno zdravlje i razvoj), tako i prema obitelji, društvu i svijetu u kojem se nalazi (društvena odgovornost).

U ovom poglavlju prikazali smo rezultate istraživanja koji se odnose na različite aspekte svakodnevnog života djece, vezane uza zdravo odrastanje, poticanje aktivnog sudjelovanja djece i mladih u suvremenom hrvatskom društvu i procjenu u kojoj se mjeri njihovo mišljenje uzima u obzir kada je riječ o njihovoj vlastitoj obitelji i široj zajednici kojoj pripadaju.

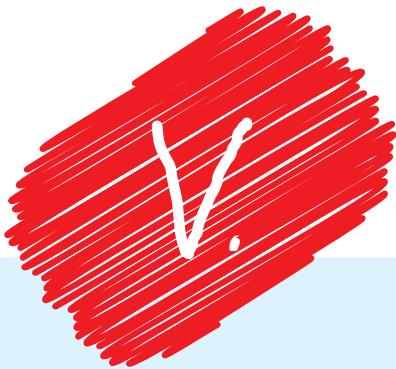
*Sretnim/
sretnom
me čini:*

Sretna sam kada vidim prijatelje pa se pitamo: "Kako si?"

Sretnim me čine mama, tata, brat, baka, deda.

Volim kad se puno družim s prijateljima; onda sam najsretniji.

Kad mi prijatelji i prijateljice ne plaču.

Rastužuje me:

Kada se posvađam s prijateljima pa se sutradan ne igramo zajedno.

Kad je odmor jer još nisam našla prijatelje; doselila sam se iz Rijeke pa se moram sama igrati na igralištu.

Kad se prijatelji ne žele družiti sa mnom.

Kada mi prijateljice kažu da mi više nisu prijateljice.

Rastužim se kad me brat udara.

Rastužim se

- kad malo dobijem batina od mame ili tate.
- ako moju seku tuku u vrtiću.

Rastužim se kada mama nema vremena za mene, a tata je često na terenu.

Osnovni problemi mladih

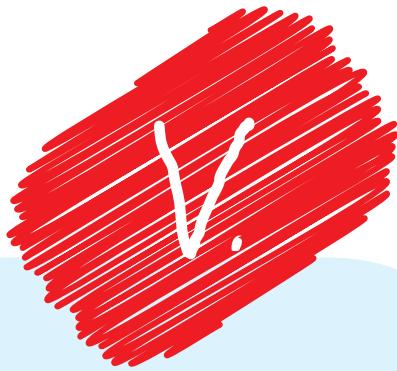
Gotovo polovica ispitanih mladih smatra konzumiranje alkohola, droga i cigareta jednim od **osnovnih problema mladih danas u Hrvatskoj**. U nedostatku usporednih istraživanja ovdje je teško donijeti zaključak u kojoj mjeri je navedeni problem realan u ovim razmjerima.

No možemo pretpostaviti da mladi govore na osnovi svojega neposrednog iskustva, kao i iskustva iz svoje okoline te ukazuju na potrebu da se problemu razvoja ovisničkih ponašanja u mladih posveti puno pažnje.

Poslije problema ovisnosti, mladi kao izvor problema koji ih okupiraju, navode **školske obveze i brige**, a nakon toga **komunikaciju s roditeljima**.

U manjem postotku (5% - 8%) mladi kao osnovne probleme navode i nesigurnu budućnost, posao i financije, nasilje, nerazumijevanje i predrasude prema mladima.

Djevojke nešto češće od mladića kao glavne probleme mladih ističu loše društvo, kao i loš utjecaj društva i okoline, adolescentske probleme te prerane spolne odnose i trudnoću.

Opća informiranost mladih

Mladi procjenjuju kako su dosta dobro informirani o temama koje su ključne za zdravo odrastanje i zaštitu od štetnih utjecaja, kao što su prevencija ovisnosti o drogama, zaštita od spolnih bolesti i HIV/AIDS-a. Ako to usporedimo s gore iznesenim podatkom, da problem konzumacije opojnih sredstava zauzima najviše mjesto među problemima svojstvenim mladima, kao i s podacima nekih istraživanja, primjerice "HIV/AIDS i mladi 2005." (Štulhofer, Ajudković, Božičević i Kufrin), koji su pokazali da je informiranost mlađih lošija nego prije 16 godina, a statistike pokazuju kako su spolne bolesti među mlađima u porastu, trebamo se prvo zapitati koliko je dobra procjena mlađih o informiranosti i koji su to izvori informacija njima dostupni. Je li riječ o informacijama koje dobivaju redovitim školovanjem, verificiranim programima nevladinih organizacija ili određenih institucija (npr. programi Zavoda za javno zdravstvo) ili je riječ o informacijama iz medija - i to zabavnih, a ne odgojnih - te neformalnih druženja. Treba imati u vidu i to da same informacije i usvajanje znanja nisu dovoljni te da su se najuspješnijim zdravstveno-odgojnim intervcijama pokazale one koje započinju u ranom djetinjstvu (vrtić), a trajanje im je srednje ili dugo (Barlow, S. E., Dietz, W. H., 1998.), gdje su aktivno uključeni i roditelji (Fitzgibbon, M. L., et al 2005., Johnson WG et al 1997., Goldfield, G. S. et al 2001., Epstein, L. H. et al 2000., Golan, M. et al 1998.), a usmjerene su usvajanju i učenju životnih vještina (Gilbert, J. B. i Kantor, L. W., 2000.).

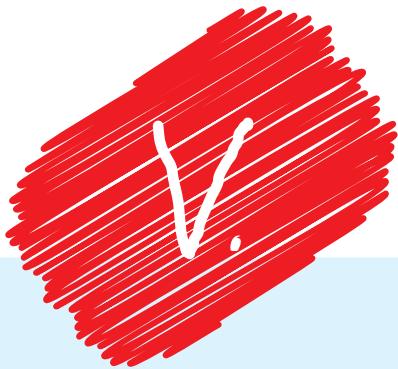
Sukladno izjavama, veći broj mlađih bolje je informiran o svojim pravima (58%), nego o ljudskim pravima općenito (38%). Zanimljivo je i to da su, kako procjenjuju, bolje informirani o "životu poznatih i slavnih osoba" nego o trenutačnim političkim prilikama u zemlji.

Amar je šesnaestogodišnjak iz Zagreba. Na TV-u ne voli sapunice, no prati informativni program - trudi se pratiti juturnje vijesti i večernje dnevниke.

Amar smatra da televizijski program kakav jest, podcjenjuje djecu.

Da može uređivati program, trudio bi se bolje informirati djecu, posebno o važnosti poštenja i štetnosti korupcije.

Utvrđene su i neke razlike u informiranosti s obzirom na sociodemografska obilježja te možemo zaključiti kako **djevojke pokazuju više interesa od mladića za teme ljudskih prava, za živote poznatih i slavnih osoba i prevenciju spolnih bolesti, dok su mladići zaineresiraniji za političke prilike u zemlji**. Ovo istraživanje je također pokazalo da razina informiranosti o političkim prilikama u zemlji ovisi o obrazovanju roditelja. Što su oni višeg obrazovnoga statusa, to su učenici o ovoj temi bolje informirani, a ista tendencija primjećena je i s obzirom na zaposlenost majke. I napisu, učenici iz Dalmacije, Istre i Primorja procjenjuju da su o svojim pravima nešto bolje informirani od učenika iz Zagreba i okoline.

Mladi su dosta podijeljeni u stavu prema glasovanju na izborima kao učinkovitom načinu mijenjanja negativnih društvenih pojava te ih podjednak broj smatra da to jest, kao i da to nije učinkovit način.

Kada je u pitanju osjećaj povjerenja, mladi ove dobi imaju izrazito puno povjerenja u svoje roditelje. U velikoj mjeri vjeruju i svojem liječniku i profesorima. Kada je riječ o društvenim institucijama situacija nije više tako optimistična, s time da mladi ove dobi u većoj mjeri imaju povjerenja u instituciju crkve te u vojsku i policiju, **no povjerenje u predstavnike političke vlasti izrazito je nisko**.

Mladi koje smo klasificirali kao posebne skupine imaju manje povjerenja prema majci, ocu, profesorima, crkvi i predsjedniku države, nego mladi koji nisu klasificirani u posebne skupine. Budući da se ovdje nalaze pripadnici skupina mladih koje su, sukladno istraživanjima, izložene većem riziku od nekog oblika nasilja nad njima, kao i manjoj vjerojatnosti za razotkrivanje zlostavljanja (npr. osobe s invaliditetom, etničke/nacionalne manjine), možemo pretpostaviti da, s obzirom na negativno iskustvo, iskazuju manje povjerenja u svijet koji ih okružuje.

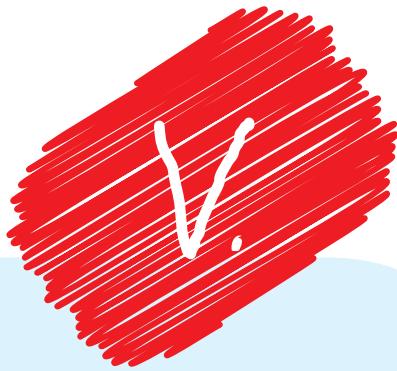
Mlađe osobe (16 godina) imaju nešto više povjerenja u odrasle općenito, u crkvu, vladu i policiju u odnosu na starije. Također je zanimljivo kako su mladići iskazali više povjerenja u majku i oca u odnosu na djevojke. Oni također više vjeruju predsjedniku, dok djevojke u usporedbi s mladićima više vjeruju policiji.

Osjećaj sreće

Lijepo je vidjeti da rezultati istraživanja pokazuju kako se velik broj djece i mladih često ili **gotovo uvijek osjeća sretno** i da nema razlike u osjećaju sreće u odnosu na socioekonomski status djece, dob, spol ili pripadnost posebnim skupinama.

Djecu i mlade **najsretnijima čini druženje s prijateljima**, s time da su djeca puno raspršenija u odgovorima o izvorima sreće u odnosu na mlade. Mlade i djecu, osim prijatelja, usrećuju dobrí odnosi u obitelji, sportske aktivnosti, igračke i pokloni.

Najčešći **uzrok tuge u djece jesu loši odnosi s prijateljima**, a oni su čest uzrok neugodnih osjećaja i u **mladih**, iako je u njih najčešći uzrok tuge školski neuspjeh.

Iako se **velik broj djece i mladih rijetko ili gotovo nikada ne osjeća zabrinuto**, najčešće ih čine takvima školski neuspjeh i školske obaveze, a znatan dio mladih zabrinut je i za budućnost.

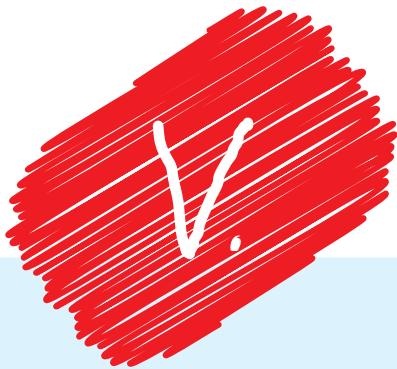
S obzirom na to da velik broj mladih izjavljuje kako se osjeća sretno, ne iznenađuje podatak da ih **trećina ne želi ništa promijeniti u svojem životu**, dok su ostali odgovori dosta raspršeni i uključuju promjenu škole, vlastitih karakternih osobina, odnos prema učenju, odnose s roditeljima, financijsku situaciju...

Domagoj je učenik osmog razreda i živi u Rijeci. Iako živi s cerebralnom paralizom, vrlo je aktivni dječak. Bavi se jahanjem i plivanjem. Jednako ga usrećuje osjećaj bliskosti s konjem i kad je u vodi, a posebno je sretan kad postigne dobre rezultate na natjecanjima.

Pravo na uvažavanje mišljenja djece i mladih te njihovo aktivno sudjelovanje u društvu

Prema rezultatima ovog istraživanja, **mišljenje djece i mladih uglavnom se uzima u obzir u njihovim obiteljima**, kada se donose odluke koje se na njih odnose. U odnosu s roditeljima djevojčice izjavljuju da se lakše i češće izbore za uvažavanje svojeg mišljenja u odnosu na dječake, kao i djeca iz urbanih naselja u odnosu na djecu iz ruralnih sredina. Kada je riječ o temama o kojima bi željela da ih se pita u obitelji, najveći broj djece navodi kupovinu i odlazak u posjete, a mlađi dopušteno vrijeme izlaska i probleme vezane uz školu. Ovdje ostaje otvoreno pitanje je li zaista riječ o tome da se djecu i mlađe ne pita za mišljenje ili oni smatraju da bi im roditelji trebali povlađivati u ovim situacijama. Uvažavanje mišljenja prvenstveno znači da se dijete shvaća ozbiljno onakvim kakvo ono jest, a nije riječ o dogовору о граници и правилима jer су они одговорност roditelja, kao niti о пристајању на svaki djetetov zahtjev.

Manje od trećine ispitane djece izjavilo je da odgovorne osobe na lokalnoj razini uzimaju u obzir mišljenje djece kada donose odluke koje se odnose na njih, s time da djeca iz Zagreba i okoline, kao i Istre i Primorja, u odnosu na onu iz Slavonije, u većem broju smatraju da se mišljenje djece pri donošenju odluka ne uzima u obzir.

Mladi su još kritičniji od djece kada je u pitanju ocjena razine njihove participacije u donošenju odluka u lokalnoj zajednici. Tek ih šestina smatra da odgovorne osobe na lokalnoj razini uzimaju u obzir njihovo mišljenje kada donose odluke vezane uz mlade. Donošenjem Zakona o savjetima mladih, 2007. godine, postavljen je zakonodavni okvir za aktivnije uključivanje mladih u društveni život svoje zajednice. Savjeti mladih djeluju pri lokalnoj i područnoj samoupravi i sastavljeni su od mladih osoba, a osnovna im je uloga savjetovanje lokalnih i područnih predstavničkih tijela glede pitanja od interesa za mlađe. Lako je osnivanje savjeta obveza lokalne i područne samouprave, budući da zakonom nisu predviđene sankcije za neprovođenje te da izbor članova nije dovoljno preciziran, brojne jedinice lokalne i područne samouprave dosad nisu osnovale savjete mladih. Osim ovog oblika organiziranoga poticanja aktivnog sudjelovanja mladih u svojoj zajednici, u Republici Hrvatskoj postoje još dva načina - vijeća i parlamenti mladih. Vijeća mladih predstavljaju oblik samoorganiziranja mladih na dobrovoljnoj osnovi povezivanjem, odnosno umrežavanjem različitih organizacija mladih i za mlađe koje postoje na lokalnoj (gradskoj, županijskoj) razini. Osnovna uloga vijeća mladih jest predstavljanje interesa organizacija mladih prema lokalnim vlastima

Ana je šesnaestogodišnja djevojka iz Osijeka. Smatra da djeca i mlađi premalo sudjeluju u odlučivanju lokalne zajednice. Kaže kako grad nije dovoljno razvijen, nema dovoljno uređenih parkova i kulturno-odgojnih sadržaja, te kvalitetnih mesta za druženje za mlađe na kojima bi se osjećala sigurno.

i sudjelovanje u procesu donošenja, provedbe, praćenja politike za mlade te njezina vrednovanja. Parlamenti mladih su nevladine organizacije ili projekti nevladinih organizacija, škola ili lokalnih vlasti čija je osnovna svrha edukacija mladih osoba o demokratskom građanstvu te povećanje razine njihova sudjelovanja u društvu članstvom u tijelima ustrojenima po uzoru na parlament. Iako iznimno korisni jer omogućuju da mladi već u ranoj dobi vježbaju dijalog i demokratske procedure, parlamenti mladih prema samoj svojoj strukturi i programu ni na koji način nisu oblik predstavljanja mladih. Nevladine organizacije potiču i pripremaju mlade za aktivno sudjelovanje u odlučivanju te se zalažu za stvaranje prostora gdje će se glas mladih čuti i uvažiti, a državne institucije imaju ulogu otvoriti prostor mladima za društveno odlučivanje.

Nema razlike između različitih skupina mladih u pogledu ovog pitanja, s izuzetkom regionalne pripadnosti jer su mladi iz Sjeverne Hrvatske manje kritični od onih iz Zagreba i okoline.

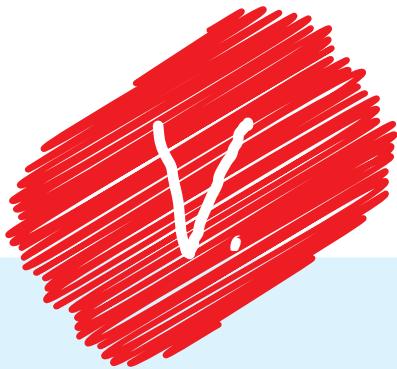
Djeca bi voljela da ih lokalne vlasti pitaju za mišljenje kada se odlučuje o mjestima za igru i sportskim igrališnima, uređenju parkova i škola, čistoći naselja, ali i pomoći siromašnima.

U procesu odlučivanja djeca se rukovode kriterijima korisnosti, ugode i socijalne pravde, a odrasli koji imaju moć donošenja odluka bitnih za širu zajednicu slijede vrijednosti isplativosti, profita te društvene i političke moći.

Savez društava "Naša djeca" provodi program "Gradovi i općine prijatelji djece" (dosad su 24 grada i općine stekli taj naziv), kojim se potiče aktivna participacija djece u rješavanju potreba, problema i prava djece te se osnivaju Dječja vijeća u svrhu ostvarivanja temeljnih prava zajamčenih Konvencijom o pravima djece, prvenstveno pravo djece na slobodno izražavanje mišljenja, iznošenje prijedloga odraslima i sudjelovanje u procesu donošenja odluka, kojima se općenito podiže kvaliteta življjenja u mjestu. Dječja vijeća upozoravaju gradsku i općinsku vlast na probleme s kojima se susreću u svojem odrastanju i traže načine njihova rješavanja u interesu djece.

Možemo reći da je aktivno sudjelovanje mladih (osobe od 15 do 29 godina) prepoznato kao potrebno i nužno i od strane kreatora javnih politika te je uvršteno i u Nacionalni program za mlade od 2009. do 2013. godine, no potreba za aktivnim sudjelovanjem djece i uvažavanjem njihova mišljenja nije još dovoljno prepoznata i uvažena te je vrlo malo spomenuta u Nacionalnom planu aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012. godine. Nema zadovoljavajućih institucionalnih mehanizama namijenjenih uključivanju djece u odlučivanju te se ono temelji na samoinicijativi i samostalnim organizacijskim oblicima (nevladinim organizacijama, kulturnim inicijativama i slično).

Mladi bi voljeli da ih lokalne vlasti uključe kada se donose odluke glede mjesta za izlaska i zabavnih sadržaja za mlade te sportskih terena i sadržaja, koji su nešto važniji mladićima nego djevojkama. Zatim slijede teme vezane uz obrazovanje i prava djece i mladih. Nešto manje od 10% mladih smatra da s lokalnim vlastima trebaju češće komunicirati i kada su u pitanju prava djece i mladih.

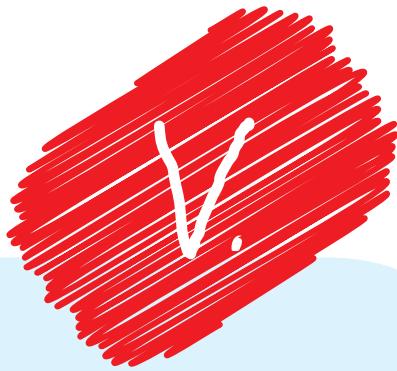

Kako na lokalnoj tako i na široj razini, **mladi ističu dva ključna pitanja u čije ih se rješavanje treba uključiti**, a to su **obrazovanje i sigurnost te zaštita od nasilja**. U prvom se planu nalazi potreba za finansijski dostupnijim aspektima obrazovanja - pa tako mladi najčešće ističu da bi Vladi predložili uvođenje (vraćanje) besplatnih udžbenika te naglašavaju potrebu da obrazovanje bude u potpunosti i u svim aspektima besplatno (knjige, prijevoz, školarine na fakultetima...). S obzirom na to da je istraživanje provođeno u vrijeme kada su ukinuti besplati udžbenici, što je izazvalo mnogo neodobravanja u javnosti i medijske pozornosti, kao i da su te godine studenti organizirali protest zahtijevajući besplatno školovanje, ovakav podatak je očekivan i razumljiv. Osim finansijskih aspekata školovanja, mladi imaju potrebu i za diskusijom o reformi školstva, državnoj maturi i nastavi, koju bi željeli rasteretiti od preopsežnoga gradiva i skratiti.

Druga bitna tema o kojoj bi mladi raspravljali s donositeljima odluka bila bi **sigurnost i zaštita od nasilja** te različiti aspekti provođenja **slobodnog vremena**, a zatim i ostale teme koje se odnose na niz aktualnih društvenih problema (zdravstvo, socijalna pitanja). Mediji, sudstvo i okoliš teme su za koje manji broj mladih smatra kako je njihova participacija ili interes od veće važnosti.

Podaci istraživanja agencije Ipsos Puls iz 2010. godine na uzorku od 1000 ispitanika pokazali su da i odrasli smatraju zaštitu djece od nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja najvažnijim potrebnim koracima za dobrobit djece. Sve veći broj djece i mladih, djelomice kao posljedica liberalizacije, tranzicije, rata kao i veće svjesnosti, svoju patnju iskazuje javno i destruktivno. Odgovornost za nasilje uvijek leži na odraslima - pa i kada se ono događa među samom djecom i mladima ili je usmjereno na uništavanje imovine. Kako bi se zaustavilo nasilje, odrasli prvo trebaju početi prihvatići odgovornost za nasilničko ponašanje, tjelesne i duševne prirode, koje čine nad djecom. Djeca žrtve nasilja imaju nisko samopoštovanje, depresivniji su, izbjegavaju školu, pokazuju niz psihosomatskih simptoma i često ekstremno agresivno ponašanje. Iskustva provedbe preventivnih programa u svijetu pokazala su da su najučinkovitiji oni koji imaju ova obilježja:

- podižu svijest o problemu,
- uključuju intervencije na više razina (djeca pojedinačno, roditelji, razred, škola i društvena zajednica,
- uvode obrazovne sadržaje koji djeci pomažu da se suoče s nasiljem (životne vještine),
- osnažuju aktivno uključivanje djece (vršnjačka podrška, medijacija, učenička vijeća),
- pridonose povećanju stručnih znanja za pomoći žrtvi i nasilniku,
- uključuju roditelje i njihova udruženja kako bi se poboljšala situacija u školi.

Upravo se ovim iskustvima vodio UNICEF u Hrvatskoj prilikom osmišljavanja programa "Za sigurno i poticajno okruženje u školama". Nakon kampanje koja je provedena 2003. godine, uslijedilo je uključivanje osnovnih i srednjih škola u aktivnosti koje su podrazumijevale nastavnike, profesore, roditelje i djecu. U program se uključilo više od 280 škola, a evaluacije su pokazale da se u 5 godina provedbe UNICEF-ova programa nasilje smanjilo za 50% u onim školama koje su ga dosljedno provodile.

Osjećaj sigurnosti

Rezultati ovog istraživanja pokazali su da se **mladi i djeca uglavnom osjećaju sigurno u svojoj okolini**, no djeca se u odnosu na mlade češće **ponekad** osjećaju nesigurno. Budući da u djece postoje razvojni strahovi (neka istraživanja pokazuju kako 90% djece do 14 godine ima razvijene neke specifične strahove koji razvojem nestaju), ovaj podatak ne iznenaduje. Kao izvor straha djeца navode mrak, neugodnu okolinu, prometne nezgode, pse i ostale životinje, nesreće te neugodne i pijane ljude. Najveći broj nije znao navesti razloge straha. Dijelom se to može objasniti time da djeca često ne znaju točno navesti uzroke svojih strahova i zebnji, a dijelom time što se roditeljski strahovi te nesigurnost prenose i na njih. U trenutku kada se društvo nalazi u ekonomskoj i gospodarskoj krizi, mnogi osjećaju nesigurnost i strah od budućnosti, koji se zasigurno prenosi i na djecu.

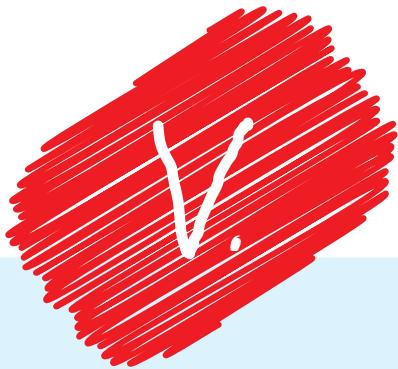
Mladi kao uzrok straha navode agresivne i nasilne pojedince, pijance, skupine nasilnika i huligane, tučnjavu i svađe na javnim mjestima, kao i povratak kući kasno navečer bez pratnje.

Ne postoji odstupanje u osjećaju nesigurnosti kada je riječ o mladima iz posebnih osjetljivih skupina, ili mlađim i starijim učenicima. No, razumljivo, djevojke češće osjećaju nesigurnost od mladića.

Odnos s liječnikom

Jedno od prava djeteta vezano je i uz adekvatnu zdravstvenu zaštitu, što se prvenstveno odnosi na njezinu dostupnost u određenoj društvenoj zajednici. No ovim istraživanjem htjeli smo ispitati kako se djeca osjećaju kod liječnika.

I djeca i mlađi u najvećem su broju izrazito **zadovoljni načinom** na koji njihov liječnik razgovara s njima. No iako velik dio mlađih nema problema razgovarati s liječnikom o zdravstvenim problemima, kada je u pitanju to koliko su zadovoljni načinom na koji im liječnik objasni o čemu je riječ kada su bolesni i koji su najbolji načini liječenja, manji broj mlađih, u odnosu na djecu, izražava potpuno zadovoljstvo. Teme o kojima dio mlađih (malo više od jedne trećine) teže razgovara s liječnikom vezane su uza spolnost, spolne bolesti i kontracepciju. Djevojke još navode i trudnoću i ginekološke probleme, a dio njih ne zna kako s liječnikom razgovarati o problemima ovisnosti kada je riječ o pušenju i alkoholu. Ovdje se nameće pitanje koje bi zahtijevalo dodatna istraživanja, a to je znaju li liječnici razgovarati s mlađima o ovim temama i smatrali li to uopće potrebnim prije pojave nekog ozbiljnijega problema.

3. ŠKOLA

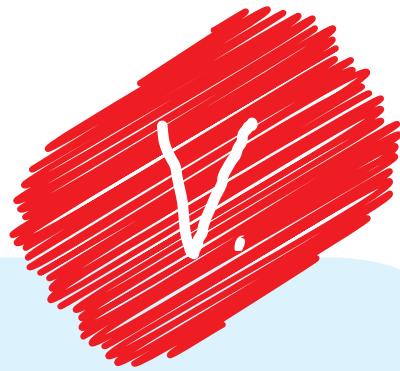
Značaj obrazovanja odražava se u mogućnostima zapošljavanja, donošenju utemeljenih životnih odluka te produktivnoga, samostalnog i kvalitetnog života, stoga možemo reći da je dostupnost obrazovanja za sve jedan od najsnažnijih čimbenika u ujednačavanju životnih šansi. U Hrvatskoj je besplatna škola dostupna svim osnovnoškolcima i srednjoškolcima, što predstavlja velik doprinos ujednačavanju šansi učenika iz siromašnih obitelji. No ipak, cijene udžbenika, školskog pribora i opreme često predstavljaju ograničavajući čimbenik, a pristup obrazovanju umanjen je i onim učenicima koji u svojem mjestu stanovanja nemaju odgovarajuću srednju školu. Osim problema koje školovanje u drugom mjestu nosi sa sobom (smještaj i prehrana), dio učenika suočen je i s problemom prijevoza (plaćanje putnih karata, ukidanje autobusnih linija).

Osobito je važno da društvo osigura mogućnosti obrazovanja djeci i mladima slabijega socioekonomskog statusa, onima koji imaju posebne obrazovne potrebe i onima koji su na druge načine u nepovoljnijem položaju.

Škole su djeci i mladima osnovni izvor znanja i vještina te predstavljaju jedan od najznačajnijih čimbenika njihove socijalizacije. Školski sustav treba djeci i mladima pružiti potporu u njihovu sazrijevanju, tj. omogućiti im da razviju svoje pune potencijale i nauče sami prevladati poteškoće.

Marko je učenik srednje medicinske škole kraj Zagreba. Ponosan je na svoje romsko podrijetlo i uspjehe u školi. Uvjerjen je kako uz obrazovanje, nije važno otkuda si i kako izgledaš. Kaže kako često učitelji imaju predrasude da su romska djeca intelektualno inferiornija, dok zapravo ne razumiju hrvatski jezik. Smatra da predrasudama nastaje začarani krug koji onemogućava Romima da imaju dobar život.

Najveći broj djece i mladih **kao razloge pohađanja škole navode učenje i stjecanje nekog zanimanja**, a zatim slijedi druženje s ostalim učenicima. Spominju također i usvajanje navika, odnosno odgoj, a jedan manji broj kao razlog navodi to što imaju pravo na školovanje.

Velik broj i **djece i mladih u školi se osjeća dobro**, a tek mali broj jako loše. Djevojčice pak i mlađa djeca u školi se osjećaju nešto bolje od dječaka ili starije djece. Uočeno je i da se djeca iz posebnih skupina osjećaju u školi nešto lošije u odnosu na ostalu djecu, kao i to da se u školi najbolje osjećaju mlađi iz Istre i Primorja te iz Sjeverne Hrvatske, a najlošije mlađi iz Dalmacije. Istraživanje Centra za ljudska prava "Ljudska prava u osnovnim školama - teorija i praksa" (Tomislav Reškovac, Vedrana Spajić Vrkaš, Benjamin Čulig, Ivana Batarelo i Jagoda Novak) pokazalo je da postoji pet tipova škola u Republici Hrvatskoj, razvrstanih prema školskoj kulturi. U "egalitarnoj školi" poštuju se prava djeteta, jednakost i dostojanstvo; najzastupljenije su u Dalmaciji, a najmanje u Slavoniji i Baranji. "Autoritarna škola", koja kažnjava učenike za njihove pogreške, najzastupljenija je u Slavoniji i Baranji, a najmanje u Zagrebu i Dalmaciji. "Demokratska europska škola" najzastupljenija je u Zagrebu, Istri i Primorju, a najmanje u središnjoj Hrvatskoj i Lici. "Responsivnih škola", koje pokazuju brigu i pažnju za nemoćne, manjine i dr., najviše ima u Istri i Primorju, a najmanje u Zagrebu, dok "tradicionalistička škola" prevladava u središnjoj Hrvatskoj i Lici. Iako nije statistički značajna razlika među djecom iz različitih regija, nego samo među mlađima, ona ipak postoji pa se može vidjeti da se u školi najbolje osjećaju djeca iz Istre i Primorja, a najlošije iz Zagreba i okolice te iz Dalmacije. Iako su za izvođenje pouzdanih zaključaka potrebna dodatna istraživanja, iz iznesenoga možemo pretpostaviti kako je briga za druge, osobito one koji su u potrebi, najznačajni čimbenik dobrog osjećanja u školi.

Najveći broj djece navodi da ima jako dobar odnos s nastavnicima, a mali dio koji ima loš odnos kao razloge tome navode to što učitelji nisu pravedni, što ih grde ili im daju previše domaće zadaće.

Teško mi je razgovarati s učiteljicom/ učiteljem:

Kad su me u školi za vrijeme marenje zezali drugi dečki, kasnije mi je bilo to dosta teško reći učiteljici.

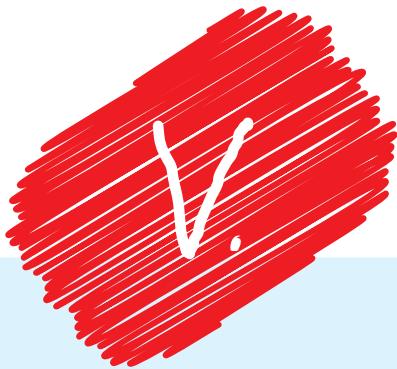
Kad je jedna djevojčica ogovarala druge djevojčice, to nije bilo lijepo i teško mi je o tome razgovarati s učiteljicom.

Kad netko mene okrivi za nešto, a ja nisam kriva pa učiteljica onda veli da to moramo sami riješiti.

Kada joj trebam reći tko je u razredu napravio nešto loše.

Imao sam temperaturu, bilo mi je teško reći učiteljici i trpio sam.

Jedan put kada sam bila bolesna nisam znala hoće li me pustiti kući.

Malo manje od trećine djece navodi da im je teško razgovarati s učiteljicom/učiteljem i više od polovice njih ne zna objasniti zašto im je i o čemu teško razgovarati s učiteljima. Oni koji su naveli razloge spominju da se to događa onda kada sami nešto loše naprave pa se boje da će se učiteljica/učitelj naljutiti, kada ih učiteljica/učitelj ne primjećuje ili im ne posvećuje dovoljno pažnje, kada ih ne razumije ili im ne vjeruje ili kada je ljut/a. Učenicima je teško razgovarati s učiteljicom/učiteljem u vezi s odnosom s drugim učenicima: kad ih netko tuče, vrijeđa ili zadirkuje, kada ne žele biti "tužibabe", kad su nepravedno optuženi.

Djevojčice su nešto zadovoljnije odnosom s učiteljicom/učiteljem u odnosu na dječake. U ocjeni nastavnika bitnim obilježjem pokazao se i radni status majke - pa su tako djeca zaposlenih majki manje zadovoljna odnosom s nastavnikom od djece nezaposlenih majki. Još jedno demografsko obilježje koje se izdvojilo jest stupanj urbaniziranosti pa tako primjećujemo da su djeca iz ruralnih naselja (do 2000 stanovnika) u prosjeku manje zadovoljna svojim odnosom s učiteljicom/učiteljem, nego djeca iz urbanih naselja. Lako je bez dodatnih istraživanja teško zaključiti što je tome uzrok, pretpostavljamo da se dio problema nalazi u sve manjem interesu za zapošljavanje u prosvjeti, nedostatku adekvatno educiranoga kadra i tendenciji odlaska ljudi, osobito mladih, u veće sredine. Posljedica toga jest to da su nerijetko škole prisiljene zapošljavati osobe bez odgovarajuće pedagoške izobrazbe, osobito u manjim sredinama, a što se odražava i na kvalitetu odnosa učenik - učitelj/profesor.

Istraživanje je pokazalo i da postoji tendencija da djeca visokoobrazovanih roditelja nešto teže komuniciraju s učiteljicom. Razlika je utvrđena i među različitim regijama - tako u Slavoniji i Sjevernoj Hrvatskoj ima najviše djece kojima je lako razgovarati s nastavnikom, a najmanje ih je u Dalmaciji.

Kada je riječ o mladima, rezultati nisu tako dobri kao u djece: samo oko polovica mladih može sa profesorima lako razgovarati o svojim problemima ili potrebama u školi. Kada je pak riječ o situacijama u kojima mladi ne mogu pristupiti profesoru, najčešće su u pitanju problemi osobne i intimne naravi. Dio učenika navodi da se problem u komunikaciji s nastavnicima nalazi u tome što nastavnici nisu zainteresirani, nije ih briga, nemaju razumijevanja ili ne ulijevaju povjerenje učenicima, ne slušaju ih ili nisu raspoloženi. Učenici ponekad imaju poteškoća objasniti ako nisu spremni za odgovaranje, ako nisu naučili ili ako je ocjenjivanje nepravedno.

S drugim učenicima djeci je u još većem broju lako razgovarati. Situacije kada im je teško razgovarati s drugim učenicima najčešće se odnose na općenite probleme u komunikaciji i nerazumijevanje, na svađe s drugim učenicima i ruganje. Ostvarivanje uspješnih i zadovoljavajućih odnosa s okolinom, s ljudima koji nas okružuju, uči se i usvršava od najranijeg djetinjstva. To su socijalne vještine kojima djecu odrasli trebaju poučiti.

Razlika je zamijećena u odnosu na djecu koja su klasificirana u "posebne" osjetljive skupine. Njima je ipak malo teže razgovarati s drugim učenicima. Iako je među njima velik dio djece koji nemaju problema u komunikaciji, ipak je riječ o nešto manjem udjelu u odnosu na djecu koju nismo klasificirali u ovu skupinu. No kada je riječ o mladima, pripadnici posebnih skupina ne izdvajaju se po ovom pitanju, a nema razlike ni između mlađih i starijih učenika. Razlika između mladića i djevojaka postoji - djevojke nešto bolje komuniciraju s vršnjacima od mladića.

Ni mladi nemaju problema u komuniciranju s drugim učenicima u velikom broju. Dio njih (manje od trećine) koji navodi probleme u komunikaciji s vršnjacima, kao razlog spominje probleme osobne prirode i obiteljske probleme. Neki kažu da problema imaju samo s nekim s kojima se ne slažu po karakteru ili interesima. Nekima je teško razgovarati o neuspjehu u školi, a dio njih općenito ima poteškoća u komunikaciji, stjecaju povjerenja ili ih pak muči osjećaj nerazumijevanja od strane drugih učenika.

S drugim učenicima mi je teško razgovarati:

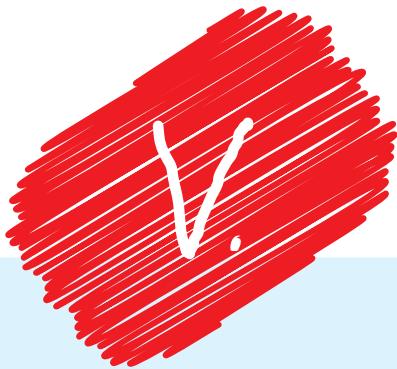
Ponekad zaboravim ponijeti nešto u školu i onda mi nitko neće posuditi pa mi to bude teško.

Teško mi je jer često nitko ne razgovara sa mnom niti se druže sa mnom.

Nekada kada netko nešto uzme teško je razgovarati o tome tko je to napravio.

Ja im pričam, a oni me ne slušaju.

Kad se igramo, ja nešto pitam pa ne dobijem jasan odgovor.

4. KOLIKO DJECA I MLADI POZNAJU PRAVA DJETETA

Konvencija o pravima djeteta usvojena je na Općoj skupštini Ujedinjenih naroda 20. studenoga 1989. godine i postala je najviše puta ratificiran dokument o ljudskim pravima. Ideja da djeca imaju pravo na izražavanje vlastitih stavova te da ih se mora uzeti u obzir u svim pitanjima koja se na njih odnose, njezina je osnovica i sastavni dio nekolicine članaka. Ona je postavila univerzalne standarde ljudskih prava djece. Međutim, iako su standardi općeprihvaćeni, njihova je primjena - osobito u nekim dijelovima svijeta - vrlo slaba. Nužno je da svi odgovorni segmenti društva, od obitelji do škola, tijela državne uprave i same vlade, pomognu osnaživanju djeteta na način da mu se omogući, uz puno poštivanje, izazivati i mijenjati ograničenja te diskriminirajuća gledišta i očekivanja u pogledu mlađih ljudi. Prvi korak prema tome cilju jest upoznavanje svih članova društva s postojanjem prava djeteta, promoviranje nužnosti njihove zaštite i stvaranje legislative, društvenih normi i procedura potrebnih za njihovo poštivanje. Osobito je važno djecu i mlade upoznati s njihovim pravima te različitim oblicima odgoja i obrazovanja za građansko društvo otvoriti prostor za učenje odgovornog ponašanja prema sebi i drugima. Tada će ideje Konvencije zaista i zaživjeti te postati temelj za budućnost u kojoj će prava djeteta biti nezaobilazan standard svake zajednice.

Više od polovice mlađih i otprilike polovica djece upoznata je s time da djeca i mlađi do 18 godina imaju neka posebna prava u odnosu na odrasle, i o tome su u najvećoj mjeri informirani **u školi ili putem televizije**. Sljedeći izvor informacija jesu roditelji, a dio mlađih je informacije o tome prikupio na internetu.

*Moja prava
su bila
prekršena:*

Kad mi je tata zabranio gledat televiziju.

Kad nešto sredim, dobro napravim, mama mi nekad ne da izići.

Kada baki kažem nešto tiho, tata misli da sam rekao njemu, optuži me, stavi me u kaznu da samo ležim, pojedem i popijem.

Kad ja napišem na vrata sobe da ne ulaze, a oni namjerno ulaze.

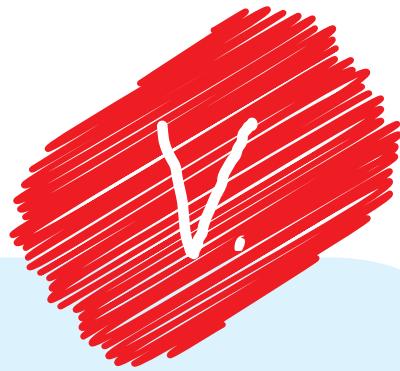
Zato jer roditelji još misle da sam mala i da ne znam i ne mogu ništa pa nemam pravo glasa.

Kad moram jesti što ne želim.

Dečki mi dovikuju ružne stvari.

Moji prijatelji se nisu lijepo ponašali na mom rođendanu.

Jedan prijatelj me optužio da sam ga gurnuo, a sâm je pao.

U Popisu pitanja koja treba razmotriti uzimajući u obzir Drugo periodičko izvješće Republike Hrvatske Odboru za prava djeteta iz 2002. godine, dopuna Drugog izvješća (CRC/C/Add.23), navedeno je da Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa provodi niz aktivnosti glede edukacije o dječjim pravima. U svim odgojno-obrazovnim ustanovama imenovane su stručne osobe za koordiniranje aktivnosti vezanih uz problematiku dječjih prava te su određena vidljiva i dostupna mjesta predviđena za postavljanje plakata, uređivanje panoa i prezentaciju tiskanih materijala u svezi s problematikom dječjih prava kako bi se učenici, roditelji i nastavnici mogli upoznati s ključnim informacijama vezanim uz dječja prava. Međutim, rezultati ovog istraživanja pokazuju da **još uvijek znatan dio djece i mladih nije upoznat s postojanjem prava djeteta**, što otvara prostor i potrebu za promišljanjem o boljim i učinkovitijim načinima upoznavanja djece i mladih s pravima djeteta.

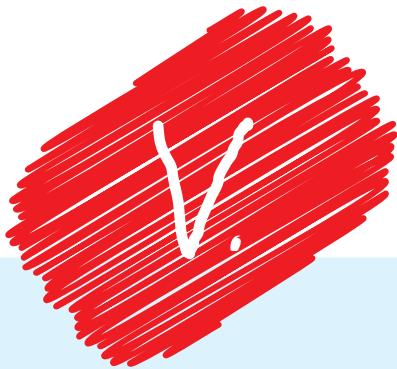
Savez društava "Naša djeca" aktivnostima Dječjih foruma provodi upoznavanje djece s pravima iz Konvencije; međutim, dobna skupina koja je sudjelovala u ovom istraživanju nije uključena u aktivnosti Dječjih foruma. Problem je i u tome što su Dječji forumi slobodna i neobvezna aktivnost koja uvelike ovisi o interesu i angažmanu odraslih, pa se i njihov broj i rasprostranjenost mijenja.

Zanimljivo je kako ne postoji razlika među mladima različitih sociodemografskih skupina u poznavanju prava djeteta - osim po pitanju regije, gdje se osobito izdvaja Slavonija, budući da je тамо čak 72% mladih upoznato s dječjim pravima.

Samo oko 20% djece među onima koji kažu da nisu čuli za dječja prava ne zna navesti niti jedno pravo djeteta, dok njih čak **78% zna navesti neko pravo djeteta**.

Mia iz Zagreba ima petnaest godina i učenica je srednje škole za primjenjenu umjetnost. Kaže da je neki ljudi čudno gledaju zbog njezinog izgleda - prolaznici, profesori. Smatra da nitko ne bi trebao biti sputan u svom izražavanju i ponekad se osjeća diskriminirana zbog toga što pokušava biti dosljedna sebi.

Djeca znaju navesti cijeli niz različitih prava, bilo da je riječ o njihovim osobnim (pravo na život), društvenim (sloboda mišljenja, informiranost), obrazovnim (pravo na školu), zdravstvenim (pravo na liječnika), socijalnim (socijalna sigurnost), kulturnim (pravo na svoju religiju, pravo na sudjelovanje u umjetničkim aktivnostima) pravosudno-zaštitnim (pravo na zaštitu od tjelesnoga kažnjavanja) ili drugim pravima. No najčešće navode tri prava: **pravo na igru i igranje, pravo na obrazovanje te pravo na zaštitu od fizičkog zlostavljanja i kažnjavanja.**

Djeca iz Istre i Primorja te djeca iz manjih gradova u nešto manjoj mjeri, u odnosu na ostalu djecu, znaju navesti neko pravo djeteta.

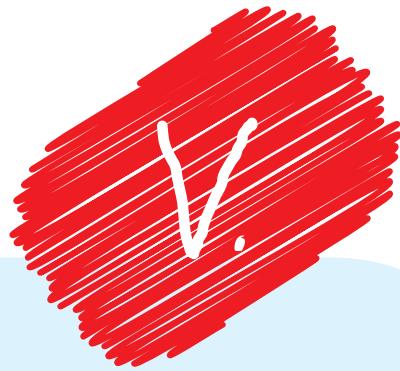
Mladi poznaju širok spektar prava djeteta, no u najvećoj su mjeri svjesni prava na **slobodu govora i mišljenja** (jedno od društvenih prava). Među osobnim pravima najčešće se spominju **pravo na zaštitu od nasilja te pravo na zdravlje i zdravstvenu zaštitu.**

Samo vrlo mali broj djece navodi kako misli da oni zapravo i nemaju nikakva prava ili ne znaju što bi to bilo. Najviše **dječjih odgovora** vezano je uz prava na osobni rast i razvoj, koja podrazumijevaju prava na igru i zabavu, obrazovanje, slobodno izražavanje vlastitog mišljenja koje odrasli trebaju saslušati i ozbiljno razmotriti. Djeca su prvo navodila pravo na **slobodno vrijeme, igru i prijatelje**, a zatim prava vezana uz **obitelj, dom, ljubav, sreću** (prava vezana uz odrastanje) te različite vidove **zaštite** (prava na posebnu zaštitu). Djeca navode i nekoliko prava vezanih uz **obrazovanje** i, napisljektu, prava koja se tiču **uvažavanja njihova mišljenja**, kao i **prava na informaciju**. Zanimljivo je i to da dio djece spominje kako djeca nemaju samo prava, nego i obveze, kao što je primjerice obveza da se dobro i pristojno ponašaju, da slušaju odrasle te da pomažu drugima kada su u mogućnosti. Poznavanje prava otvara prostor za učenje o pravilima ponašanja, čime se potiče odgovornost prema sebi i drugima. Konvencija o pravima djeteta daje aktivnu ulogu svim čimbenicima koji pridonose njezinu poštivanju, a to znači da - osim što svi odgovorni trebaju omogućiti optimalan razvoj djeteta - dijete treba naučiti kako štititi svoja i tuđa prava. Vidimo da je dio djece svjestan kako su prava temelj za izgradnju odgovornosti.

Kada pitamo djecu za procjenu toga koliko su druga djeca upoznata s pravima djeteta, vidimo da **samo 15% njih misli da većina djece zna koja su njihova prava**, a polovica ih kaže da su samo neka djeca upoznata sa svojim pravima.

Oko polovica mladih zna za postojanje Konvencije o pravima djeteta, a većina među njima zna i da je Hrvatska prihvatile ovu Konvenciju. Međutim, **manje od polovice ispitanih mladih zna koja je suštinska uloga Konvencije.**

Najveći broj djece smatra da najveću odgovornost za **informiranje o pravima** djeteta trebaju imati **roditelji**. Oko polovice djece u ovoj skupini smatra da odgovornost imaju i nastavnici u školi. Oko toga mogu pomoći i prijatelji, druge stručne osobe u školi, djed i baka, šira obitelj ili mediji. Tek vrlo mali broj djece je spontano spomenulo da bi to trebao biti zadatak neke **posebne osobe zadužene za to**, kao što je **pravobraniteljica za djecu**.

Za razliku od djece, mlađi smatraju da bi najveću ulogu u upoznavanju s pravima djece trebali imati **nastavnici**. **Roditelji** bi također u tome trebali imati veliku ulogu, ali i mediji. Dio mlađih smatra i da je to posao drugoga stručnog osoblja u školi te posebne osobe zadužene za to, kao što je primjerice **pravobraniteljica za djecu**.

Djeca procjenjuju da se prava djece u Hrvatskoj uglavnom poštuju, za razliku od mlađih koji poštivanje prava djece procjenjuju nešto slabije od djece, odnosno smatraju da se prava djece osrednje poštaju.

Analiza prema **demografiji** pokazuje da se djeca u prosječnoj ocjeni poštivanja prava razlikuju samo s obzirom na svoju dob te na regionalnu pripadnost. Tako su starija djeca malo kritičnija i u prosjeku daju nešto nižu prosječnu ocjenu. Djeca iz Dalmacije su najkritičnija po ovom pitanju; ona daju najnižu prosječnu ocjenu, dok su djeca iz Slavonije te Istre i Primorja dala najvišu prosječnu ocjenu poštivanja prava djeteta. Mlađi se pak ne razlikuju u ocjeni poštivanja prava prema sociodemografskim obilježjima.

Kada je u pitanju poštovanje njihovih **osobnih prava**, mlađi su tu znatno manje kritični i većina ih smatra da se njihova prava uglavnom poštuju. Zanimljivo je da se mlađi različitih sociodemografskih skupina uopće ne razlikuju u ocjeni poštivanja njihovih prava - s izuzetkom razlike između regija, gdje se izdvaja regija Istra i Primorje kao ona u kojoj mlađi misle da se njihova osobna prava poštiju u najvećoj mjeri.

Što bi se moglo učiniti da se prava djece bolje poštiju:

Knjiga o dječjim pravima koja će se čitati u cijelom svijetu.

Može se više prikazivati na TV-u, sva prava djece.

Treba djeci objasniti točno koja prava imaju jer neki ne znaju.

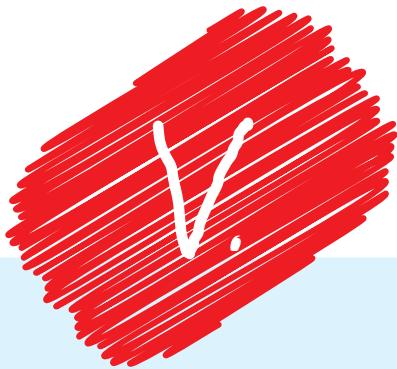
Razgovarati i uputiti roditelje o pravima djece.

Treba u gradu napraviti pozornicu i da neki čovjek priča o tome.

Trebalo bi napraviti školu za roditelje gdje bi oni učili o dječjim pravima.

Otići u zemlju s najviše stanovnika i tamo ih naučiti, onda će se proširiti po cijelom svijetu.

Reći roditeljima da smo mi ljudi i da ćemo jednog dana biti kao oni i treba im reći naša prava.

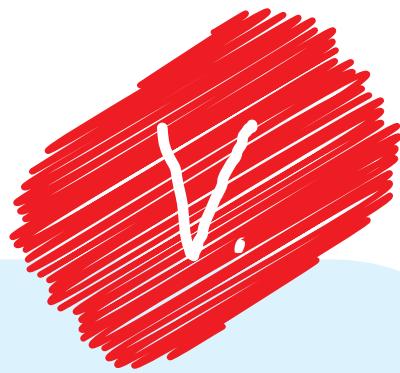
I djeca daju znatno bolje ocjene kada procjenjuju razinu poštivanja svojih osobnih prava.

Prema sociodemografskim obilježjima primijećena je razlika u odnosu na obrazovanje oca, gdje vidimo da nižu ocjenu poštivanja svojih prava daju djeca čiji očevi imaju srednjoškolsko obrazovanje u odnosu na djecu očeva višeg stupnja obrazovanja. Postoje razlike i s obzirom na mjesto stanovanja. Tako djeca koja žive u ruralnim sredinama daju nižu prosječnu ocjenu poštivanja svojih prava od djece koja žive u urbanim naseljima. Nadalje, djeca iz Dalmacije poštivanje svojih prava također ocjenjuju nižim ocjenama nego djeca iz drugih regija. Slično njima, i djeca iz Sjeverne Hrvatske daju niže ocjene, dok djeca iz Slavonije daju najviše ocjene.

Iako daju prosječno visoke ocjene vezano uz poštovanje svojih prava, **oko 20% mladih kaže da su se osobno nekada obratili nekome za pomoć vezano uz povredu ili nepoštivanje nekoga njihovog prava**. Nadalje, **oko 30% mladih poznaje dijete ili osobu mlađu od 18 godina za koju zna da se nekome obratila ili tražila pomoć vezano uz povredu ili nepoštovanje nekoga njezinog prava**.

Kada **djeca** iznose primjere **kršenja njihovih osobnih prava**, u određenoj je mjeri teško donijeti precizan zaključak o tome **je li riječ o stvarnom kršenju njihovih prava ili o tome da djeca odgojne mjere**, osobito kada su pogriješila, ili čak sankcije za izbjegavanje svojih obveza, **smatraju kršenjem svojih prava**. U svakom slučaju, djeca kazne i zabrane doživljavaju kao kršenje svojih prava. Osim opisanih situacija s roditeljima, djeca kršenje svojih prava vide i u situacijama kada se druga djeca loše ponašaju prema njima i kada ih isključuju iz igre. Nešto manji broj djece konkretno je naveo da su njihova prava prekršena kada su bila suočena s fizičkim nasiljem od strane druge djece. Iz iznesenoga vidimo, nije dovoljno da djeca znaju kako postoje prava djeteta, nego ih treba poučiti što sve "imati prava" znači. Prava se ne mogu i ne smiju izjednačiti sa slobodom bez granica, pravila i odgovornosti. Vrlo bitan aspekt prava jest odgovornost za vlastito ponašanje i izvršavanje obveza te pridržavanje važećih pravila. Odgovorno ponašanje znači sposobnost izbora onog ponašanja kojim se ne narušava vlastito dostojanstvo, kao i dostojanstvo i prava drugih. Odrasli trebaju djecu poučiti i svojim primjerom pokazati što je ispravno i odgovorno ponašanje i na koji se način mogu ostvariti ciljevi uz poštovanje i uvažavanje drugih osoba.

Djeca koja su navodila primjere kršenja dječjih prava najčešće spominju primjere **tjelesnog i emocionalnog kažnjavanja i zlostavljanja** od strane odraslih, roditelja ili druge djece. Iako je proteklih godina zabilježen lagani pad nasilja nad djecom, a Republika Hrvatska je jedna od 18 članica Vijeća Europe koja je i zakonom zabranila tjelesno kažnjavanje djece, tijekom 2007. i 2008. godine u Hrvatskoj je od ukupnog broja prekršaja i kaznenih djela čak 20% bilo počinjeno nad djecom. U 2009. godini Republika Hrvatska se priključila kampanji Vijeća Europe protiv tjelesnog kažnjavanja djece. Svrha provedbe Nacionalne kampanje bila je da se nizom organiziranih aktivnosti, usmjerениh najširoj javnosti, djeci, roditeljima, odgojno-obrazovnim i javnim ustanovama, tijelima državne uprave, lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravosudnim tijelima, organizacijama civilnog društva i stručnjacima, skrene pozornost na prisutnost zlostavljanja djece i njihova tjelesnoga kažnjavanja kao društveno krajnje neprihvatljivog oblika ponašanja koje na dijete i društvo ostavlja trajne posljedice.

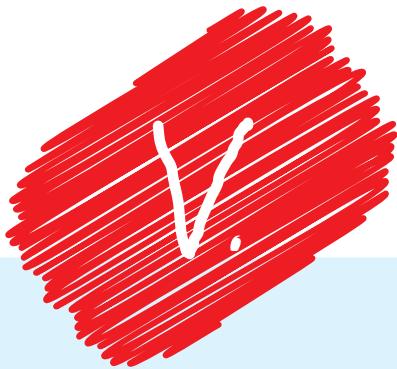

Problem nasilja među djecom i mladima (vršnjačko nasilje) zadnjih je godina prepoznat kao velik društveni i javno-zdravstveni problem. Istraživanje Poliklinike za zaštitu djece Grada Zagreba iz 2003. godine, provedeno na 5.000 djece iz 13 gradova u Hrvatskoj, pokazalo je da je skoro trećina ispitanе djece svakodnevno izložena nekom obliku nasilja u školi (verbalnom ili tjelesnom), a i da se 16% djece gotovo svakodnevno ponaša nasilno prema drugoj djeci. I istraživanje UNICEF-a iz 2004. godine "Nasilje u školama u Hrvatskoj" pokazalo je da je oko 30% djece doživjelo nasilje u školi, a najčešće metode zlostavljanja su ismijavanje, zadirkivanje na bolan način i nazivanje pogrdnim imenima. Stručnjaci sve više upozoravaju kako su nužne hitne i sveobuhvatne aktivnosti ne bi li se popravilo stanje i pritom ističu važnost prevencije u suzbijanju nasilja nad i među djecom i mladima. UNICEF je još 2003. godine prepoznao ovaj problem i pokrenuo već spomenuti program "Za sigurno i poticajno okruženje u školama" s ciljem suzbijanja vršnjačkoga nasilja, u kojem sudjeluju i roditelji i nastavnici i učenici.

Iako je ovo istraživanje pokazalo da polovica broja ispitanе djece i tri četvrtine mlađih, nasreću, nije imalo iskustava da su se na neki način osjećali diskriminiranim iz nekog razloga, još uvijek je znatan broj, osobito djece koja su iskusila osjećaj diskriminacije. Mladi koji su imali takvo iskustvo kao razloge tome navode vrlo širok spektar situacija, od toga da ih vršnjaci isključuju iz društva, iz razgovora neke skupine vršnjaka, do diskriminacije zbog fizičkog izgleda (pretilost, nošenje naočala i sl.). Uspjeh u školi također može biti razlogom za zadirkivanje, bilo da je riječ o uspjehu i dobrim ocjenama ili neuspjehu i lošim ocjenama. Nacionalno ili vjersko podrijetlo, ali isto tako i regionalno, zna biti motivom diskriminacije.

Marin živi u Sisku i učenik je 6. razreda. Od rođenja živi s cerebralnom paralizom. U školi se katkad osjeća diskriminiranim i drugačijim. Uz slab autoritet profesora, smeta ga i što se premalo čini kako bi raznolikosti bile prihvaćenije. Da je ravnatelj škole, uveo bi radionice za upoznavanje drugih kultura.

Mlade diskriminiraju i zbog izbora glazbe ili supkulturnih fizičkih obilježja. Diskriminacija je jedan od pojavnih oblika nasilja, a osjećaj nemoći i poniženja u žrtava diskriminacije jednak je neugodan kao i u žrtava tjelesnog nasilja. Vidimo da se i ovim istraživanjem potvrđuje kako različitost po bilo kojoj osnovi može biti povod nasilju jer se u njegovoj pozadini nalazi potreba za nadmoći nad drugima. Kada se poduzimaju mjere i aktivnosti za suzbijanje diskriminacije, to ujedno znači i rad na smanjenju nasilja u društvu.

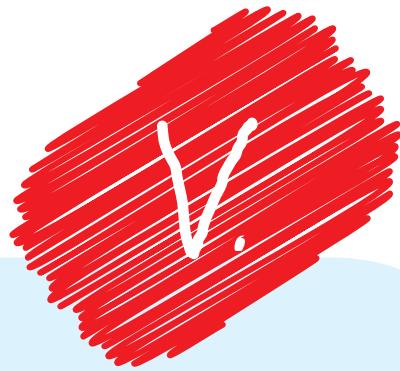
Djeca se najčešće osjećaju diskriminirana zbog loših odnosa s drugom djecom ili kada im se druga djeca rugaju i ne žele se s njima igrati.

Kada su u pitanju posebne skupine djece i mladih, odnosno poštivanje prava na različitost, **mladi ocjenjuju da njihovi vršnjaci u najvećoj mjeri diskriminiraju mlade osobe s teškoćama u razvoju**. Mladi su u manjoj mjeri tolerantni i kada su u pitanju vjerske i nacionalne manjine te učenici koji žive u teškom socijalnim uvjetima.

Ako ovim podacima dodamo i statistiku koja govori o znatno nižim postotcima uključenosti djece s teškoćama u razvoju u svim odgojno-obrazovnim ustanovama u odnosu na svjetske pokazatelje, jasno je da ovo područje zahtijeva niz poboljšanja. UNICEF je prepoznao potrebu za djelovanjem na ovom području te je, 2009. godine, pokrenuo kampanju "Prve 3 su još važnije!", s ciljem osiguranja svim roditeljima i najmlađoj djeci s teškoćama u razvoju pravodobnu potporu i ohrabrenje u prvim godinama života. Sposobnosti djece s teškoćama često ostaju skrivene i podcijenjene, a njihove se potrebe teško ostvaruju. No prepreke s kojima se susreću, češće su posljedica okruženja u kojem žive nego što su rezultat njihovih stvarnih poteškoća. Rezultati istraživanja koje je proveo Centar za ljudska prava 2008. godine u 24 škole diljem Hrvatske, "Ljudska prava u osnovnim školama - teorija i praksa", pokazali su da se u osnovnoškolskim udžbenicima osobe s invaliditetom rijetko prikazuju u ulogama nevezanim uz njihove teškoće, a prilagodbe za ljude s fizičkim teškoćama najčešće se ne prikazuju kao dio uobičajene svakodnevice.

Što se tiče preostalih osjetljivih skupina (mladi koji žive u domu ili udomiteljskoj obitelji, učenici koji ne idu na vjerouauk te mladi koji žive u jednoroditeljskim obiteljima), mladi nešto bolje ocjenjuju ponašanje vršnjaka prema ovim skupinama.

Između ponuđenih osjetljivih skupina djece, **djeca ocjenjuju da se djeca najlošije ponašaju prema onoj djeci koja ne idu na vjerouauk**, no nije velika ni razlika u ocjenama kada su u pitanju nacionalne i vjerske manjine te djeca koja žive u siromašnim obiteljima i djeca s teškoćama u razvoju. Među navedenim skupinama djeca procjenjuju da se "najbolje" ponašaju prema djeci koja žive u domu za djecu, udomiteljskoj obitelji ili jednoroditeljskoj obitelji. Stavovi djece su svakako odraz stavova okoline u kojoj žive, osobito obitelji i škole. Istraživanje o stavovima i razini svijesti o diskriminaciji i pojavnim oblicima diskriminacije, koje je provedeno 2009. na 1.300 ispitanika (Ured za ljudska prava, 2009.), pokazalo je da ispitanici smatraju kako je diskriminacija najraširenija prema ovim obilježjima: nacionalna pripadnost, socijalno podrijetlo i vjerska pripadnost.

Raditi s djecom na smanjenju diskriminacije, predrasuda i stereotipa neće polučiti željene rezultate ukoliko ne uključuje i rad sa značajnim odraslim osobama iz njihove okoline, a svakako ovdje treba istaknuti i ulogu medija čiji utjecaj na oblikovanje stavova nije zanemariv.

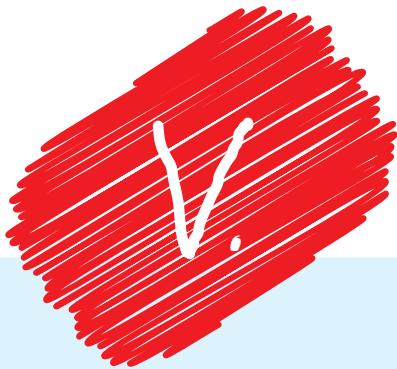
Djeca navode i niz primjera neostvarivanja socijalnih ili ekonomskih prava (*nemaju hrane, novca, dom*) te društvenih prava (*djecu se ne sluša*).

Prema mišljenju mladih, **pravo koje se u najmanjoj mjeri poštuje jest pravo djece i mladih da znaju svoja prava**, što ne iznenađuje s obzirom na to da mladi izjavljuju, kao što smo vidjeli, kako nisu u dovoljnoj mjeri informirani o svojim pravima. Pravo na zaštitu od diskriminacije još je jedno od slabije poštivanih prava. Zanimljivo je i to što mladi pravo na obrazovanje i besplatno pohađanje škole ocjenjuju kao pravo koje se slabije poštuje, iako u Hrvatskoj svi imaju pristup obrazovanju i pravo na besplatno srednjoškolsko obrazovanje, u smislu da ne plaćaju školarine. No razlog tome možda se nalazi u opterećenosti mladih finansijskim brigama vezanim uz obrazovanje (udžbenici, prijevoz do škole), na što ukazuje ovo istraživanje. No treba uzeti u obzir, kako smo već spomenuli, i trenutak u kojem je istraživanje provođeno; protesti zbog ukidanja prava na besplatne udžbenike koji su medijski bili vrlo dobro popraćeni pa time i vidljivi u javnosti.

Mladi najmanje problema u razini poštivanja prava djeteta vide u pravu na zdravstvenu zaštitu, pravu da budu voljena, pravu na igru i zabavu te pravu na odnos i kontakt s obama roditeljima, a vrlo sličnog mišljenja su i djeca.

Najveći broj mladih i djece smatra da bi roditelji trebali imati najznačajniju ulogu u zaštiti prava djece. No vidljiva je očekivana i znatna razlika jer mladi, osim roditeljima, veliku značajnost u zaštiti prava djeteta pripisuju i nastavnicima, a zatim državnim institucijama, policiji i Vladi, dok ih dio u ovom kontekstu spontano spominje i pravobraniteljicu za djecu. Mladi, odrastanjem i usvajanjem društvenih i političkih znanja i uloga, postaju svjesniji zadatka društva u cijelosti i pojedinih njegovih institucija u zaštiti prava djece. **Djeca smatraju da bi za bolje poštivanje njihovih prava** roditelji i odrasli trebali više slušati djecu te to što čuju razmotriti prilikom donošenja odluka. Dio djece je svjestan teške socijalne situacije u kojoj se nalaze neka djeca i potrebe da im se pomogne. Smatraju da bi boljem poštivanju dječjih prava pridonijela i bolja kontrola te kazne za one koji ih ne poštiju. Međutim, **čak nešto više od 40% djece nema ideju što bi se moglo učiti kako bi se prava djece bolje poštivala.** Iz ovoga je vidljivo da znatan broj djece još uvjek nije razvio osobnu odgovornost, u čemu su im potrebni pomoći, vodstvo i poduka odraslih, ne samo obitelji nego i škole te ostalih institucija društva.

Mladi smatraju da jednu od najvećih prepreka boljem poštivanju prava djeteta predstavlja **to što djeca i mladi nisu svjesni svojih prava i što ne znaju kome se mogu ili trebaju obratiti**. Znatan broj njih smatra kako je problem i u tome što djeca i mladi možda i ne znaju svoj problem objasniti na pravi način. Odgovorne koji ne reagiraju na situacije kršenja ljudskih prava krivi jedna četvrtina mladih, a manji broj ih navodi da prepreku predstavlja preduga ili komplikirana procedura za prijavu kršenja dječjih prava.

Rješenja za bolje poštivanje prava djece mladi vide upravo tamo gdje su ocijenili da su najkritičnije točke - u informiranosti i uvažavanju prava na mišljenje te smatraju da educirati i informirati treba, kako djecu i mlađe tako i odrasle. Mišljenja su i da bi institucije društva općenito trebale posvetiti više pažnje ovom problemu te uvesti strože kazne za one koji krše prava djece.

Gotovo polovica djece smatra da djeca ne mogu ništa napraviti za bolje poštovanje prava djeteta, a oko jedna četvrtina njih nema ideju kako bi sama mogla pomoći u tome da se dječja prava bolje poštiju. No ostala djeca navode niz različitih primjera kako ona sama mogu pridonijeti zaštiti i boljem poštivanju dječjih prava; da razgovaraju i govore s drugima o dječjim pravima, da prikupljaju pomoć potrebitima, da upozoravaju odrasle koji krše njihova prava, da se igraju s djecom čija prava netko krši ili da sudjeluju u sprečavanju nasilja među djecom. Vidimo da je trećina djece svjesna osobne odgovornosti kada je riječ o poštivanju prava djece te da znaju načine kojima to postići.

Čak 69% djece smatra da na neki način mogu pomoći djeci u siromašnim zemljama. Djeca bi pomogla tako što bi sakupljala hranu, vodu, novac, odjeću. Poslala bi im svoje igračke i pomogla na niz različitih načina. No mladi su podijeljeni u mišljenju kada je u pitanju procjena da bi oni sami u sljedećih 6 mjeseci mogli donirati novac nekoj humanitarnoj akciji za djecu u siromašnim zemljama. Oko polovica njih nije spremna na to. Ovaj podatak ukazuje nam na nužnost promoviranja solidarnosti i volonterskih aktivnosti, kao i upoznavanja djece i mladih s problemima s kojima se suočavaju djeca kako u Hrvatskoj tako i u svijetu. Prije spomenuto istraživanje Centra za ljudska prava pokazalo je da 26% ispitanika misli kako škola uopće nije pridonijela njihovu interesu da pomognu socijalno ugroženima niti njihovoj motiviranosti za dobrovoljni rad. Iz rezultata istraživanja vidimo da se osjetljivost za potrebe drugih smanjuje u adolescenciji u odnosu na ranu školsku dob. Odrastanjem se u životu djece počinju javljati i neki drugi autoriteti osim roditelja i škole. Utjecaj vršnjaka i medija postaje sve snažniji, a djeca bivaju svjesnija vrijednosti koje zastupa šira društvena zajednica. Ukoliko želimo odgojiti djecu koja će biti osjetljiva na potrebe drugih, osim odgojnih i obrazovnih sadržaja koji će poticati solidarnost i humanost, odrasli i društvo u cijelosti trebaju im biti primjeri i svojim ponašanjem promovirati vrijednosti humanoga društva. Školski programi očito nisu dovoljno poticajni, no pitanje je koliko i mogu biti utjecajni ukoliko nisu popraćeni odgovarajućim aktivnostima i ponašanjem šire društvene zajednice.

VI. DA JE MENI ČAROBNI ŠTAPIĆ!

Najveći broj djece čarobnim bi štapićem stvorio **novi dom** (novi stan, novo mjesto stanovanja) ili bi uredio sadašnji. Dio bi djece želio kupiti stvari koje im nedostaju (igračke, odjeću...), a dio bi promijenio odnose u svojoj obitelji:

Da mama promijeni posao, da tata nađe što prije posao.

Da se mama i tata ne svadaju nekad.

Da mi mama rodi još jednog brata.

Da mi mama i tata nisu rastavljeni.

Da se ne svadam sa sekama.

Da imam još bracu ili sekru pa da se uvijek imam s kimigrati.

Da mogu živjeti s tatom.

Da sestra Petra uvijek ima vremena voziti se na biciklu sa mnom.

Pomirila bi mamu i tatu.

Odnos prema roditeljima i sestri bi promijenila.

Više bi se igrala sa sestrom.

Djeca bi željela učiniti **svijet boljim** kako bi u njemu **živjeli sretniji ljudi** te ne bi bilo svađa i zločestih ljudi.

VII. DISKUSIJA I ZAKLJUČCI

Prema rezultatima ovog istraživanja možemo istaknuti nekoliko bitnih problema koji zahtijevaju daljnju pažnju i djelovanje:

- ◆ Mladi su velikim dijelom nezadovoljni medijima, za koje procjenjuju da mlade prikazuju uglavnom negativno i neobjektivno, s previše predrasuda i stereotipa.
Možemo zaključiti da u medijskom izvješćivanju nedostaje pozitivnih primjera vezanih uz život mladih, kao i prilika da mladi sami govore o svojim problemima te da se uvaži njihovo mišljenje.
- ◆ Iako procjenjuju da su dobro obaviješteni o temama vezanima uza zaštitu i zdravo odrastanje, **mladi ističu kao glavni problem svoje dobne skupine neki oblik ovisnosti** (pušenje, alkohol, droge) i nužnost daljnjega preventivnog djelovanja na ovom području. Također, nameće se potreba za razmatranjem učinkovitosti dosadašnjeg načina djelovanja vezanog uz ovu tematiku.
- ◆ **Djeca, a osobito mladi, smatraju da se njihovo mišljenje nedovoljno uzima u obzir kada je riječ o lokalnoj zajednici.** Smatraju da bi lokalne vlasti morale više uvažavati djecu kada se odlučuje o mjestima za igru i sportskim igralištima, uređenju parkova i škola, čistoći naselja, ali i pomoći siromašnima. Mladi bi voljeli da ih lokalne vlasti uključe u donošenje odluka o mjestima za izlaska i zabavne sadržaje za mlade te sportskim terenima i sadržajima.
- ◆ **Obrazovanje te sigurnost i zaštita od nasilja** dvije su ključne teme o kojima bi mladi voljeli da ih se pita za mišljenje kada se odlučuje na razini cijele države. Ovdje bismo opet istaknuli potrebu mladih da ih se doživljava kao resurs, a ne kao problem te još uvijek nedovoljnu spremnost institucija društva da im pristupe na ovaj način.
- ◆ Školu i djeca i mladi vide prvenstveno kao mjesto stjecanja znanja, ali i druženja s vršnjacima. Odnosi s nastavnicima uglavnom su dobri, iako oko **polovice mladih ne može s profesorima lako razgovarati o problemima** ili potrebama u školi kada su u pitanju problemi osobne i intimne naravi.
- ◆ Aktivnosti koje su najmanje zastupljene u slobodnom vremenu i djece i mladih jesu učenje stranih jezika, odlasci na zbor ili ples te u kino, kazalište i slično. S obzirom na to da je riječ o sadržajima kojima se potiče kreativnost i socijalizacija, **trebalo bi uložiti više napora u promoviranje i osiguravanje dostupnosti spomenutih sadržaja za djecu i mlade te preispitati kako su te aktivnosti organizirane i koliko su prilagođene potrebama djece i mladih.** Sudjelovanje u njima treba djeci i mladima otvoriti prostor za izražavanje sebe, svojih iskustava, mišljenja i kreativnosti.

- **Znatan dio djece i mladih još uvijek nije upoznat s postojanjem dječjih prava**, što otvara prostor i potrebu za boljom informiranošću. O pravima djeteta, djeca i mladi najčešće su saznali u školi i obitelji te upravo njih i smatraju najodgovornijima za **informiranje o dječjim pravima**. No nikako ne možemo zanemariti ulogu koju bi **mediji** mogli odigrati kako bi se ne samo djeca i mladi, nego i svi ostali članovi društva bolje informirali o pravima djeteta.
- **Mladi naglašavaju kako je rješenje za bolje poštivanje prava djece u informiranosti i uvažavanju prava na mišljenje**. Educirati i informirati trebalo bi kako djecu i mlade, tako i odrasle. Institucije društva općenito bi trebale posvetiti više pažnje ovom problemu te uvesti strože kazne za one koji krše prava djece.
- Mladi ove dobi imaju izrazito puno povjerenja u svoje roditelje, a najmanje **u predstavnike političke vlasti**. **Stoga ne iznenađuje niti podatak da oko polovice mladih glasovanje na izborima** ne smatra učinkovitim načinom mijenjanja negativnih društvenih pojava. Ukoliko želimo da mladi sudjeluju u izgradnji i razvoju demokratskog društva, neophodno je utjecati na promjenu javne svijesti na način da se naglašava važnost njihovog aktivnoga sudjelovanja. Potrebno je i mladima pružiti odgovarajuće obrazovanje za sudjelovanje u političkom i društvenom životu zajednice (školski programi i neformalno obrazovanje) te stvoriti prostor u kojem će se njihov glas čuti i uvažiti. U tom procesu trebaju sudjelovati sve institucije društva, a neophodna je i dobra suradnja vladinoga i nevladinog sektora.
- Kada je u pitanju diskriminacija i poštovanje prava na razlicitost, **mladi ocjenjuju da njihovi vršnjaci u najvećoj mjeri diskriminiraju mlade osobe s teškoćama u razvoju**, a nedovoljno tolerancije i mladi i djeca pokazuju i prema pripadnicima vjerskih i nacionalnih manjina, kao i prema učenicima koji žive u teškim socijalnim uvjetima. U borbi protiv diskriminacije najvažnije je raditi na sprečavanju njezina pojavljivanja, a to znači uložiti napor u izgrađivanje stavova, uvjerenja i ponašanja koji će onemogućiti pojavu iste. Da bi to bilo moguće, potrebno je institucionalizirati obrazovanje za ljudska prava, razvijati sustav informiranja i dobre suradnje vladinih institucija sa svim relevantnim nevladnim akterima.

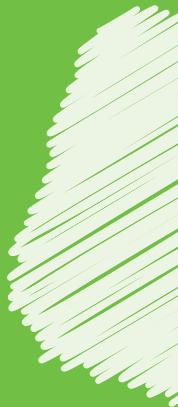
VIII. LITERATURA

1. Konvencija o pravima djeteta
2. Mladi Hrvatske i europska integracija; Vlasta Ilišin, IDIZ 2005.
3. Nacionalni program za mlađe od 2009. do 2013. godine, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 2010.
4. Nacionalni plan aktivnosti za prava i interes djece od 2006. do 2012. godine, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 2006.
5. Nacionalna strategija za izjednačavanje mogućnosti osoba s invaliditetom od 2007. do 2015. godine, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 2007.
6. Djeca i mediji; Vlasta Ilišin, Ankica Marinović Bobinac i Furio Radin, IDIZ, 2001.
7. Dijete i društvo; godina 10, broj 1/2, Tijek, pozadina i naglasci Inicijative Vijeća Europe protiv tjelesnog kažnjavanja djece; Međunarodno predstavljanje kampanje, u Zagrebu, 15. lipnja 2008. (Romana Olujić), Suvremeni pogledi na dijete, roditeljstvo i socijalizaciju (Ninoslava Pećnik), Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 2008.
8. Dijete i društvo; godina 6, broj 2, Ljudska prava djece - pravo na informaciju (Marian Koren), Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 2005.
9. Dijete i društvo; godina 6, broj 1, Konvencija o pravima djeteta, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 2005.
10. Young Voices, Opinion Survey of Children and Young People in Europe and Central Asia, UNICEF, 2001.
11. Istraživanje Centra za ljudska prava "Ljudska prava u osnovnim školama - teorija i praksa" (Tomislav Reškovac, Vedrana Spajić Vrkaš, Benjamin Čulig, Ivana Batarelo i Jagoda Novak), 2008.
12. Istraživanje "HIV/AIDS i mladi 2005." (Štulhofer, Ajduković, Božičević i Kufrin), 2005.
13. Priručnik Projekt za sigurno i poticajno okruženje u školama/prevencija i borba protiv nasilja među djecom (2003.-2005.), Jasenka Pregrad, UNICEF, 2007.
14. Vaše kompetentno dijete, Jesper Juul, Educa, Zagreb, 1996.
15. Istraživanje o stavovima i razini svijesti o diskriminaciji i pojavnim oblicima diskriminacije; Agencija za istraživanje tržišta, medija i javnog mijenja - Puls za Ured za ljudska prava Vlade RH, Ured pučkog pravobranitelja i Centar za mirovne studije, 2009.
16. Razumijevanje ljudskih prava: Priručnik o obrazovanju za ljudska prava, Mreža za ljudsku sigurnost, ETC Graz i Istraživačko-obrazovni centar za ljudska prava i demokratsko građanstvo, 2005.

DODATAK 1

Istraživanje o dječjim pravima
među djecom osnovnoškolskog uzrasta
- rezultati

Provela agencija: Ipsos Puls

SADRŽAJ

5   UVOD
5   METODOLOGIJA
5   METODA PROVOĐENJA ISTRAŽIVANJA
6   UZORAK
7   STRUKTURA UZORKA
12   OSNOVNI NALAZI ISTRAŽIVANJA
15   REZULTATI ISTRAŽIVANJA
15   SLOBODNO VRIJEME
15   Načini provođenja slobodnog vremena
18   Najdraža aktivnost u slobodno vrijeme
19   MEDIJI
25   Televizijski sadržaj koji djeci nedostaje
26   Televizijski sadržaj koji se djeci ne svida
28   Novine
30   ŠKOLA
30   Zašto idu u školu
32   Kako se osjećaju u školi
34   Odnos s učiteljima
37   Odnos s dječacima i djevojčicama
40   Razgovor s učiteljicom/učiteljem
44   Razgovor s drugim učenicima

47 | SVAKODNEVNI ŽIVOT, DOM, DRUŠTVO

47 | Osjećaji: sreća i žalost, zabrinutost

56 | Što najviše brine djecu

58 | Čarobni štapić

61 | Pravo na izražavanje i uvažavanje vlastitog mišljenja

61 | Pravo na izražavanje i uvažavanje vlastitog mišljenja u svojoj obitelji

65 | Pravo na izražavanje i uvažavanje vlastitog mišljenja u široj životnoj zajednici

71 | Osjećaj sigurnosti u susjedstvu i okolini

73 | Pravo na zdravlje i zdravstvenu zaštitu

75 | DJEĆJA PRAVA

75 | Informiranost o dječjim pravima

78 | Izvori informiranosti o dječjim pravima

82 | Dječja prava koja djeca poznaju

90 | Ocjena poštivanja dječjih prava

93 | Poštivanje osobnih prava

97 | Mogućnosti za bolje poštivanje dječjih prava

97 | Što društvo može napraviti

98 | Što djeca sama mogu napraviti

99 | Ocjena poštivanja različitih aspekata dječjih prava

100 | Potencijalni zaštitnici dječjih prava

103 | Diskriminacija (pravo na uvažavanje različitosti)

107 | Jesu li djeca sama osjetila diskriminaciju

UVOD

Za potrebe Ureda UNICEF-a u Hrvatskoj te u suradnji s Uredom pravobraniteljice za djecu i uz dopuštenje Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, agencija Ipsos Puls provela je istraživanje na uzorku djece osnovnoškolskog uzrasta.

Istraživanje je provedeno povodom obilježavanja 20 godina Konvencije o pravima djeteta.

Osnovni cilj ovog istraživanja bio je ispitati mišljenja i stavove djece o stanju dječjih prava u Hrvatskoj, a u svrhu unapređenja primjene i zaštite prava djece te u svrhu promicanja sudjelovanja djece i mlađih u društvu.

Specifični su ciljevi istraživanja bili:

1. ispitati poznavanje dječjih prava djece i mlađih u Hrvatskoj ovisno o dječjoj dobi, spolu, socioekonomskom statusu i regiji;
2. ispitati mišljenja i stavove djece i mlađih u Hrvatskoj o poštivanju dječjih prava u zemlji te mogućnostima njihova unapređenja, kako na osobnoj tako i na društvenoj razini;
3. ispitati kako djeca misle da se može povećati njihova participacija u donošenju odluka na svim razinama njihova života;
4. ispitati koje probleme i pitanja glede stanja djece i društva općenito djeca i mlađi vide kao prioritete.

METODOLOGIJA

METODA PROVOĐENJA ISTRAŽIVANJA

Istraživanje je provedeno između 8. i 24. rujna 2009. godine metodom osobnog intervjuja s djecom osnovnoškolskog uzrasta u odabranim osnovnim školama. U provedbi istraživanja primjenjivan je Etički kodeks istraživanja s djecom (tekst kodeksa objavljen je u časopisu Dijete i društvo, 2003., god. 5, br. 1). Procedura provođenja istraživanja bila je kako slijedi:

- u istraživanju su sudjelovali iskusni i obučeni anketari koji imaju iskustvo u radu s djecom te u anketiranju djece;
- u svakoj od odabranih škola anketirano je između 7 i 20 učenika u dobi od 8 i 9 godina, u 2. i 3. razredima, prema zadanim kvotama po dobi i spolu djeteta. Djeca su anketirana u podjednakom omjeru iz svih 2. i 3. razreda u školi;
- odabir pojedinih učenika u razredima anketari su izvodili slučajnim odabirom;
- istraživanje se provodilo metodom osobnog intervjuja sa svakim odabranim učenikom pojedinačno za vrijeme jednoga školskog sata;
- prije početka provođenja istraživanja, odabrana djeca su donijela pismenu suglasnost roditelja/skrbnika za sudjelovanje djeteta u istraživanju, odnosno pismenu potvrdu da i roditelj i dijete pristaju sudjelovati u istraživanju.

UZORAK

Veličina uzorka: 503 djece u dobi od 8 i 9 godina (2. i 3. razredi osnovne škole)

Vrsta uzorka: slučajan, stratificiran, nacionalno reprezentativan uzorak djece osnovnoškolskog uzrasta. Uzorak je reprezentativan s obzirom na ova obilježja:

- broj učenika u pojedinim regijama
(6 tradicionalnih regija kreiranih na osnovi županija);
- veličina naselja
(4 veličine naselja: do 2000 stanovnika, 2001 do 10 000 stanovnika, 10 001 do 100 000 stanovnika, više od 100 001 stanovnika);
- spol i dob djeteta.

Za kreiranje uzorka upotrebljavani su dostupni podaci iz popisa osnovnih škola u cijeloj Hrvatskoj te dostupni podaci o broju i strukturi upisanih učenika.

Slučajnost uzorka je osigurana: slučajnim odabirom naselja unutar stratura koji su definirani regijom i veličinom naselja, slučajnim odabirom škola te slučajnim odabirom djece u razredu.

Struktura uzorka unaprijed je kontrolirana kvotama s obzirom na regiju, veličinu naselja te spol i dob djece.

U skladu s potrebama naručitelja i ciljevima istraživanja, u uzorku su zastupljene i ove skupine djece:

1. djeca koja žive u domovima za djecu
2. djeca koja su udomljena
3. djeca etničkih i nacionalnih manjina
4. djeca s teškoćama u razvoju
5. djeca iz jednoroditeljskih obitelji
6. iznimno nadarena djeca
7. djeca iz siromašnih obitelji.

Zastupljenost navedenih skupina djece u uzorku odgovara proporciji navedenih skupina u populaciji.

STRUKTURA UZORKA

Tablica 1. Regija i veličina naselja

	Zagreb i okolica	Sjeverna Hrvatska	Slavonija	Lika i Banovina	Istra i Primorje	Dalmacija	Ukupno
Do 2000 stanovnika	3	43	8	13	11	24	102
2 001 - 10 000 stanovnika	24	26	47	11	17	29	154
10 001 - 100 000 stanovnika	10	25	33	14	9	36	127
100 001 i više stanovnika	74		12		13	21	120
Ukupno	111	94	100	38	50	110	503

Tablica 2. Spol

	N	%
Dječaci	255	51%
Djevojčice	248	49%
Ukupan uzorak	503	100%

Tablica 3. Dob

	N	%
8 godina	241	48%
9 godina	262	52%
Ukupan uzorak	503	100%

Tablica 4. Spol i dob

	Dječaci	Djevojčice
8 godina	25%	23%
9 godina	26%	26%

Tablica 5. Struktura uzorka s obzirom na posebne skupine djece

	N	%
Broj ispitanika	503	100%
Djeca etničkih i nacionalnih manjina	38	8%
Djeca iz siromašnih obitelji	37	7%
Djeca iz jednoroditeljskih obitelji	34	7%
Djeca s individualnim ili prilagođenim programom	3	1%
Djeca koja žive u domovima za djecu	3	1%
Djeca koja su udomljena	1	0%
Dijete ne pripada u niti jednu od navedenih skupina	396	79%
Bez navedenih podataka o kućanstvu	6	1%

Tablica 6. Struktura uzorka s obzirom na posebne skupine djece II.

	N	%
Broj ispitanika	503	100%
Dijete pripada u jednu posebnu skupinu	87	17%
Dijete pripada u dvije posebne skupine	13	3%
Dijete pripada u tri posebne skupine	1	0%
Dijete ne pripada u niti jednu od navedenih skupina	396	79%
Bez navedenih podataka o kućanstvu	6	1%

Tablica 7. Jesu li roditelji djeteta pripadnici neke etničke ili nacionalne manjine?

	N	%
Broj ispitanika	503	100%
Da, oba roditelja	20	4%
Da, jedan roditelj	17	3%
Ne	449	89%
Dijete živi u domu	3	1%
Bez odgovora	8	2%
Bez navedenih podataka o kućanstvu	6	1%

Tablica 8. Struktura uzorka s obzirom na sociodemografske podatke o kućanstvu I. (članovi kućanstva, dob i obrazovanje roditelja)

	N	%
Cijeli uzorak	503	100%
S kime sve dijete živi u kućanstvu?		
S majkom	492	98%
Samo s majkom (ne s ocem, ali možda da ili ne i s drugim članovima obitelji)	32	6%
S ocem	461	92%
Samo s ocem (ne s majkom, ali da s drugim članovima obitelji)	2	0%
S sestrom/sestrama	229	46%
S bratom/braćom	224	45%
S bakom	86	17%
S djedom	52	10%
S nekim drugim	11	2%
Dijete živi u domu	3	1%
Bez navedenih podataka o kućanstvu	6	1%

Tablica 8. (nastavak)

		N	%
Koliko godina ima majka djeteta?	Do 29 godina	45	9%
	Od 30 do 35 godina	176	35%
	Od 36 do 40 godina	163	32%
	Od 41 do 50 godina	103	20%
	Više od 50 godina	2	0%
	Dijete živi u domu	3	1%
	Bez navedenih podataka o kućanstvu	6	1%
	Bez odgovora	5	1%
Koliko godina ima otac djeteta?	Do 29 godina	3	1%
	Od 30 do 35 godina	111	22%
	Od 36 do 40 godina	172	34%
	Od 41 do 50 godina	178	35%
	Više od 50 godina	21	4%
	Dijete živi u domu	3	1%
	Bez navedenih podataka o kućanstvu	6	1%
	Bez odgovora	9	2%
Obrazovanje majke	Bez osnovne škole	2	0%
	Osnovna škola	35	7%
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	307	61%
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	146	29%
	Dijete živi u domu	3	1%
	Bez navedenih podataka o kućanstvu	6	1%
	Bez odgovora	4	1%
Obrazovanje oca	Bez osnovne škole	1	0%
	Osnovna škola	31	6%
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	327	65%
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	128	25%
	Dijete živi u domu	3	1%
	Bez navedenih podataka o kućanstvu	6	1%
	Bez odgovora	7	1%

**Tablica 9. Struktura uzorka s obzirom na sociodemografske podatke o kućanstvu II.
(radni status i zanimanje roditelja)**

		N	%
Cijeli uzorak		503	100%
Trenutačni radni status i zanimanje majke	Zaposlena - slobodna profesija	7	1%
	Zaposlena - stručnjakinje i intelektualke	70	14%
	Zaposlena - viši menedžment, viši rukovoditeljice, direktorice	13	3%
	Zaposlena - srednji menedžment	69	14%
	Zaposlena - službenice	85	17%
	Zaposlena - kvalificirane radnice	87	17%
	Zaposlena - nekvalificirane i niskokvalificirane radnice	21	4%
	Zaposlena - u poljoprivredi	2	0%
	Nezaposlena (nema posla, bolest, na čekanju)	59	12%
	Kućanica	57	11%
	Studentica	1	0%
	U mirovini	5	1%
	Ostalo	14	3%
	Dijete živi u domu	3	1%
	Bez odgovora	4	1%
	Bez navedenih podataka o kućanstvu	6	1%
Trenutačni radni status i zanimanje oca	Zaposlen - slobodna profesija	19	4%
	Zaposlen - stručnjaci i intelektualci	53	11%
	Zaposlen - viši menedžment, viši rukovoditelji, direktori	42	8%
	Zaposlen - srednji menedžment	66	13%
	Zaposlen - službenici	57	11%
	Zaposlen - kvalificirani radnici	148	29%
	Zaposlen - nekvalificirani i niskokvalificirani radnici	18	4%
	Zaposlen - u poljoprivredi	8	2%
	Nezaposlen (nema posla, bolest, na čekanju)	23	5%
	U mirovini	46	9%
	Ostalo	4	1%
	Dijete živi u domu	3	1%
	Bez odgovora	10	2%
	Bez navedenih podataka o kućanstvu	6	1%

Tablica 10. Struktura uzorka s obzirom na sociodemografske podatke o kućanstvu III.
(broj članova kućanstva, broj djece u kućanstvu, prihodi kućanstva)

		N	%
Cijeli uzorak		503	100%
Koliki je ukupan broj svih članova vašega kućanstva?			
2		10	2%
3		72	14%
4		219	44%
5		115	23%
6		42	8%
7		23	5%
8		5	1%
9		2	0%
Dijete živi u domu		3	1%
Bez odgovora		6	1%
Bez navedenih podataka o kućanstvu		6	1%
Koliko ukupno djece mlađe od 18 godina živi u kućanstvu?			
1		114	23%
2		262	52%
3		84	17%
4		18	4%
5		8	2%
6		1	0%
7		2	0%
Dijete živi u domu		3	1%
Bez odgovora		5	1%
Bez navedenih podataka o kućanstvu		6	1%
Koliki je bio ukupan prihod svih članova vašeg kućanstva u prošlomu mjesecu?			
Manje od 1000 kuna		6	1%
Između 1001 i 3000 kuna		48	10%
Između 3001 i 6000 kuna		141	28%
Između 6001 i 9000 kuna		175	35%
Više od 9000 kuna		109	22%
Dijete živi u domu		3	1%
Bez odgovora		15	3%
Bez navedenih podataka o kućanstvu		6	1%

**Tablica 11. Struktura uzorka s obzirom na sociodemografske podatke o kućanstvu IV.
(tip naselja, veličina naselja, regija)**

		N	%
Cijeli uzorak		503	100%
Tip naselja	Selo	102	20%
	Grad	401	80%
Veličina naselja	Do 2000 stanovnika	102	20%
	2 001 - 10 000 stanovnika	154	31%
	10 001 - 100 000 stanovnika	127	25%
	100 001 i više stanovnika	120	24%
Regija	Zagreb i okolica	111	22%
	Sjeverna Hrvatska	94	19%
	Slavonija	100	20%
	Lika i Banovina	38	8%
	Istra i Primorje	50	10%
	Dalmacija	110	22%

OSNOVNI NALAZI ISTRAŽIVANJA

- ◆ Velika većina djece u dobi od 8 i 9 godina slobodno vrijeme provode u igri i druženju s prijateljima, što je slučaj u gotovo 90% djece. Za nešto manje od polovice njih (47%), to je i najdraži način provođenja slobodnog vremena.
- ◆ 60% djece navodi da na televiziji ima dovoljno sadržaja koji njih zanima. Oko 25% njih kaže da ga ima osrednje, a 13% ih time uopće nije zadovoljno te ističu da je na televiziji premalo programa koji je njima zanimljiv i koji vole gledati. Djeca ove dobi (tri četvrtine njih) najradije gleda crtice. Nakon toga su dosta visoko rangirani filmovi i serije.
- ◆ 20% djece koji kaže da ima premalo emisija za djecu, a dodatnih 28% djece daje osrednju ocjenu i misli kako je ta ponuda osrednja te bi mogla biti i bolja. Čak 50% djece misli da je na televiziji dovoljno takvog sadržaja. Da oni sami odlučuju o tome čega će biti više na televiziji, 62% djece bi se odlučilo za više crtanih filmova.
- ◆ Ono što djeci također znatno smeta u televizijskom programu jest sadržaj za koji djeca sama ističu da je neprimjeren za njih. Tu se najčešće spominju filmovi sa seksualnim sadržajem i filmovi koji imaju oznaku minimalne dobi djeteta za koju je sadržaj primjerен (12, 15, 18 godina).
- ◆ Glavni razlog tome što idu u školu jest učenje: 91% djece je to navelo kao prvi odgovor, a 97% djece ukupno kaže da radi učenja idu u školu. Velik udio djece, 60% njih kao jedan od glavnih razloga radi čega idu u školu vidi i druženje s drugim učenicima i stjecanje prijateljstava.

- Većina djece se jako dobro osjeća u školi, čak 68% njih daje najbolju ocjenu na pitanje o tome kako im je u školi. Manje od 1% ih je reklo da se u školi osjeća loše, odnosno dalo ocjenu 1 ili 2.
- 80% djece je odnos s nastavnikom ocijenilo najboljom ocjenom, a dodatnih 17% kaže da ima vrlo dobar odnos s nastavnikom. Manje od 1% djece ima loš odnos s učiteljima, a kao razloge tome navode to što učitelji nisu pravedni, što ih grde ili im daju previše domaće zadaće. Većina djece nema problema u komunikaciji s učiteljima. Tako je čak 72% djece istaknulo da, kad imaju neki problem u školi ili kad im nešto zatreba, o tome uglavnom mogu lako razgovarati s učiteljicom ili učiteljem.
- Promatrajući na razini cijelog uzorka, djeca u prosjeku imaju vrlo dobar i podjednak odnos s djevojčicama (4,47) i s dječacima (4,28). Međutim, tipično je to da prosječna ocjena kvalitete odnosa s drugim učenicima izuzetno ovisi o spolu djeteta. Tako dječaci, naravno, znatno bolje ocjenjuju svoj odnos s drugim dječacima, nego s djevojčicama. I obratno, djevojčice boljim ocjenjuju svoj odnos s drugim djevojčicama nego s dječacima.
- Većina djece nema poteškoća niti u komunikaciji s drugim učenicima. 78% njih navodi da im je uglavnom lako razgovarati s drugim učenicima kad imaju neki problem. Onih kojima je teško razgovarati s drugom djecom u školi je oko 6%, a 15% njih samo ponekad ima poteškoće.
- Velika većina djece (81%) je često, gotovo uvijek sretna, 80% djece je ponekad tužno. Djecu najviše sretnima čine prijatelji i odnosi s njima (igra, druženje).
- Ono što brine najveći dio djece u ovoj dobi jesu školske obvezе - ocjene, rezultati ispita, svladavanje gradiva, uspjeh u školi. Gotovo 30% djece kaže da ih nikada ništa ne brine.
- Nešto manje od 20% djece ne bi ništa promijenilo u svojem životu da imaju čarobni štapić. A ono što si priželjuje najveći broj djece jest novi dom (novi stan, novo mjesto stanovanja) ili uređenje sadašnjeg doma. Djeca bi također učinila svijet boljim - svijet u kojem žive sretniji ljudi, ne bi bilo svađa i zločestih ljudi, uredila bi okoliš, školu i stvorila bolje socioekonomiske prilike.
- Samo 9% djece kaže da ih u njihovoj obitelji nikada ili jako rijetko pitaju što ona misle kada u obitelji donose odluke u vezi sa stvarima koje ih se tiču. S druge pak strane, polovica djece navodi da ih u njihovoj obitelji dosta često ili gotovo uvijek pitaju za mišljenje. Preostalih 40% djece ocjenjuje da to ovisi o situaciji i da ih ponekad pitaju što misle, no ponekad i ne.
- Samo 23% djece misli da odgovorni uzimaju u obzir potrebe i mišljenje djece kad donose odluke koje ih se tiču. Dok 26% djece misli da oni to nikada ili jako rijetko čine, oko 40% djece vjeruje da ponekad misle, a ponekad ne misle na to. Da djeca sama mogu razgovarati s gradonačelnikom ili predsjednikom, prvenstveno bi im predložila da urede mjesta za igru i sportska igrališta.
- Većina se djece u svojem susjedstvu uglavnom osjeća sigurno, trećina ih se ponekad osjeća nesigurno, a samo 2% njih kaže da se često osjećaju nesigurno. Djeca ove dobi najviše se boje mraka i neugodne okoline.

- Oko 73% djece kaže da je izrazito zadovoljno načinom na koji njihov liječnik razgovara s njima, oko 18% ih je dalo ocjenu 4, a tek manji broj djece je dao niže ocjene. Velika većina djece, čak 83% njih, kaže da im njihov liječnik na dobar i njima razumljiv način objasni od čega su bolesni i na koji način trebaju postupati kako bi ozdravili.
- Otprilike polovica djece potvrđno odgovara na pitanje o tome jesu li nekada čuli da djeca imaju neka posebna prava u odnosu na odrasle, dok ih istovremeno polovica kaže da nisu čuli za postojanje dječjih prava. Dodatna nam analiza dakle pokazuje kako ukupno 83% djece zna navesti neko dječje pravo, dok ih tek 16% to nije u stanju.
- Pojedinačna prava koja djeca najčešće navode jesu: pravo na igru i igranje, pravo na obrazovanje, pravo na zaštitu od fizičkog zlostavljanja i kažnjavanja.
- Kada pitamo djecu za procjenu toga koliko su druga djeca upoznata s dječjim pravima, vidimo da samo 15% njih misli da većina djece zna koja su njihova prava. Polovica ih kaže da neka sigurno znaju, no da ima i onih koji ne znaju. Čak 27% djece misli da djeca to uglavnom ili većinom ne znaju. To se nadalje vidi i u tvrdnji o tome da djeci treba reći koja prava imaju, koju izriče 94% djece. Najveću odgovornost u informiranju o dječjim pravima trebaju imati roditelji.
- Kad je u pitanju općenita ocjena razine poštivanja dječjih prava u Hrvatskoj, djeca daju prosječnu ocjenu oko 4,13 - 43% ih je dalo ocjenu 5, jedna četvrtina ocjenu 4 i oko 20% ocjenu 3.
- Kada je u pitanju poštivanje njihovih osobnih prava, djeca daju znatno bolje ocjene; tako ih čak 64% navodi da se njihova prava jako dobro poštiju, odnosno daje ocjenu 5, a dodatnih 20% dalje ocjenu 4. Prosječna ocjena je prilično visokih 4,52.
- Što se tiče poštivanja konkretnih dječjih prava, većina djece smatra da gotovo svako dijete ima nekoga tko ga voli. Oko 77% djece misli da se sva djeca mogu igrati i zabavljati. Djeca misle i da većina djece mogu uvijek otici liječniku kada su bolesna i da mogu ići u školu. Visok se postotak pozitivnih odgovora veže i uz tvrdnju da svako dijete može slobodno reći što misli. 81% djece misli da djecu ipak tuku i tjelesno kažnjavaju, u čemu vide najviše slučajeva kršenja dječjih prava. Djeca također misle da je problem u tome što dobar dio djece nema čist okoliš te što djeца ne znaju svoja prava.
- Među posebnim skupinama djece najmanje se uvažava pravo na različitost djece koja ne idu na vjerouauk.
- Tri četvrtine djece smatra da bi roditelji trebali paziti na to poštiju li se dječja prava djece. Oko 22% djece bi taj zadatak povjerilo nastavnicima. Da bi to trebao biti zadatak pravobraniteljice misli oko 68% djece, no njih četvrtina nije sigurna u ulogu te "posebne" osobe. Pritom je važno napomenuti da oko 63% djece nije ranije čulo da postoji dječja pravobraniteljica, tj. osoba koja pazi poštiju li se dječja prava.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

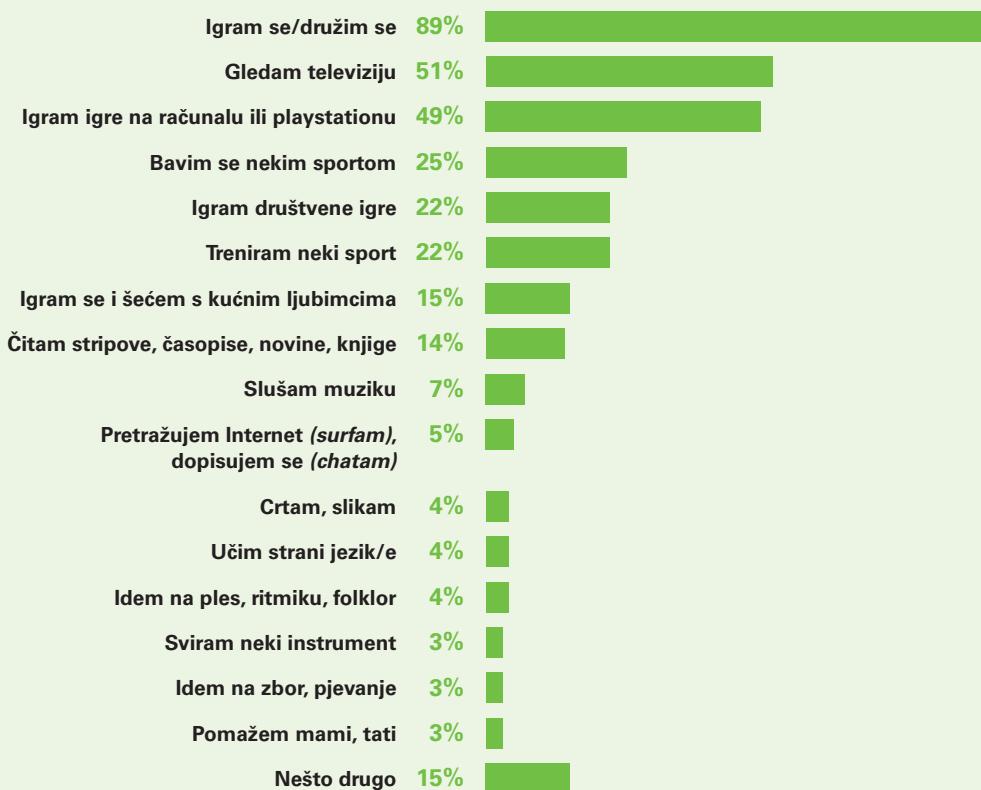
SLOBODNO VRIJEME

Načini provođenja slobodnog vremena

Kao što je i svojstveno njihovoj dobi, velika većina djece u dobi od 8 i 9 godina slobodno vrijeme provode **u igri i druženju s prijateljima**, što je slučaj u gotovo **90% djece**. Za nešto manje od polovice njih (47%), to je i najdraži način provođenja slobodnog vremena. Naravno, općenita tvrdnja da se igraju i druže ne isključuje i druge načine provođenja slobodnog vremena, što također podrazumijeva provođenje vremena u igri. Tako, primjerice, polovica djece slobodno vrijeme provodi igrajući **računalne igrice**. Ovdje treba istaknuti i to da je igranje igrica više karakteristično za dječake nego za djevojčice - **58% dječaka** je istaknulo da igra računalne igrice, dok se među **djevojčicama** oko **39%** njih zabavlja na ovaj način u slobodno vrijeme.

Jednako tako, oko 22% djece u slobodno vrijeme se zabavlja igrajući društvene igre.

Slika 1. Kako najčešće provodiš svoje slobodno vrijeme, tj. što najčešće radiš kada nisi u školi ili ne učiš i ne pišeš zadaću?

Tablica 12. Kako najčešće provodiš svoje slobodno vrijeme, tj. što najčešće radiš kada nisi u školi ili ne učiš i ne pišeš zadaću? - ostali odgovori

	N	%
Broj ispitanika s odgovorima "nešto drugo"	75	15%
Idem u bake i djeda/provodim vrijeme s bakom, djedom	10	2%
Spavam, odmaram se	8	2%
Provodim vrijeme s roditeljima	8	2%
Idem na kupanje	7	1%
Posjećujem rodbinu/družim se s rođacima	4	1%
Pišem	4	1%
Idem u ribolov	3	1%
Odlazim u šetnje prirodom	3	1%
Sredujem sobu	2	0%
Član sam vatrogasnog društva	2	0%
Bavim se glumom	1	0%
Čuvam brata	1	0%
Berem duhan	1	0%
Idem na bakin grob	1	0%
Idem na jahanje	1	0%
Idem u izviđače	1	0%
Pjevam	1	0%
Putujem	1	0%
Razmišljjam	1	0%
Vozim traktor/vozim motor	1	0%
Nešto drugo	13	3%

Općenito, **četvrtaina djece** u slobodno vrijeme se bavi nekim **sportom** (igraju nogomet, košarku, voze bicikl, rolaju se i slično), a **22% i trenira** neki sport. Dok ne postoji razlika između broja dječaka i djevojčica koji slobodno vrijeme provode u nekoj sportskoj aktivnosti, ta razlika postoji kada je u pitanju treniranje nekog sporta i ovdje su dječaci znatno aktivniji od djevojčica (28% dječaka, a 15% djevojčica).

Djeca se u slobodno vrijeme igraju i šeću s kućnim ljubimcima, čitaju (stripove, časopise, novine, knjige), slušaju glazbu, crtaju, uče strane jezike, plešu, pjevaju, sviraju glazbene instrumente. Neke od ovih aktivnosti (čitanje, sviranje, pjevanje, učenje stranih jezika) su nešto češće prisutne u dječaka nego u djevojčica.

Tablica 13. Kako najčešće provodiš svoje slobodno vrijeme, tj. što najčešće radiš kada nisi u školi ili ne učiš i ne pišeš zadaću? - prema spolu

	Cijeli uzorak	Dječaci	Djevojčice
Broj ispitanika	503	255	248
Igram se/družim se (igra se sâm ili s prijateljima)	89%	89%	88%
Gledam televiziju	51%	51%	52%
Igram igrice na računalu ili playstationu	49%	58%*	39%
Bavim se nekim sportom (vozim bicikl, rolam, igram nogomet)	25%	28%	22%
Igram društvene igre (npr. monopoly, čovječe ne ljuti se)	22%	20%	25%
Treniram neki sport	22%	28%*	15%
Igram se i šećem s kućnim ljubimcima	15%	15%	14%
Čitam stripove, časopise, novine, knjige	14%	10%	18%*
Slušam glazbu	7%	5%	8%
Pretražujem internet (surfam), dopisujem se (chatam)	5%	7%	3%
Crtam, slikam	4%	4%	5%
Učim strani jezik/e	4%	2%	6%*
Idem na ples, ritmiku, folklor	4%	0%	7%
Sviram neki instrument	3%	0%	6%*
Idem na zbor, pjevanje	3%	1%	5%*
Nešto drugo	17%	17%	17%

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 99% ili 95% (u T-testu proporcija), rezultat je istaknut drugom bojom.

Oko polovice djece navodi da u slobodno vrijeme obično gledaju televiziju. 5% njih je spontano navelo da vrijeme provode pretražujući internet ili na *chatu*¹.

Naravno, postoji i cijeli niz drugih aktivnosti kojima djeca ispunjavaju slobodno vrijeme, tj. ono vrijeme koje nisu u školi, kada ne uče i ne pišu domaću zadaću. Neke od njih su navedene u tablici 12.

¹ Ovdje je važno naglasiti da je riječ o postotku djece koji se spontano dosjetio "boravka" na internetu kao jedne od svojih aktivnosti u slobodno vrijeme. No ne možemo reći da je to precizan podatak o broju djece ove dobi, koji vrijeme provode na internetu ili na chatu i to je pitanje koje bi trebalo detaljnije ispitati.

Najdraža aktivnost u slobodno vrijeme

Kao što je već ranije navedeno, gotovo polovica djece slobodno vrijeme **najčešće** provodi u **igri i druženju** s prijateljima. Oko 10% djece (podjednako dječaci i djevojčice) u slobodno vrijeme najradije će igrati računalne igrice. Dio njih vrijeme najradije provodi baveći se nekim sportom ili trenirajući svoj sport. Sportski treninzi su, kao omiljena aktivnost, ponovno atraktivniji dječacima nego djevojčicama.

Zanimljivo je i izuzetno pozitivno da samo 6% djece u slobodno vrijeme najradije gleda televiziju².

Slika 2. Što od toga najviše voliš raditi?

Tablica 14. Što od toga najviše voliš raditi? - prema spolu

	Cijeli uzorak	Dječaci	Djevojčice
Broj ispitanika	503	255	248
Igram se/družim se	47%	46%	47%
Igram igrice na računalu ili playstationu	10%	12%	8%
Bavim se nekim sportom	8%	9%	7%
Treniram neki sport	6%	9%*	4%
Gledam televiziju	6%	5%	7%
Igram društvene igre	4%	3%	4%
Čitam stripove, časopise, novine, knjige	3%	2%	5%
Igram se i šećem s kućnim ljubimcima	2%	2%	2%
Nešto drugo	9%	6%	12%
Ne znam/bez odgovora	5%	6%	4%

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 99% ili 95% (u T-testu proporcija), rezultat je istaknut drugom bojom.

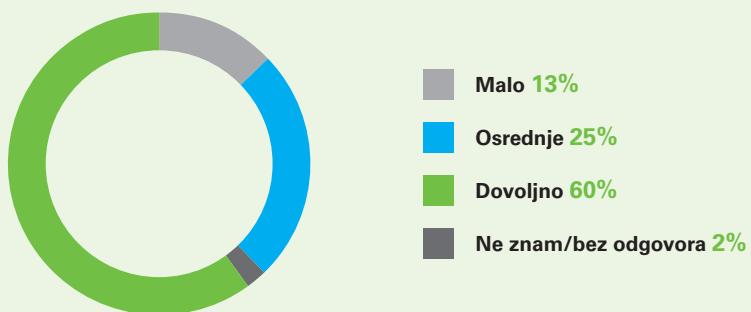
² Kod interpretacije podataka o tome da 6% djece najradije gleda televiziju u slobodno vrijeme, treba imati na umu i vrijeme provedbe istraživanja, a to je naime bio početak rujna - kada većina djece slobodno vrijeme može provoditi na otvorenome.

MEDIJI

Jedna od tema istraživanja bila je i ispitati stavove djece prema medijskom sadržaju koji im je dostupan u hrvatskom medijskom prostoru.

Govorimo li o tome koliko je taj medijski sadržaj djeci privlačan, vidimo da čak **60% djece** navodi kako na televiziji ima **dovoljno** sadržaja koji ih zanima. Oko 25% njih kaže da ga ima osrednje, a 13% ih time uopće nije zadovoljno te ističu da je na televiziji premalo programa koji je njima zanimljiv i koji vole gledati.

Slika 3. Kad gledaš televiziju, ima li na programu dovoljno toga što tebe zanima i što ti voliš gledati?

Analiza rezultata s obzirom na sociodemografska obilježja pokazuje da po ocjeni televizijskog sadržaja nema bitnih razlika između djece. Prediktivnima su se pokazala jedino dva obilježja, a to su radni status majke te tip naselja:

- djeca čije su majke zaposlene nešto češće od djece nezaposlenih majki (onih koje su bez posla, koje su kućanice ili su u mirovini) kažu da na televiziji ima dovoljno njima zanimljivog sadržaja;
- djeca koja žive u ruralnim sredinama su kritičnija od djece koja žive u urbanim sredinama i češće daju srednju ocjenu zadovoljstva ponuđenim medijskim sadržajem.

Naravno očekivano, djeca ove dobi, i to čak **tri četvrтине** njih najradije gleda **crtice**. Nakon toga su dosta visoko rangirani **filmovi i serije**, a zanimljivo je to da su djeći privlačniji strani filmovi i strane serije u odnosu na hrvatsku produkciju. Analiziramo li koliko je ukupno djece navelo ovaj medijski sadržaj, bez obzira na predznak "hrvatsko" ili "strano", vidimo da oko 47% djece prati serije, a 44% ih voli gledati filmove.

Zanimljivo je da je samo 16% djece spontano istaknulo da rado gledaju dječji program i tek je 6% njih koji vole gledati obrazovni program.

Tablica 15. Kad gledaš televiziju, ima li na programu dovoljno toga što tebe zanima i što ti voliš gledati? - prema demografiji

		Broj ispitanika	Malo		Osrednje		Dovoljno	Ne znam/bez odgovora	Ukupno
			Malo	Osrednje	Dovoljno				
Cijeli uzorak		503	13%	25%	60%	2%	100%		
Skupine djece	Dijete ne pripada u posebne skupine djece	396	12%	25%	60%	2%	100%		
	Dijete pripada u posebne skupine djece	101	15%	26%	59%		100%		
Spol	Dječaci	255	13%	25%	58%	3%	100%		
	Djevojčice	248	13%	25%	63%	0%	100%		
Dob	8 godina	241	11%	26%	62%	1%	100%		
	9 godina	262	15%	24%	59%	2%	100%		
Dob majke	Do 29 godina	51	16%	14%	71%		100%		
	Od 30 do 35 godina	176	12%	30%	55%	3%	100%		
	Od 36 do 40 godina	163	13%	23%	63%	1%	100%		
	Od 41 do 50 godina	103	12%	25%	62%	1%	100%		
Dob oca	Od 30 do 35 godina	111	13%	29%	57%	2%	100%		
	Od 36 do 40 godina	172	12%	25%	61%	2%	100%		
	Od 41 do 50 godina	178	13%	25%	61%	1%	100%		
Obrazovanje majke	Osnovna škola	35	9%	20%	69%	3%	100%		
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	307	13%	27%	58%	2%	100%		
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	146	13%	23%	62%	1%	100%		
Obrazovanje oca	Osnovna škola	31	10%	26%	65%		100%		
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	327	14%	26%	58%	2%	100%		
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	128	11%	24%	63%	2%	100%		
Radni status majke*	Zaposlena	354	12%	22%	64%	2%	100%		
	Nezaposlena	122	14%	34%	50%	2%	100%		
Radni status oca	Zaposlen	411	12%	26%	59%	2%	100%		
	Nezaposlen	69	13%	20%	67%		100%		
Broj članova kućanstva	Do tri člana	82	12%	20%	68%		100%		
	Četiri člana	219	15%	27%	56%	2%	100%		
	Pet članova	115	11%	26%	62%	1%	100%		
	Šest i više članova	72	8%	26%	61%	4%	100%		

Tablica 15. (nastavak)

		Broj ispitanika	Malo	Ostrednje	Dovoljno	Ne znam/bez odgovora	Ukupno
Broj djece u kućanstvu	Jedno	114	11%	19%	70%	2%	100%
	Dvoje	262	14%	28%	56%	3%	100%
	Troje i više	113	12%	27%	59%	3%	100%
Prihodi kućanstva	Do 3000 kuna	54	11%	22%	67%	2%	100%
	Između 3001 i 6000 kuna	141	9%	24%	64%	3%	100%
	Između 6001 i 9000 kuna	175	11%	26%	61%	1%	100%
	Više od 9000 kuna	109	19%	25%	54%	2%	100%
Tip naselja*	Selo	102	14%	34%	50%	2%	100%
	Grad	401	13%	23%	63%	1%	100%
Veličina naselja	Do 2000 stanovnika	102	14%	34%	50%	2%	100%
	2 001 - 10 000 stanovnika	154	11%	27%	59%	3%	100%
	10 001 - 100 000 stanovnika	127	13%	18%	69%	1%	100%
	100 001 i više stanovnika	120	15%	23%	62%	1%	100%
Regija	Zagreb i okolica	111	14%	25%	60%	1%	100%
	Sjeverna Hrvatska	94	10%	24%	64%	2%	100%
	Slavonija	100	14%	16%	68%	2%	100%
	Lika i Banovina	38	11%	13%	74%	3%	100%
	Istra i Primorje	50	16%	26%	56%	2%	100%
	Dalmacija	110	14%	37%	48%	1%	100%

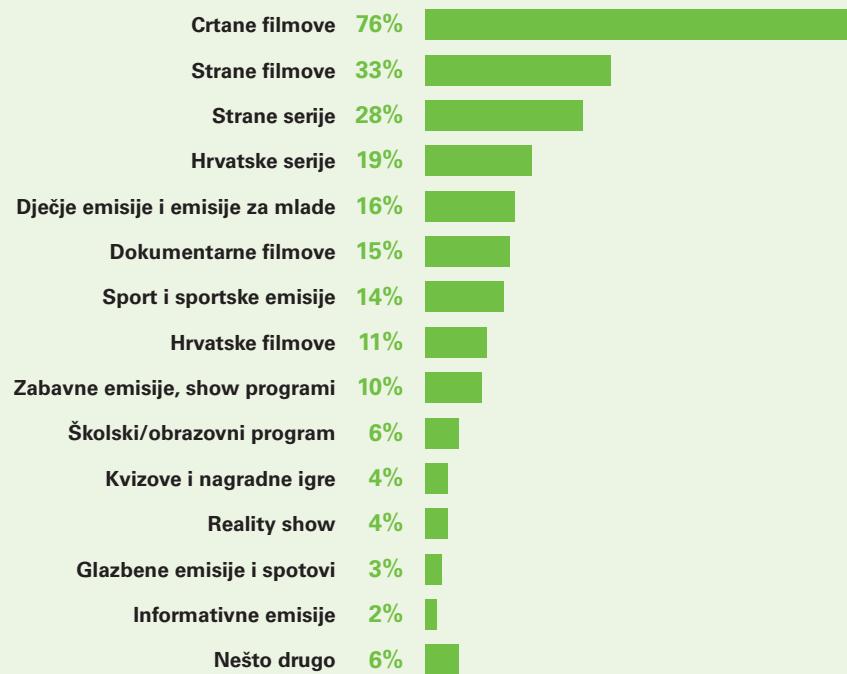
* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 95% (s obzirom na vrijednost Hi-kvadrata u Hi-kvadrat testu), rezultat je istaknut drugom bojom.

Kada je riječ o ocjeni dostatnosti televizijskog sadržaja namijenjenog isključivo djeci, odnosno emisija prilagođenih dječjem uzrastu, vidimo da po tom pitanju djeca nisu pretjerano kritična. Naime, čak 50% djece misli da je na televiziji dovoljno takvog sadržaja. Ovaj podatak možemo gledati i u kontekstu toga da su djeci vrlo zanimljivi i sadržaji drugog tipa (filmovi, serije, dokumentarci, sport) koji nisu prvenstveno i isključivo namijenjeni samo njima.

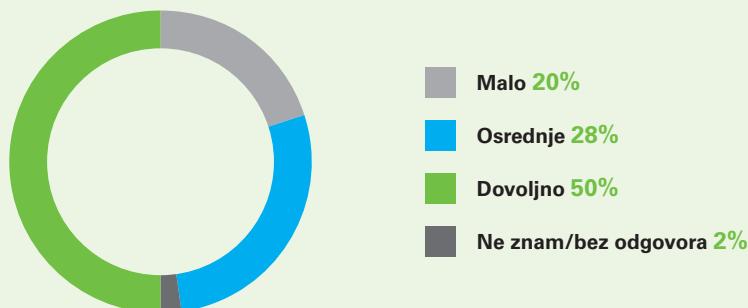
S druge pak strane, tu je **20% djece** koji kažu da definitivno ima **premalo emisija za djecu**, a dodatnih **28% djece** daje **srednju** ocjenu i misli da je ta ponuda osrednja te da bi mogla biti i bolja.

Djevojčice su nešto zadovoljnije od dječaka ponudom dječjih emisija, dok oni u nešto većoj mjeri od njih kažu da ih ima osrednje. Na drugim demografskim obilježjima ne postoje razlike među djecom u vezi s ovim pitanjem.

Slika 4. Što najviše voliš gledati na televiziji?

Slika 5. Ima li na televiziji dovoljno emisija napravljenih baš za djecu, dakle onih u kojima pričaju samo o temama za djecu i u kojima puno razgovaraju s djecom?

Tablica 16. Ima li na televiziji dovoljno emisija napravljenih baš za djecu, dakle onih u kojima pričaju samo o temama za djecu i u kojima puno razgovaraju s djecom? - prema demografiji

		Broj ispitanika	Malо	Osrednјe	Dovoljnо	Ne znam/bez odgovora	Ukupno
Cijeli uzorak		503	20%	28%	50%	2%	100%
Skupine djece	Dijete ne pripada u posebne skupine djece	396	20%	28%	49%	2%	100%
	Dijete pripada u posebne skupine djece	101	20%	29%	50%	1%	100%
Spol*	Dječaci	255	20%	32%	45%	3%	100%
	Djevojčice	248	20%	24%	55%	1%	100%
Dob	8 godina	241	17%	28%	53%	2%	100%
	9 godina	262	23%	28%	47%	2%	100%
Dob majke	Do 29 godina	51	10%	31%	55%	4%	100%
	Od 30 do 35 godina	176	22%	27%	48%	3%	100%
	Od 36 do 40 godina	163	20%	29%	49%	1%	100%
	Od 41 do 50 godina	103	19%	27%	52%	1%	100%
Dob oca	Od 30 do 35 godina	111	22%	27%	49%	3%	100%
	Od 36 do 40 godina	172	17%	31%	48%	3%	100%
	Od 41 do 50 godina	178	21%	24%	53%	1%	100%
Obrazovanje majke	Osnovna škola	35	23%	23%	51%	3%	100%
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	307	20%	28%	50%	2%	100%
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	146	18%	29%	50%	2%	100%
Obrazovanje oca	Osnovna škola	31	10%	23%	68%		100%
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	327	21%	27%	49%	2%	100%
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	128	19%	32%	47%	2%	100%
Radni status majke	Zaposlena	354	19%	26%	53%	2%	100%
	Nezaposlena	122	22%	33%	43%	2%	100%
Radni status oca	Zaposlen	411	20%	28%	50%	2%	100%
	Nezaposlen	69	23%	22%	51%	4%	100%
Broj članova kućanstva	Do tri člana	82	18%	24%	56%	1%	100%
	Četiri člana	219	20%	29%	48%	3%	100%
	Pet članova	115	21%	32%	46%	1%	100%
	Šest i više članova	72	21%	24%	56%		100%

Tablica 16. (nastavak)

		Broj ispitanika						
		Malo	Osrednje	Dovoljno	Ne znam/bez odgovora		Ukupno	
Broj djece u kućanstvu	Jedno	114	17%	27%	54%	2%	100%	
	Dvoje	262	23%	27%	48%	2%	100%	
	Troje i više	113	18%	32%	50%	1%	100%	
Prihodi kućanstva	Do 3000 kuna	54	17%	31%	52%		100%	
	Između 3001 i 6000 kuna	141	18%	27%	51%	4%	100%	
	Između 6001 i 9000 kuna	175	21%	29%	48%	2%	100%	
	Više od 9000 kuna	109	22%	28%	50%		100%	
Tip naselja	Selo	102	17%	33%	46%	4%	100%	
	Grad	401	21%	27%	51%	2%	100%	
Veličina naselja	Do 2000 stanovnika	102	17%	33%	46%	4%	100%	
	2 001 - 10 000 stanovnika	154	22%	29%	46%	3%	100%	
	10 001 - 100 000 stanovnika	127	21%	23%	55%	1%	100%	
	100 001 i više stanovnika	120	19%	28%	52%	2%	100%	
Regija	Zagreb i okolica	111	21%	25%	50%	4%	100%	
	Sjeverna Hrvatska	94	18%	33%	46%	3%	100%	
	Slavonija	100	25%	23%	51%	1%	100%	
	Lika i Banovina	38	5%	21%	71%	3%	100%	
	Istra i Primorje	50	16%	20%	62%	2%	100%	
	Dalmacija	110	24%	37%	38%	1%	100%	

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 95% (s obzirom na vrijednost Hi-kvadrata u Hi-kvadrat testu), rezultat je istaknut drugom bojom.

Televizijski sadržaj koji djeci nedostaje

Da djeca sama odlučuju o tome čega će biti više na televiziji, **62%** bi ih se odlučilo za **više crtanih filmova**. S obzirom na to da smo vidjeli kako im je ovo najdraži televizijski sadržaj, očekivano je da bi upravo crtići bili primarni u "dječjem uredničkom rasporedu", a čini se da ih djeci i nedostaje u značajnoj mjeri jer je velik broj njih naveo da bi upravo crtića trebalo biti više.

Od drugoga sadržaja namijenjenog isključivo djeci spominju se dječji filmovi, dječje emisije, serije za djecu.

Oko 20% djece željelo bi da u televizijskom programu prikazuju više filmova. Spominju se također serije te program humorističnog sadržaja.

Djeca bi također htjela više emisija o životinjama i prirodi općenito, više sporta i zabavnih emisija.

Slika 6. Čega bi na televiziji bilo više da ti o tome odlučuješ?

Televizijski sadržaj koji se djeci ne sviđa

Iako bi dio djece želio da na televiziji ima više serija, i dio njih vrlo rado gleda ovakav televizijski sadržaj, ipak postoji i dio djece koji smatra da ima [previše serija](#), a tu je pretežno riječ o tzv. "sapunicama". Njihovu količinu bi htjeli smanjiti osobito dječaci.

Djeci također znatno smeta u televizijskom programu sadržaj za koji sama ističu da je [neprimjeren za njih](#). Tu se najčešće spominju filmovi sa [seksualnim sadržajem](#) i filmovi koji imaju [oznaku minimalne dobi](#) djeteta za koju je sadržaj primjerен (12, 15, 18 godina):

Htio bih manje gledati proste filmove gdje se ljube i goli su.

Bilo bi manje onoga što djeca ne smiju gledati.

Filmovi koje ne smiju gledati djeca (gdje na rubu televizora piše 12 godina).

Manje onih filmova koje ne smijem gledati.

Najmanje filmova koji imaju ograničenje 12, 15, 18 godina.

Filmovi ljubavni, ali tamo gdje se varaju.

One užasne i seksualne filmove i serije.

Filmovi za djecu mlađu od 12 godina (gdje se ubijaju i to sve).

Oni filmovi kada se odrasli skidaju goli.

Prosti programi gdje su goli, gdje prostače.

"Trenutak istine" - koje je zabranjeno za djecu mlađu od 12 godina.

Djeci također nije drag niti informativni program (vijesti i dnevnik). Rado bi izbjegla i filmove koje općenito opisuju kao "ružne i strašne" ili u kojima dominiraju teme ubijanja, ubojstava i slično. Kao dodatak ovim odgovorima, vidimo da 7% djece spontano ističe kako bi na televiziji bilo općenito manje nasilja da oni odlučuju o televizijskom programu.

Slika 7. Čega bi na televiziji bilo manje da ti o tome odlučuješ?

Tablica 17. Čega bi na televiziji bilo manje da ti o tome odlučuješ? - ostali odgovori

	N	%
Ostali odgovori	125	26%
Sport, nogomet	16	3%
Reklame	13	3%
Strani filmovi	13	3%
Kvizovi	10	2%
Program samo za djevojčice ili samo za dječake	9	2%
Sabor, političke emisije	8	2%
Akcijski filmovi	8	2%
Reality (Farma, Big Brother)	5	1%
Dokumentarci	5	1%
Red Carpet, Exclusive, Explosive i slično	5	1%
Trileri, krimići	5	1%
Istraga	4	1%
Dobro jutro, Hrvatska	3	1%
Latinica	2	0%
Kuharske emisije	2	0%
Domaćica - emisija o glazbi	2	0%
Ostali odgovori	15	3%

Tablica 18. Čega bi na televiziji bilo manje da ti odlučuješ? - prema spolu

	Cijeli uzorak	Dječaci	Djevojčice
Broj ispitanika	503	255	248
Serije, sapunice	16%	20%*	12%
Emisije, filmovi neprimjereni za djecu	13%	11%	14%
Vijesti, dnevnik	12%	9%	14%
Ružni i strašni filmovi	10%	8%	13%
Ubijanje, ubojstva	10%	10%	10%
Horor filmovi	8%	8%	7%
Nasilje (općenito, filmovi, emisije s nasiljem)	7%	7%	7%
Crtani filmovi	6%	7%	6%
Filmovi	6%	6%	5%
Ratni filmovi	5%	6%	4%
Sport, nogomet...	3%	1%	5%*
Ostalo	23%	24%	19%
Ničega ne bi bilo manje	2%	2%	2%
Ne znam/bez odgovora	10%	10%	9%

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 99% ili 95% (u T-testu proporcija), rezultat je istaknut drugom bojom.

Novine

Kada je riječ o medijima, osim televizijskog programa, jedan od ciljeva istraživanja bio je utvrditi i stav djece prema tiskanim medijima, odnosno kako bi ih oni uredili. Stoga smo zamolili djecu neka zamisle da ona sama uređuju novine i neka opišu o čemu bi tada pisala.

Iako čak trećina djece kaže da ne znaju o čemu bi ona sama pisala u nekim novinama, druga su djeca navela niz različitih tema o kojima bi voljela češće čitati u novinama: od **sporta** (što, naravno, češće ističu dječaci), zatim o **životinjama** (češće ističu djevojčice), **zanimljivostima** iz svijeta, događanjima i ljudima. Djeca bi i više **pozitivnih vijesti**, ili da se piše o nečijim lošim postupcima na način da posluže kao upozorenje drugima:

O darivanju siromašnoj djeci.

O nekim lijepim događajima (npr. da se napravi neki park za djecu ili životinje).

Više priča o tome da je netko pomogao nekome drugom.

O onome lijepome što se događa u svijetu, a ne samo o ružnome.

Ako dođe do neke prometne nesreće, pisala bih o tome jer bi se ljudi zabrinuli.

Kad bi neko nekoga ubio i tukao dječake.

Djevojčice bi nešto češće pisale i o zabavnim temama, zatim o djeci, a pripazile bi i na to da se manje piše o ružnim stvarima, crnoj kronici, krizi i slično.

Slika 8. Zamisli sada da ti odlučuješ o čemu će se pisati u nekim novinama koje ljudi svaki dan čitaju. O čemu bi se najviše pisalo u tim novinama da ti odlučuješ?

Tablica 19. O čemu bi se najviše pisalo u novinama da ti odlučuješ? - ostali odgovori

	N	%
Ostali odgovori	77	15%
Priče, priče za djecu	11	2%
Likovi iz crtanih filmova, stripova	10	2%
Automobili/motocikli	9	2%
Pjevači/glumci/zvijezde	8	2%
O mjestima, gradovima, selima	6	1%
Glazba	5	1%
Igrice, igre	5	1%
Nagradne igre/pokloni	5	1%
O meni	4	1%
O prijateljima	4	1%
O modi/o modnim dućanima	4	1%
O dječjim igračkama	4	1%
Dobra, humanitarna djela	1	0%

Tablica 20. O čemu bi se najviše pisalo u novinama da ti odlučuješ? - prema spolu

	Cijeli uzorak	Dječaci	Djevojčice
Broj ispitanika	503	255	248
Sport	12%	19%*	4%
Životinje	9%	5%	12%*
Događanja, ljudi, novosti u zemlji i svijetu/svijet općenito	8%	8%	8%
Zabavne teme, vicevi, smijeh	7%	5%	10%
Stripovi	6%	7%	4%
Pozitivne vijesti, dobre, lijepo stvari	5%	5%	6%
O djeci	5%	2%	7%*
Nesreće, loši postupci - upozorenja	5%	6%	4%
Škola	4%	2%	6%
Sadržaji posebno namijenjeni djeci	4%	2%	5%
Priroda, biljke, svemir	4%	3%	4%
Crtani filmovi	4%	3%	4%
Križaljke/točkalice/spajalice/bojalice	3%	4%	3%
Knjige, filmovi, serije, emisije	3%	3%	3%
Manje ružnih stvari, crne kronike, o krizi i sl.	3%	1%	5%*
TV program	3%	3%	2%
Priče, priče za djecu	2%	1%	4%*
Ostalo	15%	14%	15%
Ne znam/bez odgovora	34%	36%	31%

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 99% ili 95% (u T-testu proporcija), rezultat je istaknut drugom bojom.

ŠKOLA

Veliku većinu svojeg vremena djeca provode u školi. Osim samog obrazovanja i usvajanja nastavnoga gradiva, škola je mjesto i gdje se odvija socijalna interakcija na nekoliko razina (s nastavnicima, s učenicima, vršnjacima, starijom i mlađom djecom), mjesto gdje se usvajaju navike i stječu mnogobrojna iskustva, mjesto koje djetetu može pružiti lijepo, ali i ružne trenutke. Stoga je jedan od ciljeva istraživanja bio i ispitati koje je aspekte poštivanja dječjih prava nužno (dodatno) zaštитiti kada je u pitanju obrazovni sustav, vrijeme koje dijete provede u školi i odnosi koje pritom ostvaruje.

Zašto idu u školu

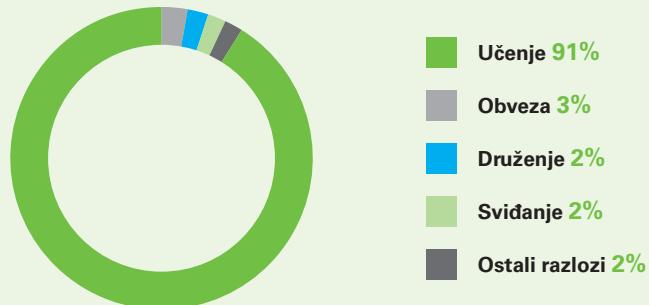
Glavni razlog zašto idu u školu nedvojbeno sva djeca vide u tome što u školi uče - 91% djece je to navelo kao prvi odgovor, a **97% djece** ukupno kaže **da radi učenja idu u školu**.

Velik udio djece, 60% njih, kao jedan od glavnih razloga zašto idu u školu vidi i druženje s drugim učenicima i stjecanje prijateljstava.

Samo 12% djece spontano kaže da ide u školu zato što mora, a čak ih 17% kaže da im se sviđa i da vole ići u školu. Učenici navode i niz drugih razloga radi kojih idu u školu, kao primjerice da nauče crtati ili zato što imaju dobru učiteljicu.

Oko 3% djece je spontano spomenulo da je to njihovo pravo.

Slika 9. Zašto ideš u školu? - prvi spontani odgovori

Tablica 21. Zašto ideš u školu? - svi navedeni razlozi

	N	%
Broj ispitanika	503	100%
Učenje: Radi učenja, da bih nešto naučio, da naučim sve što će mi kasnije u životu trebati, da budem obrazovan, da budem pametan...	488	97%
Druženje: Da upoznam prijatelje, da se družim s drugim učenicima	301	60%
Odgoj: Da postanem dobro odgojena osoba, da se naučim ponašati, da usvojim neke navike	96	19%
Sviđanje: Zato što mi se to sviđa, volim ići u školu	82	17%
Obveza: To je obveza, zato što moram, zato što nemam izbora	62	12%
Da se mogu kasnije lakše zaposliti/da dobijem dobar posao	17	3%
Pravo: Zato što imam pravo ići u školu, to je moje pravo	15	3%
Jezici/da naučim strani jezik	4	1%
Likovni/da naučim crtati/volim crtati	3	1%
Učitelj (-ica)/dobra učiteljica	3	1%
Radi tjelesnog	3	0%
Da postanem učitelj	2	0%
Jer imamo računalno u školi	2	0%
Da naučimo trčati i igrati se	2	0%
Kod kuće mi je dosadno	2	0%
Da se mogu upisati u srednju školu	2	0%
Da korisno provedem vrijeme	2	0%
Radi glazbenog	1	0%
Radi prirode	1	0%
Da naučim voziti traktor i auto	1	0%
Da dobivam petice	1	0%
Zato što mi tako učiteljica kaže	1	0%
Ne može se bez škole	1	0%
Da mogu raditi ono što želim u životu	1	0%
Radi vjeronauka	1	0%
Radi gableca, jer mogu jesti koliko hoću	1	0%
Radi matematike, volim matematiku	1	0%
Učimo kako se ponašati u prometu	1	0%
Da naučim biti bez mame	1	0%

Kako se osjećaju u školi

Većina djece se **jako dobro osjeća u školi, čak 68%** ih daje najbolju ocjenu na pitanje o tome kako im je u školi. Manje od 1% njih je reklo da se u školi osjeća loše, odnosno dalo ocjenu 1 ili 2.

Analiza rezultata s obzirom na sociodemografska obilježja pokazala je da postoji razlika samo između djevojčica i dječaka te između mlađe i starije dobne skupine, dok ostala obilježja ne utječu na to kako se djeca osjećaju u školi. Što se pak tiče navedenih razlika, djevojčice se osjećaju nešto bolje u školi od dječaka, a mlađa djeca nešto bolje od starije.

Slika 10. Kako se najčešće osjećaš u školi?

Tablica 22. Kako se najčešće osjećaš u školi? - prosječna ocjena po demografiji

		N	Prosječna ocjena
Cijeli uzorak		499	4,59
Skupine djece	Dijete ne pripada u posebne skupine djece	393	4,60
	Dijete pripada u posebne skupine djece	100	4,55
Spol*	Dječaci	251	4,52
	Djevojčice	248	4,66
Dob*	8 godina	239	4,66
	9 godina	260	4,53
Dob majke	Do 29 godina	51	4,51
	Od 30 do 35 godina	174	4,61
	Od 36 do 40 godina	162	4,62
	Od 41 do 50 godina	102	4,57
Dob oca	Od 30 do 35 godina	111	4,66
	Od 36 do 40 godina	170	4,56
	Od 41 do 50 godina	176	4,59

Tablica 22. (nastavak)

		N	Prosjek
Obrazovanje majke	Osnovna škola	35	4,77
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	304	4,59
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	145	4,56
Obrazovanje oca	Osnovna škola	31	4,71
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	324	4,60
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	127	4,54
Radni status majke	Zaposlena	352	4,59
	Nezaposlena	120	4,61
Radni status oca	Zaposlen	408	4,60
	Nezaposlen	68	4,59
Broj članova kućanstva	Do tri člana	82	4,49
	Četiri člana	217	4,61
	Pet članova	113	4,62
	Šest i više članova	72	4,58
Broj djece u kućanstvu	Jedno	114	4,50
	Dvoje	259	4,62
	Troje i više	112	4,61
Prihodi kućanstva	Do 3000 kuna	53	4,47
	Između 3001 i 6000 kuna	141	4,58
	Između 6001 i 9000 kuna	173	4,60
	Više od 9000 kuna	109	4,63
Tip naselja	Selo	100	4,62
	Grad	399	4,58
Veličina naselja	Do 2000 stanovnika	100	4,62
	2 001 - 10 000 stanovnika	153	4,63
	10 001 - 100 000 stanovnika	126	4,65
	100 001 i više stanovnika	120	4,45
Regija	Zagreb i okolica	111	4,47
	Sjeverna Hrvatska	93	4,57
	Slavonija	98	4,68
	Lika i Banovina	38	4,68
	Istra i Primorje	50	4,76
	Dalmacija	109	4,54

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 95% (s obzirom na vrijednosti T i F u T-testu i analizi varijance), rezultat je istaknut drugom bojom.

Odnos s učiteljima

Kao odličan nastavak prethodno navedenome, vrlo pozitivnom rezultatu o tome koliko se dobro djeca osjećaju u školi jest i također vrlo pozitivan rezultat o jako dobrom odnosu sa svojim učiteljicama/učiteljima. **80% djece ovaj je odnos ocijenilo najboljom ocjenom**, a dodatnih 17% kaže da ima vrlo dobar odnos s nastavnikom. Manje od 1% djece ima loš odnos s učiteljicama/učiteljima, a kao razloge tome navode to što učitelji nisu pravedni, što ih grde ili im daju previše domaće zadaće.

Osim što u prosjeku daju bolju prosječnu ocjenu u vezi s time kako se osjećaju u školi, djevojčice su i nešto zadovoljnije odnosom s učiteljicom/učiteljem u odnosu na dječake. U ocjeni nastavnika bitnim se obilježjem pokazao i radni status majke - pa su tako djeca zaposlenih majki manje zadovoljna odnosom s nastavnikom od djece nezaposlenih majki. Još jedno demografsko obilježje koje se izdvojilo jest stupanj urbaniziranosti - pa tako primjećujemo da su djeca iz ruralnih naselja (do 2000 stanovnika) u prosjeku manje zadovoljna svojim odnosom s učiteljicom/učiteljem, nego djeca iz urbanih naselja.

Slika 11. Što bi rekao/rekla kakav je tvoj odnos s tvojim učiteljicom/učiteljem u školi?

Tablica 23. Možeš li mi malo objasniti zašto si dao jedinicu/dvojku za svoj odnos s učiteljicama/učiteljima? - djeca koja su na prethodno pitanje dala ocjenu 1 ili 2 (N = 4)

	N	%
Broj ispitanika	4	100%
Nisu pravedni/nisu fer prema meni	2	50%
Daju mi previše zadaće	1	25%
Grde me, viču, deru se na mene	1	25%

Tablica 24. Što bi rekao kakav je tvoj odnos s učiteljicama/učiteljima u školi? - prosječna ocjena po demografiji?

		N	Prosjek
Cijeli uzorak		501	4,76
Skupine djece	Dijete ne pripada u posebne skupine djece	394	4,76
	Dijete pripada u posebne skupine djece	101	4,77
Spol*	Dječaci	254	4,70
	Djevojčice	247	4,82
Dob	8 godina	240	4,78
	9 godina	261	4,74
Dob majke	Do 29 godina	51	4,78
	Od 30 do 35 godina	176	4,77
	Od 36 do 40 godina	162	4,79
	Od 41 do 50 godina	102	4,73
Dob oca	Od 30 do 35 godina	111	4,81
	Od 36 do 40 godina	172	4,75
	Od 41 do 50 godina	177	4,77
Obrazovanje majke	Osnovna škola	34	4,85
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	306	4,75
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	146	4,77
Obrazovanje oca	Osnovna škola	31	4,77
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	325	4,76
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	128	4,76
Radni status majke*	Zaposlena	354	4,73
	Nezaposlena	120	4,87
Radni status oca	Zaposlen	409	4,76
	Nezaposlen	69	4,72
Broj članova kućanstva	Do tri člana	82	4,77
	Četiri člana	218	4,73
	Pet članova	114	4,82
	Šest i više članova	72	4,78
Broj djece u kućanstvu	Jedno	113	4,75
	Dvoje	261	4,73
	Troje i više	113	4,85
Prihodi kućanstva	Do 3000 kuna	54	4,81
	Između 3001 i 6000 kuna	141	4,70
	Između 6001 i 9000 kuna	175	4,77
	Više od 9000 kuna	107	4,78

Tablica 24. (nastavak)

		N	Prosjek
Tip naselja*	Selo	102	4,58
	Grad	399	4,81
Veličina naselja*	Do 2000 stanovnika	102	4,58
	2 001 - 10 000 stanovnika	153	4,86
	10 001 - 100 000 stanovnika	126	4,74
	100 001 i više stanovnika	120	4,83
Regija	Zagreb i okolica	111	4,77
	Sjeverna Hrvatska	93	4,72
	Slavonija	99	4,80
	Lika i Banovina	38	4,79
	Istra i Primorje	50	4,86
	Dalmacija	110	4,70

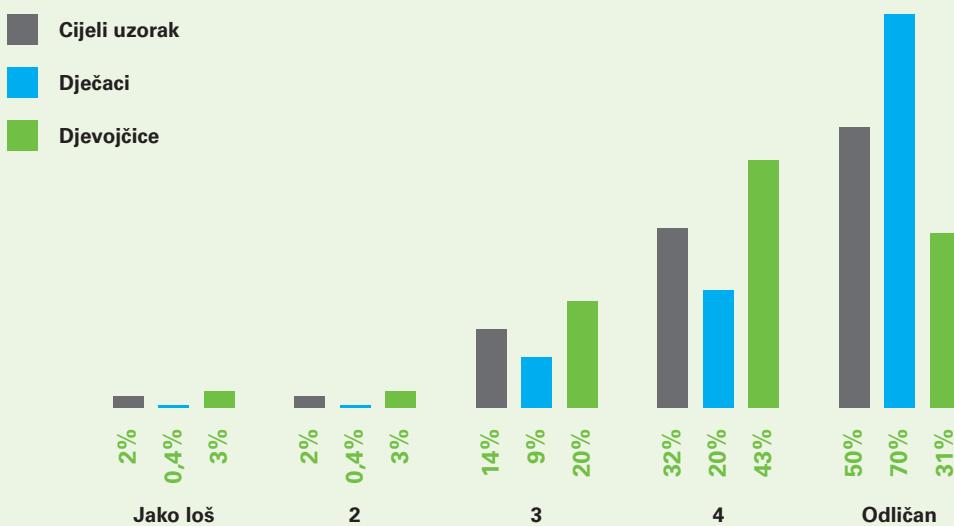
* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 95% (s obzirom na vrijednosti T i F u T-testu i analizi varijance), rezultat je istaknut drugom bojom.

Odnos s dječacima i djevojčicama

Kvaliteti boravka u školi, osim odnosa s nastavnikom, pridonosi i kvalitetu odnosa koji djeca imaju s drugim učenicima. Promatraljući na razini cijelog uzorka, djeca u prosjeku imaju vrlo dobar i podjednak odnos s djevojčicama (4,47) i s dječacima (4,28). Međutim, tipično je to da je prosječna ocjena kvalitete odnosa s drugim učenicima izuzetno ovisna o spolu djeteta. Tako dječaci, naravno, znatno bolje ocjenjuju odnos s drugim dječacima nego s djevojčicama. I obratno, djevojčice boljim ocjenjuju svoj odnos s drugim djevojčicama negoli s dječacima.

Djeca koja imaju vrlo loš odnos s dječacima ističu da je to zato što ih oni tuku, udaraju ili zadiraju i govore im ružne stvari. Oni koji se uopće ne slažu s djevojčicama, a u gotovo svim slučajevima to su dječaci, to objašnjavaju time što se ne vole igrati s djevojčicama jer one imaju drugačije igre, tipične "za cure".

Slika 12. Što bi rekao/rekla kakav je tvoj odnos s dječacima u školi? - cijeli uzorak i prema spolu

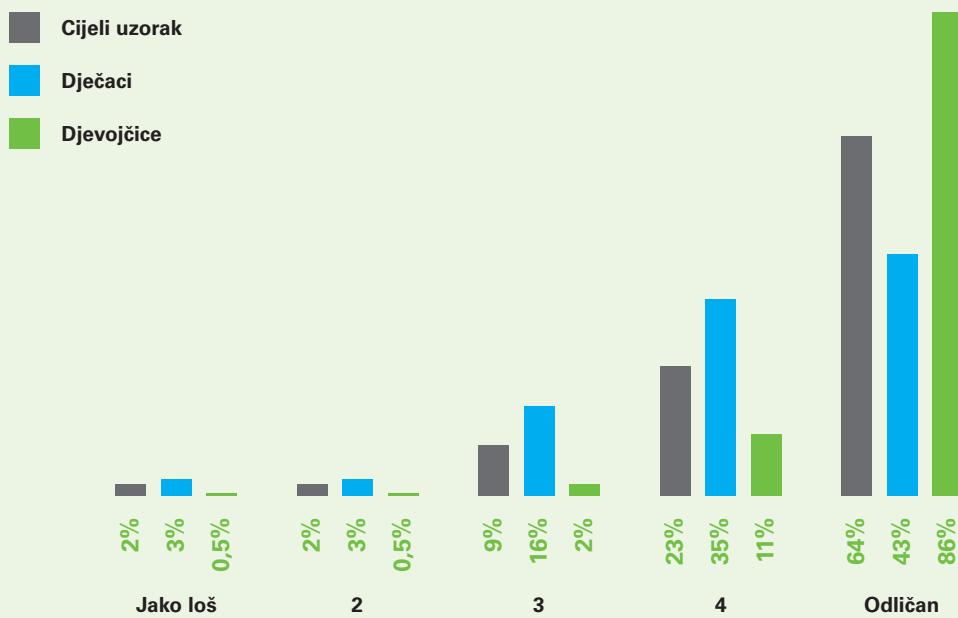
U prilog gore navedenome možemo istaknuti vrlo ilustrativan grafički prikaz, gdje vidimo da 70% dječaka peticom ocjenjuje svoj odnos s drugim dječacima, dok istu ocjenu odnosa s dječacima daje tek 30% djevojčica.

I na slici 13. vidljiv je nerazmjer u ocjeni odnosa s učenicima između dječaka i djevojčica. Tako 86% djevojčica daje čistu peticu odnosu s drugim djevojčicama, dok istu ocjenu za odnos s djevojčicama daje tek 43% dječaka.

Tablica 25. Možeš li mi malo objasniti zašto si dao jedinicu/dvojku za svoj odnos s (drugim) dječacima? - djeca koja su na prethodno pitanje dala ocjenu 1 ili 2 (N = 17)

	Cijeli uzorak		Dječaci		Djevojčice	
	N	%	N	%	N	%
Broj ispitanika	17	100%	2	100%	15	100%
Tuku me, udaraju me	8	47%	1	50%	7	47%
Zadirkuju me, rugaju mi se, govore mi ružne stvari	7	41%	1	50%	6	40%
Loše postupaju sa mnom	3	18%	1	50%	2	13%
Ne slušaju me	2	12%			2	13%
Nisu pravedni/nisu fer prema meni	2	12%			2	13%
Ne žele se igrati sa mnom, ne daju mi da se igram s njima	2	12%	2	100%	0	0%
Jako su loši, zločesti, grubi	2	12%			2	13%
Ne pomažu mi	1	6%			1	7%
Grde me, viču, deru se na mene	1	6%			1	7%
Rade gluposti	1	6%			1	7%
Dosadni su	1	6%			1	7%
Ne druže se s curama i ne pozdravljaju me kad prođem pored njih	1	6%			1	7%
Neodgojeni dječak romskog podrijetla radi ružne stvari u razredu	1	6%			1	7%
Ne znam/bez odgovora	1	6%			1	7%

Slika 13. Što bi rekao/rekla kakav je tvoj odnos s djevojčicama u školi? - cijeli uzorak i prema spolu

Tablica 26. Možeš li mi malo objasniti zašto si dala jedinicu/dvojku za svoj odnos s (drugim) djevojčicama? - djeca koja su na prethodno pitanje dala ocjenu 1 ili 2 (N = 17)

	Cijeli uzorak		Dječaci		Djevojčice	
	N	%	N	%	N	%
Broj ispitanika	17	100%	15	100%	2	100%
Ne volim se igrati s njima jer one imaju samo neke igre za cure, drugačije su, imaju druge igre	3	18%	3	20%		
Ne želim se igrati s curama	3	18%	3	20%		
Ne žele se igrati sa mnom, ne daju mi da se igram s njima	2	12%	2	13%		
Dosadne su	2	12%	2	13%		
Nisu pravedni/nisu fer prema meni	1	6%			1	50%
Loše postupaju sa mnom	1	6%			1	50%
Ne pomažu mi	1	6%			1	50%
Nemaju strpljena	1	6%	1	7%		
Tuku me, udaraju me	1	6%	1	7%		
Jedna se djevojčica stalno tuče u razredu	1	6%			1	50%
Ljute me, jer malo su dobre, malo ne	1	6%	1	7%		
Ne družim se s curicama	1	6%	1	7%		
One se ne igraju s dječacima	1	6%	1	7%		
Nemamo iste interese, ne želimo iste stvari	1	6%	1	7%		
Radije s dečkima igram nogomet	1	6%	1	7%		
Proganjaju me jer su se sve zaljubile u mene i za Valentinovo sam imao punu torbu medvjedića	1	6%	1	7%		
Ne znam/bez odgovora	1	6%	1	7%		

Slika 14. Prosječne ocjene odnosa u školi (s učiteljicom, dječacima, djevojčicama) - ukupno i prema spolu

Razgovor s učiteljicom/učiteljem

Osim što imaju odličan odnos s učiteljicom/učiteljem, većina djece nema problema u komunikaciji s njima. Tako je čak 72% djece istaknulo da, kad imaju neki problem u školi ili kada im nešto zatreba, o tome uglavnom mogu lako razgovarati s učiteljicom/učiteljem. Otprilike 17% ih kaže da im je to podjednako teško i lako, odnosno da ponekad mogu razgovarati s učiteljicom o onome što ih muči, ali ponekad i ne. I na koncu, ipak 10% djece ističe da im je teško razgovarati o svojim problemima i potrebama u školi s nastavnikom.

Slika 15. Kad imaš neki problem u školi ili kad ti nešto zatreba, je li ti teško ili lako o tome razgovarati s učiteljicama/učiteljima?

Iako je ukupno oko 27% djece istaknulo da ponekad ili uvijek imaju poteškoća u razgovoru, većina njih (čak 60% djece u ovoj skupini) ipak se ne mogu sjetiti ili ne znaju objasniti u kojim im je to situacijama teško razgovarati s nastavnikom. S druge pak strane, onaj dio djece koji je objasnio kada im je sve teško razgovarati s učiteljicom/učiteljem, kaže da je to u situacijama kad sami nešto loše naprave pa ne znaju kako razgovarati s učiteljicom/učiteljem jer se boje da je ne naljute, zatim kad ih učiteljica/učitelj ne primjećuje ili im ne posvećuje dovoljno pažnje; kad ih ne razumije ili im ne vjeruje ili kad je učiteljica/učitelj ljut/a.

Drugi tip situacija u kojima im je teško razgovarati s učiteljicom/učiteljem vezan je uz odnose s drugim učenicima: kad ih netko tuče, vrijeđa ili zadirkuje, kada ne žele biti "tužibabe", kad su nepravedno optuženi:

Kad su me u školi za vrijeme užine zezali drugi dečki, kasnije mi je bilo dosta teško to reći učiteljici.

Kad je jedna djevojčica ogovarala druge djevojčice, to nije bilo lijepo i teško mi je o tome razgovarati s učiteljicom.

Kada joj trebam reći tko je u razredu napravio nešto loše (prekršio neko pravilo).

Kad netko mene okrivi za nešto, a ja nisam kriva pa učiteljica onda kaže da to moramo sami riješiti.

Nekoliko djece spomenulo je da im je u školi teško reći kada ih nešto боли:

Imao sam temperaturu, bilo mi je teško reći učiteljici i trpio sam.

Jednom kada sam bila bolesna nisam znala hoće li me pustiti kući.

Kad sam trebala ići u zubara bilo mi je teško jer ne volim puno pitati i tražiti.

Jednom sam povraćao i mislio sam da će se učiteljica ljutiti, a nije pa mi je bilo lakše.

Nekoj djeci je teško razgovarati s učiteljicama/učiteljima općenito, u vezi s obiteljskim problemima ili čak u vezi sa svakodnevnim situacijama (ako zaborave školski pribor, moraju na WC tijekom sata...):

Ne vupam (vupati - usuditi se) pričati s njom. Možda bi se netko smijao, ali jedino s mamom pričam.

Nisam mogao reći učitelju da mi je baka umrla.

Ja to ne govorim, držim u sebi.

Radije kažem roditeljima.

Tablica 27. Reci mi kada ti je bilo teško razgovarati s učiteljicama/učiteljima? - djeca koja su navela da im je teško razgovarati ili da im je ponekad teško razgovarati (N = 137)

	N	%
Broj ispitanika	137	100%
Kada napravim nešto što ne smijem/naljutim učiteljicu	7	5%
Zdravstveni problemi (kada me nešto boli)	6	4%
Kada me netko tuče, vrijeđa, zadirkuje	6	4%
Ne želim biti tužibaba	6	4%
Ne volim pričati s učiteljicom (radije pričam s roditeljima)	5	4%
Obiteljski problemi	4	3%
Kada me učiteljica ne primjeće/ne posvećuje mi dovoljno pažnje	4	3%
Kada me optuže za nešto što nisam napravio/napravila	3	2%
Sram, strah u nekim situacijama	2	1%
Ne razumije me/ne vjeruje mi	2	1%
Kada je učiteljica ljuta	2	1%
Kada sam tužan	2	1%
Dok sam bila u 1. razredu	1	1%
Kad imamo neki jezik	1	1%
Kad je roditeljski sastanak	1	1%
Kad mi je nešto nestalo od stvari	1	1%
Kada sam se udario, često je to	1	1%
Npr. jučer kad sam pala tjelesnom	1	1%
Kada dijeli svima jedinice	1	1%
Ne bih htio da se ona muči sa mnom, ima 23 učenika, ne može se brinuti za jednog	1	1%
Kad se nešto dogodi	1	1%
Kad mislim da će dobiti lošu ocjenu	1	1%
Nekada nije pravedna	1	1%
Kada zaboravim ponijeti nešto (knjigu, bilježnicu...)	1	1%
Kada moram na WC	1	1%
Ne znam/bez odgovora	82	60%

Tablica 28. Kad imaš neki problem u školi ili kada ti nešto zatreba, je li ti teško ili lako o tome razgovarati s učiteljicama/učiteljima? - prema demografiji

		Broj ispitanika	Teško	Ponekad teško, ponekad lako	Lako	Ne znam/bez odgovora	Ukupno
Cijeli uzorak		503	10%	17%	72%	1%	100%
Skupine djece	Dijete ne pripada u posebne skupine djece	396	11%	15%	73%	1%	100%
	Dijete pripada u posebne skupine djece	101	8%	24%	67%	1%	100%
Spol	Dječaci	255	11%	17%	71%	1%	100%
	Djevojčice	248	10%	17%	73%	0%	100%
Dob	8 godina	241	8%	15%	77%		100%
	9 godina	262	12%	19%	68%	1%	100%
Dob majke	Do 29 godina	51	8%	14%	78%		100%
	Od 30 do 35 godina	176	7%	15%	77%	1%	100%
	Od 36 do 40 godina	163	13%	18%	69%		100%
	Od 41 do 50 godina	103	12%	19%	68%	1%	100%
Dob oca	Od 30 do 35 godina	111	7%	15%	77%	1%	100%
	Od 36 do 40 godina	172	10%	15%	75%	1%	100%
	Od 41 do 50 godina	178	11%	18%	71%	1%	100%
Obrazovanje majke	Osnovna škola	35		20%	80%		100%
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	307	11%	15%	74%	1%	100%
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	146	12%	21%	67%	1%	100%
Obrazovanje oca*	Osnovna škola	31		19%	81%		100%
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	327	10%	14%	75%	0%	100%
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	128	13%	23%	63%	2%	100%
Radni status majke	Zaposlena	354	10%	16%	73%	1%	100%
	Nezaposlena	122	11%	18%	70%		100%
Radni status oca	Zaposlen	411	10%	17%	72%	1%	100%
	Nezaposlen	69	14%	13%	72%		100%
Broj članova kućanstva	Do tri člana	82	13%	18%	66%	2%	100%
	Četiri člana	219	7%	16%	76%	0%	100%
	Pet članova	115	15%	14%	71%		100%
	Šest i više članova	72	10%	18%	72%		100%

Tablica 28. (nastavak)

		Broj ispitanika	Teško	Ponekad teško, ponekad lako	Lako	Ne znam/bez odgovora	Ukupno
Broj djece u kućanstvu	Jedinac	114	11%	22%	66%	2%	100%
	Dvoje	262	10%	16%	74%	0%	100%
	Troje i više	113	12%	13%	74%		100%
Prihodi kućanstva	Do 3000 kuna	54	7%	17%	76%		100%
	Između 3001 i 6000 kuna	141	9%	13%	77%	1%	100%
	Između 6001 i 9000 kuna	175	15%	20%	65%	1%	100%
	Više od 9000 kuna	109	9%	15%	76%		100%
Tip naselja	Selo	102	5%	15%	79%	1%	100%
	Grad	401	12%	17%	70%	0%	100%
Veličina naselja	Do 2000 stanovnika	102	5%	15%	79%	1%	100%
	2 001 - 10 000 stanovnika	154	13%	15%	71%	1%	100%
	10 001 - 100 000 stanovnika	127	10%	17%	72%		100%
	100 001 i više stanovnika	120	12%	21%	67%	1%	100%
Regija*	Zagreb i okolica	111	10%	20%	70%		100%
	Sjeverna Hrvatska	94	12%	11%	78%		100%
	Slavonija	100	9%	11%	80%		100%
	Lika i Banovina	38	16%	11%	68%	5%	100%
	Istra i Primorje	50	8%	12%	80%		100%
	Dalmacija	110	10%	29%	60%	1%	100%

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 95% (s obzirom na vrijednost Hi-kvadrata u Hi-kvadrat testu), rezultat je istaknut drugom bojom.

Analiza prema demografskim obilježjima pokazuje da djeca očeva s višim obrazovanjem nešto rjeđe ističu kako im je lako razgovarati s učiteljicom/učiteljem te nešto češće kažu kako im je ponekad lako, ali ponekad i teško razgovarati. Slična tendencija postoji i kada promatramo podatke s obzirom na obrazovanje majke (no ovdje nije utvrđena statistički značajna razlika) pa bismo mogli reći kako postoji tendencija da djeca visokoobrazovanih roditelja nešto teže komuniciraju s učiteljicom/učiteljem, odnosno rjeđe kažu da im je to lako.

Razlika je utvrđena i među različitim regijama - tako je u Slavoniji i sjevernoj Hrvatskoj najviše djece kojima je lako razgovarati s nastavnikom, a najmanje ih je u Dalmaciji.

Razgovor s drugim učenicima

Kao što smo vidjeli, većina djece nema poteškoća u komunikaciji s nastavnicima, a ista je situacija i kada je u pitanju komunikacija s drugim učenicima. Naime, čak i nešto veći udio djece (78% njih) navodi da im je uglavnom **lako razgovarati s drugim učenicima**. Onih kojima je teško razgovarati s drugom djecom u školi je oko 6%, a 15% njih samo ponekad ima poteškoće.

Slika 16. Kad imаш neki problem ili ti nešto zatreba u školi, je li ti o tome teško ili lako razgovarati s drugim učenicima iz razreda?

Tablica 29. Reci mi kada ti je u školi teško razgovarati s drugim učenicima i učenicima iz razreda? - djeca koja su navela da im je teško razgovarati ili da im je ponekad teško razgovarati (N = 107)

	N	%
Broj ispitanika	107	100%
Poteškoće u razgovoru, nedostatak razumijevanja, povjerenja	31	29%
Svade s drugim učenicima	18	17%
Ruganje	17	16%
Odnosi sa suprotnim spolom	7	7%
Nerazumijevanje gradiva, loše ocjene	5	5%
Čuvanje tajne	3	3%
Bolest	1	1%
Kada mi se nešto loše dogodilo	1	1%
Kada je baka umrla	1	1%
Ne želim ih zamarati, kada padnem kažem da mi nije ništa	1	1%
Kad sam nervozan	1	1%
Baš ne razgovaram o problemima	1	1%
Kad sam ljut onda ne želim razgovarati	1	1%
Ne znam/bez odgovora	31	29%

Situacije kada im je teško razgovarati s drugim učenicima najčešće se odnose na općenite probleme u komunikaciji i nerazumijevanje, na svađe s drugim učenicima i ruganje.

Ako nekome kažem nešto, strah me kako će reagirati.

S nekim je lagano, a s nekim teško pričati jer taj jedan dečko uopće ne sluša i samo se stalno gura na hodniku i njemu se ništa ne da dokazati.

Neki me slušaju, a neki ne.

Ja im pričam, a oni me ne slušaju.

Sa onim lošijim učenicima je teže razgovarati.

Kad se igramo, ja nešto pitam pa ne dobijem jasan odgovor.

Lakše je s učiteljicom jer lakše shvati što joj govorimo.

Ponekad zaboravim ponijeti nešto u školu i onda mi nitko neće posuditi pa mi to bude teško.

Teško mi je jer često nitko ne razgovara sa mnom, niti se druže sa mnom.

Nisu od povjerenja.

Nekada, kada netko nešto uzme, teško je razgovarati o tome tko je to napravio.

U tablici 30. primjećujemo da se djeca koju su klasificirali u "posebne", osjetljive skupine djece izdvajaju, i to po tome što je njima ipak malo teže razgovarati s drugim učenicima. Među njima je svakako velik dio djece koji nemaju problema u komunikaciji (70%), no ipak je riječ o nešto manjem udjelu u odnosu na djecu koju nismo klasificirali u ovu skupinu.

Tablica 30. Kad imаш neki problem ili ti nešto zatreba u školi, je li ti o tome teško ili lako razgovarati s drugim učenicima iz razreda? - prema demografiji

		Broj ispitanika	Teško	Ponekad teško, ponekad lako	Lako	Ne znam/bez odgovora	Ukupno
Cijeli uzorak		503	6%	15%	78%	1%	100%
Skupine djece*	Dijete ne pripada u posebne skupine djece	396	5%	15%	79%	1%	100%
	Dijete pripada u posebne skupine djece	101	11%	17%	70%	2%	100%
Spol	Dječaci	255	5%	16%	78%	0%	100%
	Djevojčice	248	6%	15%	77%	2%	100%
Dob	8 godina	241	7%	13%	80%	1%	100%
	9 godina	262	5%	18%	76%	2%	100%
Dob majke	Do 29 godina	51	6%	14%	76%	4%	100%
	Od 30 do 35 godina	176	2%	18%	78%	2%	100%
	Od 36 do 40 godina	163	6%	15%	79%		100%
	Od 41 do 50 godina	103	13%	12%	76%		100%
Dob oca	Od 30 do 35 godina	111	5%	17%	76%	3%	100%
	Od 36 do 40 godina	172	3%	13%	83%	1%	100%
	Od 41 do 50 godina	178	7%	17%	76%		100%

Tablica 30. (nastavak)

		Broj ispitanika	Teško	Ponekad teško, ponekad lako	Lako	Ne znam/bez odgovora	Ukupno
Obrazovanje majke	Osnovna škola	35	9%	3%	89%		100%
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	307	5%	16%	78%	1%	100%
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	146	8%	18%	74%		100%
Obrazovanje oca	Osnovna škola	31	10%	13%	77%		100%
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	327	6%	15%	79%	1%	100%
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	128	6%	17%	76%	1%	100%
Radni status majke	Zaposlena	354	5%	16%	77%	1%	100%
	Nezaposlena	122	10%	12%	78%		100%
Radni status oca	Zaposlen	411	5%	15%	79%	1%	100%
	Nezaposlen	69	14%	16%	68%	1%	100%
Broj članova kućanstva	Do tri člana	82	7%	11%	78%	4%	100%
	Četiri člana	219	7%	16%	77%		100%
	Pet članova	115	6%	14%	78%	2%	100%
	Šest i više članova	72	1%	21%	78%		100%
Broj djece u kućanstvu	Jedno	114	9%	12%	76%	3%	100%
	Dvoje	262	5%	17%	77%	1%	100%
	Troje i više	113	4%	15%	81%		100%
Prihodi kućanstva	Do 3000 kuna	54	11%	17%	70%	2%	100%
	Između 3001 i 6000 kuna	141	6%	11%	80%	3%	100%
	Između 6001 i 9000 kuna	175	6%	17%	77%		100%
	Više od 9000 kuna	109	5%	17%	79%		100%
Tip naselja	Selo	102	5%	14%	78%	3%	100%
	Grad	401	6%	16%	77%	1%	100%
Veličina naselja	Do 2000 stanovnika	102	5%	14%	78%	3%	100%
	2 001 - 10 000 stanovnika	154	6%	14%	77%	2%	100%
	10 001 - 100 000 stanovnika	127	6%	14%	80%		100%
	100 001 i više stanovnika	120	7%	19%	74%		100%
Regija	Zagreb i okolica	111	4%	20%	76%	1%	100%
	Sjeverna Hrvatska	94	7%	13%	77%	3%	100%
	Slavonija	100	5%	12%	83%		100%
	Lika i Banovina	38	13%	8%	76%	3%	100%
	Istra i Primorje	50	8%	12%	80%		100%
	Dalmacija	110	5%	20%	75%	1%	100%

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 95% (s obzirom na vrijednost Hi-kvadrata u Hi-kvadrat testu), rezultat je istaknut drugom bojom.

SVAKODNEVNI ŽIVOT, DOM, DRUŠTVO

Osjećaji: sreća i žalost, zabrinutost

Velika većina djece (81%) je često, **gotovo uvijek sretna**. Ipak, petina njih kaže da je samo ponekad sretna. S druge pak strane, 17% djece kaže da se nikada ili jako rijetko osjeća nesretnima ili žalosnima te, ipak, **80% djece ponekad jest tužno** - jer ipak tuga jest jedna od osnovnih ljudskih emocija i bilo bi neopravdano očekivati da su i djeca izuzeta od tog osjećaja.

Slika 17. Osjećaj sreće i žalosti

Koliko se često osjećaš sretnom?

Koliko se često osjećaš nesretnim i žalosnim?

Kad su u pitanju ova dva osjećaja, ne postoji nikakva razlika između djece različitog spola i dobi ili socioekonomskog podrijetla, u tome koliko se često osjećaju sretnima ili nesretnima.

Djecu **najviše sretnima** čine **prijatelji** i odnosi s njima, igra, druženje s prijateljima. Koliko su odnosi s vršnjacima bitni u ovoj dobi pokazuje i podatak da djecu više od svega žaloste situacije kada se svađaju s prijateljima, kada se oni ljute na njih ili ih zadiraju i kada se ne žele igrati s njima.

Kada vidim prijatelja i kad sam s njim.

Kad mi prijatelji i prijateljice ne plaču.

Volim kad se puno družim sa prijateljima - onda sam najsretniji.

Sretna sam kada vidim prijatelje pa se pitamo "kako si".

Kad se posvađam s prijateljicom pa se ne mogu pomiriti s njom, onda plaćem.

Kada se posvađam s prijateljima pa se sutradan ne igramo zajedno.

Kad je odmor jer još nisam našla prijatelje - doselila sam se iz Rijeke pa se moram sama igrati na igralištu.

Kada mi prijateljice kažu da mi više nisu prijateljice.

Kad se prijatelji ne žele družiti sa mnom.

Nadalje, djecu jako vesele pokloni, stvari, igračke koje dobiju i kupe im se.

U ovoj je dobi karakteristično i to da ih sretnim čini škola - odlazak i boravak u školi te dobre ocjene. Loše ocjene ih, naravno, rastužuju.

Tablica 31. Koliko se često osjećaš sretnim? - prema demografiji

		Broj ispitanika	Nikada	Ponekad	Često	Ne znam/bez odgovora	Ukupno
Cijeli uzorak		503	0%	18%	81%	1%	100%
Skupine djece	Dijete ne pripada u posebne skupine djece	396	0%	18%	81%	1%	100%
	Dijete pripada u posebne skupine djece	101		21%	79%		100%
Spol	Dječaci	255	0%	20%	79%	0%	100%
	Djevojčice	248		16%	83%	1%	100%
Dob	8 godina	241	0%	17%	81%	1%	100%
	9 godina	262		19%	81%	0%	100%
Dob majke	Do 29 godina	51	2%	10%	86%	2%	100%
	Od 30 do 35 godina	176		24%	76%		100%
	Od 36 do 40 godina	163		17%	83%	1%	100%
	Od 41 do 50 godina	103		15%	84%	1%	100%
Dob oca	Od 30 do 35 godina	111	1%	18%	81%		100%
	Od 36 do 40 godina	172		20%	80%	1%	100%
	Od 41 do 50 godina	178		16%	83%	1%	100%
Obrazovanje majke	Osnovna škola	35		14%	83%	3%	100%
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	307	0%	19%	80%	1%	100%
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	146		16%	84%		100%
Obrazovanje oca	Osnovna škola	31		13%	87%		100%
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	327	0%	19%	80%	1%	100%
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	128		16%	84%		100%
Radni status majke	Zaposlena	354		18%	81%	1%	100%
	Nezaposlena	122	1%	16%	83%	1%	100%
Radni status oca	Zaposlen	411	0%	17%	82%	0%	100%
	Nezaposlen	69		23%	75%	1%	100%
Broj članova kućanstva	Do tri člana	82		16%	84%		100%
	Četiri člana	219		20%	80%	0%	100%
	Pet članova	115		19%	79%	2%	100%
	Šest i više članova	72	1%	14%	85%		100%

Tablica 31. (nastavak)

		Broj ispitanika	Nikada	Ponekad	Često	Ne znam/bez odgovora	Ukupno
Broj djece u kućanstvu	Jedno	114	16%	84%			100%
	Dvoje	262	19%	80%	1%		100%
	Troje i više	113	1%	19%	80%	1%	100%
Prihodi kućanstva	Do 3000 kuna	54	22%	76%	2%		100%
	Između 3001 i 6000 kuna	141	18%	82%			100%
	Između 6001 i 9000 kuna	175	16%	83%	1%		100%
	Više od 9000 kuna	109	1%	19%	79%	1%	100%
Tip naselja	Selo	102	25%	74%	1%		100%
	Grad	401	0%	16%	83%	0%	100%
Veličina naselja	Do 2000 stanovnika	102	25%	74%	1%		100%
	2 001 - 10 000 stanovnika	154	1%	12%	86%	1%	100%
	10 001 - 100 000 stanovnika	127	18%	82%			100%
	100 001 i više stanovnika	120	20%	79%	1%		100%
Regija	Zagreb i okolica	111	18%	82%			100%
	Sjeverna Hrvatska	94	28%	70%	2%		100%
	Slavonija	100	1%	16%	83%		100%
	Lika i Banovina	38	13%	87%			100%
	Istra i Primorje	50	14%	84%	2%		100%
	Dalmacija	110	16%	84%			100%

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 95% (s obzirom na vrijednost Hi-kvadrata u Hi-kvadrat testu), rezultat je istaknut drugom bojom.

Tablica 32. Koliko se često osjećaš nesretnom i žalosnom? - prema demografiji

		Broj ispitanika	Nikada	Ponekad	Često	Ne znam/bez odgovora	Ukupno
Cijeli uzorak		503	17%	79%	2%	1%	100%
Skupine djece	Dijete ne pripada u posebne skupine djece	396	18%	79%	2%	2%	100%
	Dijete pripada u posebne skupine djece	101	15%	81%	4%		100%
Spol	Dječaci	255	20%	76%	3%	2%	100%
	Djevojčice	248	15%	82%	2%	1%	100%
Dob	8 godina	241	19%	78%	2%	1%	100%
	9 godina	262	16%	80%	2%	2%	100%
Dob majke	Do 29 godina	51	24%	71%	2%	4%	100%
	Od 30 do 35 godina	176	18%	77%	5%	1%	100%
	Od 36 do 40 godina	163	15%	82%	1%	1%	100%
	Od 41 do 50 godina	103	16%	83%		1%	100%
Dob oca	Od 30 do 35 godina	111	16%	79%	3%	2%	100%
	Od 36 do 40 godina	172	20%	76%	3%	1%	100%
	Od 41 do 50 godina	178	14%	83%	1%	2%	100%
Obrazovanje majke	Osnovna škola	35	31%	66%	3%		100%
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	307	15%	80%	3%	2%	100%
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	146	17%	81%	1%	1%	100%
Obrazovanje oca	Osnovna škola	31	26%	71%		3%	100%
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	327	16%	80%	3%	1%	100%
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	128	18%	80%	1%	2%	100%
Radni status majke	Zaposlena	354	16%	81%	2%	1%	100%
	Nezaposlena	122	20%	75%	3%	2%	100%
Radni status oca	Zaposlen	411	18%	80%	1%	1%	100%
	Nezaposlen	69	13%	77%	7%	3%	100%
Broj članova kućanstva	Do tri člana	82	16%	84%			100%
	Četiri člana	219	18%	75%	5%	2%	100%
	Pet članova	115	14%	85%		1%	100%
	Šest i više	72	15%	81%	3%	1%	100%

Tablica 32. (nastavak)

		Broj ispitanika	Nikada	Ponekad	Često	Ne znam/bez odgovora	Ukupno
Broj djece u kućanstvu	Jedinac	114	17%	82%	2%		100%
	Dvoje	262	18%	77%	3%	2%	100%
	Troje i više	113	16%	81%	2%	1%	100%
Prihodi kućanstva	Do 3000 kuna	54	17%	74%	9%		100%
	Između 3001 i 6000 kuna	141	19%	79%	1%	1%	100%
	Između 6001 i 9000 kuna	175	14%	83%	2%	1%	100%
	Više od 9000 kuna	109	20%	74%	2%	4%	100%
Tip naselja	Selo	102	24%	73%	1%	3%	100%
	Grad	401	16%	81%	3%	1%	100%
Veličina naselja	Do 2000 stanovnika	102	24%	73%	1%	3%	100%
	2 001 - 10 000 stanovnika	154	10%	87%	2%	1%	100%
	10 001 - 100 000 stanovnika	127	14%	81%	5%		100%
	100 001 i više stanovnika	120	25%	72%	2%	2%	100%
Regija	Zagreb i okolica	111	18%	79%	1%	2%	100%
	Sjeverna Hrvatska	94	5%	88%	3%	3%	100%
	Slavonija	100	10%	85%	4%	1%	100%
	Lika i Banovina	38	26%	74%			100%
	Istra i Primorje	50	38%	60%	2%		100%
	Dalmacija	110	21%	75%	3%	1%	100%

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 95% (s obzirom na vrijednost Hi-kvadrata u Hi-kvadrat testu), rezultat je istaknut drugom bojom.

Djecu nadalje vesele i rastužuju trenuci s obitelji, odnosi s roditeljima te vrijeme provedeno s braćom i sestrama.

Danas su mi baka i mama dopustili da idem kod nekog kanala s djedom, bio sam sretan.

Sretnim me čine mama, tata, brat, baka, djed.

Rastužim se kada mama nema vremena za mene, a tata je često na terenu.

Kad se ja i mama posvađamo.

Kada tata i mama viču na mene.

Sretna su i radi putovanja, sporta, kad slave rođendan i, naravno, kad se igraju.

Slika 18. Što te sve čini sretnim?

Tablica 33. Što te sve čini sretnim? - ostali odgovori

	N	%
Ostali odgovori	189	39%
Dobro ponašanje u školi, pohvale	15	3%
Dopuštenja roditelja	14	3%
Posjet baki, djedu	14	3%
Boravak u prirodi, parku	14	3%
Obitelj, vrijeme s obitelji	13	3%
Kada činim dobro djelo, kad sam dobar prema drugima	12	2%
Kad je neko slavlje, blagdan, zabava	11	2%
Kad je nešto smiješno	10	2%
Kad crtam	9	2%
Kad nema škole, nastave	5	1%
Kada me netko iznenadi	4	1%
Uvijek sam sretan	4	1%
Kad nema tučnjave, kad mene ne tuku	3	1%
Kad mi netko dode u posjet	4	1%
Kada se odmaram, spavam	3	1%
Kad pada snijeg	2	0%
Kad završim zadaću	2	0%
Kada nemam puno zadaće	2	0%
Kad vidim (drage) ljudi koje nisam dugo video	2	0%
Sad sam sretna kada me anketirate, kad razgovaramo	2	0%
Kad imam nešto fino za jesti	1	0%
Kad sam pristojan	1	0%
Pjevanje me čini sretnim	1	0%
Kad su drugi sretni	1	0%
Kada su svi iskreni i dobri	1	0%
Kad ugledam malu bebu	1	0%
Kad se probudim, kada počinje novi dan	1	0%
Kad čujem neku lijepu riječ	1	0%
Kad vozim traktor	1	0%
Kada lijepo sanjam	1	0%
Kad slušam glazbu	1	0%
Ostali odgovori	33	6%

Tužna su kad se ozljede, kada su bolesna, ona sama ili njihovi bližnji, zbog rastanaka i zabrana.

I, na kraju, no svakako ne i najmanje važno, **oko 8% djece** između ostalog ističe da je **tužno kada ih netko tuče**, bilo u školi ili domu (roditelji, braća i sestre). Među njima, manji dio njih navodi da ih tužnim čini i to kada se drugi u njihovoј blizini tuku ili ih neko tuče (prijatelji, braća, sestre)³.

Kad me netko istuče.

Kada se potučem u školi.

Kad me brat udara.

Kad malo dobijem batina od mame ili tate.

Jako sam nesretan kad me sestre udaraju, a jako me često udaraju.

Kad se netko svada i tuče.

Ako moju seknu tuku u vrtiću.

Slika 19. Što te sve rastužuje i čini nesretnom?

3 S obzirom na to da je riječ o spontanim odgovorima na pitanje o tome što ih sve čini tužnim, ne možemo donijeti precizan zaključak da (samo ili čak) 8% djece ima iskustvo s fizičkim kažnjavanjem i nasiljem od strane vršnjaka. Za utvrđivanje preciznog podatka bilo bi potrebno sustavnije ispitati ovu temu.

Tablica 34. Što te sve rastužuje i čini nesretnim? - ostali odgovori

	N	%
Ostali odgovori	170	34%
Životinje, kućni ljubimci (bolest, smrt, gubitak)	17	3%
Samoča	17	3%
Kad mi se dogodi neka nezgoda	17	3%
Kad mi netko nešto uzme	11	2%
Kad moram prekinuti igru	11	2%
Nesreća drugih ljudi	10	2%
Kad nemam uspjeha u onom što radim	10	2%
Televizijski program (tužni sadržaji...)	7	1%
Kad nešto zaboravim	7	1%
Kad imam puno školskih obveza (domaće zadaće)	7	1%
Problemi sa svladavanjem gradiva, učenjem, pisanjem zadaće	6	1%
Prostote	2	0%
Kad netko viče na mene	2	0%
Kad netko galami, viče na nekoga	2	0%
Kada ljudi govore ružne riječi jedni drugima	1	0%
Kada kažem prijatelju tajnu i on to ispriča nekome drugom	1	0%
Kada puše bura pa ne možemo ići na kupanje	1	0%
Kad moram ići negdje, a ima nešto dobro na televiziji	1	0%
Kad negdje ne idem	1	0%
Kad je gledam crtić pa mi roditelji promijene program	1	0%
Dok pada kiša i ne mogu van	1	0%
Kada napravim nešto ružno	1	0%
Kad slušam pjesme Toše Proeskog	1	0%
Kad moram ići negdje gdje je dosadno	1	0%
Kada bismo u školi trebali imati njemački pa nam daju matematiku	1	0%
Rastužuje me kada netko nešto nema, a to mu nitko neće posuditi	1	0%
Rastužuje me kada počinje padati kiša jer se bojim grmljavine	1	0%
Kada neki budu zločesti prema učiteljici ili nekome drugom	1	0%
Kada me učiteljica ne prozove	1	0%
Kad tata dode kasnije	1	0%
Kada nisam kod bake	1	0%
Kad sanjam ružno	1	0%
Zadnji dan praznika	1	0%
Reklame prije crtića i sporta	1	0%
Ostali odgovori	24	5%

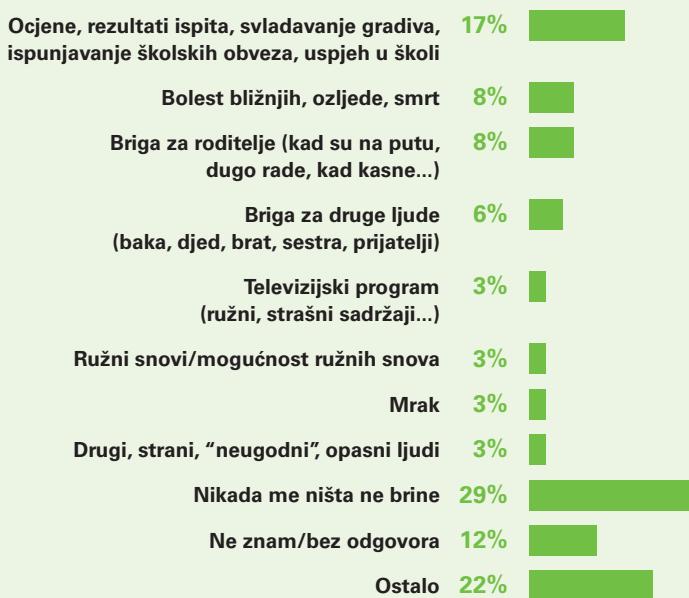
Što najviše brine djecu

Vrlo je lijepo pročitati podatak da čak gotovo **30% djece** kaže da ih **nikada ništa ne brine**. Oko 12% djece ne može se sjetiti i navesti neke primjere kada su bila zabrinuta.

S druge pak strane, najveći dio djece u ovoj dobi brinu **školske obveze** - ocjene, rezultati ispita, svladavanje gradiva, uspjeh u školi. Nadalje, djeca su zabrinuta i za svoje bližnje kada su u pitanju bolest, ozljede ili strah od smrti bliskih osoba. Djeca se brinu i za roditelje - kada dugo rade i kasno dolaze kući, kada su na putu. Brinu se naravno i za druge bliske osobe - baku, djeda, braću i sestre ili prijatelje.

Popis svega što djecu brine je vrlo dugačak, a iz tog popisa možemo zaključiti da djecu nedvojbeno brine cijeli niz svakodnevnih situacija i problema.

**Slika 20. Svatko od nas je ponekad zabrinut, nešto nas plaši ili uznemirava.
Brine li tebe ponekad nešto? Što?**

Tablica 35. Brine li tebe ponekad nešto? Što? - ostali odgovori

	N	%
Ostali odgovori	108	22%
Životinje, kućni ljubimci (bolest, gubitak)	10	2%
Biti sami kod kuće, biti sam u sobi	10	2%
Opasne/strašne životinje	10	2%
Kad se netko dere, viče, ljuti	9	2%
Prirodne pojave (kiša, grmljavina...)	8	2%
Strah za svoje zdravlje	6	1%

Tablica 35. (nastavak)

	N	%
Briga kako će obaviti neki zadatak ili posao	5	1%
Gubitak, lom stvari (strah od kazne)	3	1%
Lažne dojave o bombi u školi	1	0%
Zadnji put sam bio zabrinut kada sam izgubio jednu igračku koju mi je mama kupila, ali sam je kasnije našao iza ormara	1	0%
Kad sam zamijenio 20 eura i išao kupiti sprej za grafite pa sam bio u kazni 2 mjeseca	1	0%
Bojim se da bi me mogli izbaciti iz škole	1	0%
Kad netko kaže da će se nešto dogoditi, onda sam ja zabrinut što će biti	1	0%
Otišla sam kući, nisam rekla učiteljici, a tata je trebao doći po mene	1	0%
Kada idem prijatelju, a nisam provjerio je li kuća zaključana	1	0%
Brine me nepravda	1	0%
Kad sam išla na maskenbal, a nisam imala masku	1	0%
Kad brat ostavi upaljen televizor	1	0%
Kad smo prijateljica i ja pričale jezovite priče i počela je grmljavina. Bile smo kod mene kod kuće i svjetlo se samo počelo paliti i gasiti kao da su duhovi	1	0%
Kad zvoni mikrovalna, a tate i mame nema kod kuće	1	0%
Jednom sam skoro upao u Dunav i skoro me vir povukao pa sam se mogao utopiti	1	0%
Kada smo išli s mora bio je lančani sudar pa sam se jako uplašio	1	0%
Brinem se da nešto ne zaboravim, a uvijek nešto zaboravim	1	0%
Jako me brinulo kad sam čekao pred školom i roditelji su me zaboravili pokupiti pa sam morao sâm kući	1	0%
Brine me kad imam 4 sata kad će ručak, da imam vremena stići	1	0%
Kad učiteljica zamrači učionicu da gledamo crtic	1	0%
Kad se igramo skrivača, da me ne pronadu prvoga	1	0%
Kad me stariji brat plaši nekakvim strašnim pričama	1	0%
Kad vrata udare, a ja mislim da je netko došao, to me plaši	1	0%
Mama i tata stalno pričaju o nekim krizama pa me to živcira i brine, a ne znam što to znači	1	0%
Ponekad let avionom	1	0%
Brine me kakve će volje biti mama i hoće li me pustiti van	1	0%
Kad idem na WC imam malu lampu pa se plašim da mi ne pukne	1	0%
Plaši me to što ne znam što bi bilo kad bi bilo puno ljudi na svijetu	1	0%
Da ne idem u bolnicu	1	0%
Brine me da premalo perem ruke	1	0%
Ostali odgovori	19	4%

Čarobni štapić

Jedno od pitanja kojim smo željeli otkriti što djecu još muči jest pitanje o tome što bi promijenila u svojem životu da imaju čarobni štapić i da mogu promijeniti bilo što.

Nešto manje od 20% djece ne bi ništa promijenilo u svojem životu.

Ono što si priželjkuje najveći broj djece jest **novi dom** (novi stan, novo mjesto stanovanja) ili uređenje sadašnjeg doma. Dio djece bi želio kupiti neke stvari koje im nedostaju (igračke, odjeću...), a dio bi promijenio odnose u svojoj obitelji:

Da mama promijeni posao, da tata što prije nađe posao.

Da se mama i tata ne svađaju nekad.

Da mi mama rodi još jednog brata.

Da mi mama i tata nisu rastavljeni.

Da se ne svađam sa sekama.

Da imam još bracu ili sekru pa da se uvijek imam s kim igrati.

Da mogu živjeti s tatom.

Da sestra Petra uvijek ima vremena voziti se na biciklu sa mnom.

Pomirila bih mamu i tatu.

Odnos prema roditeljima i sestri bih promijenila.

Više bih se igrala sa sestrom.

Djeca bi također učinila **svijet boljim**, svijet u kojemu žive sretniji ljudi, u kojem ne bi bilo svađa i zločestih ljudi; uredila bi okoliš i školu te stvorila bolje socioekonomske prilike.

Slika 21. Da imaš recimo čarobni štapić, što bi promijenio u svojemu životu?

Tablica 36. Da imaš recimo čarobni štapić, što bi promijenio u svojemu životu? - ostali odgovori

	N	%
Ostali odgovori	204	41%
Uređivanje svojeg naselja	17	3%
Promijenio bih svoje osobine i sposobnosti	16	3%
Kućni ljubimci	15	3%
Postao bih "nestvarni lik" (Spider-man, princeza...)	15	3%
Ne bih išao u školu, izbjegavanje škole, manje nastave	13	3%
Promijenio bih vlastiti fizički izgled	13	3%
Pomoći drugima	12	2%
Svoju dob (vratio bih se u vrtić, da sam stariji...)	9	2%
Mogao bih letjeti, imao bih krila	7	1%
Selidba na drugo mjesto	7	1%
Automobili (bolji, besplatni...)	6	1%
TV program (više crtica, manje nasilja...)	6	1%
Životinje (da su manje opasne...)	6	1%
Ponašanje djece u školi	5	1%
Promijenio bih svoj život	5	1%
Putovanja (putovala bih po cijelom svijetu...)	5	1%
Omogućiti djeci da se više igraju	5	1%
Više knjiga (za mene, za djecu)	3	1%
Da mogu raditi sve što želim	3	1%
Stvorio bih da imam sve što želim i onda bih uništio čarobni štapić	1	0%
Da ne moram hodati do trgovine	1	0%
Da nema računala i televizora na svijetu jer oni kvare oči	1	0%
Da nema cigareta i smeća	1	0%
Da nekad ne idem pješice u školu (moram hodati 3 km), volio bih taj čarobni štapić	1	0%
Semafore	1	0%
Kamione	1	0%
Više djece	1	0%
Sredila bih dvorac u Suhopolju	1	0%
Da pitam Boga kako se On stvorio i što je bilo kad Ga nije bilo	1	0%
Krevete u bake	1	0%
Želim znati kuhati	1	0%
Želim imati djecu	1	0%
Da cigarete i droge više ne postoje	1	0%
Kada narastem da rodim blizanke	1	0%
Da nema krize u svijetu	1	0%

Tablica 36. (nastavak)

	N	%
Da mogu otici vidjeti životinje	1	0%
Da nema toliko automobila	1	0%
Želio bih da nema lišća, ono me baš živcira	1	0%
Da nema nikog na ovom svijetu pa da mogu raditi što god hoću	1	0%
Zaboravila bih na jedan grozan crtić, u kojem se mama jedne djevojčice pretvoril u zlu ženu	1	0%
Da djeca ne šaraju po zidovima	1	0%
Svoje ime	1	0%
Kad budem velik da otvorim restoran	1	0%
Da svi idu u crkvu	1	0%
Da se ne pali vatrica, da ne bude požara, da se ljudi griju na klimu	1	0%
Promijenila bih neke ljudi da više paze na djecu	1	0%
Promijenila bih ljudi da više paze na okoliš	1	0%
Da u ulici ima i djevojčica	1	0%
Da imam svoj dučan	1	0%
Izradio bih hrpu bombona i ostalih slatkiša za djecu	1	0%
Da ne postoji kriza jer mi ide na živce	1	0%
Da pobijedimo Tursku u košarci	1	0%
Da Suhopolje bude grad	1	0%
Da postanem velik, promijenio bih novog trenera u nogometu jer je stari bio bolji	1	0%

Pravo na izražavanje i uvažavanje vlastitog mišljenja

Jedno od osnovnih prava djece jest i pravo na slobodu govora i izražavanje vlastitoga mišljenja, odnosno uvažavanje djetetova mišljenja u skladu s njegovim uzrastom i zrelošću. Stoga nas je zanimalo kako djeca procjenjuju u kojoj se mjeri njihovo mišljenje uzima u obzir kada je riječ o njihovoj vlastitoj obitelji, i kada je riječ o široj životnoj zajednici u kojoj žive.

Pravo na izražavanje i uvažavanje vlastitog mišljenja u svojoj obitelji

Samo 9% djece kaže kako ih u njihovoj obitelji nikada ili jako rijetko pitaju što ona misle kada u obitelji donose odluke u vezi sa stvarima koje ih se tiču. S druge pak strane, polovica djece navodi da ih u njihovoj obitelji **dosta često ili gotovo uvijek pitaju za mišljenje**. Preostalih 40% djece ocjenjuje da to ovisi o situaciji i da ih ponekad pitaju što misle, no ponekad i ne.

Slika 22. Kad u tvojoj obitelji odlučuju o nečemu u vezi s tobom, primjerice kada nekud idete, kada morate nešto kupiti ili kad tebi nešto treba... koliko često te pitaju što ti želiš ili što ti misliš?

Po ovom pitanju su djevojčice, čini se, nešto slobodnije jer one češće navode da ostvaruju dobru komunikaciju s roditeljima kada je riječ o izražavanju svojeg mišljenja, dok dječaci nešto češće ističu da imaju problema s time da u obitelji uvažavaju njihovo mišljenje.

Djeca iz ruralnih naselja u odnosu na onu u urbanim sredinama rjeđe navode da se njihovo mišljenje uvijek uzima u obzir.

Tablica 37. Kad u tvojoj obitelji odlučuju o nečemu u vezi s tobom, koliko često tebe pitaju što ti želiš ili što ti misliš? - prema demografiji

		Broj ispitanika	Nikada ili jako rijetko, uopće me ne pitaju	Ponekad da, ponekad ne	Dosta često, gotovo uvijek me pitaju	Ne znam	Ukupno
Cijeli uzorak		503	9%	40%	49%	3%	100%
Skupine djece	Dijete ne pripada u posebne skupine djece	396	10%	39%	48%	3%	100%
	Dijete pripada u posebne skupine djece	101	5%	47%	47%	2%	100%
Spol*	Dječaci	255	11%	43%	42%	4%	100%
	Djevojčice	248	7%	36%	56%	1%	100%
Dob	8 godina	241	10%	42%	46%	3%	100%
	9 godina	262	9%	38%	51%	2%	100%
Dob majke	Do 29 godina	51	4%	31%	57%	8%	100%
	Od 30 do 35 godina	176	7%	43%	48%	1%	100%
	Od 36 do 40 godina	163	9%	40%	47%	3%	100%
	Od 41 do 50 godina	103	16%	36%	48%	1%	100%
Dob oca	Od 30 do 35 godina	111	6%	38%	52%	4%	100%
	Od 36 do 40 godina	172	10%	44%	44%	1%	100%
	Od 41 do 50 godina	178	10%	37%	50%	3%	100%
Obrazovanje majke	Osnovna škola	35	6%	29%	60%	6%	100%
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	307	8%	44%	45%	2%	100%
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	146	12%	34%	53%	1%	100%
Obrazovanje oca	Osnovna škola	31	6%	45%	48%		100%
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	327	9%	43%	46%	3%	100%
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	128	11%	34%	54%	2%	100%
Radni status majke	Zaposlena	354	10%	37%	51%	3%	100%
	Nezaposlena	122	9%	48%	41%	2%	100%
Radni status oca	Zaposlen	411	9%	40%	48%	3%	100%
	Nezaposlen	69	10%	39%	51%		100%

Tablica 37. (nastavak)

		Broj ispitanika	Nikada ili jako rijetko, uopće me ne pitaju	Ponekad da, ponekad ne	Dosta često, gotovo uvijek me pitaju	Ne znam	Ukupno
Broj članova kućanstva	Do tri člana	82	7%	34%	57%	1%	100%
	Četiri člana	219	10%	39%	49%	2%	100%
	Pet članova	115	7%	42%	48%	3%	100%
	Šest i više članova	72	13%	49%	36%	3%	100%
Broj djece u kućanstvu	Jedno	114	6%	33%	58%	3%	100%
	Dvoje	262	11%	40%	47%	2%	100%
	Troje i više	113	10%	48%	41%	2%	100%
Prihodi kućanstva	Do 3000 kuna	54	4%	43%	52%	2%	100%
	Između 3001 i 6000 kuna	141	6%	43%	50%	1%	100%
	Između 6001 i 9000 kuna	175	13%	34%	52%	2%	100%
	Više od 9000 kuna	109	11%	44%	39%	6%	100%
Tip naselja*	Selo	102	3%	51%	36%	10%	100%
	Grad	401	11%	37%	52%	1%	100%
Veličina naselja*	Do 2000 stanovnika	102	3%	51%	36%	10%	100%
	2 001 - 10 000 stanovnika	154	10%	42%	48%	1%	100%
	10 001 - 100 000 stanovnika	127	8%	34%	58%		100%
	100 001 i više stanovnika	120	15%	34%	49%	2%	100%
Regija	Zagreb i okolica	111	18%	40%	41%	2%	100%
	Sjeverna Hrvatska	94	5%	46%	41%	7%	100%
	Slavonija	100	8%	44%	48%		100%
	Lika i Banovina	38	5%	24%	68%	3%	100%
	Istra i Primorje	50		22%	74%	4%	100%
	Dalmacija	110	10%	45%	45%	1%	100%

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 95% (s obzirom na vrijednost Hi-kvadrata u Hi-kvadrat testu), rezultat je istaknut drugom bojom.

Djeca bi htjela da ih roditelji češće pitaju za njihovo mišljenje u vezi sa situacijama kada kupuju stvari za njih same te da ih češće pitaju za mišljenje kada odlučuju o odlasku u posjete, u goste drugim ljudima, na putovanja i slično jer djeca često negoduju zato što moraju ići na mjestra na koja ne žele:

Kad moram na selo voljela bih da me pitaju želim li ići.

Hoću li s njima ići na kavu, to bih volio da me pitaju, iako ja na pijem kavu.

Zadnja saznam kad idemo nekamo, trebaju mi reći.

Kada putujem daleko i kada se meni nešto svida, želio bih da me mama i tata pitaju bih li htio nešto vidjeti, da stanemo tu pa da to snimim.

Kada idemo na Orlov vrh, želio bih da me pitaju hoćemo li još malo tu ostati da gledamo cijeli Senj.

Kada idemo na skijanje, da me pitaju kuda bismo išli.

O tome da me pitaju gdje želim ići, a gdje ne.

Išla bih na izlete, ali roditelji to ne žele.

Ne želim ići kod jedne tete, a mama me uvijek sa sobom tamo vodi.

Gdje bismo mogli ići na ljetne praznike.

Volio bih da me pitaju kada i gdje ćemo ići na more.

Kada ne želim ići u neke posjete kod maminih i tatinih prijatelja jer mi je dosadno.

Kada nekud idemo, kod zajedničkih dogovora.

Kad moji roditelji idu negdje, a ja se tamo nemam s kime družiti, onda me ne pitaju želim li ja ići.

Kad negdje idu da me pitaju želim li ja to.

Kad se odlučuje hoćemo li ići na more ili ne.

Oko 14% djece kaže da ih u obitelji svakako dovoljno pitaju za mišljenje te da ne mogu navesti takve primjere ili situacije u kojima bi im to nedostajalo.

Tablica 38. Kada bi želio da te u tvojoj obitelji češće pitaju što ti misliš ili što ti želiš?

	N	%
Broj ispitanika	503	100%
Pri kupovini (odjeće, školskog pribora, igračaka, poklona, kućnih potrepština)	136	27%
Putovanja, odlasci u posjete i na druga mesta	54	11%
Slobodno vrijeme, druženje, igra	18	4%
Pomoć gledje škole, ispunjavanje školskih obveza	15	3%
Hrana	11	2%
Uvijek, u vezi sa svime	11	2%
Osjećaji, kako se osjećam	7	1%
Izbor prijatelja	3	1%
Voljela bih da me pitaju za sve odluke vezane uz moju sobu	2	0%
Televizijski program	1	0%

Tablica 38. (nastavak)

	N	%
Da mi se mama i tata manje ljute i da mene pitaju kako mi je	1	0%
Kada mami nešto treba, da me pita neka joj pomognem	1	0%
Iznenadenja	1	0%
Da mi daju da pomognem tati dok radi jer on sâm radi i nema mu tko pomoći	1	0%
Htio bih da me pitaju kako želim da mi dvorište izgleda jer ja imam veliko dvorište, a nijedno stablo, a to bih jako želio	1	0%
Voljela bih da me se pita oko boja u stanu	1	0%
Da se preselimo negdje drugo jer je naša kuća na osami nema nikoga i da me pitaju što ja mislim o tome	1	0%
Dovoljno me pitaju	72	14%
Ne znam/bez odgovora	198	39%

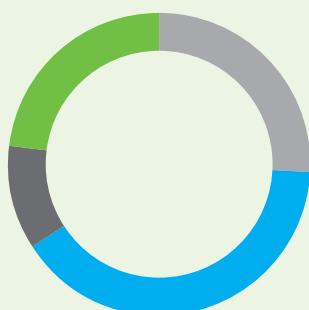
Pravo na izražavanje i uvažavanje vlastitog mišljenja u široj životnoj zajednici

Da bismo pokušali odgonetnuti što djeca ove dobi misle o tome u kojoj mjeri odgovorni na vlasti uzimaju u obzir potrebe i mišljenja djece kada donose odluke koje ih se tiču, zamolili smo djecu neka u toj situaciji zamisle predsjednika ili gradonačelnika - dvije političke figure koje su vjerujemo najbliže njihovu iskustvu.

Samo **23% djece** misli da **odgovorni uzimaju u obzir potrebe i mišljenje djece** kada donose odluke koje ih se tiču. Dok 26% djece misli da oni to nikada ili jako rijetko čine, oko 40% djece vjeruje da ponekad misle, a ponekad ne misle na to.

Ne postoji razlika između djece različitih sociodemografskih skupina na ovom pitanju, osim u slučaju regije gdje vidimo da su najkritičnija djeca iz Zagreba i okoline te Istre i Primorja, a najmanje kritična djeca iz Slavonije.

Slika 23. Što misliš, kad predsjednik, gradonačelnik ili neki drugi ljudi koji vladaju odlučuju što će se napraviti u mjestu gdje ti živiš, koliko često oni razmišljaju o tome što djeca u tvom mjestu trebaju i želete?

- █ Nikada, jako malo, rijetko, oni uopće ne razmišljaju o tome **26%**
- █ Ponekada da, ponekad ne **40%**
- █ Često, gotovo uvijek, puno **23%**
- █ Ne znam **11%**

Tablica 39. Što misliš, kad predsjednik, gradonačelnik ili neki drugi ljudi koji vladaju odlučuju što će se napraviti u mjestu gdje ti živiš, koliko često oni razmišljaju o tome što djeca u tvom mjestu trebaju i žele? - prema demografiji

		Broj ispitanika	Nikada, jako malo, rijetko, oni uopće ne razmišljaju o tome	Ponekad da, ponekad ne	Često, gotovo uvijek, puno	Ne znam	Ukupno
Cijeli uzorak		503	26%	40%	23%	11%	100%
Skupine djece	Dijete ne pripada u posebne skupine djece	396	28%	39%	22%	11%	100%
	Dijete pripada u posebne skupine djece	101	22%	42%	28%	9%	100%
Spol	Dječaci	255	26%	40%	21%	13%	100%
	Djevojčice	248	26%	40%	25%	8%	100%
Dob	8 godina	241	26%	37%	24%	12%	100%
	9 godina	262	26%	42%	21%	10%	100%
Dob majke	Do 29 godina	51	20%	41%	22%	18%	100%
	Od 30 do 35 godina	176	24%	44%	23%	9%	100%
	Od 36 do 40 godina	163	31%	39%	21%	9%	100%
	Od 41 do 50 godina	103	25%	33%	26%	16%	100%
Dob oca	Od 30 do 35 godina	111	24%	41%	23%	12%	100%
	Od 36 do 40 godina	172	28%	42%	20%	10%	100%
	Od 41 do 50 godina	178	26%	37%	26%	11%	100%
Obrazovanje majke	Osnovna škola	35	20%	29%	34%	17%	100%
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	307	28%	38%	23%	10%	100%
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	146	26%	45%	20%	10%	100%
Obrazovanje oca	Osnovna škola	31	16%	42%	39%	3%	100%
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	327	28%	40%	22%	11%	100%
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	128	27%	39%	23%	11%	100%
Radni status majke	Zaposlena	354	27%	39%	24%	10%	100%
	Nezaposlena	122	29%	40%	20%	11%	100%
Radni status oca	Zaposlen	411	28%	41%	20%	11%	100%
	Nezaposlen	69	20%	39%	32%	9%	100%

Tablica 39. (nastavak)

		Broj ispitanika	Nikada, jako malo, rijetko, oni uopće ne razmisljavaju o tome	Ponekad da, ponekad ne	Često, gotovo uvijek, puno	Ne znam	Ukupno
Broj članova kućanstva	Do tri člana	82	24%	46%	17%	12%	100%
	Četiri člana	219	27%	40%	24%	9%	100%
	Pet članova	115	30%	37%	21%	11%	100%
	Šest i više članova	72	24%	39%	28%	10%	100%
Broj djece u kućanstvu	Jedno	114	24%	44%	21%	11%	100%
	Dvoje	262	31%	36%	22%	11%	100%
	Troje i više	113	20%	44%	27%	8%	100%
Prihodi kućanstva	Do 3000 kuna	54	19%	41%	35%	6%	100%
	Između 3001 i 6000 kuna	141	26%	45%	15%	13%	100%
	Između 6001 i 9000 kuna	175	30%	40%	22%	8%	100%
	Više od 9000 kuna	109	23%	37%	28%	12%	100%
Tip naselja	Selo	102	30%	39%	19%	12%	100%
	Grad	401	25%	40%	24%	11%	100%
Veličina naselja	Do 2000 stanovnika	102	30%	39%	19%	12%	100%
	2 001 - 10 000 stanovnika	154	25%	45%	22%	8%	100%
	10 001 - 100 000 stanovnika	127	22%	39%	26%	13%	100%
	100 001 i više stanovnika	120	29%	36%	24%	11%	100%
Regija*	Zagreb i okolica	111	38%	32%	22%	8%	100%
	Sjeverna Hrvatska	94	20%	47%	20%	13%	100%
	Slavonija	100	22%	37%	33%	8%	100%
	Lika i Banovina	38	26%	29%	32%	13%	100%
	Istra i Primorje	50	30%	48%	8%	14%	100%
	Dalmacija	110	22%	45%	21%	13%	100%

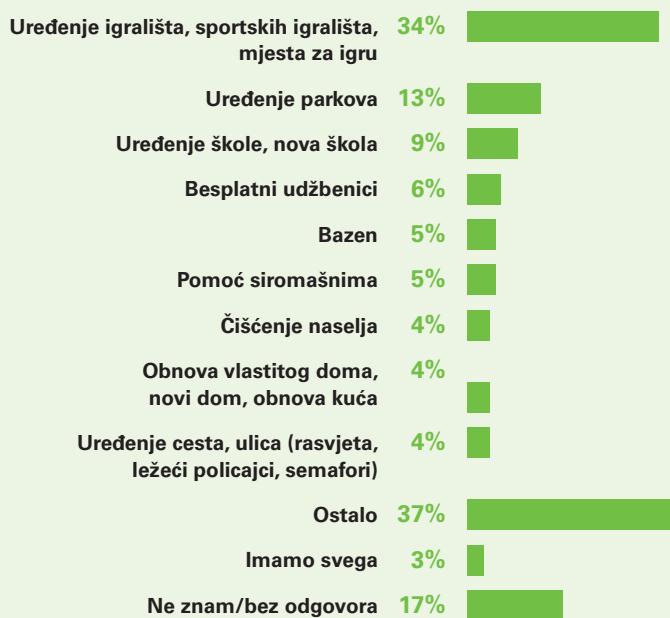
* U slučevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 95% (s obzirom na vrijednost Hi-kvadrata u Hi-kvadrat testu), rezultat je istaknut drugom bojom.

Da oni sami mogu razgovarati s gradonačelnikom ili predsjednikom, djeca bi im prvenstveno predložila da urede mjesta za igru i sportska igrališta. S obzirom na to da je trećina djece ovo navela kao nešto što bi rekla onima koji donose odluke, možemo zaključiti da bi to trebala biti ključna stavka na koju bi se mogle usmjeriti buduće političke odluke na lokalnoj razini, a kada je u pitanju dobrobit djece: djeca žele i trebaju više mjesta za bezbrižnu igru.

Djeca bi također željela da se urede parkovi, njihova škola i mjesta oko škole, da im naprave bazen i očiste naselje. Koliko su djeca osjetljiva na socijalnu stvarnost vidi se i iz toga što je 6% njih spontano navelo da bi odgovorne osobe tražile besplatne udžbenike, a trebalo bi pomoći i siromašnima.

Dio djece ističe i potrebu uređenja kuća, kako njihova doma tako i domova drugih ljudi te uređenje cesta.

Slika 24. Da možeš razgovarati s gradonačelnikom ili predsjednikom, što bi mu predložila da napravi za djecu u tvojem gradu/mjestu?

Tablica 40. Da možeš razgovarati s gradonačelnikom ili predsjednikom, što bi mu predložio da napravi za djecu u tvojem gradu/mjestu? - ostali odgovori

	N	%
Ostali odgovori	184	37%
Općenito niže cijene, veće plaće	16	3%
Sretni, bolji ljudi i djeca	15	3%
Više trgovina	15	3%
Vrtići, uređenje vrtića, jeftiniji vrtići	14	3%
Imamo svega	14	3%
Pomoći djeci/pomoći bolesnoj djeci	13	3%
Više travnjaka, cvijeća	9	2%
Kino, kazalište	9	2%
Sigurnost, da nema zločina	9	2%
Uređenje nogostupa	8	2%
Briga za životinje	6	1%
Da dobijem igračke	4	1%
Da dobijem slatkiše, čokolade	3	1%
Da ne nosimo ovako teške torbe	2	0%
Rekao bih mu da napravi hotel za djecu koja žive daleko od škole, da ne moraju hodati puno jer ispred naše škole ima mjesta za takav hotel	1	0%
Da oni koji su daleko mogu ići autobusom u školu	1	0%
Da djeca za petice u školi dobiju novčanu naknadu (da možemo kupiti više čokolada)	1	0%
Da školski praznici traju duže	1	0%
Da napravi novu ambulantu	1	0%
Da kupe lijek za bolesti koji nemamo u nas	1	0%
Da imamo hitnu pomoći	1	0%
Htio bih da se napravi bolnica u Slunju, tako da kada sam bolestan ne moram ići u Karlovac	1	0%
Da imamo vatrogasce	1	0%
Da napravi domove za starije	1	0%
Da naprave hotel, bilo bi turista i više ljudi	1	0%
Prugu za vlak - da se možemo voziti u druga mjesta vlakićem	1	0%
Ja bih da se napravi pruga da mogu turisti dolaziti u naše mjesto	1	0%
Da svi imaju dom	1	0%
Da nas izvuče iz bankrota	1	0%
Da štedi	1	0%
Da prekinu sa sjednicama Vlade jer svaki dan su na TV-u	1	0%

Tablica 40. (nastavak)

	N	%
Da prestanu lagati	1	0%
Htjela bih da pušači manje puše	1	0%
Da zabrane pušenje i alkoholna pića prije vožnje	1	0%
Da mogu slobodno otici na pizzu, da tamo nisu odrasli i pušači	1	0%
Da napravi da imamo restoran s talijanskom hranom (špageti) ili američkom (hamburgeri i cheeseburgeri)	1	0%
Da motori i automobili ne voze	1	0%
Da s automobilima bolje paze	1	0%
Manje prometa	1	0%
Da ima manje pasa u kvartu	1	0%
Da zabrane ostavljanje kakica	1	0%
Da potjera morske pse	1	0%
Da svako jutro dođu ljudi pošpricati ulice da nam ne bude vruće	1	0%
Promjenila bih škrape	1	0%
Da poštjuju ljude koji imaju zemljište i da im ne uzimaju zemljišta	1	0%
Svjež zrak bez zagađivanja	1	0%
Slapove	1	0%
Da u Senju budu ljetne igre kao u Splitu, s borbama gusara	1	0%
Da duže traje Špancir	1	0%
Priredbu za Djeda Mraza (nema je svake godine)	1	0%
Da na trgu bude lijepa fontana	1	0%
Da više ne razbijaju flaše na poligonu	1	0%
Da proširi moje mjesto da ima više djece za igrati se	1	0%
Da ne misle samo na odrasle, nego i na djecu	1	0%
Htjela bih da djeca imaju veća prava	1	0%
Da uklone zabranu gledanja filmova s ograničenjem dobi	1	0%
Ostali odgovori	5	1%

Osjećaj sigurnosti u susjedstvu i okolini

Većina djece u svojem se susjedstvu **uglavnom osjeća sigurno**, trećina ih se ponekad osjeća nesigurno, a samo 2% njih kaže da se često osjećaju nesigurno. Djeca se ove dobi najviše boje mraka i neugodne okoline:

Kada je mrak kad se vraćam s treninga.

Zimi kad idem s dramske jer nije dobro osvijetljena ulica.

Kada sam popodne u školi, bojam se mraka.

Kad spavam u sobi bez lampe.

Kada idem po mraku sama od prijatelja.

Kad ostanem dokasno u prijatelja i vraćam se po mraku: mislim da me prati neko čudovište.

Kad je jako mračno onda ne volim ići po stazi.

Bojam se ići kući iz škole zimi kada padne mrak.

Kada prolazim napuštenim dijelovima gdje je sve prijavo.

Na ulici kada su bile maškare.

Bojam se biti sama u parku dok čekam prijatelje.

Osjećao sam se nesigurno kad sam hodao šumom kroz visoku travu.

Razrušene kuće na putu do kuće.

Bojam se kad sam u školi, gdje nam je logor.

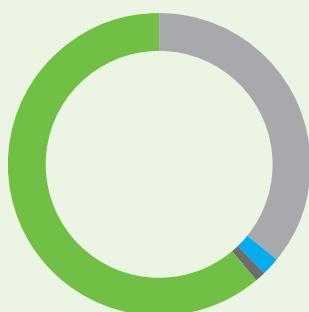
Bojao sam se gužve koja je bila jučer na sajmu i cijela ulica puna ljudi.

U parku se bojam da me netko ne istuče.

U parku se bojam da se ne ubodem na iglu.

Djeca se boje i prometa i neopreznih vozača, životinja i pasa bez nadzora, općenito nezgoda i nepoznatih ljudi koji im ulijevaju strah i nepovjerenje.

Slika 25. Bojiš li se nekada ili se osjećaš nesigurno tamo gdje stanuješ, primjerice u ulici, parku, na putu do škole?

- █ Nikada, rijetko, jako rijetko se osjećam nesigurno **61%**
- █ Ponekad se osjećam nesigurno **36%**
- █ Često, skoro uvijek se osjećam nesigurno **2%**
- █ Ne znam/bez odgovora **1%**

Tablica 41. Možeš li mi ispričati kad si se bojao ili osjećao nesigurno tamo gdje stanuješ, primjerice u ulici, parku, na putu do škole?

	N	%
Broj ispitanika	503	100%
Mrak	53	11%
Neugodna okolina	48	10%
Automobili, promet	43	9%
Životinje, psi	39	8%
Nesreće, nezgode (požar, krađa, provala...)	37	7%
Nepoznati, "čudni", strani, neugodni, pijani i sl. ljudi	34	7%
Vremenske neprilike (grmljavina i sl.)	11	2%
Neugodni razgovori, "strašne" priče i sl.	11	2%
Zabrane, kazne, kad se neko dere, više i sl.	4	1%
Mama me zvala i pitala zašto ranije idem u školu, želim li da se nešto dogodi - pa sam se zabrinula	1	0%
Kad je bio strašan film skrila sam se iza mame	1	0%
Netko je prošao mojom sobom pa sam otišla mami u krevet	1	0%
Bojim se za druge, kada padnu da se ne ozlijede	1	0%
Na mostu se bojim visine i Cetine	1	0%
Kad nešto ružno sanjam	1	0%
Kad gledam Harryja Pottera, onda se malo bojim	1	0%
Nikad se ne osjećam nesigurno, nikad se ne bojim ničega	54	11%
Ne osjećam se nesigurno, do škole me prate roditelji	3	1%
Ne znam/bez odgovora	205	41%

Pravo na zdravlje i zdravstvenu zaštitu

Jedno od prava djeteta vezano je i uz adekvatnu zdravstvenu zaštitu, a osim same činjenice koliko je zdravstvena zaštita dostupna u nekoj društvenoj zajednici, u kontekstu ovog istraživanja bilo je bitno i istražiti kako se djeca osjećaju u liječnika.

Vidimo tako da oko **73% djece** kaže da je **izrazito zadovoljno načinom** na koji njihov **liječnik** razgovara s njima; oko 18% ih je dalo ocjenu 4, a tek manji broj djece je dao niže ocjene.

Velika većina djece, čak 83%, kaže da im njihov liječnik na dobar i njima razumljiv način objasni od čega su bolesni i na koji način trebaju postupati kako bi ozdravili.

Koliko su djeca zadovoljna odnosom sa svojim liječnikom vidimo iz toga što bi se 18% njih, da su sami liječnici, prema malim pacijentima ponašali na isti način kao i njihov liječnik. Djeca bi se prema bolesnoj djeci općenito ponašala dobro i ugodno, pomagala bi im da se izlječe, a navode i niz ideja kako bi malim bolesnicima olakšali dane (npr. obojili bolnice u šareno).

Slika 26. Sada bih želio razgovarati o tome kako je bilo kad si zadnji put bio bolestan pa si morao ići u liječnika. Pokušaj se sjetiti pa mi reci kako si se osjećao u vezi s time kako liječnik ili liječnica razgovaraju s tobom, jes ti bio zadovoljan?

Slika 27. Jesu li ti dobro objasnili od čega si bio bolestan i kako ćeš ozdraviti? Što bi rekao, jesu li ti to objasnili dobro, osrednje ili loše?

Tablica 42. Da si ti liječnik, kako bi se ponašao prema djeci koja su se razboljela?

	N	%
Broj ispitanika	503	100%
Dobro, super, lijepo, ugodno, nježno	238	47%
Isto kao i moj liječnik	91	18%
Dao bih im lijekove	84	17%
Sve bih im dobro objasnio	78	16%
Pomagao bih im u liječenju	48	10%
Pričao bih s njima/Rekao bih da se ne boje	47	9%
Bio bih fin i pristojan	31	6%
Davao bih djeci igračke, hranu, poklone...	26	5%
Pregledavao bih ih	23	5%
Drugačije nego moj liječnik	9	2%
Ne bih im dao injekcije/dao bih im lijek umjesto injekcije	9	2%
Bolnice trebaju biti šarene	1	0%
Ako se idu cijepiti rekla bih da zatvore oči i misle na nešto lijepo	1	0%
Davao bih finiju hranu u bolnicama	1	0%
Malo bih brže radila, da se ne mora dugo čekati red	1	0%
Ne bih im toliko krvi vadio, samo jednu injekciju.	1	0%
Imali bi socijalnu radnicu da se igraju s djecom.	1	0%
Ako se ne žele cijepiti, da se to ne radi nego da se nađe drugi način	1	0%
Nosila bih igračke da zaborave ružne stvari	1	0%
Ne bih davala istu liječnicu roditeljima i djeci jer bi liječnici za djecu trebali biti blaži i ljubazniji	1	0%
Ostalo	15	35%
Ne znam/bez odgovora	48	10%

DJEČJA PRAVA

Dosadašnja analiza obuhvaćala je različite aspekte i teme koje su bitne kada se pokušava donijeti zaključak o ocjeni stanja poštivanja dječjih prava. Na ovome ćemo se mjestu detaljnije pozabaviti samim dječjim pravima i time koliko su eksplicitno ona prisutna u svijesti i svakodnevici djece.

Informiranost o dječjim pravima

Jedan od ciljeva istraživanja bio je dakle utvrditi u kojoj su mjeri djeca uopće informirana o dječjim pravima. Ukoliko analiziramo odgovore na pitanje o tome jesu li nekada čuli da djeca imaju neka posebna prava u odnosu na odrasle, vidimo da otprilike **polovica djece potvrđno odgovara na to pitanje**, dok ih istovremeno polovica kaže da nije čula za postojanje dječjih prava.

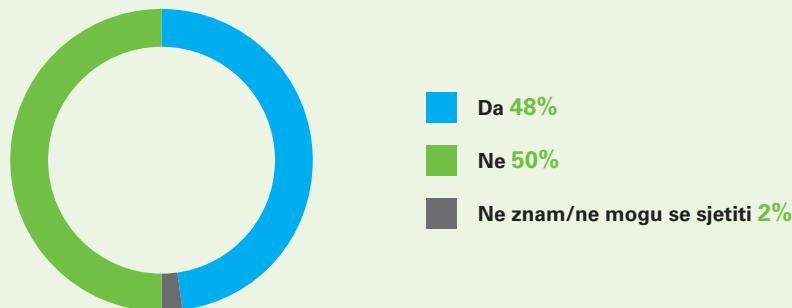
Analiza razine opće informiranosti o pravima djeteta prema demografskim varijablama pokazuje da nema razlike između dječaka i djevojčica, niti između mlađe i starije skupine djece. Također, djeca koju smo klasificirali u posebne, osjetljive skupine djece ne ističu se glede ovog pitanja.

Sociodemografsko obilježje koje utječe na razinu informiranosti djece o pravima djeteta jest stupanj obrazovanja roditelja. Vidimo tako da djeca čije su majke i očevi visokoobrazovani u većoj mjeri potvrđno odgovaraju na ovo pitanje, u usporedbi s djecom roditelja srednjoškolskoga i nižeg obrazovanja.

Nadalje, utvrđeno je kako postoji razlika i između kućanstava s prihodima između 6000 i 9000 kuna i onih s prihodima iznad 9000 kuna, gdje su s dječjim pravima bolje upoznata djeca iz prve skupine kućanstava. Kako bismo bolje razumjeli ovu razliku između kućanstava s razlikom u prihodima, treba napomenuti koje su još razlike između ovih kućanstava. Za prve je, naime, karakteristično da ih u najvećoj mjeri čine kućanstva s 3 ili 4 člana, s obama roditeljima koji su visokoobrazovani te s jednim ili dvoje maloljetne djece, i da je oko 40% ovih kućanstva u većim gradovima. S druge pak strane, među kućanstvima koja imaju prihode veće od 9000 kuna, velik je broj kućanstava s 5 ili 6 članova, trećina njih je s troje i više djece, a roditelji su pretežno srednjoškolskog obrazovanja. Stoga možemo zaključiti da prihodi nisu ključna karakteristika koja razlikuje ova kućanstva, već se ponovno bitnim pokazalo obilježje obrazovanja roditelja.

Na koncu, postoji razlika i između regija - pa vidimo da su o dječjim pravima najbolje informirana djeca u regijama Zagreb i okolica te Sjeverna Hrvatska, dok su najmanje informirana djeca u Istri i Primorju.

Slika 28. Jesi li nekada čuo da djeca imaju neka posebna prava u odnosu na odrasle, tj. jesи ли некада чуо нешто о правима djeteta?

Tablica 43. Jesi li nekada čuo da djeca imaju neka posebna prava u odnosu na odrasle, tj. jesи ли некада чуо нешто о правима djeteta? - prema demografiji

		Broj ispitanika					Ukupno
			Da	Ne	Ne znam/ne mogu se sjetiti		
Cijeli uzorak		503	48%	50%	2%	100%	
Skupine djece	Dijete ne pripada u posebne skupine djece	396	48%	49%	3%	100%	
	Dijete pripada u posebne skupine djece	101	48%	52%		100%	
Spol	Dječaci	255	44%	53%	3%	100%	
	Djevojčice	248	51%	48%	2%	100%	
Dob	8 godina	241	42%	55%	3%	100%	
	9 godina	262	53%	46%	2%	100%	
Dob majke	Do 29 godina	51	37%	61%	2%	100%	
	Od 30 do 35 godina	176	48%	49%	3%	100%	
	Od 36 do 40 godina	163	52%	47%	1%	100%	
	Od 41 do 50 godina	103	42%	55%	3%	100%	
Dob oca	Od 30 do 35 godina	111	44%	51%	5%	100%	
	Od 36 do 40 godina	172	49%	48%	2%	100%	
	Od 41 do 50 godina	178	47%	52%	1%	100%	
Obrazovanje majke*	Osnovna škola	35	40%	57%	3%	100%	
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	307	43%	55%	2%	100%	
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	146	58%	40%	3%	100%	
Obrazovanje oca*	Osnovna škola	31	39%	61%		100%	
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	327	44%	54%	2%	100%	
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	128	59%	37%	5%	100%	

Tablica 43. (nastavak)

		Broj ispitanika	Da	Ne	Ne znam/ne mogu se sjetiti	Ukupno
Radni status majke	Zaposlena	354	48%	49%	3%	100%
	Nezaposlena	122	46%	53%	1%	100%
Radni status oca	Zaposlen	411	46%	51%	3%	100%
	Nezaposlen	69	52%	46%	1%	100%
Broj članova kućanstva	Do tri člana	82	43%	52%	5%	100%
	Četiri člana	219	47%	50%	2%	100%
	Pet članova	115	52%	47%	1%	100%
	Šest i više članova	72	44%	53%	3%	100%
Broj djece u kućanstvu	Jedno	114	43%	53%	4%	100%
	Dvoje	262	51%	47%	2%	100%
	Troje i više	113	44%	54%	2%	100%
Prihodi kućanstva*	Do 3000 kuna	54	48%	52%		100%
	Između 3001 i 6000 kuna	141	43%	52%	5%	100%
	Između 6001 i 9000 kuna	175	57%	41%	2%	100%
	Više od 9000 kuna	109	39%	60%	1%	100%
Tip naselja	Selo	102	43%	55%	2%	100%
	Grad	401	49%	49%	2%	100%
Veličina naselja	Do 2000 stanovnika	102	43%	55%	2%	100%
	2 001 - 10 000 stanovnika	154	51%	46%	3%	100%
	10 001 - 100 000 stanovnika	127	47%	50%	3%	100%
	100 001 i više stanovnika	120	48%	52%	1%	100%
Regija*	Zagreb i okolica	111	57%	42%	1%	100%
	Sjeverna Hrvatska	94	55%	45%		100%
	Slavonija	100	49%	48%	3%	100%
	Lika i Banovina	38	42%	53%	5%	100%
	Istra i Primorje	50	22%	78%		100%
	Dalmacija	110	44%	51%	5%	100%

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 95% (s obzirom na vrijednost Hi-kvadrata u Hi-kvadrat testu), rezultat je istaknut drugom bojom.

Izvori informiranosti o dječjim pravima

Djeca koja su navela da su već čula za prava djeteta u najvećoj su se mjeri s ovom temom upoznala u školi, a što je navelo nešto više od polovice djece u ovoj podskupini. Nadalje, oko 30% ove djece kaže da su za dječja prava čuli u svojem domu, od ukućana. Televizija je bila izvor informacija u oko 22% djece koja su već čula za dječja prava, a oko 2% njih kao izvor informacija navodi i tiskane medije. 7% ove djece sjeća se da su o ovoj temi razgovarali već u vrtiću, a također 7% ih je to saznalo u razgovoru s prijateljima. 6% djece ne može se sjetiti gdje je prvi put čulo nešto o dječjim pravima, a ostali navode niz zanimljivih načina i mesta gdje su to čuli.

Slika 29. Gdje si sve čuo nešto o pravima djeteta? - djeca koja su navela da su čula kako dječja imaju neka posebna prava u odnosu na odrasle (N = 239)

Djecu smo nadalje zamolili da se prisijete za koja sve dječja prava znaju, odnosno što misle na što bi sve djeca trebala imati pravo. Ovo pitanje smo postavili i djeci koja su navela da su već čula kako postoje dječja prava, ali i onoj koja su na to pitanje odgovorila negativno. Namjera nam je bila, dakle, utvrditi kojih su sve prava djeca svjesna, bez obzira na to jesu li ili nisu svjesna da djeca imaju neka posebna prava u odnosu na odrasle.

Analiza odgovora na ovo pitanje omogućila nam je da preciznije utvrdimo koliko djece zapravo ima neku ideju o pravima djeteta. Tako možemo vidjeti da samo 20% djece među onom koja kažu da nisu čula za dječja prava ne zna navesti niti jedno pravo djeteta, dok čak njih 78% zna navesti neko dječje pravo.

Dodatna nam analiza dakle pokazuje da ukupno 83% djece zna navesti neko dječje pravo, dok ih tek 16% to nije u stanju.

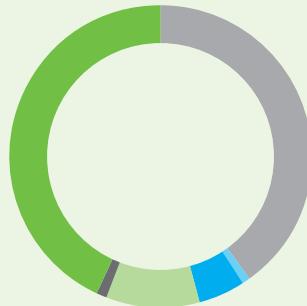
Analiza prema demografiji pokazuje da ponovno djeca iz Istre i Primorja te djeca iz manjih gradova u nešto manjoj mjeri znaju navesti neko pravo djeteta.

Tablica 44. Gdje si čula nešto o pravima djeteta? - djeca koja su navela da su čula kako djeca imaju neka posebna prava u odnosu na odrasle - ostali odgovori

	N	%
Odgovori "negdje drugdje"	19	100%
Na ulici/vani	3	1%
U baki	2	1%
Sâm sam razmišljaо о tome	2	1%
Na internetu	1	0%
U knjizi	1	0%
Od susjeda	1	0%
Na plakatima	1	0%
Na majicama	1	0%
U Bibliji, Isus je to rekao	1	0%
Od nekih drugih ljudi	1	0%
U kazalištu	1	0%
U trgovini	1	0%
U liječnika	1	0%
U kafiću	1	0%
Oduvijek znam	1	0%

Tablica 45. Znaju li za dječja prava - korekcija s obzirom na konkretna dječja prava koja navode

	Cijeli uzorak	Jesi li nekada čuo da djeca imaju neka posebna prava u odnosu na odrasle, tj. jesli li nekada čuo nešto o pravima djeteta		
		Da	Ne	Ne znam/ne mogu se sjetiti
Broj ispitanika	503	239	252	12
Navode neko dječje pravo	83%	90%	78%	58%
"Nemam zapravo prava"	1%		1%	
Ne navode niti jedno dječje pravo	16%	10%	21%	42%
Ukupno	100%	100%	100%	100%

Slika 30. Znaju li za dječja prava - korekcija s obzirom na konkretna dječja prava koja navode

- █ Kažu da nisu čuli za dječja prava, ali ipak navode neka od njih **40%**
- █ Ne znaju, ne mogu se sjetiti jesu li čuli za dječja prava, ali znaju navesti neka od njih **1%**
- █ Kažu da su čuli za dječja prava, ali ne znaju ih navesti **5%**
- █ Kažu da nisu čuli za dječja prava i ne znaju ih niti navesti **10%**
- █ Ne znaju, ne mogu se sjetiti jesu li čuli za dječja prava i ne znaju ih niti navesti **1%**
- █ Kažu da su čuli za dječja prava i navode ih **43%**

Tablica 46. Znaju li za dječja prava - korekcija s obzirom na konkretna dječja prava koja navode - prema demografiji

		Broj ispitanika	Znaju navesti neko dječe pravo	Ne znaju ih navesti	Ne znam/bez odgovora	Ukupno
Cijeli uzorak		503	83%	15%	2%	100%
Skupine djece	Dijete ne pripada u posebne skupine djece	396	84%	13%	3%	100%
	Dijete pripada u posebne skupine djece	101	79%	21%		100%
Spol	Dječaci	255	82%	15%	3%	100%
	Djevojčice	248	84%	15%	2%	100%
Dob	8 godina	241	81%	16%	3%	100%
	9 godina	262	84%	14%	2%	100%
Dob majke	Do 29 godina	51	78%	20%	2%	100%
	Od 30 do 35 godina	176	82%	14%	3%	100%
	Od 36 do 40 godina	163	85%	14%	1%	100%
	Od 41 do 50 godina	103	83%	15%	3%	100%
Dob oca	Od 30 do 35 godina	111	80%	15%	5%	100%
	Od 36 do 40 godina	172	84%	13%	2%	100%
	Od 41 do 50 godina	178	85%	15%	1%	100%
Obrazovanje majke	Osnovna škola	35	71%	26%	3%	100%
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	307	83%	15%	2%	100%
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	146	86%	12%	3%	100%

Tablica 46. (nastavak)

		Broj ispitanika	Znaju navesti neko djeće pravo	Ne znaju ih navesti	Ne znam/bez odgovora	Ukupno
Obrazovanje oca	Osnovna škola	31	77%	23%		100%
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	327	84%	14%	2%	100%
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	128	83%	13%	5%	100%
Radni status majke	Zaposlena	354	82%	15%	3%	100%
	Nezaposlena	122	87%	12%	1%	100%
Radni status oca	Zaposlen	411	83%	15%	3%	100%
	Nezaposlen	69	87%	12%	1%	100%
Broj članova kućanstva	Do tri člana	82	77%	18%	5%	100%
	Četiri člana	219	81%	17%	2%	100%
	Pet članova	115	90%	9%	1%	100%
	Šest i više članova	72	85%	13%	3%	100%
Broj djece u kućanstvu	Jedno	114	80%	16%	4%	100%
	Dvoje	262	83%	15%	2%	100%
	Troje i više	113	87%	12%	2%	100%
Prihodi kućanstva	Do 3000 kuna	54	81%	19%		100%
	Između 3001 i 6000 kuna	141	82%	13%	5%	100%
	Između 6001 i 9000 kuna	175	87%	10%	2%	100%
	Više od 9000 kuna	109	77%	22%	1%	100%
Tip naselja	Selo	102	79%	19%	2%	100%
	Grad	401	84%	14%	2%	100%
Veličina naselja*	Do 2000 stanovnika	102	79%	19%	2%	100%
	2 001 - 10 000 stanovnika	154	90%	7%	3%	100%
	10 001 - 100 000 stanovnika	127	74%	23%	3%	100%
	100 001 i više stanovnika	120	86%	13%	1%	100%
Regija*	Zagreb i okolica	111	86%	14%	1%	100%
	Sjeverna Hrvatska	94	84%	16%		100%
	Slavonija	100	87%	10%	3%	100%
	Lika i Banovina	38	79%	16%	5%	100%
	Istra i Primorje	50	70%	30%		100%
	Dalmacija	110	82%	13%	5%	100%

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 95% (s obzirom na vrijednost Hi-kvadrata u Hi-kvadrat testu), rezultat je istaknut drugom bojom.

Dječja prava koja djeca poznaju

Djeca znaju navesti cijeli niz različitih prava, bilo da je riječ o njihovim osobnim (*pravo na život*), društvenim (*sloboda mišljenja, informiranost*), obrazovnim (*pravo na školu*), zdravstvenim (*pravo na lječnika*), socijalnim (*socijalna sigurnost*), kulturnim (*pravo na svoju religiju*) pravosudno-zaštitnim (*pravo na zaštitu od tjelesnoga kažnjavanja*) ili drugim pravima.

Djeca najčešće navode ova pojedinačna prava:

- ◆ **pravo na igru iigranje** - 30% djece ovo je pravo navelo kao prvi odgovor, a za ukupno 46% njih upravo je to najčešće spominjano pravo; potreba djece da istaknu koliko im je ovo važno očituje se i u tome što 12% njih navodi i svoje pravo na druženje s prijateljima i izbor prijatelja;
- ◆ **pravo na obrazovanje** - 9% djece kao prvi odgovor navodi pravo na školu, a njih ukupno 22% ističe da imaju pravo ići u školu; uz to idu i odgovori 12% djece koja objašnjavaju da djeca imaju pravo i na učenje, pisanje i čitanje;
- ◆ **pravo na zaštitu od fizičkog zlostavljanja i kažnjavanja** - 6% djece kao prvi odgovor navodi to da djeca imaju pravo da ih nitko ne tuče, a ukupno ih je 12% to navelo.

Mogli bismo dakle zaključiti da su upravo ova tri prava ona koja djeca najviše prepoznaju, a s obzirom na to da (gotovo) sva djeca danas u Hrvatskoj ostvaruju pravo na obrazovanje, možemo pretpostaviti kako ih velika većina ima pravo na igru i slobodno vrijeme. Možda je pravo na zaštitu od fizičkog zlostavljanja i kažnjavanja (kao treće, najčešće spominjano pravo) ono područje gdje je potrebno najviše poraditi.

Kako je već navedeno, djeca navode cijeli niz različitih prava, a za potrebe ovog istraživanja grupirali smo ih u nekoliko skupina. Najviše dječjih odgovora vezano uza svoja prava, ponovno vidimo, odnosi se na njihovo **slobodno vrijeme, igru i prijatelje**. Slijedi zatim niz nabrojanih prava koje smo klasificirali kao prava koja se odnose na **obitelj, dom, ljubav, sreću** i različite vidove **zaštite**. Djeca zatim navode nekoliko različitih prava koja su vezana uz **obrazovanje** i, napisljektu, prava koje se tiču **uvažavanja njihova mišljenja i prava na informaciju**.

Slika 31. Koja su to prava djeteta, na što sve djeca imaju pravo?

Nekoliko djece (oko 1% njih) navelo je da misle da oni zapravo i nemaju nikakva prava ili ne znaju što bi to bilo:

Misljam da nemam nikakva prava.

Po mome mišljenju djeca nemaju druga prava, nego kao i ostali.

Stalno govore o pravima, ali ne o kojim pravima.

Djeca možda i imaju svoja prava, ali koja odrasli zaborave.

Oko 9% djece navodi i to da djeca nemaju samo prava, nego i obveze, kao što je primjerice obveza da se dobro i pristojno ponašaju, da slušaju odrasle te da pomažu drugima kada su u mogućnosti.

Tablica 47. Što misliš koja su to prava djeteta, na što sve djeca imaju pravo? - prvi odgovor

	N	%
Ukupan uzorak	503	100%
Pravo na igru, igranje	152	30%
Pravo na školu, školovanje, pravo odlaska u školu	46	9%
Pravo da ih nitko ne tuče, da ih roditelji ne tuku, udaraju,	28	6%
Pravo na učenje, pisanje, čitanje	15	3%
Pravo na prijatelje, druženje, igru s prijateljima	14	3%
Pravo na sigurnost, njegu, brigu	11	2%
Pravo na obitelj, dom, roditelje, brižne roditelje	10	2%
Pravo na sreću, veselje, smijeh	10	2%
Pravo da slušaju i poštuju starije/roditelje	10	2%
Pravo da budu dobra (govore istinu, lijepo se ponašaju)	10	2%
Pravo izraziti vlastite želje, raditi što žele	9	2%
Pravo na hranu i vodu, zdravu prehranu	8	2%
Pravo na ljubav	7	1%
Pravo na gledanje TV-a, crtića	7	1%
Sloboda kretanja (odlasci u goste, na kupanja, na putovanja)	6	1%
Pravo na svoje mišljenje, reći što misle	6	1%
Pravo ići van	5	1%
Pravo na odmor/slobodno vrijeme/mir	4	1%
Pravo na život	4	1%
Sloboda govora, govoriti, pričati	4	1%
Pravo na vlastiti izbor	4	1%
Pravo na više dopuštenja od strane roditelja	3	1%
Pravo na liječnika (zdravstvenu skrb...)	3	1%
Pravo na slobodu	3	1%
Pravo na igračke	3	1%

Tablica 47. (nastavak)

	N	%
Pravo na zabavu	3	1%
Pravo postavljati pitanja, pravo na istinu	3	1%
Pravo da im se ispune želje	2	0%
Voziti bicikl	2	0%
Sigurnost u prometu	2	0%
Kućni ljubimci i biljke, odabir životinje	2	0%
Pravo reći "ne"	2	0%
Pravo da ih se sluša	2	0%
Pravo na djetinjstvo	1	0%
Pravo na bavljenje sportom, odabir sporta	1	0%
Igrati računalne igrice	1	0%
Pravo na knjige, besplatne knjige	1	0%
Pravo na razgovor, da pričaju s njima	1	0%
Nemam zapravo prava	4	1%
Ostalo	14	3%
Ne znam	80	16%

Tablica 48. Što misliš koja su to prava djeteta, na što sve djeca imaju pravo? - svi odgovori

	N	%
Broj ispitanika	503	100%
Slobodno vrijeme, igra, prijatelji	386	77%
Pravo na igru, igranje	230	46%
Pravo na prijatelje, druženje, igru s prijateljima, izbor prijatelja	59	12%
Pravo na gledanje TV-a, crtića	21	4%
Pravo ići van iz kuće (u park...)	13	3%
Pravo na igračke	11	2%
Pravo na zabavu	11	2%
Pravo na odmor/slobodno vrijeme/mir	9	2%
Igrati računalne igrice	9	2%
Pravo na bavljenje sportom, odabir sporta	8	2%
Pravo na djetinjstvo	5	1%
Voziti bicikl	5	1%
Kućne ljubimce i biljke, odabir životinje	3	1%
Crtati	2	0%

Tablica 48. (nastavak)

	N	%
Obitelj, dom, ljubav, sreća, briga, zaštita	239	47%
Pravo da ih nitko ne tuče, da ih roditelji ne tuku, udaraju,	61	12%
Pravo na obitelj, dom, roditelje, brižne roditelje	36	7%
Pravo na sreću, veselje, smijeh	32	6%
Pravo na hranu i vodu, zdravu prehranu	27	5%
Pravo na ljubav	25	5%
Pravo na liječnika (zdravstvenu skrb...)	24	5%
Pravo na sigurnost, njegu, brigu	23	5%
Pravo na život	6	1%
Sigurnost u prometu	5	1%
Obrazovanje	181	36%
Pravo na školu, školovanje, pravo ići u školu	111	22%
Pravo na učenje, pisanje, čitanje	61	12%
Pravo na vrtić	5	1%
Pravo na knjige, besplatne knjige	4	1%
Pravo na vlastito mišljenje i odluke, izražavanje želja, razgovor, informaciju	119	24%
Sloboda donošenja odluka u vezi s kretanjem (odlasci u goste, na kupanja, na putovanja)	23	5%
Pravo izraziti vlastite želje, raditi što žele (općenito)	21	4%
Pravo na svoje mišljenje, reći što misle	13	3%
Pravo na slobodu	8	2%
Pravo na vlastiti izbor	8	2%
Pravo postavljati pitanja, pravo na istinu	8	2%
Pravo da im se ispune želje	7	1%
Slobodu govora, govoriti, pričati	7	1%
Pravo na razgovor, da pričaju s njima	6	1%
Pravo reći "ne"	6	1%
Pravo na više dopuštenja od strane roditelja	6	1%
Pravo da ih se sluša	4	1%
Pravo na svoju religiju, ići u crkvu	2	0%
Obveze	45	9%
Pravo da budu dobra (govore istinu, lijepo se ponašaju)	24	5%
Pravo da slušaju i poštuju starije/roditelje	17	3%
Pravo na pomoć drugima (starijima, roditeljima, odraslima...)	4	1%
Ostalo	65	13%
Nemam zapravo prava	4	1%
Ne znam	80	16%

Tablica 49. Broj dječjih prava koja djeca navode

	N	%	Prosjek
Jedno	79	16%	
Dva	154	31%	
Tri	117	23%	
Četiri	56	11%	2,5
Pet	11	2%	
Šest	2	0%	
Niti jedno	80	16%	
Nemam zapravo prava	4	1%	
Ukupan uzorak	503	100%	

Promotrimo li detaljnije koliko prava djeca navode, vidimo da većina djece navodi dva ili tri prava, odnosno 2,5 prava u prosjeku.

U istraživanju nas je također zanimalo što djeca misle o tome za koga vrijede prava o kojima pričamo. Postavili smo im pitanje bez unaprijed ponuđenih opcija odgovora, kako bismo vidjeli njihove spontane stavove. Tako oko 80% djece kaže da dječja prava naravno vrijede za (svu) djecu, ali 17% njih misli da ta prava vrijede i za sve odrasle, odnosno 14% njih misli da ona vrijede i za roditelje.

Boljem poznавању дјећијих права свакако придоноси то ако су дјечица била у прилици видjetи неку публикацију о дјећијим правима, но само их је 34% имало такву прилику. Већина њих наводи да су имали прилику видjetи неку књигу о томе (30% оних који kaže да су видјели неки текст) или пак наводе да су опćenito у школи видјели неки писани текст (21%), или možda plakat (18%). Dio njih је у медијима нешто чуо о томе (тврдња, тискини медији).

Kada pitamo djecu za procjenu o tome koliko su druga djeca upoznata s dječjim pravima, vidimo da samo 15% njih misli da većina djece zna koja su njihova prava. Polovica ih kaže da neka sigurno znaju, no da ima i onih koji ne znaju. Čak 27% ih misli kako dječice to uglavnom ili većinom ne znaju.

Ovo je možda jedan od rezultata istraživanja koji svakako navedi na zaključak da treba raditi na promociji dječijskih prava u ovoj dobnoj skupini jer, iako većina djece sama zna za neka prava, ova tema očito nije dio njihova svakodnevnog iskustva ili socijalne interakcije s drugom djecom na takav način da eksplicitno razgovaraju o tome - pa tako u djece ne postoji svijest o tome da su i druga djeca svjesna svojih prava.

To se, nadalje, vidi i u tvrdnjama da dječice treba reći koja prava imaju, a koju izriče 93% djece.

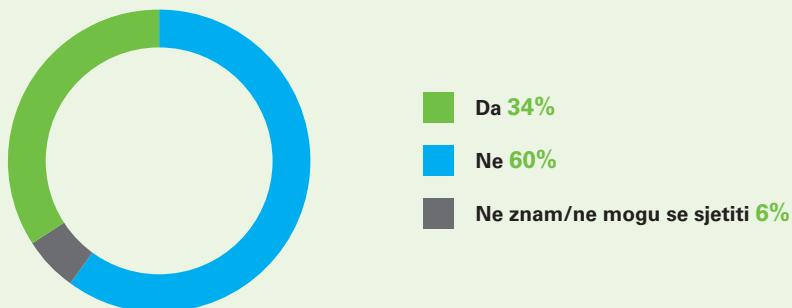
Dječice koja su navela da dječici ne treba reći koja prava imaju, kao razlog tome navede to što od toga ionako ne bi bilo koristi, zatim da ni roditelji ne znaju ili se ne može imati povjerenja u njih, da će dozvati kad odrastu jer su sada premali i slično, ili da to nije potrebno jer već znaju.

Najveći broj djece misli da najveću odgovornost u [informiranju o dječjim pravima](#) trebaju imati **roditelji**. To smatra 88% djece, među onima koja su navela da djeci treba reći koja prava ona imaju. Oko polovice djece u ovoj skupini smatra da odgovornost imaju i nastavnici u školi. U vezi s time mogu pomoći i prijatelji, druge stručne osobe u školi, djed i baka, šira obitelj ili mediji. Oko 3% djece je spontano spomenulo da bi to trebao biti zadatak neke posebne osobe zadužene za to, kao što je dječja pravobraniteljica.

Tablica 50. Za koga vrijede ta prava?

	N	%
Broj ispitanika	503	100%
Za (svu) djecu	407	81%
Za odrasle općenito	86	17%
Za roditelje	70	14%
Ne znam/bez odgovora	46	9%
Nešto drugo	29	6%

Slika 32. Jesi li nekada vidio neki tekst o pravima djeteta - neki letak, plakat, knjigu, slikovnicu?

Tablica 51. Gdje si to vidio, možeš li malo objasniti? - djeca koja su navela da su nekada vidjela neki tekst o dječjim pravima (N = 169)

	N	%
Broj ispitanika	169	100%
Knjige	51	30%
U školi	36	21%
Plakati	31	18%
Na TV-u	18	11%
U knjižnici	14	8%
Novine, časopisi	11	7%
U vrtiću	7	4%
Ostalo	17	10%
Ne znam/bez odgovora	14	8%

Slika 33. Što misliš, znaju li djeca koja ona prava imaju?

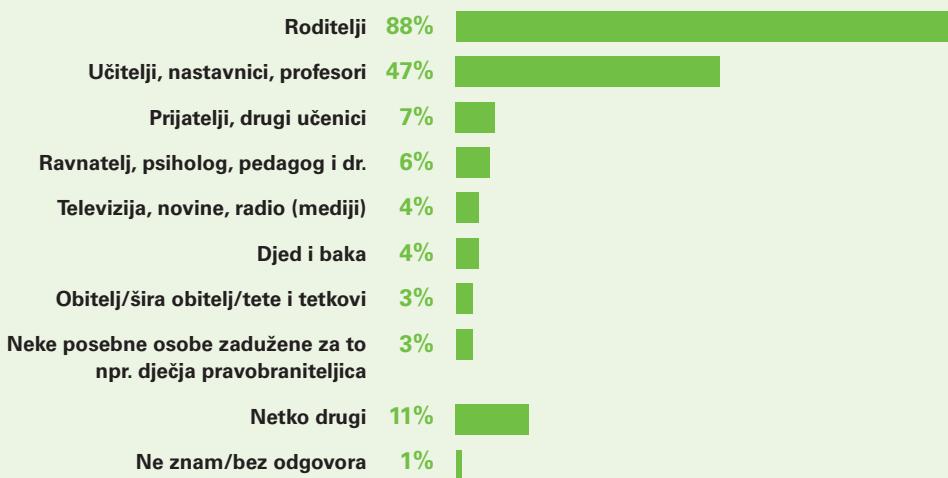
Slika 34. Što misliš, treba li djeci reći koja prava imaju?

Tablica 52. Zašto ne treba? - djeca koja su navela da djeci ne treba reći koja prava imaju (N = 13)

	N	%
Broj ispitanika	13	100%
Nema koristi	1	6%
Kad narastemo doznat ćemo	1	6%
Ni roditelji ne znaju	1	6%
Mama i tata izmisle pa je kod svakog drugačije	1	6%
Ne trebamo sve znati	1	6%
Opet će roditelji odlučiti o našem ponašanju	1	6%
Premladi smo	1	6%
Slobodni smo	1	6%
Svako dijete već ima svoja prava	1	6%
Ne znam/bez odgovora	5	29%

Slika 35. Tko djeci treba reći koja prava imaju? - djeca koja su navela da djeci treba reći koja prava imaju (N = 473)

Tablica 53. Tko djeci treba reći koja prava imaju? - djeca koja su navela da djeci treba reći koja prava imaju - ostali odgovori

	N	%
Broj ispitanika s odgovorom "netko drugi"	54	11%
Liječnik	10	2%
Odrasli/starije osobe	10	2%
Sestra, brat/starija braća i sestre	7	1%
Bilo tko	5	1%
Predsjednik države	4	1%
Gradonačelnik	3	1%
Starija djeca	2	0%
U vrtiću, teta u vrtiću	3	1%
Svi oni koje poznaju	1	0%
Ja bih im rekao ono što znam	1	0%
Ti koji ih čuvaju	1	0%
Neka sami pročitaju	1	0%
Plakati u školi	1	0%
Policija	1	0%
Treneri	1	0%
Skrbnici	1	0%
Susjedi	1	0%
Onaj tko ih voli	1	0%

Ocjena poštivanja dječjih prava

Glede općenite ocjene razine poštivanja dječjih prava u Hrvatskoj, djeca daju prosječnu ocjenu oko 4,13 - 43% ih je dalo ocjenu 5, jedna četvrtina ocjenu četiri i oko 20% ocjenu 3.

Analiza prema demografiji pokazuje kako se djeca u prosječnoj ocjeni poštivanja prava razlikuju samo s obzirom na svoju dob te na regionalnu pripadnost. Tako su starija djeca malo kritičnija i u prosjeku daju nešto nižu procjenu ocjenu. Djeca iz Dalmacije su najkritičnija u svezi s ovim pitanjem, i ona daju najnižu prosječnu ocjenu, dok su djeca iz Slavonije te Istre i Primorja dala najvišu prosječnu ocjenu poštivanja dječjih prava.

Slika 36. Što misliš koliko se dobro uvažavaju i poštuju prava djece u Hrvatskoj?

Tablica 54. Što misliš koliko se dobro uvažavaju i poštuju prava djece u Hrvatskoj? - prosječna ocjena po demografiji?

		N	Prosjek
Cijeli uzorak		456	4,13
Skupine djece	Dijete ne pripada u posebne skupine djece	360	4,14
	Dijete pripada u posebne skupine djece	92	4,08
Spol	Dječaci	231	4,15
	Djevojčice	225	4,11
Dob*	8 godina	213	4,28
	9 godina	243	4,00
Dob majke	Do 29 godina	42	4,21
	Od 30 do 35 godina	160	4,05
	Od 36 do 40 godina	147	4,22
	Od 41 do 50 godina	97	4,09
Dob oca	Od 30 do 35 godina	98	4,23
	Od 36 do 40 godina	157	4,10
	Od 41 do 50 godina	164	4,09

Tablica 54. (nastavak)

		N	Prosjek
Obrazovanje majke	Osnovna škola	31	4,35
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	279	4,12
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	133	4,08
Obrazovanje oca	Osnovna škola	29	4,41
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	295	4,08
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	118	4,19
Radni status majke	Zaposlena	322	4,14
	Nezaposlena	111	4,14
Radni status oca	Zaposlen	370	4,13
	Nezaposlen	66	4,20
Broj članova kućanstva	Do tri člana	76	4,09
	Četiri člana	197	4,16
	Pet članova	104	4,09
	Šest i više članova	67	4,10
Broj djece u kućanstvu	Jedno	105	4,14
	Dvoje	239	4,12
	Troje i više	101	4,08
Prihodi kućanstva	Do 3000 kuna	52	4,15
	Između 3001 i 6000 kuna	128	4,13
	Između 6001 i 9000 kuna	159	4,11
	Više od 9000 kuna	97	4,11
Tip naselja	Selo	90	4,02
	Grad	366	4,16
Veličina naselja	Do 2000 stanovnika	90	4,02
	2 001 - 10 000 stanovnika	144	4,11
	10 001 - 100 000 stanovnika	113	4,22
	100 001 i više stanovnika	109	4,15
Regija*	Zagreb i okolica	101	4,11
	Sjeverna Hrvatska	85	3,93
	Slavonija	94	4,41
	Lika i Banovina	35	4,14
	Istra i Primorje	42	4,52
	Dalmacija	99	3,88

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 95% (s obzirom na T i F vrijednosti u t-testu i analizi varijance) rezultat je istaknut drugom bojom.

Većina djece, oko 58% njih, među onom koja nisu dala ocjenu 5 na pitanje o tome koliko se poštuju prava djece u Hrvatskoj sama ne zna navesti neki primjer ne poštivanja prava.

Djeca koja su navodila primjere kršenja dječjih prava najčešće spominju primjere **tjelesnog i emotivnoga kažnjavanja i zlostavljanja** od strane odraslih, roditelja ili druge djece.

Tu je naveden i niz primjera ne ostvarivanja socijalnih ili ekonomskih prava (*nemaju hrane, novca, dom*) te društvenih prava (*djecu se ne sluša*).

Tablica 55. Možeš li mi opisati kada si mislio da netko nije poštivao neka dječja prava? - djeca koja su poštivanje prava ocijenila nekom ocjenom od 1 do 4 ili nisu dala ocjenu

	N	%
Broj ispitanika	288	100%
Kad odrasli tuku djecu	19	7%
Kad roditelji brane izlazak, igranje	19	7%
Zadirkivanje, diskriminiranje, bullying od strane druge djece	17	6%
Kad se djeca tuku međusobno, kada djeca tuku djecu	12	4%
Vikanje, deranje odraslih na djecu, neopravдано	8	3%
Kada djeca nemaju hrane, novca, igračaka...	8	3%
Djecu se ne sluša	7	2%
Neoprezni vozači, poteškoće za djecu u prometu	5	2%
Kad odrasli (roditelji) nemaju vremena za djecu	5	2%
Djeca bez doma, napuštena djeca	3	1%
Kad se djeci ne kupi ono što žele	3	1%
Kad nemamo besplatne knjige	3	1%
Kad kradu djeci	3	1%
Kada roditelji ne ispunе obećanja	2	1%
Kad nam neki ljudi brane igrati se	2	1%
Kad (političari) kažu da će izgraditi igralište, biciklističku stazu	2	1%
Ostalo	14	5%
Dovoljno se poštuju	5	2%
Primjeri lošeg ponašanja same djece	4	1%
Ne znam/bez odgovora	166	58%

Poštivanje osobnih prava

Djeca daju znatno bolje ocjene glede poštivanja njihovih osobnih prava; tako ih čak 64% navodi da se njihova prava jako dobro poštjuju, odnosno daje ocjenu 5, a dodatnih 20% dalje ocjenu 4. Prosječna ocjena je prilično visokih 4,52.

Slika 37. Koliko se poštjuju tvoja prava?

Tablica 56. Koliko se poštjuju tvoja prava? - prosječna ocjena po demografiji?

		N	Prosječna ocjena
Cijeli uzorak		478	4,52
Skupine djece	Dijete ne pripada u posebne skupine djece	379	4,53
	Dijete pripada u posebne skupine djece	94	4,44
Spol	Dječaci	243	4,47
	Djevojčice	235	4,57
Dob	8 godina	227	4,59
	9 godina	251	4,45
Dob majke	Do 29 godina	47	4,55
	Od 30 do 35 godina	166	4,54
	Od 36 do 40 godina	156	4,50
	Od 41 do 50 godina	99	4,49
Dob oca	Od 30 do 35 godina	107	4,62
	Od 36 do 40 godina	160	4,48
	Od 41 do 50 godina	172	4,50
Obrazovanje majke	Osnovna škola	34	4,56
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	290	4,51
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	140	4,51
Obrazovanje oca*	Osnovna škola	31	4,52
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	306	4,45
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	125	4,67

Tablica 56. (nastavak)

		N	Prosjek
Radni status majke	Zaposlena	336	4,52
	Nezaposlena	117	4,53
Radni status oca	Zaposlen	391	4,53
	Nezaposlen	66	4,44
Broj članova kućanstva	Do tri člana	75	4,59
	Četiri člana	209	4,51
	Pet članova	110	4,47
	Šest i više	70	4,49
Broj djece u kućanstvu	Jedno	105	4,59
	Dvoje	254	4,50
	Troje i više	106	4,45
Prihodi kućanstva	Do 3000 kuna	52	4,31
	Između 3001 i 6000 kuna	132	4,59
	Između 6001 i 9000 kuna	168	4,47
	Više od 9000 kuna	103	4,57
Tip naselja*	Selo	97	4,27
	Grad	381	4,58
Veličina naselja*	Do 2000 stanovnika	97	4,27
	2 001 - 10 000 stanovnika	149	4,60
	10 001 - 100 000 stanovnika	119	4,53
	100 001 i više stanovnika	113	4,60
Regija*	Zagreb i okolica	104	4,50
	Sjeverna Hrvatska	88	4,34
	Slavonija	98	4,70
	Lika i Banovina	34	4,59
	Istra i Primorje	46	4,70
	Dalmacija	108	4,41

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 95% (s obzirom na T i F vrijednosti u t-testu i analizi varijance) rezultat je istaknut drugom bojom.

Kada je riječ o razlikama između djece iz različitih demografskih skupina, primjećujemo razliku jedino u odnosu na obrazovanje oca, gdje vidimo da nižu ocjenu poštivanja svojih prava daju djeca čiji očevi imaju srednjoškolsko obrazovanje, i to u odnosu na djecu očeva višeg stupnja obrazovanja.

Postoje razlike i s obzirom na mjesto stanovanja. Tako djeca koja žive u ruralnim sredinama daju nižu prosječnu ocjenu poštivanja svojih prava od djece koja žive u urbanim naseljima. Nadalje, djeca iz Dalmacije poštivanje svojih prava također ocjenjuju nižim ocjenama negoli djeca iz drugih regija. Slično njima, i djeca iz Sjeverne Hrvatske daju niže ocjene, dok djeca iz Slavonije daju najviše ocjene.

Kada djeca pričaju o tome kako se krše njihova prava, u nekoj je mjeri teško donijeti precizan zaključak o tome je li riječ o stvarnom kršenju njihovih prava ili o tome da djeca odgojne mjere, osobito kada je riječ o tome da su pogriješila - ili čak sankcije za izbjegavanje svojih obveza - smatraju kršenjem svojih prava. U svakom slučaju, primjere kazni, zabrana, kada moraju raditi nešto ili ići nekuda u trenucima kada bi radije radila nešto drugo, djeca doživljavaju kao kršenje svojih prava:

Kada mi je tata zabranio gledati televiziju.

Kad nešto sredim, dobro napravim, mama mi nekad ne da izići.

Ja sam se igrao, mama dode i zove me da moram ručati, a ja sam se htio još igrati.

Kad se ja želim igrati pa je prekasno pa mi mama i tata ne daju da ostanem vani, nego moram kući.

Kad mi mama i tata nešto ne daju, onda se ne poštuje moje pravo.

Roditelji mi ponekad zabrane računalo na dan ili dva kad napravim nešto loše.

Kada baki kažem nešto tiho, tata misli da sam rekao njemu, optuži me, stavi me u kaznu da samo ležim, pojedem i popijem.

Ne mogu biti u parku, već moram odmah ići kući.

Kad ja napišem na vrata od sobe da ne ulaze, a oni namjerno ulaze.

Kad se želim igrati, a moram učiti.

Ja sam htio ići na utakmicu, a mama i tata me nisu pustili, nisu poštivali moja prava.

Ja nemam prava, moja mama određuje meni prava koja će imati.

Mama veli: "Moraš biti dobar, inače nećeš dobiti cedevitu."

Htjela sam se ići sestrični igrati, a mama i tata su rekli da ne smijem.

Danas kad sam išao u školu, prao sam se i brisao sam se o rukav, a mama me lupila po glavi.

Htjela sam ići kući s mora, a roditelji su htjeli ostati.

Htio sam se igrati s prijateljima, a nisam smio.

Kad moram ići kući, a lijepo se igramo vani.

Kad moram stalno učiti, a brat se može igrati.

Nisam želio ići u Cavtat s mamom i tatom, a morao sam.

Ne poštuju me roditelji kada mi ne daju da završim neku svoju stvar jer je njihovo uvijek važnije.

Roditelji ne poštuju moja prava jer kad god ja želim ići na igralište, moram ići negdje s njima.

Kad mi nisu dali da gledam jednu emisiju, nego sam morala ići pospremiti svoju sobu.

Kad sam se htjela igrati u dvorištu, a mama mi nije dopustila da idem van.

Kada moram jesti nešto što ne želim.

Zato jer roditelji još misle da sam mala, da ne znam i ne mogu ništa pa nemam pravo glasa.

Kada smo išli na more propustio sam nekoliko treninga, a ja sam htio trening pa more.

Tablica 57. Možeš li mi opisati kada netko nije poštivao neko tvoje pravo? - djeca koja su poštivanje svojih prava ocijenila nekom ocjenom od 1 do 4, ili nisu dala ocjenu

	N	%
Broj ispitanika	180	100%
Zabrane roditelja, neopravdane zabrane, kad ne smijem ostati vani igrati se...	45	25%
Loše, nepristojno ponašanje druge djece (maltretiranje, izostavljanje iz igre)	17	9%
Nepravda u prepirkici između braće i sestara, prijatelja	10	6%
Fizičko nasilje od strane druge djece (udaranje, tučnjava)	8	4%
Kad roditelji viču	4	2%
Kada ne mogu dobiti stvari koje želim	4	2%
Kad ne mogu gledati TV	2	1%
Kad me mama istuče	2	1%
Kad roditelji, odrasli puše	1	1%
Kad nemam pravo izabrati prijatelje	1	1%
Neoprezni vozači, poteškoće za djecu u prometu	1	1%
Kada moram učiti	1	1%
Ostalo	5	3%
Ne znam/bez odgovora	87	48%

Osim opisanih situacija s roditeljima, djeca kršenje svojih prava vide i u situacijama kada se druga djeca loše ponašaju prema njima i kada ih isključuju iz igre:

Druga djeca se ne pridržavaju pravila pa to meni smeta.

Nitko se ne ponaša lijepo.

Ja i prijatelji smo se igrali i jedan dječak nije poštivao našu igru.

Jedan prijatelj me optužio da sam ga gurnuo, a on je sâm pao.

Prijatelj mi je ukrao vrećicu bombona pa nisam imao za svoje druge prijatelje.

Dečki mi dovikuju ružne stvari.

Prijatelj se igrao s nekom igračkom; kada sam ja došao htio sam baš tu igračku, on mi nije dao, ja sam se naljutio i otisao kući.

Kada igramo neku igru i netko se pojavi sa strane te svi odu trčati za njim, a ja ostanem sama.

Druga djeca me ne uvažavaju kad se igram s njima.

Moji se prijatelji nisu lijepo ponašali na mom rođendanu.

U razredu mi svašta govore, da nisam šefica i tako, ja moram pristati na ono što oni žele.

Ostala djeca ne poštjuju moja prava.

Kada mi netko neće biti prijatelj.

Nešto manji broj djece konkretno je naveo da su njihova prava prekršena kada su bila suočena s fizičkim nasiljem od strane druge djece.

Kao primjere nepoštivanja svojih prava, djeca navode i situacije kada stvari nisu po njihovo volji, no kada nije nužno riječ o nepoštivanju prava (kad ne mogu gledati TV, kad moram učiti).

Mogućnosti za bolje poštivanje dječjih prava

Što društvo može napraviti

Kako bi se situacija za svu djecu popravila, i kako bi se bolje poštivala dječja prava, roditelji i odrasli trebaju biti bolji i više poštivati dječja prava, kažu djeca. Jednako tako, ona kažu da bi trebalo više pitati djecu što misle i više slušati djecu.

Trebalo bi svakako i više informirati o dječjim pravima, kako djecu tako i odrasle:

Knjiga o dječjim pravima koja će se čitati u cijelom svijetu.

Može se više prikazivati na televiziji, sva prava djece.

Treba djeci objasniti točno koja prava imaju jer neka ne znaju.

Razgovarati i uputiti roditelje o pravima djece.

Treba u gradu napraviti pozornicu i da neki čovjek priča o tome.

Trebalo bi napraviti školu za roditelje, gdje bi oni učili o dječjim pravima.

Otići u zemlju s najviše stanovnika i tamo ih naučiti, onda će se proširiti po cijelom svijetu.

Reći roditeljima da smo mi ljudi i da ćemo jednog dana biti kao oni i treba im reći naša prava.

Dio djece je svjestan toga da za neku djecu treba riješiti socijalna pitanja pa tako oko 8% njih spontano navodi da treba pomagati siromašnima.

Boljoj situaciji svakako bi pridonijela i bolja kontrola te kazne za one koji ne poštuju dječja prava, navodi oko 4% djece.

Nešto više od 40% djece nema ideju što bi se moglo učiti kako bi se prava djece bolje poštivala.

Tablica 58. Što misliš da bi se moglo učiniti da se situacija za svu djecu popravi, da se prava sve djece bolje poštiju?

	N	%
Broj ispitanika	503	100%
Roditelji i odrasli trebaju biti bolji, bolje poštivati prava	106	21%
Informirati o dječjim pravima	51	10%
Više pitati i slušati djecu	42	8%
Pomoći siromašnima, siromašnoj djeci, riješiti socijalna pitanja (dom, hranu...)	40	8%
Sama djeca se trebaju bolje ponašati	35	7%
Bolja kontrola, policija, kazne za one koji ne poštuju dječja prava	22	4%
Kupovina, nabava stvari (igračke, računalo...)	15	3%
Ne tući, tjelesno kažnjavati djecu	12	2%
Ostalo	25	5%
Ne znam/bez odgovora	213	42%

Što djeca sama mogu napraviti

Dok oko četvrtine djece nema ideju kako bi sama mogla pomoći u tome da se dječja prava bolje poštuju, a oko 46% njih kaže da oni (u ovoj dobi) ne mogu ništa napraviti. Ostatak djece navodi niz različitih primjera kako mogu sami pridonijeti.

Druga djeca prvenstveno misle da bi mogla pomoći tako da razgovaraju i govore s drugima o dječjim pravima. Ona bi također mogla sakupljati stvari i tako pomoći onima kojima je to potrebno. Djeca misle da bi mogla upozoriti odrasle koji krše njihova prava, da bi se mogla igrati s djecom čija prava netko krši te čak da bi mogla sudjelovati u sprečavanju nasilja među djecom.

**Tablica 59. Misliš li da bi ti sâma mogla nešto napraviti da se neka od tih prava bolje poštuju?
Što bi mogao napraviti?**

	N	%
Broj ispitanika	503	100%
Mogao bih pomoći informirati, razgovarati o dječjim pravima	41	8%
Pomoć siromašnima, siromašnoj djeci, darivanje stvari	31	6%
Upozoriti odrasle, roditelje na ponašanje	20	4%
Družiti se, igrati se s drugom djecom čija se prava krše	13	3%
Sprječiti nasilje nad djecom, paziti da ih se ne tuče	9	2%
Kažnjavanje kršitelja prava	8	2%
Da se djeca bolje ponašaju	8	2%
Uređenje parkova, okoliša, uvjeta za djecu	4	1%
Dopustiti djeci da se duže igraju, da duže mogu biti vani	4	1%
Paziti na neoprezne vozače i ono što stvara poteškoće djeci	2	0%
Ostalo	33	7%
Ja tu ne mogu ništa napraviti	218	43%
Sada ne mogu, moći ću kad odrastem, netko drugi može	13	3%
Ne znam/bez odgovora	120	24%

Ocjena poštivanja različitih aspekata dječjih prava

Kako bismo procijenili što djeca misle o tome koliko se poštuju konkretna dječja prava, zamolili smo ih neka ocijene u kojoj mjeri su točne ili netočne pojedine tvrdnje, a koje opisuju neka od prava djeteta. Djeca ove dobi nisu sposobna procijeniti na kojoj bi razini bilo poštivanje različitih aspekata dječjih prava u cijelom društvu, no vjerujemo da na osnovi vlastitih neposrednih iskustava iz svoje okoline mogu donositi valjane ocjene o tome koliko se neka od tih prava poštju.

Svako dijete ima nekoga tko ga voli

Sva djeca se mogu igrati i zabavljati

Svako bolesno dijete može otići lječniku

Svako dijete može slobodno reći što misli

Sva djeca mogu ići u školu

O svakom djetetu se netko brine

Djeci uvijek kažu i objasne stvari koje se odnose na njih

Svako dijete ima svoju obitelj

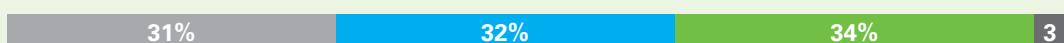
Svako dijete se osjeća sigurno u svom susjedstvu

Prema djeci koja su po nečemu drugaćija se svi ponašaju pravedno

Svako dijete ima čistī okoliš

Sva djeca znaju koja su njihova prava

Djecu nikada ne tuku i tjelesno kažnjavaju

Potpuno
netočno

Djelomično točno,
djelomično netočno

Potpuno
točno

Ne znam/ne mogu
procijeniti

Tako vidimo da velika većina djece smatra da gotovo svako dijete ima nekoga tko ga voli. Oko 77% djece misli da se sva djeca mogu igrati i zabavljati. Djeca misle i kako većina djece može uvijek otići liječniku kada su bolesna i da mogu ići u školu. Visok postotak pozitivnih odgovora veže se i uz tvrdnju da svako dijete može slobodno reći što misli.

Čak 81% djece misli da djecu ipak tuku i tjelesno kažnjavaju, što vide kao najčešće kršenje dječjih prava. Djeca također misle da je problem u tome što dobar dio djece nema čist okoliš. I kako što je ranije već bilo diskutirano, djeca misle da djeца ne znaju svoja prava.

Potencijalni zaštitnici dječjih prava

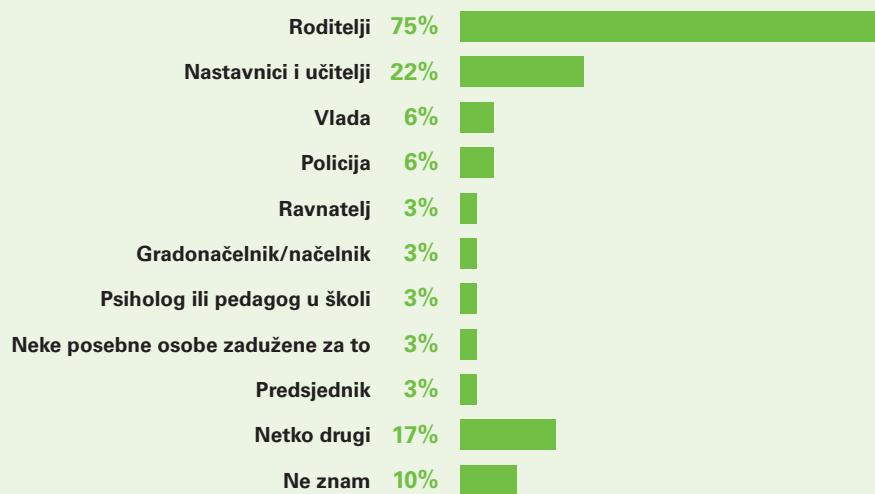
Pitamo li ih da sami navedu tko bi trebao paziti na to poštiju li se dječja prava, tri četvrtine djece odgovara da to trebaju biti roditelji. Oko 22% djece taj bi zadatak povjerilo nastavnicima. Da bi za to trebala postojati osoba koja je zadužena samo za to, kao primjerice dječja pravobraniteljica, spontano je navelo oko 3% djece.

I kada postavimo potaknuto pitanje o mogućim zaštitnicima dječjih prava, vidimo da su ponovo roditelji ti koji bi trebali imati najveću ulogu. Slijede zatim djelatnici škole, od nastavnika do drugih stručnih osoba u školi.

Da bi to trebao biti zadatak pravobraniteljice misli oko 68% djece, no njih jedna četvrtina nije sigurna u ulogu te "posebne" osobe. Pritom je važno napomenuti da oko 63% djece nije prije čulo kako postoji dječja pravobraniteljica, tj. osoba koja pazi poštiju li se dječja prava.

Vojska i mediji bi, prema mišljenju djece, trebali imati najmanju ulogu u zaštiti dječjih prava.

Slika 38. Što misliš tko bi trebao paziti poštiju li se dječja prava?

Tablica 60. Što misliš tko bi trebao paziti poštiju li se dječja prava? - ostali odgovori

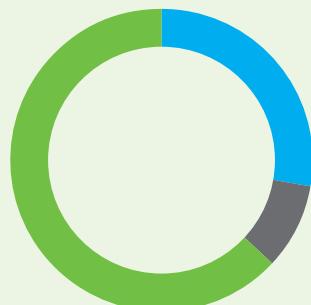
	N	%
Odgovor "netko drugi"	85	17%
Djeca sama	12	2%
Baka i djed	12	2%
Svećenik u crkvi	10	2%
Odrasli	6	1%
Svi ljudi/cijeli svijet	5	1%
Rodbina	5	1%
Prijatelji	5	1%
Liječnik	4	1%
Televizija, novine, radio	4	1%
Vojska	3	1%
Sestre, braća	3	1%
Teta	3	1%
Političari	2	0%
Susjedi	1	0%
Država	1	0%
Socijalna skrb	1	0%
Čuvari	1	0%
Svi ljudi u Hrvatskoj	1	0%
Skrbnici	1	0%
Bog	1	0%
Ministar	1	0%
Glavni u državi	1	0%
Drugi nepoznati ljudi	1	0%
Kumovi	1	0%

Slika 39. Molim te reci mi za svaku od sljedećih osoba, misliš li da bi ta osoba trebala paziti i brinuti se poštiju li se dječja prava?**Roditelji****Nastavnici i učitelji**

■ Da ■ Ne ■ Ne znam/bez odgovora

Slika 39. (nastavak)**Ravnatelj/ravnateljica škole****Psiholog ili pedagog u školi****Policija****Liječnik****Neke posebne osobe zadužene za to, npr. dječja pravobraniteljica****Djeca sama****Vlada****Svećenik u crkvi****Televizija, novine, radio****Vojska**

Da   Ne   Ne znam/bez odgovora

Slika 40. Jesi li čuo prije da postoji dječja pravobraniteljica, tj. osoba koja pazi poštiju li se dječja prava?

Da 28%
 Ne 63%
 Ne znam/bez odgovora 9%

Diskriminacija (pravo na uvažavanje različitosti)

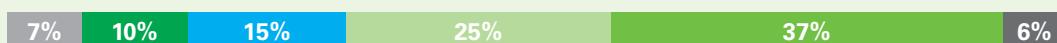
Zanimalo nas je također na koji se način djeca ponašaju prema djeci koja se u nekom pogledu razlikuju od većine, bilo da je riječ o socijalno ugroženoj djeci, djeci etničkih ili vjerskih manjina ili primjerice djeci s teškoćama u razvoju.⁴

Vidimo kako djeca ocjenjuju da su najviše diskriminirana, odnosno da se djeca među navedenim skupinama najlošije ponašaju prema djeci koja ne idu na vjeronauk.

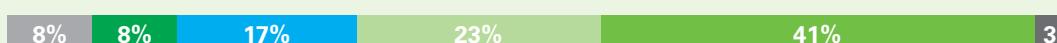
Podjednake su ocjene dane kada je riječ o nacionalnim i vjerskim manjinama te o djeci koja žive u siromašnim obiteljima i djeci s teškoćama u razvoju. Među navedenim skupinama, djeca se "najbolje" ponašaju prema djeci koja žive u domu za djecu, udomiteljskoj obitelji ili jednoroditeljskoj obitelji.

Slika 41. Kako se djeca ponašaju prema djeci koja su možda drugačija od drugih?

Djeca koja ne idu na vjeronauk

Djeca koja žive u jako siromašnim obiteljima

Djeca nacionalnih manjina

Djeca vjerskih manjina, djeca koja ne idu u crkvu

Djeca s teškoćama u razvoju

Djeca koja žive u domu ili udomiteljskoj obitelji

Djeca koja žive u jednoroditeljskoj obitelji

4 Pitanje je za djecu bilo formulirano tako da su ove skupine opisane na način kako slijedi:

1. Djeca s teškoćama u razvoju - npr. djeca s invaliditetom, djeca koja imaju neke rijetke bolesti ili im treba više vremena da nešto nauče.
2. Djeca koja ne idu u crkvu ili djeca koja idu u drugačiju crkvu, ili slave drugačije vjerske blagdane
3. Djeca koja ne idu na vjeronauk
4. Djeca drugih naroda i nacionalnosti, tj. djeca koja nisu Hrvati
5. Djeca koja žive u jako siromašnim obiteljima
6. Djeca koja žive samo s mamom ili samo s tatom
7. Djeca koja ne žive sa svojim roditeljima, nego npr. u domu za djecu ili s nekom drugom obitelji

Usporedimo li prosječne ocjene koje djeca daju glede ponašanja djece prema osjetljivim skupinama djece, s obzirom na demografska obilježja, vidimo da nema razlika u procjeni između djevojčica i dječaka. Starija djeca u nekim slučajevima daju niže prosječne ocjene od mlađe, a riječ je o slučajevima djece s teškoćama u razvoju, djece koja žive u siromašnim obiteljima te djece koja žive u domu za djecu ili u udomiteljskoj obitelji.

Kada je riječ o djeci koju smo klasificirali u posebne, osjetljive skupine djece, vidimo da ona daju niže prosječne ocjene samo glede djece nacionalnih manjina. Kako ovu skupinu u velikoj mjeri čine djeca koja su i sama pripadnici nacionalnih manjina, mogli bismo zaključiti da ova djeca procjenjuju upravo na temelju vlastitog iskustva koje ih je vjerojatno potaknulo da daju nižu ocjenu. Ukoliko iz ove skupine izdvojimo samo djecu pripadnike nacionalnih manjina ($N = 38$), prosječna ocjena kako se druga djeca ponašaju prema njima je čak još nešto niža (3,54).

Što se pak tiče ostalih razlika, njih bismo mogli pripisati sociokulturnim karakteristikama kućanstva u kojima djeca žive. Tako primjerice djeca čiji su roditelji nižeg stupnja obrazovanja, nižih prihoda ili žive u manjim naseljima, češće navode niže ocjene u vezi s time kako se djeca ponašaju prema djeci vjerskih manjina, onima koji ne idu u crkvu i na vjeronauk ili prema djeci koja žive u jednoroditeljskim obiteljima. Ovakvi rezultati navode nas i na zaključak da je možda prije riječ o obrascima i predrasudama koje djeca usvajaju u svojoj okolini te ih tako i projiciraju na moguće socijalne obrasce koje očekuju u vlastitoj okolini.

Slika 42. Kako se djeca ponašaju prema djeci koja su možda drugačija od drugih? - prosječne ocjene

Tablica 61. Kako se djeca ponašaju prema djeci koja su možda drugačija od drugih? - prosječne ocjene prema demografiji

		Djeca s teškoćama u razvoju	Djeca vjerskih manjina i djeca koja ne idu u crkvu	Djeca koja ne idu na vjeronauk	Djeca drugih naroda i nacionalnosti	Djeca koja žive u jako siromašnim obiteljima	Djeca koja žive samo s mamom ili samo s tatom	Djeca koja žive u domu ili u domiteljskoj obitelji
Cijeli uzorak		3,86	3,87	3,78	3,84	3,84	4,24	4,01
Skupine djece*	Dijete ne pripada u posebne skupine djece	3,86	3,88	3,81	3,92	3,85	4,26	4,05
	Dijete pripada u posebne skupine djece	3,86	3,83	3,68	3,57	3,74	4,16	3,82
Spol	Dječaci	3,84	3,94	3,76	3,78	3,88	4,24	4,00
	Djevojčice	3,88	3,80	3,80	3,91	3,79	4,25	4,01
Dob*	8 godina	4,07	3,89	3,73	3,93	4,00	4,24	4,21
	9 godina	3,68	3,85	3,84	3,77	3,69	4,25	3,83
Dob majke	Do 29 godina	4,11	3,94	3,74	3,81	3,86	4,13	4,05
	Od 30 do 35 godina	3,74	3,77	3,72	3,83	3,62	4,16	4,00
	Od 36 do 40 godina	3,90	3,87	3,83	3,88	3,86	4,25	3,91
	Od 41 do 50 godina	3,85	4,00	3,83	3,77	4,05	4,38	4,12
Dob oca*	Od 30 do 35 godina	3,93	3,82	3,74	3,92	3,77	4,19	4,08
	Od 36 do 40 godina	3,71	3,82	3,79	3,83	3,64	4,11	3,87
	Od 41 do 50 godina	3,97	3,90	3,74	3,86	4,00	4,34	4,08
Obrazovanje majke*	Osnovna škola	3,82	3,38	3,06	3,47	3,71	3,82	3,66
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	3,89	3,87	3,80	3,80	3,76	4,21	3,97
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	3,80	3,97	3,91	3,97	3,98	4,37	4,13
Obrazovanje oca*	Osnovna škola	3,73	3,45	3,21	3,52	3,52	3,76	3,63
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	3,88	3,84	3,72	3,84	3,79	4,21	3,97
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	3,85	4,01	4,02	3,91	3,99	4,40	4,12
Radni status majke*	Zaposlena	3,81	3,91	3,81	3,92	3,82	4,23	3,96
	Nezaposlena	4,02	3,78	3,72	3,58	3,81	4,22	4,10
Radni status oca	Zaposlen	3,88	3,88	3,80	3,92	3,88	4,24	4,04
	Nezaposlen	3,87	3,73	3,52	3,50	3,59	4,16	3,79

Tablica 61. (nastavak)

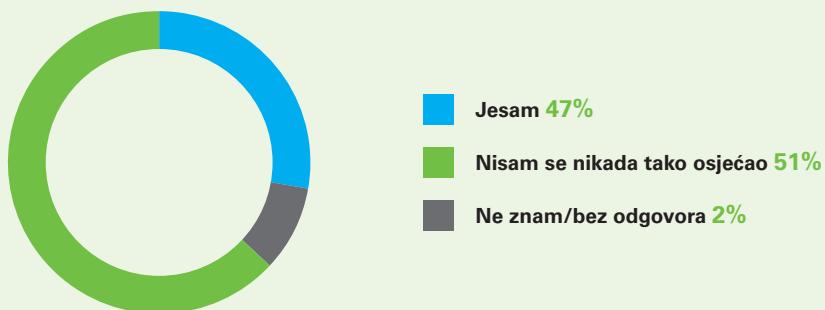
		Djeca s teškoćama u razvoju	Djeca vjerskih manjina i djeca koja ne idu u crkvu	Djeca koja ne idu na vjeronauk	Djeca drugih naroda i nacionalnosti	Djeca koja žive u jako siromašnim obiteljima	Djeca koja žive samo s mamom ili samo s tatom	Djeca koja žive u domu ili udomiteljskoj obitelji
Broj članova kućanstva	Do tri člana	3,55	4,03	3,88	3,72	3,78	4,23	3,86
	Četiri člana	3,85	3,86	3,85	3,90	3,82	4,27	4,07
	Pet članova	3,94	3,84	3,79	3,83	3,90	4,21	3,95
	Šest i više članova	4,10	3,72	3,39	3,83	3,75	4,18	4,02
Broj djece u kućanstvu	Jedno	3,77	3,96	3,89	3,88	3,82	4,26	3,92
	Dvoje	3,83	3,88	3,84	3,88	3,82	4,27	4,03
	Troje i više	3,99	3,71	3,49	3,71	3,82	4,11	3,99
Prihodi kućanstva*	Do 3000 kuna	3,90	3,59	3,23	3,61	3,58	3,98	3,73
	Između 3001 i 6000 kuna	3,94	3,71	3,75	3,84	3,93	4,19	4,02
	Između 6001 i 9000 kuna	3,69	4,03	3,92	3,95	3,82	4,32	4,02
	Više od 9000 kuna	3,95	3,89	3,75	3,72	3,77	4,20	4,01
Tip naselja	Selo	3,98	3,73	3,63	3,85	3,84	4,14	3,86
	Grad	3,83	3,91	3,83	3,84	3,83	4,27	4,05
Veličina naselja*	Do 2000 stanovnika	3,98	3,73	3,63	3,85	3,84	4,14	3,86
	2 001 - 10 000 stanovnika	3,80	3,88	3,79	3,86	3,79	4,11	4,11
	10 001 - 100 000 stanovnika	3,94	4,12	3,99	3,87	3,79	4,36	4,14
	100 001 i više stanovnika	3,76	3,71	3,69	3,79	3,94	4,39	3,88
Regija*	Zagreb i okolica	3,81	3,83	3,81	3,93	3,97	4,32	3,92
	Sjeverna Hrvatska	3,74	3,93	3,82	3,99	3,38	3,88	3,77
	Slavonija	3,99	3,86	3,52	3,49	3,63	4,10	4,06
	Lika i Banovina	3,80	3,47	3,59	3,69	4,35	4,38	4,09
	Istra i Primorje	3,98	4,15	4,30	4,00	4,20	4,33	4,10
	Dalmacija	3,88	3,87	3,79	3,96	3,94	4,54	4,20

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 95% (s obzirom na T i F vrijednosti u t-testu i analizi varijance) rezultat je istaknut drugom bojom.

Jesu li djeca sama osjetila diskriminaciju

Oko 50% djece kaže da se nije nikada osjećalo tako da se druga djeca prema njima ponašaju drugaćije nego prema ostalima. Preostalih nešto manje od 50% djece ipak se jest susretalo s takvim situacijama, a one se uglavnom odnose na loše odnose s drugom djecom, kad im se rugaju ili se loše ponašaju, kada se ne žele s njima igrati.

Slika 43. Jesi li ti sâm ikada osjećao da se druga djeca prema tebi ponašaju drugaćije nego prema ostalima, da nisu fer prema tebi?

Tablica 62. Možeš li opisati situacije u kojima si se tako osjećao? - djeca koja su navela da su se drugi prema njima drugaćije, nepošteno ponašali

	N	%
Broj ispitanika	238	100%
Loše, nepošteno ponašanje druge djece, ruganje, zezanje	98	41%
Kad mi ne daju da se igram s njima	41	17%
Diskriminacija zbog različitosti	32	13%
Svađa	23	10%
Kad me tuku	15	6%
Kad lažu da sam ja nešto napravio, a nisam	8	3%
Izdavanje tajne	1	0%
Ostalo	6	3%
Ne znam, ne sjećam se točno, ali znam da je bilo	26	11%

Djeca koja ističu da se druga djeca ponašaju drugačije prema njima, kao razloge tome navode svoju dob, fizički izgled, stavove:

Ja sam puno osjetljiv i onda me zezaju zbog toga.

Rugaju mi se kad trčim pa se spotaknem; smiju mi se, ali ja ih ne slušam.

Jednom su mi druga djeca rekla da mi nije dobra torba za školu.

Kad smo bili u parku neke su cure došle i rugale su nam se jer smo bile ružno obučene, ali smo se mi pravile kao da ih nema pa su otišle.

Kad sam im rekao da ne idem na vjeronauk i da mi je to bez veze pa se nisu htjeli igrati sa mnjom, ali smo se kasnije pomirili.

To je bilo prošle godine. Neki su me dečki zezali jer sam dobio "ljutka", a ne "smješka" zato što nisam dva puta napisao zadaću pa mi je to dala učiteljica.

Kad mi se netko ruga jer sam predebeo za nogomet.

Više gledaju i igraju se s djecom koja imaju skupe tenisice, skupu torbu.

Ja se poslije zvona ne želim igrati, a druga djeca da, pa mi se rugaju.

Dečki nisu baš dobri prema curama (to su oni veći i jači, Romi pogotovo).

Kad sam obukla staru majicu u školu, svi su se rugali, a ja sam se zaboravila presvući za školu.

Kad se igramo skrivača uvijek budem zadnja, a imam astmu i ne mogu dobro trčati, oni to iskoriste.

Kad smo igrali nogomet, protiv mene i još jednoga slabijeg dječaka igrala su dva najjača u razredu i to nije fer jer je to isto kao da sam igrao nogomet protiv dvojice.

Kada mi govore da sam manja od ostalih pa mislim da me manje poštuju.

Ljetos, kada smo se igrali, a meni nisu dali jer su bili stariji.

Neka djeca mi se rugaju jer sam manja.

DODATAK 2

Istraživanje o dječjim pravima
među mladima srednjoškolskog uzrasta
- rezultati

Provela agencija: Ipsos Puls

SADRŽAJ

5   UVOD
5   METODOLOGIJA
5   METODA PROVOĐENJA ISTRAŽIVANJA
6   UZORAK
7   STRUKTURA UZORKA
11   OSNOVNI NALAZI ISTRAŽIVANJA
14   REZULTATI ISTRAŽIVANJA
14   SLOBODNO VRIJEME
17   MEDIJI
25   SVAKODNEVNI ŽIVOT, DOM, DRUŠTVO
25   Osnovni problemi mladih danas u Hrvatskoj
28   Opća informiranost
31   Povjerenje u bliske osobe i institucije društva
33   Povjerenje u demokratski postupak
33   Participacija prilikom donošenja odluka na lokalnoj razini
40   Osjećaj sigurnosti
42   Pravo na uvažavanje vlastitog mišljenja u svojem domu
44   Zdravlje
46   Osjećaji
50   Zabrinutost
51   Promjena u životu

53 | ŠKOLA

53 | Zašto idu u školu

54 | Kako se osjećaju u školi

56 | Komunikacija s nastavnicima

60 | Komunikacija s drugim učenicima

62 | Participacija prilikom donošenja odluka u školi

64 | DJEČJA PRAVA

64 | Poznavanje dječjih prava

68 | Konvencija o pravima djeteta

70 | Upoznavanje mladih s pravima djeteta

71 | Razina poštivanja dječjih prava

76 | Odgovornost za zaštitu prava djece i mladih

79 | Aspekti poštivanja dječjih prava

80 | Što se može popraviti

82 | (Ne) poštivanje prava na različitost - ocjena ponašanja mladih

82 | Nepoštivanje prava na različitost - osobna iskustva

UVOD

Za potrebe Ureda UNICEF-a u Hrvatskoj te u suradnji s Uredom pravobraniteljice za djecu i uz dopuštenje Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, agencija Ipsos Puls provela je istraživanje na uzorku djece srednjoškolskog uzrasta.

Istraživanje je provedeno povodom obilježavanja 20 godina Konvencije o pravima djeteta.

Osnovni cilj ovog istraživanja bio je ispitati mišljenja i stavove djece i mladih o stanju dječjih prava u Hrvatskoj, a u svrhu unapređenja primjene i zaštite prava djece te u svrhu promicanja sudjelovanja djece i mladih u društvu.

Specifični ciljevi istraživanja su bili:

1. ispitati poznavanje dječjih prava djece i mladih u Hrvatskoj ovisno o dječjoj dobi, spolu, socioekonomskom statusu i regiji;
2. ispitati mišljenja i stavove djece i mladih u Hrvatskoj o poštivanju dječjih prava u zemlji i mogućnostima njihova unapređenja, kako na osobnoj tako i na društvenoj razini;
3. ispitati kako djeca i mladi misle da se može povećati njihova participacija u donošenju odluka na svim razinama njihova života;
4. ispitati koje probleme i pitanja glede stanja djece i društva općenito djeca i mladi vide kao prioritete.

METODOLOGIJA

METODA PROVOĐENJA ISTRAŽIVANJA

Istraživanje je provedeno u razdoblju između 9. rujna i 7. listopada 2009. godine metodom osobnog intervjuja s djecom srednjoškolskog uzrasta u odabranim srednjim školama. U provedbi istraživanja primjenjivan je Etički kodeks istraživanja s djecom (tekst Kodeksa objavljen je u časopisu "Dijete i društvo", 2003., god. 5, br. 1). Procedura provođenja istraživanja bila je kako slijedi:

- U istraživanju su sudjelovali iskusni i obučeni anketari koji imaju iskustvo u radu s djecom i mladima te anketiranju djece i mladih.
- U svakoj od odabralih škola anketirano je između 7 i 20 učenika u dobi od 16 i 17 godina, u 2. i 3. razredima, prema zadanim kvotama po dobi i spolu učenika. Djeca su anketirana u podjednakom omjeru iz svih 2. i 3. razreda u školi.
- Odabir pojedinih učenika u razredima anketari su izvodili slučajnim odabirom.
- Istraživanje se provodilo metodom osobnog intervjuja sa svakim odabranim učenikom pojedinačno za vrijeme jednoga školskog sata.

UZORAK

Veličina uzorka: 503 mladih u dobi od 16 i 17 godina (2. i 3. razredi srednje škole)

Vrsta uzorka: Slučajni, stratificirani, nacionalno reprezentativni uzorak djece srednjoškolskog uzorka. Uzorak je reprezentativan s obzirom na ova obilježja:

- broj učenika u pojedinim regijama
(6 tradicionalnih regija kreiranih na osnovi županija);
- veličina naselja
(4 veličine naselja: do 2000 stanovnika, 2001 do 10 000 stanovnika, 10 001 do 100 000 stanovnika, više od 100 001 stanovnika);
- spol i dob učenika;
- broj učenika u gimnazijskim i stručnim programima.

Za kreiranje uzorka upotrebljavani su dostupni podaci iz popisa srednjih škola u cijeloj Hrvatskoj te dostupni podaci o broju i strukturi upisanih učenika.

Slučajnost uzorka je osigurana slučajnim izborom naselja unutar stratuma koji su definirani regijom i veličinom naselja, slučajnim izborom škola te slučajnim izborom djece u razredu.

Struktura uzorka je unaprijed kontrolirana kvotama s obzirom na regiju, veličinu naselja te spol i dob djece.

U skladu s potrebama naručitelja i ciljevima istraživanja, u uzorku su zastupljene i niže navedene skupine djece:

1. djeca koja žive u domovima za djecu
2. djeca koja su udomljena
3. djeca etničkih i nacionalnih manjina
4. djeca s teškoćama u razvoju
5. djeca iz jednoroditeljskih obitelji
6. iznimno nadarena djeca
7. djeca iz siromašnih obitelji.

Zastupljenost navedenih skupina djece u uzorku odgovara proporciji navedenih skupina u populaciji.

STRUKTURA UZORKA

Tablica 1. Regija i veličina naselja - broj učenika

	Zagreb i okolica	Sjeverna Hrvatska	Slavonija	Lika i Banovina	Istra i Primorje	Dalmacija	Ukupno
Do 2000 stanovnika		10			9		19
2 001 - 10 000 stanovnika	11	25	12	10	11	21	90
10 001 - 100 000 stanovnika	17	53	61	27	14	43	215
100 001 i više stanovnika	98		25		20	36	179
Ukupno	126	88	98	37	53	101	503

Tablica 2. Spol

	N	%
Mladići	267	53%
Djevojke	236	47%
Ukupan uzorak	503	100%

Tablica 3. Dob

	N	%
16 godina	252	50%
17 godina	251	50%
Ukupan uzorak	503	100%

Tablica 4. Spol i dob

	Mladići	Djevojke
16 godina	27%	23%
17 godina	26%	24%

Tablica 5. Struktura uzorka s obzirom na posebne skupine mladih

	N	%
Broj ispitanika	503	100%
Djeca iz jednoroditeljskih obitelji	59	12%
Djeca etničkih i nacionalnih manjina	31	6%
Djeca iz siromašnih obitelji	31	6%
Djeca koja žive u domovima za djecu	5	1%
Djeca koja su udomljena	3	1%
Iznimno nadarena djeca	3	1%
Djeca s individualnim ili prilagođenim programom	3	1%
Dijete ne pripada u niti jednu od navedenih skupina	383	76%

**Tablica 6. Struktura uzorka s obzirom na sociodemografske podatke o kućanstvu I.
(članovi kućanstva, dob i obrazovanje roditelja)**

		N	%
Cijeli uzorak		503	100%
Tip kućanstva	Živim u kućanstvu s obama roditeljima	436	87%
	Živim u kućanstvu s jednim roditeljem - majkom	45	9%
	Živim u kućanstvu s jednim roditeljem - ocem	14	3%
	Živim u domu za djecu	5	1%
	Živim u udomiteljskoj obitelji	3	1%
Dob majke	Do 39 godina	134	27%
	Od 40 do 44 godine	185	37%
	Od 45 do 50 godina	130	26%
	51 i više godina	32	6%
	Živi u kućanstvu s jednim roditeljem - ocem	14	3%
	Učenik živi u domu/udomiteljskoj obitelji	8	2%
Dob oca	Do 39 godina	36	7%
	Od 40 do 44 godine	160	32%
	Od 45 do 50 godina	170	34%
	51 i više godina	84	17%
	Živi u kućanstvu s jednim roditeljem - majkom	45	9%
	Učenik živi u domu/udomiteljskoj obitelji	8	2%
Obrazovanje majke	Bez osnovne škole	7	1%
	Osnovna škola	67	13%
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	297	59%
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	105	21%
	Ne znam/bez odgovora	5	1%
	Živi u kućanstvu s jednim roditeljem - ocem	14	3%
	Učenik živi u domu/udomiteljskoj obitelji	8	2%
Obrazovanje oca	Bez osnovne škole	3	1%
	Osnovna škola	43	9%
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	295	59%
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	105	21%
	Ne znam/bez odgovora	4	1%
	Živi u kućanstvu s jednim roditeljem - majkom	45	9%
	Učenik živi u domu/udomiteljskoj obitelji	8	2%

Tablica 7. Struktura uzorka s obzirom na sociodemografske podatke o kućanstvu II.
(radni status i zanimanje roditelja)

		N	%
Cijeli uzorak		503	100%
Trenutačni radni status i zanimanje majke			
Zaposlena, u slobodnoj profesiji (odvjetnice koje imaju ured)		31	6%
Zaposlena - stručnjakinje i intelektualke (profesorice, inženjerke)		38	8%
Zaposlena - viši menedžment, više rukovoditeljice, direktorice		19	4%
Zaposlena - srednji menedžment (u vlastitom ili tuđem poduzeću)		44	9%
Zaposlena - službenice		69	14%
Zaposlena - kvalificirane radnice, uključujući i medicinske sestre		123	24%
Zaposlena - nekvalificirane i niskokvalificirane radnice		24	5%
Zaposlena u poljoprivredi		3	1%
Nezaposlena (nema posla, bolest, na čekanju)		33	7%
Kućanica (ne traži aktivno posao)		88	17%
U mirovini		9	2%
Živi u kućanstvu s jednim roditeljem - ocem		14	3%
Učenik živi u domu/udomiteljskoj obitelji		8	2%
Trenutačni radni status i zanimanje oca			
Zaposlen, u slobodnoj profesiji (odvjetnici koji imaju ured)		36	7%
Zaposlen - stručnjaci i intelektualci (profesori, inženjeri)		39	8%
Zaposlen - viši menedžment, viši rukovoditelji, direktori		41	8%
Zaposlen - srednji menedžment (u vlastitom ili tuđem poduzeću)		41	8%
Zaposlen - službenici		38	8%
Zaposlen - kvalificirani radnici, uključujući i medicinsko osoblje		135	27%
Zaposlen - nekvalificirani i niskokvalificirani radnici		24	5%
Zaposlen u poljoprivredi		9	2%
Nezaposlen (nema posla, bolest, na čekanju)		21	4%
Student		2	0%
U mirovini		63	13%
Živi u kućanstvu s jednim roditeljem - majkom		45	9%
Učenik živi u domu/udomiteljskoj obitelji		8	2%
Ne znam/bez odgovora		1	0%

**Tablica 8. Struktura uzorka s obzirom na sociodemografske podatke o kućanstvu III.
(broj članova kućanstva, broj djece u kućanstvu, prihodi kućanstva, tip naselja, veličina naselja, regija)**

		N	%
Cijeli uzorak		503	100%
Koliki je ukupan broj članova tvojega kućanstva?			
2		5	1%
3		69	14%
4		212	42%
5		121	24%
6		55	11%
7		25	5%
8		3	1%
9		4	1%
10		1	0%
Učenik živi u domu/udomiteljskoj obitelji		8	2%
Koliko ukupno djece mlađe od 18 godina živi u kućanstvu, uključujući tebe?			
1		202	40%
2		220	44%
3		59	12%
4		9	2%
5		5	1%
Učenik živi u domu/udomiteljskoj obitelji		8	2%
Koliki je bio ukupan prihod svih članova tvojeg kućanstva u prošlom mjesecu?			
Manje od 1000 kuna		2	0%
Između 1001 i 3000 kuna		39	8%
Između 3001 i 6000 kuna		110	22%
Između 6001 i 9000 kuna		141	28%
Više od 9000 kuna		98	19%
Ne znam/bez odgovora		105	21%
Učenik živi u domu/udomiteljskoj obitelji		8	2%
Tip naselja	Selo	19	4%
	Grad	484	96%
Veličina naselja	Do 2000 stanovnika	19	4%
	2 001 - 10 000 stanovnika	90	18%
	10 001 - 100 000 stanovnika	215	43%
	100 001 i više stanovnika	179	36%
Regija	Zagreb i okolica	126	25%
	Sjeverna Hrvatska	88	17%
	Slavonija	98	19%
	Lika i Banovina	37	7%
	Istra i Primorje	53	11%
	Dalmacija	101	20%

OSNOVNI NALAZI ISTRAŽIVANJA

- ◆ Mladi se u slobodno vrijeme najviše i najradije druže sa svojim vršnjacima i izlaze.
- ◆ Uglavnom su nezadovoljni medijima, bilo da je riječ o ponudi sadržaja za mlade ili o načinu kako mediji danas predstavljaju mlade osobe. Oko 33% mlađih misli da je u televizijskom programu nedovoljno emisija u kojima su zastupljene teme i sadržaji koji se bave mlađima i njihovim životima, a oko 45% ih misli da takvih emisija ima osrednje. Prosječna ocjena televizijskog sadržaja u ovom kontekstu iznosi niskih 2,82. Oko 37% mlađih je istaknulo da mediji o mlađima pišu izrazito ili uglavnom negativno, dok ih tek 15% smatra da o mlađima pišu pozitivno. Oko 44% ispitanika je dalo srednju ocjenu, a prosječna ocjena je 2,77.
- ◆ Oko 45% mlađih smatra da je neki oblik ovisnosti jedan od osnovnih problema mlađih danas u Hrvatskoj. Naime, toliko je njih navelo barem jedan od problema ovisnosti kao što su alkohol, droge i cigarete kao jedan od osnovnih problema.
- ◆ Govorimo li o tome koliko su mlađi informirani o temama koje su ključne za zdravo odrastanje i zaštitu od štetnih utjecaja, vidimo kako je njihova procjena da znaju dosta o tome. Tako velik broj mlađih navodi da je dobro informiran o zaštiti od spolnih bolesti (76%), o prevenciji od ovisnosti o drogama (69%) te o AIDS-u (60%). Nešto manji broj mlađih jest dobro informiran o svojim pravima (58%), dok ih je o ljudskim pravima općenito dobro informirano znatno manje (36%). Zanimljivo je da su, kako procjenjuju, dobro informirani o "životu poznatih i slavnih osoba" (36%), čak bolje nego o trenutačnim političkim prilikama u zemlji (također 36%, no veći je broj onih koji su o tome malo ili nimalo informirani).
- ◆ Mlađi imaju izrazito puno povjerenja u svoje roditelje. U velikoj mjeri vjeruju i svojem liječniku, profesorima i odraslima ukupno govoreći. Međutim, kada je riječ o institucijama društva, mlađi ove dobi imaju izrazito nisko povjerenje u iste. U nešto većoj mjeri imaju povjerenja u instituciju crkve, donekle vjeruju vojsci i policiji. No kada je pak riječ o predstavnicima političke vlasti (Predsjednik, Vlada, Predsjednik Vlade) povjerenje mlađih je izrazito nisko.
- ◆ Kada je riječ o stavu mlađih o tome je li glasovanje na izborima učinkovit način da se stvari u zemlji poprave, vidimo da su mlađi po tom pitanju dosta podijeljeni - pa tako 38% njih ne vjeruje da se na taj način stvari mogu popraviti, dok ih s druge strane 32% smatra da to jest učinkovit način za društvene promjene.
- ◆ Mlađi su prilično kritični i kada je riječ o ocjeni jedne razine njihove participacije u društvu, odnosno procjena u kojoj mjeri se njihovo mišljene uzima u obzir kada lokalne vlasti donose odluke koje se tiču mlađih u njihovu mjestu. Tako samo 13% mlađih misli da se u tim prilikama njihovo mišljenje uzima u obzir, dok ih čak 66% smatra da je to slučaj vrlo rijetko ili čak nikada.
- ◆ Ključna dva područja u kojima mlađi očekuju najveću razinu svoje participacije na društvenoj razini jesu obrazovanje te sigurnost i zaštita od nasilja.
- ◆ Samo manji broj mlađih se u svojemu mjestu i susjedstvu osjeća nesigurno, tek 5% ih kaže da je to dosta često, a oko 16% njih ponekad.

- Nešto više od polovice mlađih navodi da se u njihovu domu njihovo mišljenje u potpunosti uzima u obzir, a dodatnih 36% kaže da se njihovo mišljenje donekle uzima u obzir. Udio onih čije se mišljenje u vlastitom domu rijetko ili osrednje uzima u obzir jest ispod 10%.
- Kada je riječ o ocjeni razine participacije kada se u školi donose odluke koje ih se tiču, učenici su nešto manje kritični nego kada je riječ o lokalnim vlastima, no ipak nešto više od četvrtine učenika navodi da se njihovo mišljenje u njihovoј školi jako malo ili uopće ne uzima u obzir. Pozitivan odgovor daje ih 42%.
- Mladi uglavnom nemaju problema u komunikaciji s liječnikom, i više od 60% ih navodi da im je u potpunosti lako razgovarati sa svojim liječnikom o temama koje se tiču njihova zdravlja.
- Velika većina mlađih je dosta često ili gotovo uvijek sretna. Trenutke sreće u najvećoj mjeri vežu uz druženje i trenutke s prijateljima. Sreći pridonose i skladni odnosi u obitelji s roditeljima te braćom i sestrama. Najveći se dio mlađih jako rijetko ili samo ponekad osjeća nesretnim ili žalosnim, a 9% njih kaže i da nikada nisu žalosni.
- Razumljivo za njihovu dob, mlade najviše brine škola, (mogući) neuspjeh u školi i završetak školovanja. U skladu s time jest i to što petina njih navodi da ih brine budućnost.
- Zanimljivo je i pozitivno to što oko 30% mlađih ne bi ništa promijenilo u svojem životu čak i da im se pruži takva prilika. Oko 10% njih ne zna što bi odgovorilo na ovo pitanje.
- Glavni razlog zašto idu u školu, mlađi naravno vide u učenju, u prilici da nešto nauče i budu obrazovani. Ovo je razlog koji je navelo ukupno 76% mlađih, a čak polovica njih kao prvi odgovor. Škola pruža priliku i za stjecanje zanimanja, odnosno vlastite struke (72%).
- Nešto više od polovice učenika (57%) se u školi osjeća uglavnom dobro, a 22% kaže da im je u školi jako dobro. Nešto manje od 20% učenika u školi se osjeća osrednje, a samo mali broj njih jako ili uglavnom loše.
- Nešto malo više od 20% učenika kaže da im je s nastavnicima jako ili uglavnom teško razgovarati o problemima ili potrebama koje imaju kao učenici. Trećini je to osrednje teško ili lako, dok je oko 46% navelo da im je to uglavnom ili potpuno lako.
- Kada je riječ o komunikaciji s vlastitim vršnjacima u školi, oko 70% učenika nema nikakvih problema i u potpunosti lako komunicira o svojim problemima ili potrebama u školi s drugim učenicima.
- Oko 60% mlađih upoznato je s time da djeca i mlađi do 18 godina imaju neka posebna prava u odnosu na odrasle, i o tome su u najvećoj mjeri informirani u školi ili putem televizije. Trećina onih koji su čuli za dječja prava s time su se upoznala u roditeljskom domu, a nešto manje od 20% njih je informacije o tome prikupilo na internetu. S druge pak strane, 40% mlađih negativno odgovara na ovo pitanje i tu je prostor koji otvara potrebu za boljom informiranošću.

- Mladi koji su upoznati s postojanjem dječjih prava u najvećoj su mjeri svjesni prava na obrazovanje. Dio njih spominje i pravo na besplatno obrazovanje. Pravo kojeg su mladi također u većoj mjeri svjesni jest pravo na slobodu govora i mišljenja. Među osobnim pravima najčešće se spominje pravo na zaštitu od nasilja. Zatim, spominje se i pravo na zdravlje i zdravstvenu zaštitu.
- Ukupno 47% mlađih zna za Konvenciju o pravima djeteta, a među njima je 3% onih koji su to i spontano naveli. Većina među njima (69% onih koji su čuli za Konvenciju) zna i da je Hrvatska prihvatile ovu Konvenciju.
- Oko 44% mlađih je svjesno prave uloge Konvencije, odnosno zna (ili pretpostavlja) da je ona obvezujući pravni dokument i da svaka država potpisnica mora svakom djetetu i mlađoj osobi do 18 godina jamčiti sva prava iz Konvencije.
- Općenito govoreći, prema mišljenju mlađih, njihova se prava u Hrvatskoj osrednje poštaju. Oko 37% ih je dalo srednju ocjenu, a njih 42% je stava da se prava uglavnom poštaju. Tek ih 2% misli da se u potpunosti poštaju.
- Kada je u pitanju poštivanje njihovih osobnih prava, mlađi su tu znatno manje kritični i daju uglavnom pozitivnije odgovore. Tako 57% mlađih kaže da se njihova prava uglavnom poštaju, a 12% ima razloga za zadovoljstvo jer se njihova prava u potpunosti poštaju.
- Roditelji su oni koji bi prema mišljenju najvećeg dijela mlađih trebali imati značajnu ulogu u zaštiti prava djece i mlađih. Više od polovice mlađih tu ulogu pripisuje i nastavnicima. Petina mlađih ove dobi smatra da je to zadatak Vlade, a njih 15% je u ovom kontekstu spontano spomenulo pravobraniteljicu za djecu. Inače, 60% mlađih je upoznato s time da u Hrvatskoj postoji institucija Dječjeg pravobranitelja.
- To što djeca i mlađi nisu svjesni svojih prava predstavlja jednu od najvećih prepreka u boljoj zaštiti njihovih prava, smatra oko 56% mlađih. Oko 52% ih dodaje da je problem i u tome što djeca i mlađi ne znaju kome se mogu ili trebaju obratiti. Nije zanemarivo niti to što djeca i mlađi možda ni ne znaju svoj problem objasniti na pravi način, kaže oko 38% mlađih.
- Pravo djece i mlađih da znaju svoja prava, prema mišljenju mlađih, pravo je koje se u najmanjoj mjeri poštuje. Mlađi kao veći problem vide i to što se mišljenje mlađih u dovoljnoj mjeri ne uzima u obzir kada se donose odluke u vezi s njima; tako je i ovo jedno od prava koje su mlađi u prosjeku ocijenili kao ono koje se slabije poštije. Rješenja za bolje poštivanje prava djece i mlađih mlađi vide upravo tu gdje su ocijenili da su najveće kritične točke - u informiranosti i uvažavanju prava na mišljenje.
- Kada je riječ o posebnim skupinama djece i mlađih, odnosno poštivanju prava na različitost, mlađi ocjenjuju da njihovi vršnjaci u najvećoj mjeri diskriminiraju mlađe osobe s teškoćama u razvoju.
- Čak tri četvrtine mlađih nisu imali takvih iskustava da su se na neki način osjećali diskriminirani iz nekog razloga. S druge pak strane, nešto manje od jedne četvrtine njih jest imalo tako iskustvo.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

SLOBODNO VRIJEME

Mladi se u slobodno vrijeme najviše i najradije druže sa svojim vršnjacima i izlaze. Osim toga, znatan dio njih slobodno vrijeme provodi gledajući televiziju ili "boravi" na internetu. Otprilike trećina mlađih bavi se nekim sportom u slobodno vrijeme kao hobijem, a jedna četvrtina njih i trenira neki sport. Mladi u slobodno vrijeme, naravno, slušaju i glazbu, čitaju, provode vrijeme s kućnim ljubimcima, idu u kino, kazalište, na koncerte.

Što se tiče razlika po spolu, primjećujemo da djevojke u slobodno vrijeme izlaze u nešto većoj mjeri nego mladići, a u usporedbi s njima one češće i čitaju. S druge pak strane, oni se češće bave nekim sportom ili treniraju te također češće igraju računalne igrice.

Slika 1. Kako obično provodiš svoje slobodno vrijeme?

Tablica 9. Kako obično provodiš svoje slobodno vrijeme? - ostali odgovori

	N	%
Ostali odgovori	112	22%
Ljenčarim/odmaram se/spavam	21	4%
Pomažem roditeljima	20	4%
Obavljam kućanske poslove/vrtlarske poslove	11	2%
Druženje s obitelji	9	2%
Idem na zbor, pjevanje	8	2%
Učim	7	1%
Crtam/idem u likovnu školu	6	1%
Ostale kreativne aktivnosti (fotografija, gluma, pišem pjesme)	6	1%
Provodim vrijeme s dečkom/djevojkom	4	1%
Čuvam djecu	3	1%
Popravljam motorna vozila (kamion, motor i sl.)	3	1%
Dobrovoljni vatrogasac	2	0%
Honorarno radim	2	0%
Vrijeme provodim u udruzi mladih	2	0%
Vozim se na motoru	2	0%
Slažem puzzle	1	0%
Manekenstvo	1	0%
Šećem	1	0%
Ljeti idem na kupanje	1	0%
Putujem u drugi grad	1	0%
Izvannastavne sekciјe	1	0%

Tablica 10. Što od toga najčešće radiš u slobodno vrijeme?

	N	%
Družim se s prijateljima, izlazim	163	32%
Treniram neki sport	59	12%
Pretražujem internet (<i>surfam</i>), dopisujem se (<i>chatam</i>)	57	11%
Gledam televiziju	50	10%
Bavim se nekim sportom	49	10%
Igram igrice na računalu ili playstationu	36	7%
Slušam glazbu	13	3%
Čitam stripove, časopise, novine, knjige	12	2%
Druženje s obitelji	54	11%
Ne znam/bez odgovora	10	2%
Ukupan uzorak	503	100%

Tablica 11. Kako obično provodiš svoje slobodno vrijeme? - prema spolu

	Cijeli uzorak	Mladići	Djevojke
Broj ispitanika	503	267	236
Družim se s prijateljima, izlazim	76%	72%	81%
Gledam televiziju	53%	50%	56%
Pretražujem internet (<i>surfam</i>), dopisujem se (<i>chatam</i>)	43%	43%	42%
Bavim se nekim sportom	35%	45%	22%
Igram igrice na računalu ili playstationu	34%	47%	19%
Slušam glazbu	32%	30%	35%
Treniram neki sport	26%	36%	15%
Čitam stripove, časopise, novine, knjige	18%	9%	28%
Šećem s kućnim ljubimcima	8%	7%	10%
Idem u kino, kazalište, na koncerte	8%	7%	8%
Učim strani jezik/jezike	7%	6%	8%
Sviram neki instrument	6%	7%	4%
Idem na ples, ritmiku, folklor	5%	2%	8%
Ostalo	20%	15%	26%

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 99% ili 95% (u T-testu proporcija), rezultat je istaknut drugom bojom.

MEDIJI

Mladi su danas uglavnom nezadovoljni medijima, bilo da je riječ o ponudi sadržaja za mlade ili o načinu kako mediji danas predstavljaju mlade osobe.

Oko 33% mladih misli da je u televizijskom programu nedovoljno emisija u kojima su zastupljene teme i sadržaji koji se bave mladima i njihovim životima, a oko 45% ih misli da takvih emisija ima osrednje. Prosječna ocjena televizijskog sadržaja u ovom kontekstu iznosi niskih 2,82.

Slika 2. Po tvojemu mišljenju, ima li u televizijskom programu dovoljno emisija u kojima su zastupljene teme o mladima, tj. teme koje se tiču tebe i tvojih vršnjaka?

Zanimljivo je da su djevojke po ovom pitanju nešto kritičnije od mladića te da u prosjeku daju nešto nižu ocjenu za dostatnost sadržaja za mlade u medijima. To možemo objasniti i razlikom između sadržaja koje mladići i djevojke navode kao one koji nedostaju, a riječ je o tome da mladićima više nedostaje zabavnog sadržaja, dok djevojke češće spominju "ozbiljne teme" odnosno potrebu da se više priča o različitim problemima mladih osoba.

Razlika postoji i između mlađe i starije skupine učenika, gdje vidimo da su stariji učenici nešto kritičniji. Zanimljivo je da postoji razlika i između učenika čije su majke u 40-im godinama, gdje su djeca majki u dobi od 40 do 44 godine na ovom pitanju manje kritična od djece majki starih od 45 do 50 godina. Podatak sâm po sebi i nije toliko zanimljiv, no dodatno pojašnjenje pruža informacija da je u ovoj drugoj skupini više visokoobrazovanih majki.¹

Iako mladima u televizijskom programu u velikoj mjeri nedostaje zabavnih sadržaja (sport, filmovi, glazba), oni u značajnoj mjeri ističu i to da bi u televizijskom programu više prostora i pažnje trebalo dati također emisijama u kojima će se govoriti o zdravstvenim temama za mlade, spolnom životu i seksualnosti; o temama ovisnosti kada su u pitanju droge, alkohol, cigarete. Mladi bi htjeli i da se u medijima više prostora da temama vezano uz školu i nastavak školovanja te da se općenito više govori o životu mladih i odrastanju, o problemima u pubertetu i adolescenciji.

¹ Objasnjenje zašto u tom slučaju nema razlike u samom obilježju "obrazovanje majke" nalazimo u statističkim zakonitostima; naime, manji broj ispitanika i manja stvarna razlika u prosječnoj ocjeni učenika različitog obrazovanja majki nije dovoljna da bi bila označena kao statistički značajna razlika.

Tablica 12. Po tvojemu mišljenju, ima li u televizijskom programu dovoljno emisija u kojima su zastupljene teme o mladima, tj. teme koje se tiču tebe i tvojih vršnjaka? - prosječna ocjena po demografiji

		N	Prosjek
Cijeli uzorak		486	2,82
Skupine djece	Mlada osoba ne pripada u posebne skupine djece	370	2,81
	Mlada osoba pripada u posebne skupine djece	116	2,84
Spol*	Mladići	262	2,84
	Djevojke	224	2,79
Dob*	16 godina	242	2,97
	17 godina	244	2,67
Dob majke*	Do 39 godina	133	2,78
	Od 40 do 44 godine	178	2,71
	Od 45 do 50 godina	121	2,98
	51 i više godina	32	2,97
Dob oca	Do 39 godina	35	2,83
	Od 40 do 44 godine	156	2,87
	Od 45 do 50 godina	161	2,79
	51 i više godina	82	2,87
Obrazovanje majke	Osnovna škola	66	2,89
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	286	2,79
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	100	2,83
Obrazovanje oca	Osnovna škola	42	2,93
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	285	2,79
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	100	2,89
Radni status majke	Zaposlena	340	2,80
	Nezaposlena	124	2,89
Radni status oca	Zaposlen	351	2,83
	Nezaposlen	82	2,84
Broj članova kućanstva	Do tri člana	73	2,66
	Četiri člana	205	2,86
	Pet članova	115	2,90
	Šest i više članova	85	2,75
Broj djece u kućanstvu	Jedno	194	2,81
	Dvoje	214	2,83
	Troje i više	70	2,81

Tablica 12. (nastavak)

		N	Prosjek
Prihodi kućanstva	Do 3000 kuna	38	2,92
	Između 3001 i 6000 kuna	107	2,77
	Između 6001 i 9000 kuna	139	2,71
	Više od 9000 kuna	96	2,89
Veličina naselja	Do 2000 stanovnika	18	2,33
	2 001 - 10 000 stanovnika	84	2,95
	10 001 - 100 000 stanovnika	209	2,86
	100 001 i više stanovnika	175	2,75
Regija	Zagreb i okolica	124	2,71
	Sjeverna Hrvatska	86	2,94
	Slavonija	96	2,86
	Lika i Banovina	37	2,95
	Istra i Primorje	52	2,96
	Dalmacija	91	2,67

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 95% (s obzirom na vrijednosti T i F u T-testu i analizi varijance), rezultat je istaknut drugom bojom.

Slika 3. Kojim bi temama, a koje zanimaju mlade tvoje dobi, trebalo dati više prostora i pažnje na televiziji?

Tablica 13. Kojim bi temama, a koje zanimaju mlade tvoje dobi, trebalo dati više prostora i pažnje na televiziji? - ostali odgovori

	N	%
Broj ispitanika	218	43%
Izlasci, savjeti za izlaska (gdje izaći...)	26	5%
Emisije za mlade (Parlaonica, Briljanteen, rasprave, radionice)	26	5%
Zabava, zabavne teme	25	5%
Znanost	20	4%
Teme vezane uz ponašanje i odgoj mladih	16	3%
Humoristične serije, humoristične serije za mlade	13	3%
Slobodno vrijeme, slobodne aktivnosti	12	2%
Nasilje, u školi, među mladima	10	2%
Državna matura	9	2%
Putopisi (putovanja u druge zemlje, usporedbe)	9	2%
Prijateljstvo/druženje	8	2%
Ljubav/ljubavni problemi	7	1%
Kultura, kulturna događanja	7	1%
Problemi s učenjem, svladavanje gradova	6	1%
Problemi u obitelji, odnosi s roditeljima	6	1%
Muško-ženski odnosi	5	1%
Moda, modni trendovi	5	1%
Mladi i njihova prava	4	1%
Svega ima dovoljno	4	1%

Tablica 14. Kojim bi temama, a koje zanimaju mlade tvoje dobi, trebalo dati više prostora i pažnje na televiziji? - prema spolu

	Cijeli uzorak	Mladići	Djevojke
Broj ispitanika	503	267	236
Sport, raznovrsni sportovi	18%	30%	4%
Dokumentarni filmovi, serije	14%	13%	14%
Zdravstvene teme za mlade, spolni život, seksualne teme	12%	7%	17%
Glazba, glazbene emisije	12%	9%	14%
Filmovi općenito, zabavni, za mlade, konkretni primjeri	11%	13%	10%
Problemi ovisnosti (droge, alkohol, cigarete)	10%	8%	12%
Teme vezane uz školu, školske teme	7%	5%	10%
Obrazovanje, obrazovni program	7%	6%	8%
Teme o životu, životu mladih i odrastanju	7%	7%	7%

Tablica 14. (nastavak)

	Cijeli uzorak	Mladići	Djevojke
Teme vezane uz nastavak školovanja ili kuda dalje nakon škole	6%	6%	7%
Problemi mladih, u pubertetu, problemi adolescenata (općenito)	6%	4%	8%
Izlasci, savjeti za izlaske (gdje izići...)	5%	6%	4%
Emisije za mlade (Parlaonica, Briljanteen, rasprave, radionice)	5%	3%	7%
Zabava, zabavne teme	5%	4%	6%
Znanost	4%	5%	3%
Teme vezane uz ponašanje i odgoj mladih	3%	1%	5%
Humoristične serije, humoristične serije za mlade	3%	3%	2%
Slobodno vrijeme, slobodne aktivnosti	2%	2%	3%
Nasilje, u školi, među mladima	2%	1%	3%
Državna matura	2%	1%	2%
Putopisi (putovanja u druge zemlje, usporedbe...)	2%	3%	1%
Prijateljstvo/druženje	2%	1%	3%
Ljubav/ljubavni problemi	1%	0%	3%
Kultura, kulturna događanja	1%	1%	2%
Problemi s učenjem, svladavanje gradova	1%	1%	1%
Problemi u obitelji, odnosi s roditeljima	1%		3%
Muško-ženski odnosi	1%	0%	2%
Moda, modni trendovi	1%		2%
Mladi i njihova prava	1%	1%	1%
Svega ima dovoljno	1%	1%	
Ne znam/bez odgovora	10%	9%	11%

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 99% ili 95% (u T-testu proporcija), rezultat je istaknut drugom bojom.

Djevojke u ovoj dobi češće od mladića, svojih vršnjaka, ističu da u medijima više treba pisati o temama koje se tiču mladih, kao što su zdravlje, spolnost, školovanje, ponašanje mladih. One također češće ističu i potrebu za posebnim emisijama za mlade kao što su primjerice Parlaonica i slično. S druge pak strane, mladići u odnosu na njih češće ističu potrebu za više zabavnih sadržaja u medijima, odnosno potrebu i želju za više sporta i filmova.

Kao što smo već spomenuli, mlađi su dosta kritični i kada je riječ o ocjeni medija u kontekstu toga kako oni danas u Hrvatskoj prikazuju mlađe. Oko 37% mladih istaknulo je da mediji o mlađima pišu izrazito ili uglavnom negativno, dok ih tek 15% smatra da o mlađima pišu pozitivno. Oko 44% ispitanika dalo je srednju ocjenu, a prosječna ocjena je 2,77.

Slika 4. U prosjeku, kako danas mediji u Hrvatskoj predstavljaju mlade - tvoje vršnjake?**Tablica 15.** U prosjeku, kako danas mediji u Hrvatskoj predstavljaju mlade - tvoje vršnjake? - prosječna ocjena po demografiji

		N	Prosjek
Cijeli uzorak		485	2,77
Skupine djece	Mlada osoba ne pripada u posebne skupine djece	373	2,79
	Mlada osoba pripada u posebne skupine djece	112	2,71
Spol	Mladići	255	2,82
	Djevojke	230	2,72
Dob*	16 godina	244	2,85
	17 godina	241	2,69
Dob majke	Do 39 godina	131	2,78
	Od 40 do 44 godine	175	2,78
	Od 45 do 50 godina	127	2,79
	51 i više godina	32	2,59
Dob oca	Do 39 godina	35	2,97
	Od 40 do 44 godine	153	2,84
	Od 45 do 50 godina	167	2,78
	51 i više godina	83	2,55
Obrazovanje majke	Osnovna škola	64	2,91
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	290	2,72
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	100	2,81
Obrazovanje oca	Osnovna škola	43	2,84
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	288	2,78
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	101	2,72
Radni status majke	Zaposlena	339	2,76
	Nezaposlena	126	2,78
Radni status oca	Zaposlen	355	2,78
	Nezaposlen	82	2,73

Tablica 15. (nastavak)

		N	Prosjek
Broj članova kućanstva	Do tri člana	72	2,71
	Četiri člana	205	2,80
	Pet članova	115	2,76
	Šest i više članova	86	2,74
Broj djece u kućanstvu	Jedno	192	2,78
	Dvoje	215	2,76
	Troje i više	71	2,76
Prihodi kućanstva	Do 3000 kuna	40	2,63
	Između 3001 i 6000 kuna	107	2,76
	Između 6001 i 9000 kuna	136	2,72
	Više od 9000 kuna	93	2,84
Veličina naselja	Do 2000 stanovnika	19	2,63
	2 001 - 10 000 stanovnika	87	2,85
	10 001 - 100 000 stanovnika	201	2,83
	100 001 i više stanovnika	178	2,68
Regija*	Zagreb i okolica	124	2,76
	Sjeverna Hrvatska	77	3,00
	Slavonija	97	2,84
	Lika i Banovina	36	2,78
	Istra i Primorje	52	2,71
	Dalmacija	99	2,58

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 95% (s obzirom na vrijednosti T i F u T-testu i analizi varijance), rezultat je istaknut drugom bojom.

Stariji učenici su nešto kritičniji u ocjeni načina na koji mediji pišu o mladima. Razlika je utvrđena i između učenika iz Dalmacije i onih iz sjeverne Hrvatske, gdje su ovi drugi manje kritični. Naznačene su razlike jedine koje su se pokazale značajnim u ocjeni objektivnosti medija od strane različitih skupina učenika.

Mladi u najvećoj mjeri zamjeraju medijima to što, kako navode, mediji ističu samo negativne stvari o mladima, i ne pišu realno. Mlade se povezuje s drogom, alkoholom, tučnjavom, okrivljaju mlade za sve, prikazuju ih kao neodgovorne i nezrele. Izvješćivanje je neobjektivno, s previše predrasuda, stereotipa. Učenici smatraju da bi više trebalo isticati pozitivno, više govoriti o uspjehu mlađih u školi, na natjecanjima znanja, o njihovim sportskim uspjesima.

Nadalje, smatraju da su mladi općenito nedovoljno prikazani u medijima, da nedostaje više brige i razumijevanja za njih. Jednako tako, navode da treba govoriti o rješenjima za probleme, o tome kako promijeniti stanje te dati priliku mladima da sami govore i da se uvaži njihovo mišljenje.

Tablica 16. Zašto si dao takvu ocjenu? Što bi se trebalo promijeniti u načinu na koji se u medijima piše ili govori o mladima danas? - ispitanici koji su dali ocjenu od 1 do 4 na pitanje o tome kako danas mediji u Hrvatskoj predstavljaju mlađe (N = 460)

	N	%
Broj ispitanika	460	100%
Ističu se samo negativne stvari o mladima, ne piše se realno	134	29%
Treba isticati pozitivno	82	18%
Povezuje ih se s drogom, alkoholom, tučnjavom	66	14%
Neobjektivno izvještavanje/previše predrasuda, stereotipa	33	7%
Mladi su općenito nedovoljno prikazani u medijima	28	6%
Nedostaje više brige i razumijevanja za mlađe	25	5%
Treba govoriti o uspjehu mlađih u školi, na natjecanjima znanja	21	5%
Okrivljuju mlađe za sve, uvijek su krivi	19	4%
Treba govoriti o rješenjima za probleme, o tome kako promijeniti stanje	18	4%
Treba više govoriti o sportskim uspjesima mlađih	16	3%
Prikazuje ih se kao neodgovorne i nezrele	15	3%
Nedostaje uvažavanje mišljenja mlađih/omogućiti mlađima da sami govore	13	3%
Treba više prostora za kulturne i kreativne sadržaje mlađih	8	2%
Treba govoriti o dobrom djelima mlađih, humanitarnim aktivnostima	3	1%
Mladi se trebaju popraviti pa će se promijeniti i slika o njima	5	1%
Neutralno je prikazivanje, tj. podjednako prikazivanje i dobrih i loših primjera	26	6%
Ostalo	21	5%
Ne znam/bez odgovora	61	13%

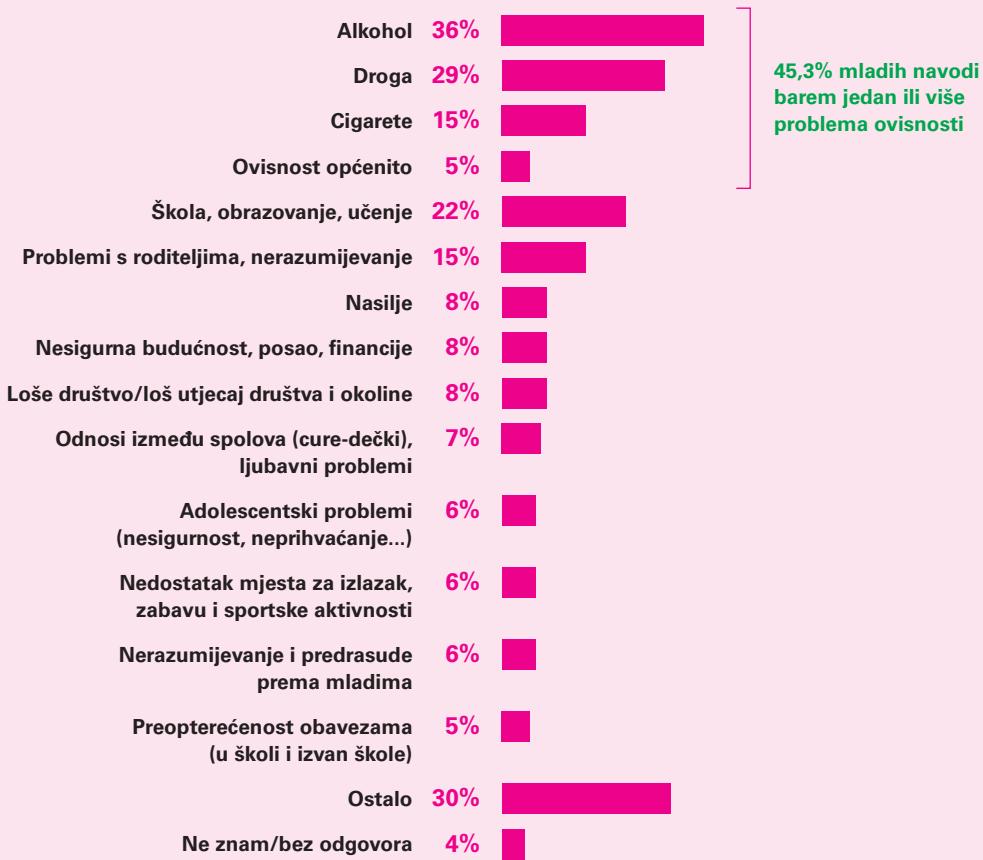
SVAKODNEVNI ŽIVOT, DOM, DRUŠTVO

Osnovni problemi mladih danas u Hrvatskoj

Jedan od važnijih nalaza ovog istraživanja, i nalaz koji svakako poziva na zabrinutost i akciju jest podatak da oko 45% mladih smatra kako je neki oblik **ovisnosti** jedan od osnovnih problema mladih danas u Hrvatskoj. Naime, toliko je njih kao jedan od osnovnih problema navelo barem jedan od problema ovisnosti kao što su **alkohol, droge i cigarete**.

Iako u društvenim istraživanjima uvek postoji tendencija da se jedan društveni problem izdvoji kao "stalni glavni problem", kao posljedica davanja "generaliziranih" odgovora od strane ispitanika², i u nedostatku usporednih istraživanja ovdje je teško donijeti zaključak u koj joj je mjeri riječ o takvoj tendenciji, a u kojoj mjeri je problem realan u ovim razmjerima. No možemo pretpostaviti da mladi govore na osnovi svojega neposrednog iskustva te iskustva iz svoje okoline sa svojim vršnjacima i da su zaključci o problemu ovisnosti, kao glavnom problemu, realni zaključci koji pozivaju na mjere u smjeru saniranja ovog problema.

Slika 5. Po tvojemu mišljenju, koji su danas osnovni problemi mladih tvoje dobi u Hrvatskoj?

2 Kao primjer navodimo niz društvenih istraživanja u zadnjih 15 godina u kojima se kao glavni društveni problem uvek, i u najvećoj mjeri, pojavljuje "nezaposlenost". Naime, postoji tendencija da bez obzira na trenutačnu situaciju u gospodarstvu, oscilacije u stvarnoj stopi nezaposlenosti ili aktualnosti bilo kojega drugoga relevantnog aktualnog društvenog problema, u nizu istraživanja u općoj populaciji najveći broj ispitanika kao glavni problem u društvu uvek navodi nezaposlenost. Stoga su pri analizi ovakvih rezultata uvek potreban dodatna analiza te uzimanje u obzir i drugih parametara.

Tablica 17. Po tvojemu mišljenju, koji su danas osnovni problemi mladih tvoje dobi u Hrvatskoj?
- ostali odgovori

	N	%
Ostali odgovori	153	30%
Nedovoljna informiranost mladih	22	4%
Loše ponašanje i nepoštivanje autoriteta	21	4%
Nezainteresiranost i lijenos	17	3%
Nedostatak mjesta za sport i slobodno vrijeme	17	3%
Prerani spolni odnosi, trudnoća	15	3%
Manjak prava	8	2%
Velika očekivanja i pritisci okoline	7	1%
Seksualnost, spolnost (općenito)	4	1%
Spolne bolesti, nesiguran seks	2	0%
Ostalo	40	8%

Nadalje, mlade u ovoj dobi brine i njihov svakodnevni "posao", odnosno obrazovanje - škola i učenje, nesigurna budućnost, posao i financije. Dio mladih ističe i to da su preopterećeni svakodnevnim obvezama, kako u školi tako i izvan nje.

Muče ih i tipični adolescentski problemi, kao što su komunikacija s roditeljima, nedostatak razumijevanja ili općenito nedostatak komunikacije, ljubavni problemi, nesigurnost, neprihvatanje.

Djevojke nešto češće od mladića kao glavne probleme mladih ističu loše društvo i loš utjecaj društva i okoline, adolescentske probleme te prerane spolne odnose i trudnoću.

Tablica 18. Po tvojemu mišljenju, koji su danas osnovni problemi mlađih tvoje dobi u Hrvatskoj?
- prema spolu

	Cijeli uzorak	Mladići	Djevojke
Broj ispitanika	503	267	236
Alkohol	36%	35%	38%
Droga	29%	31%	28%
Škola, obrazovanje, učenje	22%	22%	23%
Problemi s roditeljima, nerazumijevanje	15%	12%	18%
Cigarete	15%	15%	14%
Nasilje	8%	7%	9%
Nesigurna budućnost, posao, financije	8%	10%	6%
Loše društvo/loš utjecaj društva i okoline	8%	4%	12%
Odnosi između spolova (cure - dečki), ljubavni problemi	7%	4%	9%
Adolescentski problemi (nesigurnost, neprihvaćanje...)	6%	3%	10%
Nedostatak mjesta za izlazak, zabavu i sportske aktivnosti	6%	7%	5%
Nerazumijevanje i predrasude prema mlađima	6%	4%	8%
Preopterećenost obvezama (u školi i izvan nje)	5%	7%	3%
Ovisnost općenito	5%	4%	6%
Nedovoljna informiranost mlađih	4%	4%	5%
Loše ponašanje i nepoštivanje autoriteta	4%	2%	6%
Nezainteresiranost i lijenos	3%	3%	3%
Nedostatak mjesta za sport i slobodno vrijeme	3%	4%	2%
Prerani spolni odnosi, trudnoća	3%	0%	6%
Manjak prava	2%	1%	2%
Velika očekivanja i pritisci okoline	1%	1%	2%
Seksualnost, spolnost (općenito)	1%	1%	1%
Spolne bolesti, nesiguran seks	0%	0%	0%
Ostalo	8%	7%	8%
Ne znam/bez odgovora	4%	6%	2%

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 99% ili 95% (u T-testu proporcija), rezultat je istaknut drugom bojom.

Opća informiranost

Govorimo li o tome koliko su mladi informirani o temama koje su ključne za zdravo odrastanje i zaštitu od štetnih utjecaja, vidimo kako je njihova procjena da znaju dosta o tome. Tako velik broj mladih navodi da je dobro informiran o zaštiti od spolnih bolesti (76%), o prevenciji od ovisnosti od droga (69%) te o AIDS-u (60%).

Nešto manji broj mladih je dobro informiran o svojim pravima (58%), dok ih je o ljudskim pravima općenito dobro informirano znatno manje (36%).

Zanimljivo je da su, kako procjenjuju, dobro informirani o "životu poznatih i slavnih osoba" (36%), čak bolje nego o trenutačnim političkim prilikama u zemlji (također 36%, no veći je broj onih koji su o tome malo ili nimalo informirani).

Utvrđene su i neke razlike u informiranosti s obzirom da sociodemografska obilježja. Tako su djevojke informiranije od mladića o zaštiti od spolnih bolesti, o ljudskim pravima te životu poznatih i slavnih osoba, dok su mladići više informirani o političkim prilikama u zemlji. Stariji su učenici bolje informirani o AIDS-u od mlađih učenika.

Slika 6. Koliko si općenito informirana o sljedećim temama?

O zaštiti od spolnih bolesti

O prevenciji ovisnosti od droga

O HIV-u/AIDS-u

O svojim pravima

O životu poznatih i slavnih osoba

O ljudskim pravima

O trenutnim političkim prilikama u zemlji

Nimalo   Malo   Osrednje   Dosta   U potpunosti

Razina informiranosti o političkim prilikama ovisi i o obrazovanju roditelja, tako su o ovoj temi učenici bolje informirani što su im majka i otac više obrazovani, a istu tendenciju primjećujemo i s obzirom na zaposlenost majke. I, napisljeku, učenici iz Dalmacije, Istre i Primorja procjenjuju da su o svojim pravima nešto bolje informirani od učenika iz Zagreba i okoline.

Tablica 19. Koliko si, općenito govoreći, informiran o sljedećim temama? - prosječna ocjena po demografiji

		O trenutačnim političkim prilikama u zemlji	O ljudskim pravima	O životu poznatih i slavnih osoba	O svojim pravima	O AIDS-u	O prevenciji od ovisnosti o drogama	O zaštiti od spolnih bolesti
Cijeli uzorak		3,02	3,16	3,49	3,57	3,65	3,88	4,03
Skupine djece	Mlada osoba ne pripada u posebne skupine djece	2,98	3,17	3,49	3,58	3,65	3,89	4,00
	Mlada osoba pripada u posebne skupine djece	3,13	3,12	3,48	3,53	3,66	3,85	4,14
Spol*	Mladići	3,16	3,04	3,38	3,52	3,58	3,82	3,95
	Djevojke	2,85	3,28	3,61	3,62	3,73	3,94	4,12
Dob*	16 godina	3,04	3,16	3,57	3,54	3,56	3,88	4,02
	17 godina	3,00	3,15	3,40	3,60	3,74	3,88	4,04
Dob majke	Do 39 godina	2,98	3,14	3,51	3,66	3,78	4,03	4,24
	Od 40 do 44 godine	3,01	3,15	3,51	3,53	3,66	3,90	4,01
	Od 45 do 50 godina	3,06	3,23	3,47	3,55	3,46	3,78	3,88
	51 i više godina	2,97	2,97	3,41	3,44	3,75	3,72	3,94
Dob oca	Do 39 godina	2,66	3,06	3,51	3,61	3,58	3,83	4,19
	Od 40 do 44 godine	2,99	3,14	3,45	3,63	3,71	3,93	4,09
	Od 45 do 50 godina	3,03	3,26	3,45	3,59	3,62	3,93	3,96
	51 i više godina	3,04	3,08	3,56	3,43	3,48	3,67	3,87
Obrazovanje majke*	Osnovna škola	2,81	3,04	3,45	3,37	3,45	3,81	3,97
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	2,99	3,17	3,54	3,64	3,68	3,94	4,11
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	3,23	3,20	3,43	3,48	3,73	3,83	3,92
Obrazovanje oca*	Osnovna škola	2,76	3,14	3,34	3,60	3,30	3,63	3,77
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	2,92	3,15	3,52	3,61	3,67	3,93	4,09
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	3,27	3,24	3,45	3,46	3,65	3,83	3,91

Tablica 19. (nastavak)

		O trenutačnim političkim prilikama u zemlji	O ljudskim pravima	O životu poznatih i slavnih osoba	O svojim pravima	O AIDS-u	O prevenciji od ovisnosti o drogama	O zaštiti od spolnih bolesti
Radni status majke*	Zaposlena	3,08	3,18	3,48	3,59	3,68	3,95	4,08
	Nezaposlena	2,82	3,10	3,53	3,51	3,54	3,75	3,92
Radni status oca	Zaposlen	2,99	3,16	3,48	3,57	3,61	3,84	3,98
	Nezaposlen	2,99	3,21	3,47	3,60	3,67	4,01	4,12
Broj članova kućanstva	Do tri člana	3,16	3,16	3,67	3,50	3,99	4,19	4,38
	Četiri člana	3,01	3,17	3,49	3,50	3,69	3,91	4,06
	Pet članova	2,97	3,08	3,52	3,68	3,43	3,76	3,90
	Šest i više članova	2,98	3,22	3,33	3,60	3,56	3,74	3,88
Broj djece u kućanstvu	Jedno	3,05	3,12	3,56	3,52	3,64	3,92	4,05
	Dvoje	3,03	3,25	3,47	3,59	3,67	3,90	4,08
	Troje i više	2,89	2,96	3,39	3,60	3,61	3,72	3,86
Prihodi kućanstva	Do 3000 kuna	2,83	3,39	3,42	3,80	3,43	4,00	4,17
	Između 3001 i 6000 kuna	3,02	3,08	3,56	3,43	3,64	3,88	4,04
	Između 6001 i 9000 kuna	3,30	3,30	3,42	3,55	3,72	3,94	4,01
	Više od 9000 kuna	2,79	3,12	3,53	3,61	3,62	3,83	4,08
Veličina naselja	Do 2000 stanovnika	2,79	3,00	3,53	3,74	3,68	3,89	3,89
	2 001 - 10 000 stanovnika	2,69	3,23	3,35	3,71	3,48	3,88	4,10
	10 001 - 100 000 stanovnika	2,98	3,14	3,51	3,62	3,64	3,83	3,98
	100 001 i više stanovnika	3,25	3,16	3,53	3,41	3,74	3,93	4,08
Regija*	Zagreb i okolica	3,21	3,02	3,52	3,32	3,64	3,91	3,98
	Sjeverna Hrvatska	2,80	3,05	3,32	3,53	3,64	3,91	4,15
	Slavonija	3,03	3,31	3,60	3,60	3,74	3,89	4,02
	Lika i Banovina	3,14	3,16	3,49	3,46	3,50	3,81	3,97
	Istra i Primorje	3,08	3,21	3,53	3,89	4,00	3,87	4,06
	Dalmacija	2,89	3,25	3,47	3,75	3,44	3,83	4,02

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 95% (s obzirom na vrijednosti T i F u T-testu i analizi varijance), rezultat je istaknut drugom bojom.

Povjerenje u bliske osobe i institucije društva

Mladi imaju izrazito puno povjerenja u svoje roditelje.

U velikoj mjeri vjeruju i svojem liječniku, profesorima i odraslima, općenito govoreći. Međutim, kada je riječ o institucijama društva, mladi ove dobi imaju izrazito nisko povjerenje u iste. U nešto većoj mjeri imaju povjerenja u instituciju crkve, donekle vjeruju vojsci i policiji. No kada je riječ o predstavnicima političke vlasti (Predsjednik, Vlada, Predsjednik Vlade), povjerenje mlađih je izrazito nisko.

Slika 7. Općenito govoreći, koliko imaš povjerenja prema sljedećim osobama ili institucijama?

Majci

Ocu

Liječnicima

Odraslima, generalno govoreći

Svojim profesorima

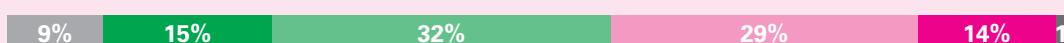
Vojsci

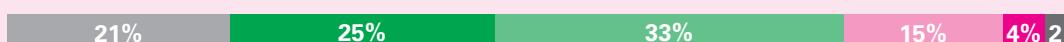
Crkvi

Policiji

Predsjedniku države

Vladi

Premijerki

Uopće nemam povjerenja   Imam malo povjerenja   Imam osrednje povjerenje

Imam dosta povjerenja   Imam potpuno povjerenje   Ne znam

Osobe koje smo klasificirali kao posebne skupine imaju manje povjerenja prema majci, ocu, profesorima, crkvi, predsjedniku, nego mlađi koji nisu klasificirani u posebne skupine.

Mlađe osobe imaju nešto više povjerenja u odrasle općenito, Crkvu, Vladu i policiju, u odnosu na starije.

Zanimljivo je da mladići imaju više povjerenja u majku i oca u odnosu na djevojke. Oni također više vjeruju Predsjedniku, dok djevojke više od njih vjeruju policiji.

Tablica 20. Općenito govoreći, koliko imaš povjerenja prema sljedećim osobama ili institucijama - prosječna ocjena po demografiji (skupine djece, spol, dob)

	Odraslima, općenito govoreći	Majci	Ocu	Svojim profesorima	Crkvi	Vladi	Premjerki	Predsjedniku države	Policiji	Vojsci	Lječnicima
Cijeli uzorak	3,55	4,76	4,63	3,60	3,67	2,10	2,04	2,55	3,23	3,52	3,98
Skupine djece*	Mlada osoba ne pripada u posebne skupine djece	3,58	4,80	4,71	3,67	3,77	2,14	2,07	2,61	3,25	3,55
	Mlada osoba pripada u posebne skupine djece	3,45	4,60	4,34	3,39	3,38	1,97	1,91	2,35	3,15	3,42
Spol	Mlađići	3,53	4,81	4,72	3,66	3,61	2,07	2,07	2,66	3,05	3,57
	Djevojke	3,58	4,70	4,52	3,53	3,74	2,13	2,00	2,42	3,43	3,47
Dob	16 godina	3,63	4,74	4,64	3,62	3,80	2,21	2,08	2,64	3,36	3,56
	17 godina	3,47	4,78	4,62	3,59	3,55	2,00	1,99	2,46	3,10	3,49

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 95% (s obzirom na vrijednosti T i F u T-testu i analizi varijance), rezultat je istaknut drugom bojom.

Povjerenje u demokratski postupak

Kada je riječ o stavu mladih o tome je li glasovanje na izborima učinkovit način da se stvari u zemlji poprave, vidimo da su mladi po tom pitanju dosta podijeljeni - pa tako 38% njih ne vjeruje da se na taj način stvari mogu popraviti, dok ih s druge pak strane 32% smatra da to jest učinkovit način za društvene promjene.

Slika 8. Misliš li da je glasovanje na izborima učinkovit način da se poprave stvari u zemlji?

Participacija prilikom donošenja odluka na lokalnoj razini

Vidimo da su mladi prilično kritični i kada je u pitanju ocjena jedne razine njihove participacije u društvu, odnosno procjena u kojoj mjeri se njihovo mišljene uzima u obzir kada lokalne vlasti donose odluke koje se tiču mladih u njihovu mjestu. Tako samo 13% mladih misli da se u tim prilikama njihovo mišljenje uzima u obzir, dok ih čak 66% smatra da je to slučaj vrlo rijetko ili čak nikada.

Nema razlike između različitih skupina mladih glede ovog pitanja, s izuzetkom regije gdje su mladi iz sjeverne Hrvatske manje kritični od onih iz Zagreba i okoline.

Slika 9. Što misliš, u kojoj mjeri se tvoje mišljenje ili mišljenje tvojih vršnjaka uzima u obzir kada lokalne vlasti donose odluke koje se tiču mladih u tvojemu mjestu?

Tablica 21. Što misliš, u kojoj mjeri se tvoje mišljenje ili mišljenje tvojih vršnjaka uzima u obzir kada lokalne vlasti donose odluke koje se tiču mlađih u tvojemu mjestu? - prosječna ocjena po demografiji

		N	Prosjek
Cijeli uzorak		498	2,16
Skupine djece	Mlada osoba ne pripada u posebne skupine djece	379	2,14
	Mlada osoba pripada u posebne skupine djece	119	2,24
Spol	Mladići	263	2,09
	Djevojke	235	2,25
Dob	16 godina	249	2,24
	17 godina	249	2,08
Dob majke	Do 39 godina	133	2,11
	Od 40 do 44 godine	184	2,18
	Od 45 do 50 godina	129	2,13
	51 i više godina	31	2,19
Dob oca	Do 39 godina	35	2,34
	Od 40 do 44 godine	159	2,14
	Od 45 do 50 godina	169	2,11
	51 i više godina	82	2,32
Obrazovanje majke	Osnovna škola	67	2,33
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	294	2,14
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	105	1,98
Obrazovanje oca	Osnovna škola	43	2,42
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	292	2,14
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	104	2,09
Radni status majke	Zaposlena	348	2,14
	Nezaposlena	129	2,19
Radni status oca	Zaposlen	358	2,15
	Nezaposlen	86	2,29
Broj članova kućanstva	Do tri člana	72	2,04
	Četiri člana	212	2,20
	Pet članova	119	2,09
	Šest i više članova	87	2,26

Tablica 21. (nastavak)

		N	Prosjek
Broj djece u kućanstvu	Jedno	200	2,23
	Dvoje	218	2,18
	Troje i više	72	1,92
Prihodi kućanstva	Do 3000 kuna	41	2,59
	Između 3001 i 6000 kuna	108	2,13
	Između 6001 i 9000 kuna	139	2,01
	Više od 9000 kuna	98	2,18
Veličina naselja	Do 2000 stanovnika	19	2,00
	2 001 - 10 000 stanovnika	90	2,57
	10 001 - 100 000 stanovnika	210	2,20
	100 001 i više stanovnika	179	1,93
Regija*	Zagreb i okolica	126	2,02
	Sjeverna Hrvatska	85	2,47
	Slavonija	97	2,01
	Lika i Banovina	37	2,46
	Istra i Primorje	53	2,06
	Dalmacija	100	2,18

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 95% (s obzirom na vrijednosti T i F u T-testu i analizi varijance), rezultat je istaknut drugom bojom.

Mladi bi htjeli da ih se češće pita o temama vezano uz mjesta za izlaska i zabavne sadržaje za mlade. Nadalje, mladi bi voljeli da im se lokalne vlasti češće obrate kada je riječ o odlukama koje se tiču eventualnih ulaganja u sportske sadržaje, dvorane, igrališta. To je u određenoj mjeri važnije mladićima nego djevojkama.

Mladima također nedostaje i više komunikacije o temama vezano uz obrazovanje - nastava, obnova škole, stipendije. Tu se spominje prijevoz do škole te besplatni udžbenici.

Nešto manje od 10% mlađih smatra da s lokalnim vlastima trebaju češće komunicirati i kada je riječ o pravima djece i mlađih.

Tablica 22. O čemu konkretno bi želio da se tebe i tvoje vršnjake pita za mišljenje kada lokalne vlasti donose odluke koje se tiču mlađih u tvojemu mjestu?

	N	%
Broj ispitanika	503	100%
Mjesta za izlaska, zabavni sadržaji za mlade	136	27%
Sportski tereni, sportski sadržaji, dvorane, igrališta	120	24%
Obrazovanje, školstvo, nastava, obnova škola, stipendije	103	20%
Prava djece i mlađih	47	9%
Sve odluke koje se tiču mlađih (njihove želje i potrebe)	41	8%
Prijevoz do škole	31	6%
Besplatni udžbenici	22	4%
Budućnost mlađih (posao, stambeno pitanje...)	12	2%
Razvoj i uređenje okoliša	11	2%
Sigurnost i zaštita mlađih	10	2%
Organiziranje predstavnštva mlađih	6	1%
Ostalo	29	6%
Ništa, u vezi s ničim	12	2%
Ne znam/bez odgovora	94	19%

Tablica 23. O čemu konkretno bi želio da se tebe i tvoje vršnjake pita za mišljenje kada lokalne vlasti donose odluke koje se tiču mlađih u tvojemu mjestu? - prema spolu

	Cijeli uzorak	Mlađići	Djevojke
Broj ispitanika	503	267	236
Mjesta za izlaska, zabavni sadržaji za mlade	27%	24%	30%
Sportski tereni, sadržaji, dvorane, igrališta	24%	31%	15%
Obrazovanje, školstvo, nastava, obnova škola, stipendije	20%	20%	21%
Prava djece i mlađih	9%	8%	11%
Sve odluke koje se tiču mlađih (njihove želje i potrebe)	8%	9%	7%
Prijevoz do škole	6%	5%	7%
Besplatni udžbenici	4%	4%	5%
Budućnost mlađih (posao, stambeno pitanje...)	2%	4%	0%
Razvoj i uređenje okoliša	2%	3%	2%
Sigurnost i zaštita mlađih	2%	1%	3%
Organiziranje predstavnštva mlađih	1%	0%	2%
Ostalo	6%	5%	7%
Ništa, u vezi s ničim	2%	1%	3%
Ne znam/bez odgovora	19%	16%	22%

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 99% ili 95% (u T-testu proporcija), rezultat je istaknut drugom bojom.

Ključna dva područja u kojima mladi očekuju najveću razinu svoje participacije jesu **obrazovanje** te **sigurnost i zaštita od nasilja**. Mladi također očekuju da vlasti u većoj mjeri uzimaju u obzir interes djece i mlađih pri donošenju odluka koje se tiču sporta i načina na koji mladi provode svoje slobodno vrijeme. Dio njih smatra da mlade treba uključiti i kada je riječ o odlukama u zdravstvu i politikama koje se tiču socijalnih pitanja. Mediji, sudstvo i okoliš su teme za koje manji broj mlađih smatra da je njihova participacija ili interes od veće važnosti.

Slika 10. Prema tvojemu mišljenju, u kojem bi od sljedećih područja vlasti općenito trebale posebno uzeti u obzir interes djece i mlađih pri donošenju odluka? - potaknuto pitanje

Kao nastavak prethodno navedenom zaključku, da imaju priliku slobodno izraziti svoje prijedloge pred Vladom, mladi bi u najvećem broju slučajeva tu priliku iskoristili za razgovor o različitim aspektima **obrazovanja**.

U prvi plan izlazi potreba za financijski dostupnijim aspektima obrazovanja pa tako učenici najčešće ističu da bi Vladi predložili uvođenje (vraćanje) besplatnih udžbenika. Mladi također ističu potrebu da obrazovanje bude u potpunosti i svim aspektima besplatno, bilo da je riječ o srednjoškolskom obrazovanju (i onim aspektima koji za učenike nisu besplatni - knjige, prijevoz...) ili fakultetskom obrazovanju (da nema školarina). Osim financijskih aspekata školovanja, mladi imaju i potrebu za diskusijom o nastavi koju bi trebalo na neki način "olakšati," o reformi školstva, o državnoj maturi.

Druga bitna tema mladima, o kojoj bi raspravljali s državnim vrhom, jesu različiti aspekti provođenja **slobodnog vremena** i potreba za sadržajima kojima ispunjavaju svoje slobodno vrijeme, osobito sportskim sadržajima. Ponovno, mladići naravno češće od djevojaka ističu potrebu za razgovorom o uvjetima bavljenja sportom.

S predstavnicima Vlade mlađi bi razgovarali i o različitim aspektima bolje brige za mlade, ali i o nizu aktualnih društvenih problema.

Tablica 24. Zamisli da imaš priliku slobodno izraziti svoje želje, koje tri konkretnе stvari bi predložila Vladi da učini za mlade u Hrvatskoj?

	N	%
Broj ispitanika	503	100%
Obrazovanje, posao	475	96%
Besplatni udžbenici	85	17%
Besplatno školovanje, obrazovanje (kompletno besplatno), besplatni fakulteti	75	15%
Bolji uvjeti školovanja, bolji uvjeti u školama	75	15%
Besplatan prijevoz	69	14%
Osigurati budućnost, posao	44	9%
“Olakšati” školovanje - manje gradiva, kraća nastava, kraće školovanje	38	8%
Dostupnije školovanje	23	5%
Rješenje pitanja glede državne mature	15	3%
Reforma školstva (više izvannastavnih aktivnosti, više terenske nastave)	15	3%
Više poticaja i stipendija za mlade	12	2%
Jeftinije knjige, obrazovanje, prijevoz	11	2%
Ostali aspekti besplatnog i dostupnijeg obrazovanja (internet...)	9	2%
Obnova škola i učeničkih domova	4	1%
Slobodno vrijeme, sport, zabava	190	38%
Bolji uvjeti bavljenja sportom, dostupne sportske dvorane	90	18%
Više sadržaja za mlade, više mjesta za zabavu	73	15%
Produžiti vrijeme izlazaka	16	3%
Više slobodnog vremena/praznika	7	1%
Zatvoriti, zabraniti narodnjačke klubove	4	1%
Briga za mlade	173	34%
Sprečavanje, bolja zaštita od nasilja	55	11%
Više uključivanje mladih i pitanje za mišljenja	32	6%
Više brige za mlade i za probleme mladih, da se više bave mladima	24	5%
Organiziranje putovanja, druženja, skupova, tribina	17	3%
Zabranja droga i edukacija o njima	17	3%
Veća informiranost o pravima i poštivanje prava mladih	12	2%
Više prilika za zaradivanje džeparca	8	2%
Veća informiranost i educiranost za mlade	8	2%
Društveni problemi i teme, zakoni, lokalni problemi	152	29%
Pomoći siromašnima i socijalno ugroženima	21	4%
Bolje zdravstvo, bolja informiranost o zdravstvenim temama	14	3%
Više brige o okolišu	14	3%
Noćni prijevoz/dostupniji prijevoz	14	3%

Tablica 24. (nastavak)

	N	%
Smanjenje mita, korupcije i krađe	12	2%
Veća sigurnost općenito	12	2%
Blaži zakoni, manje kontrole (dozvola vožnje prije 18. godine, dozvola kupnje alkohola, manje policije, legalizacija laktih droga)	11	2%
Ukinuti zakon o nepušenju na javnim mjestima	10	2%
Financije	9	2%
Zakonska regulacija (alkohol, navijači, zabrana izlaska...)	7	1%
Pravo glasa za 16 godina; pravo glasa prije 18. godine	6	1%
Više ustanova i institucija za mlade	6	1%
Sudstvo	6	1%
Gospodarske probleme rješiti i više ulagati u gospodarstvo	6	1%
Podržati zakon o nepušenju na javnim mjestima	4	1%
Ostalo	51	10%
Ne znam/bez odgovora	56	11%

Tablica 25. Zamisli da imas priliku slobodno izraziti svoje želje, koje tri konkretnе stvari bi predložio Влади да učini za mlade u Hrvatskoj? - prema spolu

	Cijeli uzorak	Mladići	Djevojke
Broj ispitanika	503	267	236
Bolji uvjeti bavljenja sportom, dostupne sportske dvorane	18%	25%	9%
Besplatni udžbenici	17%	18%	16%
Besplatno školovanje, obrazovanje	15%	16%	13%
Bolji uvjeti školovanja, bolji uvjeti u školama	15%	14%	16%
Više sadržaja za mlade, više mjesta za zabavu	15%	15%	14%
Besplatan prijevoz	14%	13%	14%
Sprečavanje, bolja zaštita od nasilja	11%	11%	11%
Osigurati budućnost, posao	9%	9%	9%
"Olakšati" školovanje - manje gradiva, kraća nastava	8%	6%	9%
Više uključivanja mladih i pitanja za mišljenja	6%	6%	7%
Više brige za mlade i za probleme mladih, da se više bave mladima	5%	4%	6%
Dostupnije školovanje	5%	4%	6%
Pomoći siromašnima i socijalno ugroženima	4%	3%	6%
Ostalo	54%	54%	57%
Ne znam/bez odgovora	11%	12%	10%

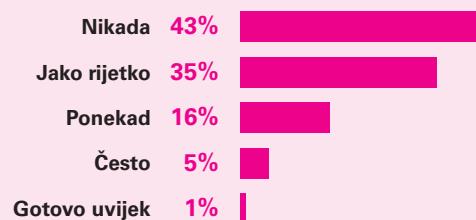
* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 99% ili 95% (u T-testu proporcija), rezultat je istaknut drugom bojom.

Osjećaj sigurnosti

Samo manji broj mladih se u svojemu mjestu i susjedstvu osjeća nesigurno, tek 5% ih kaže da je to dosta često, a oko 16% njih ponekad. U najvećoj mjeri osjećaj nesigurnosti ulijevaju osobe čije ponašanje može u nekoj mjeri ugroziti sigurnost: agresivni, nasilni, opasni pojedinci, osobe pod utjecajem alkohola, skupine agresivnih ljudi, "huligani", ovisnici. Mladima, naravno, nisu ugodni ni slučajevi nasilja, tučnjave i svađe na javnim mjestima. Osjećaj nesigurnosti je pojačan kada se sami kasno navečer vraćaju kući.

Ne postoji odstupanje u osjećaju nesigurnosti kada je riječ o mladima iz posebnih osjetljivih skupina ili mlađim i starijim učenicima. No, razumljivo, djevojke češće osjećaju nesigurnost od mladića.

Slika 11. Reci mi koliko često se osjećaš nesigurno u svojemu mjestu i svojem susjedstvu?

Tablica 26. Koliko često se osjećaš nesigurno u svojemu mjestu i svojem susjedstvu? - prema demografiji

		Broj ispitanika	Nikada	Jako rijetko	Ponekad	Često	Gotovo uvijek	Ne znam/bez odgovora	Ukupno
Cijeli uzorak		503	43%	35%	16%	5%	1%	0%	100%
Skupine djece	Mlada osoba ne pripada u posebne skupine djece	383	43%	34%	18%	4%	1%	0%	100%
	Mlada osoba pripada u posebne skupine djece	120	41%	39%	12%	8%	1%		100%
Spol	Mladići	267	51%	33%	12%	3%	1%		100%
	Djevojke	236	33%	37%	22%	7%	1%	0%	100%
Dob	16 godina	252	42%	37%	16%	4%	1%		100%
	17 godina	251	43%	34%	16%	6%	1%	0%	100%

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 95% (s obzirom na vrijednost Hi-kvadrata u Hi-kvadrat testu), rezultat je istaknut drugom bojom.

Tablica 27. Možeš li mi objasniti u vezi s čime se osjećaš nesigurno u svojem mjestu i svojem susjedstvu, možeš li mi navesti neke primjere ili situacije? - ispitanici koji su naveli da se osjećaju nesigurno (jako rijetko, ponekad, često, gotovo uvijek - N = 288)

	N	%
Broj ispitanika	288	100%
Agresivni, nasilni, opasni pojedinci	56	19%
Pijanci	39	14%
Skupine agresivnih ljudi, "huligani"	34	12%
Slučajevi nasilja, tučnjave i svađe na javnim mjestima	30	10%
Kada sam/sama idem vani ili se vraćam kući kasno navečer	27	9%
Ovisnici o drogama	21	7%
Provale, lopovi, pljačke	19	7%
Mrak, neosvijetljeni javni prostori	18	6%
Promet	12	4%
Ubojstva, silovanja	11	4%
Negativni, neugodni komentari okoline, susjedstva	9	3%
Ulični psi i ostale divlje životinje	7	2%
Pedofili, pedofilija	6	2%
Bojim se ogovaranja	6	2%
Ostalo	26	9%
Ne znam/bez odgovora	36	13%

Pravo na uvažavanje vlastitog mišljenja u svojem domu

Nešto više od **polovice** mlađih navodi da se u njihovu domu njihovo mišljenje **u potpunosti uzima u obzir**, a dodatnih 36% kaže da se njihovo mišljenje donekle uzima u obzir. Udio onih čije se mišljenje u vlastitom domu rijetko ili osrednje uzima u obzir je manji od 10%.

Mladi bi željeli imati više slobode glede dopuštenog vremena izlaska, odnosno željeli bi da se njihovo mišljenje uzima više u obzir kada se odlučuje o tome koliko dugo će biti vani.

Mladi bi u domu željeli češće razgovarati i o onome što se događa u školi, o eventualnim problemima koje imaju u školi. Zatim, željeli bi češće sudjelovati u obiteljskim odlukama, kao što su primjerice preseljenje ili uređenje doma te vezano uz međusobne odnose u obitelji.

Zanimljivo, ne postoji nikakva razlika među mladima različitog sociodemografskog profila glede ovog pitanja.

Slika 12. U kojoj mjeri se tvoje mišljenje uzima u obzir u tvojem domu, odnosno u tvojoj obitelji kada se donose odluke koje se tiču tebe samog?

Tablica 28. U kojoj mjeri se tvoje mišljenje uzima u obzir u tvojem domu, odnosno u tvojoj obitelji kada se donose odluke koje se tiču tebe samog? - prosječna ocjena po demografiji

	N	Prosječna ocjena
Cijeli uzorak	499	4,42
Skupine djece	Mlada osoba ne pripada u posebne skupine djece	382
	Mlada osoba pripada u posebne skupine djece	117
Spol	Mladići	265
	Djevojke	234
Dob	16 godina	251
	17 godina	248
Dob majke	Do 39 godina	133
	Od 40 do 44 godine	184
	Od 45 do 50 godina	129
	51 i više godina	32

Tablica 28. (nastavak)

		N	Prosjek
Dob oca	Do 39 godina	35	4,51
	Od 40 do 44 godine	159	4,43
	Od 45 do 50 godina	170	4,39
	51 i više godina	84	4,39
Obrazovanje majke	Osnovna škola	65	4,42
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	296	4,44
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	105	4,42
Obrazovanje oca	Osnovna škola	43	4,49
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	293	4,39
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	105	4,50
Radni status majke	Zaposlena	350	4,40
	Nezaposlena	128	4,49
Radni status oca	Zaposlen	361	4,39
	Nezaposlen	86	4,51
Broj članova kućanstva	Do tri člana	73	4,47
	Četiri člana	212	4,44
	Pet članova	121	4,44
	Šest i više članova	86	4,33
Broj djece u kućanstvu	Jedno	200	4,48
	Dvoje	219	4,37
	Troje i više	73	4,45
Prihodi kućanstva	Do 3000 kuna	40	4,30
	Između 3001 i 6000 kuna	109	4,49
	Između 6001 i 9000 kuna	141	4,41
	Više od 9000 kuna	98	4,37
Veličina naselja	Do 2000 stanovnika	19	4,68
	2 001 - 10 000 stanovnika	89	4,38
	10 001 - 100 000 stanovnika	212	4,45
	100 001 i više stanovnika	179	4,39
Regija	Zagreb i okolica	126	4,33
	Sjeverna Hrvatska	86	4,52
	Slavonija	98	4,50
	Lika i Banovina	37	4,35
	Istra i Primorje	53	4,62
	Dalmacija	99	4,30

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 95% (s obzirom na vrijednosti T i F u T-testu i analizi varijance), rezultat je istaknut drugom bojom.

Tablica 29. U kojim situacijama bi želio da se tvoje mišljenje više ili češće uzima u obzir kada se u twoj obitelji donose odluke koje se tiču tebe? - ispitanici koji su na prethodno pitanje dali ocjenu od 1 do 4 ili ne znam (N = 230)

	N	%
Broj ispitanika	230	100%
Dopušteno vrijeme izlaska (do kada smijem biti vani)	62	27%
Škola, školovanje, problemi u školi	25	11%
Kupovina	24	10%
Obiteljske odluke, stvari koje se događaju u obitelji	23	10%
Slobodne aktivnosti	19	8%
Džeparac, novac	15	7%
Putovanja, posjeti	13	6%
Opći način života (stil odijevanja, izbor prijatelja...)	13	6%
U svim situacijama koje se tiču mene	11	5%
Budućnost (posao, nastavak školovanja)	7	3%
Uglavnom uvažavaju moje mišljenje	11	5%
Ostalo	21	9%
Ne znam/bez odgovora	41	18%

Zdravlje

Mladi uglavnom nemaju problema u komunikaciji s liječnikom, i više od 60% njih navodi da im je u potpunosti lako razgovarati sa svojim liječnikom o temama koje se tiču njihova zdravlja. Teme o kojima dio njih ipak malo teže razgovara s liječnikom jesu spolnost, spolne bolesti, kontracepcija. Djevojke brinu i trudnoća, ginekološki problemi, mjesecnice, a dio njih ne zna kako s liječnikom razgovarati o problemima ovisnosti kada su u pitanju pušenje i alkohol.

Vidjeli smo da velik dio mladih nema problema razgovarati s liječnikom o problemima, no kada je riječ o tome koliko su zadovoljni načinom na koji im liječnik objasni o čemu se radi kada su bolesni, i koji su najbolji načini liječenja, manji je dio njih u potpunosti zadovoljan i nešto češće navode da su time uglavnom ili osrednje zadovoljni.

Slika 13. Općenito govoreći, koliko ti je teško ili lako sa svojim liječnikom razgovarati o temama koje se tiču tvojeg zdravlja?

Tablica 30. O kojim temama ti je teško razgovarati s tvojim liječnikom? - ispitanici koji su na prethodno pitanje dali ocjenu od 1 do 4 ili ne znam (N = 179)

	N	%
Broj ispitanika	179	100%
Spolnost, seks, spolni odnosi, spolne bolesti, kontracepcija	80	45%
Trudnoća, ginekološki problemi, mjesečnica	10	6%
Privatni problemi - općenito	8	4%
Pušenje	3	2%
Alkohol	1	1%
Ovisnost	1	1%
O svemu mi je teško razgovarati	1	1%
Nema takvih tema*	17	9%
Ostalo	13	7%
Ne znam/bez odgovora*	54	30%

* Ispitanici koji su u prethodnom pitanju dali ocjenu 3 ili 4.

Slika 14. U situaciji kada si bolestan, koliko si zadovoljan načinom na koji ti liječnik objasni o čemu se radi i koji su najbolji načini liječenja u tom slučaju?

Osjećaji

Velika većina mlađih je dosta često ili gotovo uvijek sretna. Trenutke sreće u najvećoj mjeri vežu uz druženje i trenutke s prijateljima. Sreći pridonose i skladni odnosi u obitelji s roditeljima te braćom i sestrama.

Dobre ocjene i uspjeh u školi sretnim će učiniti jednu trećinu mlađih.

Mlade sretnima čini i njihovo slobodno vrijeme i aktivnosti u slobodno vrijeme, sport, izlasci i zabava. Sretni su, naravno, i kad su zaljubljeni ili vrijeme provode sa svojim partnerom.

Nema razlike između mlađih iz posebnih skupina, mladića i djevojaka te mlađih i starijih osoba u tome koliko su često sretni.

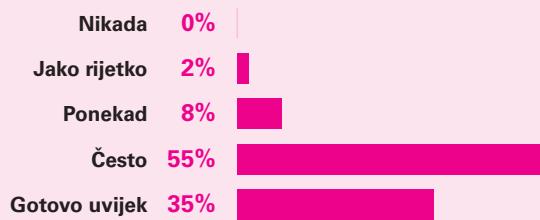
U skladu s pozitivnim emocijama koje mlađi izražavaju kada je riječ o osjećaju sreće jesu i njihove reakcije na pitanje o tome koliko se često osjećaju nesretnima ili žalosnima. Tako vidimo da se najveći dio mlađih jako rijetko ili samo ponekad osjeća nesretnim ili žalosnim, a 9% njih kaže i da nikada nisu žalosni.

Mlade će u najvećoj mjeri rastužiti loše ocjene ili neuspjeh u školi. Vidjeli smo koliko su im prijatelji važni i koliko ih čine sretnima, stoga je razumljivo da će ih rastužiti i svađe i problemi s prijateljima. Problemi u obitelji ili svađe s roditeljima također su razlog da se mlađi osjećaju tužnima.

Za tugu imaju razloga i kada se susreću sa smrću ili bolešću bliskih osoba, a na njih utječu i opće ljudske pojave kao što su nepravda, loši međuljudski odnosi, svađe i nasilje te niz drugih negativnih emocija ili odnosa.

Osobe iz posebnih skupina ne izdvajaju se posebno, s obzirom na to koliko su često nesretne, no djevojke i mlađi učenici nešto rjeđe kažu da je to nikada, odnosno nešto češće kažu da je to često.

Slika 15. Koliko se često osjećaš sretnim?

Tablica 31. Koliko se često osjećaš sretnim? - prema demografiji

		Broj ispitanika	Nikada	Jako rijetko	Ponekad	Često	Gotovo uvijek	Ne znam/bez odgovora	Ukupno
Cijeli uzorak		503	0%	2%	8%	55%	35%	0%	100%
Skupine djece	Mlada osoba ne pripada u posebne skupine djece	383		2%	7%	56%	35%	0%	100%
	Mlada osoba pripada u posebne skupine djece	120	1%	4%	8%	52%	34%	1%	100%
Spol	Mladići	267		1%	7%	57%	34%	1%	100%
	Djevojke	236	0%	3%	9%	52%	36%		100%
Dob	16 godina	252		2%	6%	55%	37%	0%	100%
	17 godina	251	0%	3%	9%	54%	34%	0%	100%

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 95% (s obzirom na vrijednost Hi-kvadrata u Hi-kvadrat testu), rezultat je istaknut drugom bojom.

Tablica 32. Što te sve čini sretnim? Koje su to stvari, trenutci ili situacije koje te čine sretnim? - svi ispitanici, osim onih koji su na prethodno pitanje odgovorili "nikada" (N = 502)

	N	%
Broj ispitanika	502	100%
Prijatelji, prijateljstvo	342	68%
Obitelj, roditelji, braća, sestre	201	40%
Dobre ocjene, školski uspjeh	164	33%
Sport, sportske aktivnosti	83	17%
Izlasci/zabava	79	16%
Djevojka, dečko, partner, vrijeme s partnerom	78	16%
Ljubav, zaljubljenost	45	9%
Slobodno vrijeme, slobodne aktivnosti, hobi	40	8%
Uspjeh	30	6%
Kada dobijem nešto što želim/pokloni/sitnice	26	5%
Glasba	24	5%
Stvari (računalno, odjeća...)	22	4%
Konkretnе situacije u obitelji	19	4%
Ljudi oko mene/dragi ljudi (kada su sretni, zadovoljni)	19	4%

Tablica 32. (nastavak)

	N	%
Kada napravim nešto dobro/kada sam pohvaljen	16	3%
Novac	14	3%
Veseli, sretni trenuci	13	3%
Dobro zdravlje	12	2%
Putovanja	10	2%
Serijs/filmovi	9	2%
Završetak škole/kad nema škole/kada dodem iz škole	9	2%
Automobili/motori/vozačka dozvola	8	2%
Lijepe riječi, razumijevanje drugih	8	2%
Sve me čini sretnim, sretan sam po prirodi	7	1%
Kućni ljubimci/životinje	6	1%
Knjiga	4	1%
Priroda	4	1%
Lijepo vrijeme	2	0%
Ostalo	46	9%
Ne znam/bez odgovora	1	0%

Slika 16. Koliko se često osjećaš nesretnim ili žalosnim?

Tablica 33. Koliko se često osjećaš nesretnim ili žalosnim? - prema demografiji

		Broj ispitanika	Nikada	Jako rijetko	Ponekad	Često	Ne znam/bez odgovora	Ukupno
Cijeli uzorak		503	9%	55%	31%	4%	1%	100%
Skupine djece	Mlada osoba ne pripada u posebne skupine djece	383	9%	55%	32%	3%	1%	100%
	Mlada osoba pripada u posebne skupine djece	120	9%	56%	28%	6%	2%	100%
Spol	Mladići	267	12%	55%	30%	2%	1%	100%
	Djevojke	236	6%	56%	33%	5%	1%	100%
Dob	16 godina	252	12%	56%	30%	2%	0%	100%
	17 godina	251	6%	55%	33%	5%	1%	100%

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 95% (s obzirom na vrijednost Hi-kvadrata u Hi-kvadrat testu), rezultat je istaknut drugom bojom.

Tablica 34. Možeš li mi opisati neke situacije ili stvari koje te čine nesretnim ili žalosnim? - svi ispitanici osim onih koji su u prethodnom pitanju odgovorili „nikada“ (N=457)

	N	%
Broj ispitanika	457	100%
Loše ocjene, neuspjeh u školi	136	30%
Svađe i problemi s prijateljima	71	16%
Loši odnosi, problemi u obitelji (općenito ili primjeri)	60	13%
Nepravda	56	12%
Svađe i problemi s roditeljima	53	12%
Smrt, smrt bliske osobe	51	11%
Svađe i problemi s dečkom/djevojkom	47	10%
Svađe, nasilje	43	9%
Škola i školske obveze/problemni	40	9%
Nesretni, tragični, tužni događaji (općenito ili primjer)	26	6%
Bolest bliske osobe	25	5%
Kad ne ispunim očekivanja, kad razočaram	22	5%
Kazne/zabranje	17	4%
Ogovaranje/ruganje/zadirkivanje	14	3%
Laži	12	3%
Bolest, nemoc	12	3%

Tablica 34. (nastavak)

	N	%
Loši sportski rezultati	12	3%
Vlastito nezadovoljstvo/jednostavno takav dan	11	2%
Razočaranje u druge	11	2%
Kada me netko povrijedi/uvreda	9	2%
Kada se ljudi mrze, ružno ponašaju, kada su zlobni	9	2%
Vlastita bolest	8	2%
Ružno vrijeme	8	2%
Nerazumijevanje	8	2%
Kada nemam novca	7	2%
Općenito tragični događaji (ratovi, siromaštvo...)	7	2%
Kada su mi prijatelji nesretni, žalosni	6	1%
Izdaja	5	1%
Kada se ljute, kada mi prigovaraju	5	1%
Moji loši postupci, ponašanje	5	1%
Kada mi se ne ispunij želja, očekivanja	5	1%
Rastanci od prijatelja/kada su daleko/nedostaju mi	5	1%
Samoća/usamljenost	4	1%
Neuspjeh (općenito)	4	1%
Problemi s kućnim ljubimcima	3	1%
Odbijanje, neprihvaćanje (općenito ili primjer)	3	1%
Ostalo	45	10%
Ne znam/bez odgovora	18	4%

Zabrinutost

Razumljivo za njihovu dob, mlade najviše brine škola - (mogući) neuspjeh u školi i završetak školovanja. U skladu s time je i to što petina njih navodi da ih brine budućnost.

Osim toga, brine ih zdravlje ili moguća smrt bliskih osoba, odnosi i problemi u obitelji, odnosi s partnerom ili prijateljima. Mlade brinu i o niz društvenih problema, situacija u zemlji, finansijska situacija, pa čak i globalni problemi (glad, klimatske promjene, ratovi).

Samo je 12% mlađih navelo da ih nikada ništa ne brine.

Tablica 35. Brine li tebe ponekad nešto?

	N	%
Broj ispitanika	503	100%
Škola, neuspjeh u školi, završetak škole	198	39%
Budućnost	98	19%
Zdravlje, smrt bliskih osoba	36	7%
Obitelj (problemni, loši odnosi...)	36	7%
Zdravlje	23	5%
Odnos s partnerom, ljubav	11	2%
Situacija u državi - općenito	11	2%
Sigurnost (previše nasilja, huligana...)	11	2%
Društveni problemi (nepravda, mito, korupcija...)	8	2%
Prijatelji (odnosi)	7	1%
Globalni problemi (glad, klimatske promjene...)	6	1%
Finansijska situacija	5	1%
Neuspjeh	5	1%
Recesija	5	1%
Ratovi	5	1%
Reakcije roditelja kad nešto napravim	4	1%
Situacija u svijetu	4	1%
Obvezne	1	0%
Ostalo	47	9%
Ništa me ne brine	62	12%
Ne znam/bez odgovora	61	12%

Promjena u životu

Još jedno od pitanja na osnovi kojeg smo nastojali utvrditi kvalitetu života mlađih osoba jest što bi, da mogu, promijenili u svojem životu. Zanimljivo je i pozitivno to što oko 30% mlađih ne bi ništa promijenilo u svojemu životu čak i da im se pruži takva prilika. Oko 10% njih ne zna što bi odgovorilo na ovo pitanje.

Oni mlađi koji imaju jasnu ideju što bi promijenili u svojem životu, navode niz različitih tema i aspekata svog života. Dio njih bi, da može, promijenio stvari koje se tiču obrazovanja; konkretno, odabrali bi neku drugu školu ili nastavni smjer. Nekima od njih žao je što ne uče više ili što prije nisu više učili.

Dio mlađih volio bi promijeniti vlastite karakterne osobine, a neki spominju fizički izgled. Također, voljeli bi imati bolje odnose s roditeljima i općenito bolje odnose unutar obitelji, bolje odnose s drugim ljudima, prijateljima.

Neki bi promijenili okolinu u kojoj žive, državu, finansijsku situaciju, ljude i svijet.

Tablica 36. Da možeš promijeniti bilo što u svojem životu, što bi to bilo?

	N	%
Broj ispitanika	503	100%
Školovanje, odabir škole, uvjete školovanja	47	9%
Vlastite karakterne osobine	33	7%
Da bolje i više učim/da sam bolje i više učio prije	24	5%
Okolinu u kojoj živim	23	5%
Odnos s roditeljima	21	4%
Odnose unutar obitelji (s braćom, sestrama...)	21	4%
Finansijsku situaciju	19	4%
Stanje u državi, Predsjednik, Vlada, problemi društva	17	3%
Fizički izgled	15	3%
Ljude, svijet...	13	3%
Vrijeme; da mogu preskočiti neke sljedeće godine, da mogu vratiti neke godine	11	2%
Uspjeh u sportu/da se više bavim sportom	11	2%
Odnos s drugim ljudima, prijateljima	10	2%
Državu u kojoj živim	10	2%
Pogreške iz prošlosti	8	2%
Zdravlje drugih članova obitelji	6	1%
Više slobodnog vremena (za sebe, obitelj...)	6	1%
Da mogu vratiti drage osobe koje su umrle	5	1%
Da stariji više poštuju mlade, da imaju više razumijevanja za nas	5	1%
Veću kuću/stan, vlastitu sobu	5	1%
Da ne pušim/da prestanem pušiti, da ne pijem	5	1%
Da živim bliže školi	4	1%
Zdravlje, da nisam bolestan	3	1%
Ostalo	36	7%
Ne bi ništa promjenio/zadovoljan sam	150	30%
Ne znam/bez odgovora	51	10%

ŠKOLA

Zašto idu u školu

Glavni razlog zašto idu u školu, mladi naravno vide u **učenju**, u prilici da nešto nauče i budu obrazovani. Ovo je razlog koji je navelo ukupno 76% mlađih, a čak polovica njih kao prvi odgovor. Škola pruža priliku i za stjecanje **zanimanja**, odnosno vlastite struke (72%).

Škola je i izvor socijalnih kontakata (41%), ali i prilika za dobivanje društvenog priznanja (27%). Oko 17% učenika ide u školu zato što mora, a **5%** ih to vidi i kao svoje **pravo**.

Tablica 37. Što bi rekla, zašto ti ideš u školu? - svi odgovori

	N	%
Broj ispitanika	503	100%
Učenje (općenito): radi učenja, da bih nešto naučio, da budem obrazovan	384	76%
Zanimanje, struka, vještine: da steknem neko zanimanje, da imam svoju struku, da naučim neki posao	360	72%
Druženje: da upoznam prijatelje, da se družim s drugim učenicima	205	41%
Priznanje: da postanem netko, da me cijene, poštuju...	135	27%
Obveza: to je obveza, zato što moram, zato što nemam izbora	87	17%
Dokumenti: da dobijem svjedodžbu, da dobijem papire, potvrdu	82	16%
Odgoj: da postanem dobro odgojena osoba, da se naučim ponašati	70	14%
Sviđanje: zato što mi se to sviđa, volim ići u školu	42	8%
Pravo: zato što imam pravo ići u školu, to je moje pravo...	26	5%
Bolja budućnost	13	3%
Da mogu upisati fakultet	8	2%
Zbog roditelja/želja roditelja	3	1%
Da mi ne bude dosadno	3	1%
Ne znam	27	5%

Tablica 38. Što bi rekao, zašto ti ideš u školu? - prvi spomenuti odgovor

	N	%
Učenje (općenito): radi učenja, da bih nešto naučio, da budem obrazovan	258	51%
Zanimanje, struka, vještine: da steknem neko zanimanje, da imam svoju struku, da naučim neki posao	156	31%
Obveza: to je obveza, zato što moram, zato što nemam izbora	29	6%
Priznanje: da postanem netko, da me cijene, poštuju...	21	4%
Dokumenti: da dobijem svjedodžbu, da dobijem papire, potvrdu	14	3%
Druženje: da upoznam prijatelje, da se družim s drugim učenicima	8	2%
Odgoj: da postanem dobro odgojena osoba, da se naučim ponašati	4	1%
Pravo: zato što imam pravo ići u školu, to je moje pravo...	4	1%
Bolja budućnost	4	1%
Sviđanje: zato što mi se to sviđa, volim ići u školu	2	0%
Zbog roditelja/želja roditelja	1	0%
Da mi ne bude dosadno	1	0%
Ne znam	1	0%
Ukupan uzorak	503	100%

Kako se osjećaju u školi

Nešto više od polovice učenika (57%) u školi se osjeća uglavnom dobro, a 22% kaže da im je u školi jako dobro. Nešto manje od 20% učenika u školi se osjeća osrednje, a samo mali broj njih jako ili uglavnom loše.

Mladi, koje smo klasificirali u posebne skupine, u prosjeku se nešto lošije osjećaju u školi. Što se pak tiče ostalih demografskih obilježja, zanimljivo je da se mladi iz Dalmacije u odnosu na učenike iz Primorja i Istre te Sjeverne Hrvatske češće lošije osjećaju u školi.

Slika 17. Kako se općenito osjećaš u školi? Molim te procijeni na sljedećoj ljestvici od 1 do 5.

Tablica 39. Kako se općenito osjećaš u školi? - prosječna ocjena po demografiji

		N	Prosjek
Cijeli uzorak		502	3,97
Skupine djece	Mlada osoba ne pripada u posebne skupine djece	383	4,01
	Mlada osoba pripada u posebne skupine djece	119	3,83
Spol	Mladići	267	3,94
	Djevojke	235	4,01
Dob	16 godina	251	3,97
	17 godina	251	3,97
Dob majke	Do 39 godina	134	4,01
	Od 40 do 44 godine	185	4,02
	Od 45 do 50 godina	130	3,86
	51 i više godina	32	4,03
Dob oca	Do 39 godina	36	4,25
	Od 40 do 44 godine	160	4,01
	Od 45 do 50 godina	169	3,93
	51 i više godina	84	3,93
Obrazovanje majke	Osnovna škola	67	4,13
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	297	4,00
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	105	3,83
Obrazovanje oca	Osnovna škola	42	4,07
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	295	3,99
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	105	3,93
Radni status majke	Zaposlena	351	3,95
	Nezaposlena	130	4,03
Radni status oca	Zaposlen	362	3,96
	Nezaposlen	86	4,06
Broj članova kućanstva	Do tri člana	74	4,01
	Četiri člana	211	3,89
	Pet članova	121	4,03
	Šest i više članova	88	4,05
Broj djece u kućanstvu	Jedno	201	3,96
	Dvoje	220	3,97
	Troje i više	73	4,01
Prihodi kućanstva	Do 3000 kuna	41	3,78
	Između 3001 i 6000 kuna	110	3,93
	Između 6001 i 9000 kuna	141	4,00
	Više od 9000 kuna	98	4,03

Tablica 39. (nastavak)

		N	Prosječna ocjena
Veličina naselja	Do 2000 stanovnika	19	4,42
	2 001 - 10 000 stanovnika	90	4,12
	10 001 - 100 000 stanovnika	214	3,96
	100 001 i više stanovnika	179	3,85
Regija	Zagreb i okolica	126	3,86
	Sjeverna Hrvatska	88	4,14
	Slavonija	97	4,05
	Lika i Banovina	37	4,11
	Istra i Primorje	53	4,15
	Dalmacija	101	3,74

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 95% (s obzirom na vrijednosti T i F u T-testu i analizi varijance), rezultat je istaknut drugom bojom.

Komunikacija s nastavnicima

Nešto malo više od 20% učenika kaže da im je s nastavnicima jako ili uglavnom teško razgovarati o problemima ili potrebama koje imaju kao učenici. Trećini je to osrednje teško ili lako, dok ih je oko 46% navelo da im je to uglavnom ili potpuno lako.

Učenici iz posebnih skupina ne izdvajaju se po ovom pitanju, a isto tako nema razlike ni između mlađića i djevojka ili mlađih i starijih učenika.

Slika 18. Koliko ti je teško ili lako s nastavnicima u školi razgovarati o svojim problemima ili potrebama koje imаш kao učenica?

Tablica 40. Koliko ti je teško ili lako s nastavnicima u školi razgovarati o svojim problemima ili potrebama koje imaš kao učenik? - prosječna ocjena po demografiji

		N	Prosjek
Cijeli uzorak		499	3,43
Skupine djece	Mlada osoba ne pripada u posebne skupine djece	379	3,41
	Mlada osoba pripada u posebne skupine djece	120	3,51
Spol	Mladići	265	3,37
	Djevojke	234	3,50
Dob	16 godina	251	3,35
	17 godina	248	3,52
Dob majke	Do 39 godina	134	3,49
	Od 40 do 44 godine	184	3,55
	Od 45 do 50 godina	127	3,13
	51 i više godina	32	3,13
Dob oca	Do 39 godina	36	3,72
	Od 40 do 44 godine	159	3,59
	Od 45 do 50 godina	167	3,24
	51 i više godina	84	3,23
Obrazovanje majke	Osnovna škola	67	3,48
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	294	3,47
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	104	3,11
Obrazovanje oca	Osnovna škola	43	3,35
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	292	3,46
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	104	3,19
Radni status majke	Zaposlena	347	3,33
	Nezaposlena	130	3,58
Radni status oca	Zaposlen	359	3,41
	Nezaposlen	86	3,35
Broj članova kućanstva	Do tri člana	74	3,42
	Četiri člana	210	3,36
	Pet članova	120	3,51
	Šest i više članova	87	3,44
Broj djece u kućanstvu	Jedno	200	3,45
	Dvoje	219	3,40
	Troje i više	72	3,39

Tablica 40. (nastavak)

		N	Prosjek
Prihodi kućanstva	Do 3000 kuna	41	3,39
	Između 3001 i 6000 kuna	108	3,37
	Između 6001 i 9000 kuna	140	3,33
	Više od 9000 kuna	98	3,49
Veličina naselja	Do 2000 stanovnika	19	3,32
	2 001 - 10 000 stanovnika	89	3,56
	10 001 - 100 000 stanovnika	212	3,57
	100 001 i više stanovnika	179	3,22
Regija	Zagreb i okolica	126	3,10
	Sjeverna Hrvatska	88	3,67
	Slavonija	98	3,87
	Lika i Banovina	37	3,30
	Istra i Primorje	53	3,38
	Dalmacija	97	3,29

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 95% (s obzirom na vrijednosti T i F u T-testu i analizi varijance), rezultat je istaknut drugom bojom.

Kada je riječ o situacijama u kojima ne mogu pristupiti nastavniku, s jedne strane se radi o činjenici da učenici iz osobnih razloga ne mogu o tome razgovarati s nastavnicima, kada su primjerice u pitanju intimni ili obiteljski problemi ili problemi u vezi s kojima je neugodno razgovarati ispred cijelog razreda.

S druge pak strane, dio učenika navodi da problem u komunikaciji leži u tome što nastavnici nisu zainteresirani, nije ih briga, nemaju razumijevanja ili ne ulijevaju povjerenje učenicima, ne slušaju ih ili nisu raspoloženi.

Učenici ponekad imaju i poteškoća objasniti ako nisu spremni odgovarati, ako nisu naučili ili ne mogu razgovarati o ocjenjivanju, pogotovo ako ga vide kao nepravedno, ili čak kada treba ponovno objasniti gradivo.

Tablica 41. U kojim situacijama ti je teško s nastavnicima razgovarati o svojim problemima i potrebama u školi? - ispitanici koji su na prethodno pitanje dali ocjenu od 1 do 4 ili "ne znam" (N = 384)

	N	%
Broj ispitanika	384	100%
Osobni, intimni problemi	42	11%
Nisu zainteresirani, nije ih briga	34	9%
Obiteljski problemi	30	8%
O učenju i školi, kad se moram opravdati jer nisam naučio	27	7%
Nemam povjerenja u profesore	24	6%
Nemaju razumijevanja	21	5%
Ocjenvivanje/nepravedno ocjenjivanje	21	5%
Ne slušaju me, ne uvažavaju moje/naše mišljenje	19	5%
Neugodno mi je (ispred cijelog razreda)	19	5%
Kad profesor nije u pravu/nepravedno postupanje profesora	19	5%
Ne želim s profesorima razgovarati o problemima	11	3%
Opravdanje izostanaka s nastave, uvažavanje razloga za izostanke	10	3%
Odnosi među učenicima	10	3%
(Ne) raspoloženje nastavnika	10	3%
Ne želim ponovno objasniti gradivo	6	2%
Kad sam pogriješio u nečemu	6	2%
Ne komuniciram previše/teško mi je razgovarati o problemima	6	2%
Kad je riječ o nasilju/agresivnost učenika	5	1%
Kad je profesor starije dobi	4	1%
Svoje probleme rješavam s roditeljima	4	1%
Kad trebam izostati ili ranije otići s nastave	4	1%
Ljubavni problemi	3	1%
O problemima drugih učenika	3	1%
Ostalo	5	1%
Ovisi o profesoru, s nekim mogu razgovarati, a s nekim ne	18	5%
Uglavnom nema problema/nema takvih situacija	17	4%
Ne znam/bez odgovora*	55	14%

* Objašnjenje za velik udio učenika koji nije odgovorio na ovo pitanje nalazimo u tome što je najveći dio ovih učenika bez odgovora u prethodnom pitanju dao ocjenu 4 ili 3. Dakle, iako nisu dali ocjenu 5 vezano uz odnos s nastavnicima, ne mogu navesti primjere kada im je teško razgovarati s njima.

Komunikacija s drugim učenicima

Kada je riječ o komunikaciji s vlastitim vršnjacima u školi, oko 70% učenika nema nikakvih problema i u potpunosti lako komunicira s drugim učenicima o svojim problemima ili potrebama u školi.

Manji udio učenika koji teško ili ne baš uvijek lako komunicira s vršnjacima obično ima problema s time kada je riječ o problemima osobne prirode, obiteljskim problemima. To isto tako može ovisiti pa neki kažu da problema imaju samo s nekim sa kojima se ne slažu po karakteru ili interesima. Nekima je teško razgovarati o neuspjehu u školi, a dio njih općenito ima poteškoća u komunikaciji, stjecaju povjerenja ili ih muči osjećaj nerazumijevanja od strane drugih učenika.

Učenici iz posebnih skupina se ne izdvajaju po ovom pitanju, a nema razlike ni između mlađih i starijih učenika. Razlika između mladića i djevojaka postoji te djevojke nešto bolje komuniciraju s vršnjacima od mladića.

Slika 19. Koliko ti je teško ili lako s drugim učenicima razgovarati o svojim problemima ili potrebama u školi?

Tablica 42. Koliko ti je teško ili lako s drugim učenicima razgovarati o svojim problemima ili potrebama u školi? - prosječna ocjena po demografiji

		N	Prosječno
Cijeli uzorak		499	4,56
Skupine djece	Mlada osoba ne pripada u posebne skupine djece	380	4,57
	Mlada osoba pripada u posebne skupine djece	119	4,53
Spol*	Mladići	266	4,48
	Djevojke	233	4,65
Dob	16 godina	251	4,57
	17 godina	248	4,55

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 95% (s obzirom na vrijednosti T i F u T-testu i analizi varijance), rezultat je istaknut drugom bojom.

Tablica 43. U kojim situacijama ti je teško s drugim učenicima razgovarati o tvojim problemima i potrebama u školi? - ispitanici koji su na prethodno pitanje dali ocjenu od 1 do 4 ili "ne znam" (N = 148)

	N	%
Broj ispitanika	148	100%
Privatni, osobni problemi (općenito)	27	18%
Obiteljski problemi	26	18%
Ovisi s kim/ ovisi o problemu	17	11%
Različiti karakteri, interesi, zrelost	12	8%
Neuspjeh u školi	12	8%
Zadričivanje, izazivanje, ruganje	11	7%
Nedostatak povjerenja	11	7%
Nerazumijevanje	10	7%
Ne volim o tome razgovarati	5	3%
Zdravstveni problemi	2	1%
Finansijski problemi	2	1%
Ostalo	10	7%
Ne znam/bez odgovora*	21	14%

* Objasnjenje za znatan udio učenika koji nije odgovorio na ovo pitanje nalazimo u tome što je najveći dio ovih učenika bez odgovora u prethodnom pitanju dao ocjenu 4 ili 3. Dakle, iako nisu dali ocjenu 5 vezano uz odnos s drugim učenicima, ne mogu navesti primjere kada im je teško razgovarati s njima.

Participacija prilikom donošenja odluka u školi

Kada je riječ o ocjeni razine participacije, kada se u školi donose odluke koje ih se tiču, učenici su nešto manje kritični nego kada su u pitanju lokalne vlasti, no ipak nešto više od jedne četvrtine učenika navodi da se njihovo mišljenje u njihovoј školi jako malo ili uopće ne uzima u obzir. Pozitivan odgovor daje njih 42%.

Tema o kojoj učenicima najviše nedostaje komunikacije jest donošenje odluka o izletima i maturalnim putovanjima. Učenici bi voljeli da se više s njima konzultira i kada se određuje raspored sati, ali i općenito nastavni program, sadržaj predmeta i nastave. Pomoglo bi i kada bi se više s njima konzultiralo vezano uz organiziranje testova i ispitivanja.

Učenici bi htjeli da se njihovo mišljenje općenito više uzima u obzir, a predlažu i niz drugih mjera koje bi utjecale na bolje uvjete nastave i atmosferu u školi.

Slika 20. U kojoj mjeri se u tvojoj školi uzima u obzir mišljenje učenika kada se donose odluke koje ih se tiču?

Tablica 44. U kojim situacijama bi želio da se mišljenje učenika više ili češće uzima u obzir kada se u školi donose odluke koje se tiču učenika? - ispitanici koji su na prethodno pitanje dali ocjenu od 1 do 4 ili "ne znam" (N = 430)

	N	%
Broj ispitanika	430	100%
Izleti/maturalci/ekskurzije	67	16%
Raspored sati	49	11%
Predmeti, sadržaj predmeta i nastave, nastavni program	41	10%
Testovi i ispitivanje (vrijeme, previše u istom danu...)	35	8%
Više uvažavati želje/mišljenje/prijedloge učenika	26	6%
Profesori (izbor, pritužbe...)	23	5%
U svim situacijama koje se tiču učenika	22	5%
Ocjenjivanje (kriteriji, mogućnost da učenici sudjeluju...)	22	5%
Više povjerenja, fleksibilnosti glede izostanaka/kašnjenja	15	3%
Obveze učenika, opterećenje	14	3%
Komunikacija/više razgovora	14	3%
Praksa	10	2%
Uređenje prostora škole	10	2%
Pravila škole/sve u vezi sa školom	10	2%
Raniji odlazak kako bi se stiglo na autobus	9	2%
Kabinetska nastava	9	2%
Školske aktivnosti	9	2%
Odgojne mjere/kažnjavanje učenika	8	2%
Kantina (izbor hrane, uređenje...)	7	2%
Odabir udžbenika/besplatni udžbenici	6	1%
Trajanje odmora	5	1%
Glazba tijekom odmora	5	1%
Više fleksibilnosti glede odmora	5	1%
Državna matura	4	1%
Pušenje (prostor, spremnik za opuške...)	3	1%
Dvorana za tjelesni	3	1%
Kazalište	1	0%
Ostalo	40	9%
Ne znam/bez odgovora*	91	21%

* Objašnjenje za znatan udio učenika koji nije odgovorio na ovo pitanje nalazimo u tome što je najveći dio ovih učenika bez odgovora u prethodnom pitanju dao ocjenu 4 ili 3. Dakle, iako nisu dali ocjenu 5 vezano uz to koliko se često u njihovoj školi mišljenje učenika uzima u obzir, ne mogu navesti primjere kada misle da bi to češće trebalo biti tako.

DJEČJA PRAVA

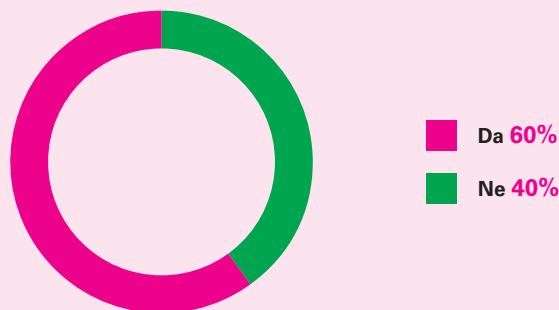
Poznavanje dječjih prava

Oko **60% mladih** upoznato je s time da djeca i mlađi do 18 godina imaju neka posebna prava u odnosu na odrasle; o tome su u najvećoj mjeri informirani **u školi ili putem televizije**. Trećina onih koji su čuli za dječja prava, s time se upoznala u roditeljskom domu, a nešto manje od 20% njih je informacije o tome prikupio na internetu.

S druge pak strane, 40% mladih negativno odgovara na ovo pitanje i tu je prostor koji otvara potrebu za boljom informiranošću.

Zanimljivo je da ne postoji razlika među mladima različitih sociodemografskih skupina u poznavanju dječjih prava, osim po pitanju regije; osobito se izdvaja Slavonija, gdje je čak 72% mladih upoznato s dječjim pravima.

Slika 21. Jesi li upoznat s time da djeca i mlađi do 18 godina imaju neka posebna prava u odnosu na odrasle?

Tablica 45. Gdje i na koje sve načine si se upoznao s time da djeca i mlađi imaju svoja prava? - ispitanici koji su naveli da su čuli za dječja prava (N = 302)

	N	%
Broj ispitanika	302	100%
U školi (na nastavi, od nastavnika, na predavanjima ili radionicama)	175	58%
Na televiziji	171	57%
Kod kuće (od roditelja, ukućana...)	100	33%
Na internetu	53	18%
Od prijatelja	31	10%
U vrtiću	7	2%
Preko nevladinih organizacija i udruga civilnog društva	5	2%
Socijalne službe/centar za socijalni rad	4	1%
Od liječnika/u bolnici	3	1%
Od policije	3	1%
Na ulici, u kafiću	2	1%

Tablica 45. (nastavak)

	N	%
Tribine	1	0%
Vlastito iskustvo	1	0%
Na radiju	1	0%
U crkvi	1	0%
Ne znam/ne mogu se sjetiti	4	1%

Tablica 46. Jesi li upoznata s time da djeca i mladi do 18 godina imaju neka posebna prava u odnosu na odrasle? - prema demografiji

		Broj ispitanika	Da	Ne	Ukupno
Cijeli uzorak		503	60%	40%	100%
Skupine djece	Mlada osoba ne pripada u posebne skupine djece	383	60%	40%	100%
	Mlada osoba pripada u posebne skupine djece	120	61%	39%	100%
Spol	Mladići	267	61%	39%	100%
	Djevojke	236	58%	42%	100%
Dob	16 godina	252	59%	41%	100%
	17 godina	251	61%	39%	100%
Dob majke	Do 39 godina	134	60%	40%	100%
	Od 40 do 44 godine	185	58%	42%	100%
	Od 45 do 50 godina	130	64%	36%	100%
	51 i više godina	32	53%	47%	100%
Dob oca	Do 39 godina	36	56%	44%	100%
	Od 40 do 44 godine	160	66%	34%	100%
	Od 45 do 50 godina	170	61%	39%	100%
	51 i više godina	84	55%	45%	100%
Obrazovanje majke	Osnovna škola	67	55%	45%	100%
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	297	61%	39%	100%
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	105	59%	41%	100%
Obrazovanje oca	Osnovna škola	43	56%	44%	100%
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	295	62%	38%	100%
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	105	59%	41%	100%
Radni status majke	Zaposlena	351	61%	39%	100%
	Nezaposlena	130	57%	43%	100%
Radni status oca	Zaposlen	363	60%	40%	100%
	Nezaposlen	86	65%	35%	100%

Tablica 46. (nastavak)

		Broj ispitanika	Da	Ne	Ukupno
Broj članova kućanstva	Do tri člana	74	62%	38%	100%
	Četiri člana	212	58%	42%	100%
	Pet članova	121	57%	43%	100%
	Šest i više članova	88	68%	32%	100%
Broj djece u kućanstvu	Jedno	202	59%	41%	100%
	Dvoje	220	60%	40%	100%
	Troje i više	73	64%	36%	100%
Prihodi kućanstva	Do 3000 kuna	41	7%	4%	11%
	Između 3001 i 6000 kuna	110	15%	13%	28%
	Između 6001 i 9000 kuna	141	24%	12%	36%
	Više od 9000 kuna	98	14%	11%	25%
Veličina naselja	Do 2000 stanovnika	19	53%	47%	100%
	2 001 - 10 000 stanovnika	90	54%	46%	100%
	10 001 - 100 000 stanovnika	215	66%	34%	100%
	100 001 i više stanovnika	179	56%	44%	100%
Regija*	Zagreb i okolica	126	56%	44%	100%
	Sjeverna Hrvatska	88	53%	47%	100%
	Slavonija	98	72%	28%	100%
	Lika i Banovina	37	59%	41%	100%
	Istra i Primorje	53	68%	32%	100%
	Dalmacija	101	54%	46%	100%

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 95% (s obzirom na vrijednost Hi-kvadrata u Hi-kvadrat testu), rezultat je istaknut drugom bojom.

Pravo kojeg su mlađi koji su upoznati s postojanjem dječjih prava u najvećoj mjeri svjesni jest **pravo na obrazovanje**. Dio njih spominje i pravo na besplatno obrazovanje.

Pravo kojeg su mlađi također u većoj mjeri svjesni jest jedno od društvenih prava - **pravo na slobodu govora i mišljenja**. Među osobnim pravima najčešće se spominje **pravo na zaštitu od nasilja**. Zatim, spominje se i **pravo na zdravlje i zdravstvenu zaštitu**.

Mlađi znaju i to da djeca i mlađi do 18 godina imaju pravo i na obitelj, dom, pravo na djetinjstvo (izlaska, zabavu, prijateljstvo, igru, sretno djetinjstvo). Dio njih spontano spominje i pravo na zaštitu od fizičkoga kažnjavanja i eksploracije dječjeg rada.

Ukratko, mogli bismo zaključiti da su mladi upoznati sa širokim spektrom dječjih prava.

Tablica 47. Možeš li nabrojati neka od tih prava? - ispitanici koji su naveli da su čuli za dječja prava (N = 302)

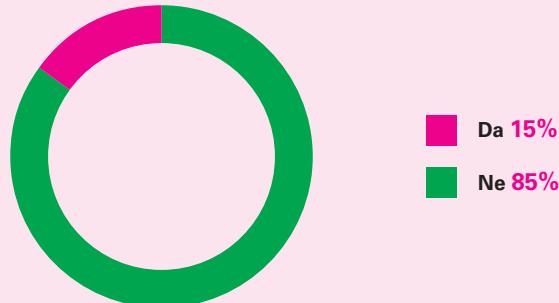
	N	%
Broj ispitanika	302	100%
Pravo na obrazovanje, školovanje, odgoj	99	33%
Pravo na slobodu mišljenja, izražavanja, govora, glasa	64	21%
Pravo na zaštitu od nasilja, kontrola nasilja, sigurnost	57	19%
Pravo na zdravlje, zdrav život, zdravstvenu zaštitu, skrb	50	17%
Pravo na obitelj, dom, skrb	26	9%
Pravo na ljubav	22	7%
Pravo na izlaska i zabavu (dugo zadržavanje vani, sloboda kretanja)	18	6%
Pravo da ih se fizički ne zlostavlja i ne kažnjava	17	6%
Pravo na prijateljstvo i druženje	17	6%
Pravo da maloljetnici ne idu u "pravi" zatvor/da nisu krivično gonjeni	13	4%
Pravo na slobodu - općenito	12	4%
Pravo na besplatno obrazovanje, besplatno školovanje	10	3%
Pravo na život/normalne životne uvjete (mir)	9	3%
Pravo na igru	9	3%
Pravo na sretan život/sretno djetinjstvo	9	3%
Pravo da djeca ne moraju raditi/biti u ropstvu	9	3%
Pravo na informacije/pravo na informiranost	7	2%
Pravo na "plavi telefon"	5	2%
Pravo na slobodno vrijeme	4	1%
Pravo na besplatni prijevoz	4	1%
Pravo na polaganje vozačkog ispita prije zakonske odredbe	4	1%
Pravo na religiju, odabir religije	3	1%
Pravo na zdrav okoliš	3	1%
Pravo na hranu i piće	3	1%
Ostalo	24	8%
Ne znam/bez odgovora	67	22%

Konvencija o pravima djeteta

Na pitanje o tome jesu li upoznati s postojanjem nekog dokumenta kojim se štite položaj i prava djeteta, tek 15% mlađih odgovara potvrđno.

Dokumenti koje spominju u ovom kontekstu jesu između ostalog Obiteljski zakon, Ustav Republike Hrvatske ili drugi zakoni. Dio učenika spominje i Konvenciju o pravima djeteta, iako je među njima manji broj onih koji navode točan naziv ovog dokumenta.

Slika 22. Znaš li možda za neki dokument kojim se štite položaj i prava djeteta?

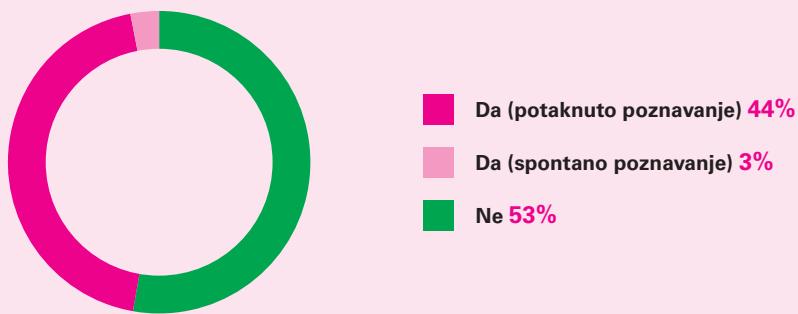
Tablica 48. Možeš li navesti o kojem je dokumentu riječ? - ispitanici koji su naveli da znaju za neki dokument kojim se štite položaj i prava djeteta (N = 76)

	N	%
Broj ispitanika	76	100%
Deklaracija o pravima djeteta, Deklaracija UNICEF-a i sl.	28	37%
Obiteljski zakon (zakon o obitelji, djeci, obiteljskim odnosima)	25	33%
Konvencija o pravima djeteta	15	20%
Ustav Republike Hrvatske	7	9%
Zakoni Republike Hrvatske	7	9%
Nešto drugo	5	7%

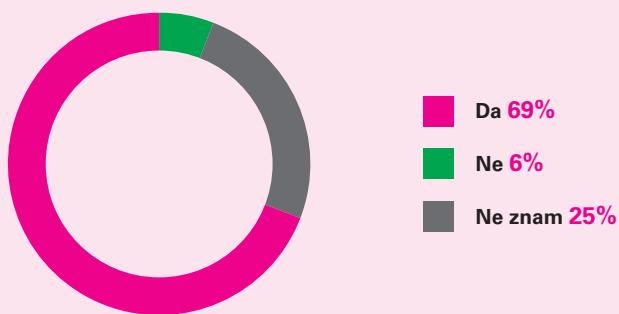
Precizniji podatak o upoznatosti s postojanjem Konvencije možemo dobiti ukoliko analiziramo rezultate na razini cijelog uzorka. Tako vidimo da ukupno 47% mlađih zna za Konvenciju te da je među njima 3% onih koji su to i spontano naveli. Većina među njima (69% onih koji su čuli za Konvenciju) zna i to da je Hrvatska prihvatile ovu Konvenciju.

S druge pak strane, čak više od polovice mlađih ove dobi nije čulo za Konvenciju. Uz prethodno analizirani podatak o udjelu učenika koji nisu upoznati s dječjim pravima i ovaj podatak navodi na potrebu za boljom informiranošću.

Slika 23. Jesi li čuo za dokument pod nazivom "Konvencija o pravima djeteta", koju su donijeli Ujedinjeni narodi?

Slika 24. Je li Republika Hrvatska prihvatile ovu Konvenciju? - ispitanici koji su čuli za Konvenciju o pravima djeteta (N = 235)

Slika 25. Dakle, jedan od dokumenata koji se odnose na prava djece jest Konvencija o pravima djeteta i Republika Hrvatska je prihvatile ovu Konvenciju. Znaš li koja je njezina uloga? - cijeli uzorak

Iako dio ispitanika nije upoznat s Konvencijom o pravima djeteta, informirali smo ih da postoji ta Konvencija i da ju je Republika Hrvatska prihvatile. Zanimalo nas je znaju li, odnosno imaju li ideju koja je uloga i snaga Konvencije. Očekivano, dio ispitanika, 20%, nema ideju o tome.

Otpriklike četvrtina mladih smatra da je Konvencija dokument koji državama potpisnicama daje samo preporuke za izradu državne strategije za zaštitu djece i mladih do 18 godina. Njih oko 12% misli da Konvencija ima samo moralnu snagu.

I, na koncu, oko 44% mladih je svjesno prave uloge Konvencije, odnosno znaju (ili prepostavljaju) da je ona obvezujući pravni dokument i da svaka država potpisnica mora svakom djetetu i mladoj osobi do 18 godina jamčiti sva prava iz Konvencije.

Upoznavanje mladih s pravima djeteta

Tek vrlo, vrlo mali broj učenika ne zna treba li mlade upoznati s pravima o kojima se govori u Konvenciji ili pak smatra da to nije potrebno, i to prepostavljajući da ih to uopće ne bi zanimalo jer ionako nemaju pravo glasa.

Tako možemo reći da 99% mladih nedvojbeno smatra kako mlade do 18 godina treba upoznati s njihovim pravima.

Po mišljenju 74% mladih, osobe koje bi trebale imati najveću ulogu u upoznavanju mladih jesu nastavnici. Roditelji bi također u tome trebali imati veliku ulogu, mišljenja je oko 60% mladih. Oko 30% mladih ovu važnu ulogu pripisuje medijima. Dio mladih smatra i da je to posao drugog stručnog osoblja u školi te posebne osobe zadužene za to, kao što je primjerice dječja pravobraniteljica.

Tablica 49. Prema tvojemu mišljenju, treba li djecu i mlade upoznati s pravima o kojima govori ova Konvencija?

	N	%
Da	495	99%
Ne	2	0%
Ne znam	6	1%
Ukupan uzorak	503	100%

Tablica 50. Zašto ne treba?

	N	%
Broj ispitanika	2	100%
Ne bi ih zanimalo, a i tako nemaju pravo glasa	2	100%

Tablica 51. Tko bi djecu i mlade trebao upoznati s njihovim pravima? - spontani odgovori

	N	%
Broj ispitanika	503	100%
Učitelji, nastavnici, profesori	373	74%
Roditelji	297	59%
Televizija, novine, radio (mediji)	155	31%
Ravnatelj, psiholog, pedagog i druge stručne osobe u školi	130	26%
Neke posebne osobe zadužene za to, npr. dječja pravobraniteljica	76	15%
Država, Vlada, ministarstvo, predsjednik države	33	7%
Prijatelji, drugi učenici	16	3%
Liječnik	12	2%
Osoblje u vrtiću	1	0%
Vlast u općini	1	0%
Rodbina	1	0%
Policija	1	0%
Odgajatelji u domu	1	0%
Ne znam/bez odgovora	3	1%

Razina poštivanja dječjih prava

Općenito govoreći, prema mišljenju mlađih, njihova se prava u Hrvatskoj osrednje poštaju. Oko 37% ih je dalo srednju ocjenu, a njih 42% je stava da se prava uglavnom poštaju. Tek ih 2% misli da se u potpunosti poštuju.

Nema razlike između ocjene poštivanja prava među različitim sociodemografskim skupinama.

Slika 26. Prema tvojemu mišljenju, općenito gledajući, koliko se poštju dječja prava u Hrvatskoj?

Tablica 52. Prema tvojemu mišljenju, općenito gledajući, koliko se poštuju dječja prava u Hrvatskoj? - prosječna ocjena po demografiji

		N	Prosječna ocjena
Cijeli uzorak		492	3,28
Skupine djece	Mlada osoba ne pripada u posebne skupine djece	375	3,27
	Mlada osoba pripada u posebne skupine djece	117	3,31
Spol	Mladići	259	3,28
	Djevojke	233	3,27
Dob	16 godina	246	3,31
	17 godina	246	3,24
Dob majke	Do 39 godina	133	3,21
	Od 40 do 44 godine	182	3,31
	Od 45 do 50 godina	124	3,28
	51 i više godina	31	3,26
Dob oca	Do 39 godina	34	3,24
	Od 40 do 44 godine	158	3,25
	Od 45 do 50 godina	165	3,35
	51 i više godina	82	3,23
Obrazovanje majke	Osnovna škola	65	3,25
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	292	3,24
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	101	3,39
Obrazovanje oca	Osnovna škola	41	3,22
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	288	3,28
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	103	3,29
Radni status majke	Zaposlena	346	3,27
	Nezaposlena	124	3,26
Radni status oca	Zaposlen	356	3,27
	Nezaposlen	82	3,30
Broj članova kućanstva	Do tri člana	74	3,27
	Četiri člana	207	3,32
	Pet članova	118	3,20
	Šest i više članova	85	3,27
Broj djece u kućanstvu	Jedno	195	3,35
	Dvoje	218	3,22
	Troje i više	71	3,24

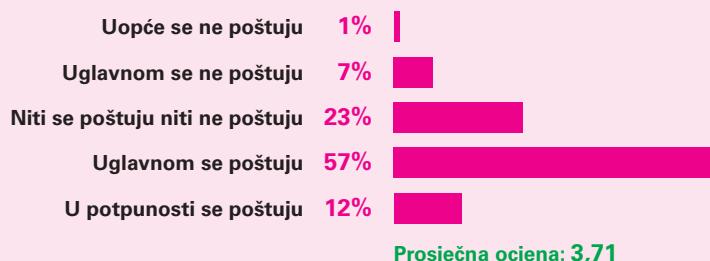
Tablica 52. (nastavak)

		N	Prosjek
Prihodi kućanstva	Do 3000 kuna	39	3,38
	Između 3001 i 6000 kuna	108	3,23
	Između 6001 i 9000 kuna	138	3,26
	Više od 9000 kuna	95	3,35
Veličina naselja	Do 2000 stanovnika	19	3,16
	2 001 - 10 000 stanovnika	88	3,49
	10 001 - 100 000 stanovnika	210	3,25
	100 001 i više stanovnika	175	3,21
Regija	Zagreb i okolica	123	3,33
	Sjeverna Hrvatska	87	3,20
	Slavonija	94	3,39
	Lika i Banovina	35	3,49
	Istra i Primorje	53	3,30
	Dalmacija	100	3,09

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 95% (s obzirom na vrijednosti T i F u T-testu i analizi varijance), rezultat je istaknut drugom bojom.

Kada je riječ o poštovanju njihovih osobnih prava, mladi su tu znatno manje kritični i daju uglavnom pozitivnije odgovore. Tako 57% mladih kaže da se njihova prava uglavnom poštuju, a 12% ima razloga za zadovoljstvo jer se njihova prava u potpunosti poštuju.

Zanimljivo je da se mladi različitih sociodemografskih skupina uopće ne razlikuju u ocjeni poštivanja njihovih prava, s izuzetkom razlike između regija gdje se izdvaja regija Istra i Primorje kao ona u kojoj mladi misle da se njihova osobna prava poštuju u najvećoj mjeri.

Slika 27. Koliko se poštjuju tvoja prava?

Tablica 53. Koliko se poštjuju tvoja prava? - prosječna ocjena po demografiji

		N	Prosječna ocjena
Cijeli uzorak		501	3,71
Skupine djece	Mlada osoba ne pripada u posebne skupine djece	382	3,73
	Mlada osoba pripada u posebne skupine djece	119	3,65
Spol	Mladići	265	3,73
	Djevojke	236	3,69
Dob	16 godina	250	3,74
	17 godina	251	3,69
Dob majke	Do 39 godina	134	3,61
	Od 40 do 44 godine	184	3,78
	Od 45 do 50 godina	129	3,77
	51 i više godina	32	3,53
Dob oca	Do 39 godina	36	3,61
	Od 40 do 44 godine	160	3,71
	Od 45 do 50 godina	169	3,78
	51 i više godina	83	3,67
Obrazovanje majke	Osnovna škola	65	3,54
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	297	3,73
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	105	3,76
Obrazovanje oca	Osnovna škola	42	3,60
	Srednja škola, gimnazija ili stručna škola	294	3,68
	Viša škola i fakultet, magisterij, doktorat	105	3,88
Radni status majke	Zaposlena	350	3,74
	Nezaposlena	129	3,65
Radni status oca	Zaposlen	362	3,74
	Nezaposlen	85	3,65
Broj članova kućanstva	Do tri člana	74	3,70
	Četiri člana	211	3,74
	Pet članova	121	3,68
	Šest i više članova	87	3,70
Broj djece u kućanstvu	Jedno	200	3,67
	Dvoje	220	3,75
	Troje i više	73	3,70

Tablica 53. (nastavak)

		N	Prosjek
Prihodi kućanstva	Do 3000 kuna	40	3,73
	Između 3001 i 6000 kuna	110	3,56
	Između 6001 i 9000 kuna	141	3,87
	Više od 9000 kuna	97	3,60
Veličina naselja	Do 2000 stanovnika	19	3,95
	2 001 - 10 000 stanovnika	89	3,63
	10 001 - 100 000 stanovnika	215	3,73
	100 001 i više stanovnika	178	3,71
Regija*	Zagreb i okolica	125	3,70
	Sjeverna Hrvatska	88	3,64
	Slavonija	98	3,73
	Lika i Banovina	36	3,58
	Istra i Primorje	53	4,15
	Dalmacija	101	3,59

* U slučajevima kada postoji statistički značajna razlika na razini od 95% (s obzirom na T i F vrijednosti u t-testu i analizi variancije), rezultat je istaknut drugom bojom.

Iako daju prosječno visoke ocjene vezano uz poštivanje svojih prava, s druge pak strane oko 20% mlađih kaže i da su se oni osobno nekada obratili nekome za pomoć glede povrede ili nepoštivanja nekoga njihova prava. Nadalje, oko 30% mlađih poznaje dijete ili osobu mlađu od 18 godina za koju zna da se nekome обратila ili tražila pomoć vezano uz povredu ili nepoštivanje nekoga njegova prava.

Slika 28. Iskustvo s povredama dječjih prava i traženjem pomoći

Jesi li se ti osobno nekada obratio nekome ili tražio pomoć vezano uz povredu ili nepoštivanje nekog tvog prava?

Poznaješ li neko dijete ili osobu mlađu od 18 godina za koju znaš da se nekome обратila ili je tražila pomoć vezano uz povredu ili nepoštivanje nekog njezinog prava?

Da   Ne

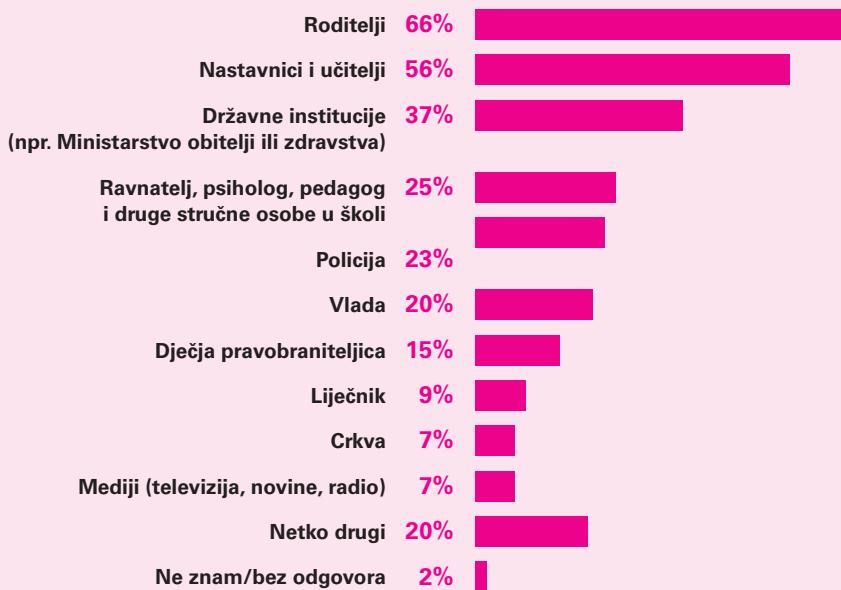
Odgovornost za zaštitu prava djece i mlađih

Roditelji su oni koji bi prema mišljenju najvećeg dijela mlađih trebali imati značajnu ulogu u zaštiti prava djece i mlađih. Više od polovice mlađih tu ulogu pripisuje i nastavnicima.

Da bi državne institucije trebale imati u tome ulogu smatra oko 37% mlađih. Njih četvrtina bi za to zadužila ravnatelja ili druge stručne osobe u školi, primjerice psihologa, pedagoga. Čak 23% mlađih bi u zaštitu prava djece i mlađih uključilo i policiju.

Da je to zadatok Vlade smatra petinom mlađih ove dobi, a njih 15% u ovom je kontekstu spontano spomenulo pravobraniteljicu za djecu. Inače, 60% mlađih upoznato je s time da u Hrvatskoj postoji institucija dječjeg pravobranitelja.

Slika 29. Tko bi sve, prema tvojemu mišljenju, trebao imati ulogu u zaštiti prava djece i mlađih u Hrvatskoj? - spontani odgovori

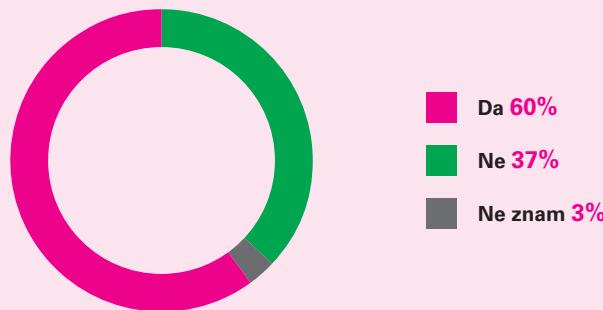

Tablica 54. Tko bi sve, prema tvojemu mišljenju, trebao imati ulogu u zaštiti prava djece i mlađih u Hrvatskoj? - spontani odgovori, odgovori "netko drugi"

	N	%
Odgovori "netko drugi"	95	20%
Međunarodne humanitarne organizacije	25	5%
Nevladine organizacije, neprofitne udruge	23	5%
Tete u vrtiću	20	4%
Prijatelji	8	2%
Vojska	5	1%
Osobe posebno zadužene za to, stručnjaci	3	1%
Pravni sustav	3	1%
Odrasli	3	1%
Obitelj	2	0%
Grad	2	0%
Bilo tko	1	0%

Tablica 55. Za koje od sljedećih osoba misliš da bi trebale imaju najveću ulogu u zaštiti dječjih prava u Hrvatskoj? - potaknuto pitanje

	N	%
Broj ispitanika	503	100%
Roditelji	435	86%
Nastavnici i učitelji	348	69%
Državne institucije	301	60%
Ravnatelj, psiholog, pedagog i druge stručne osobe u školi	220	44%
Posebne institucije zadužene za to, npr. dječji pravobranitelj	180	36%
Policeja	175	35%
Vlada	153	30%
Crkva	69	14%
Liječnik	65	13%
Međunarodne humanitarne organizacije	63	13%
Mediji (televizija, novine, radio)	62	12%
Nevladine organizacije, neprofitne udruge	37	7%
Tete u vrtiću	34	7%
Vojska	7	1%

Slika 30. Jesi li upoznat s time da u Hrvatskoj postoji institucija dječjeg pravobranitelja?

I kada mladima ponudimo različite opcije odgovora da odaberu osobe i institucije koje bi trebale imati najveću ulogu u zaštiti prava, i dalje ostaju pritom da to trebaju biti roditelji, nastavnici i državne institucije.

Za dječjeg pravobranitelja se u ovom slučaju odlučilo oko 36% mladih.

To što djeca i mladi nisu svjesni svojih prava predstavlja jednu od najvećih prepreka u boljoj zaštiti njihovih prava, smatra oko 56% mladih. Oko 52% njih dodaje da je problem i u tome što djeca i mladi ne znaju kome se mogu ili trebaju obratiti. Nije zanemarivo niti to što djeca i mladi možda i ne znaju svoj problem objasniti na pravi način, kaže oko 38% mladih.

Odgovorne koji ne reagiraju na situacije kršenja ljudskih prava krivi četvrtina mladih, a manji broj njih navodi da prepreku predstavlja preduga ili prekomplikirana procedura za prijavu kršenja dječjih prava.

Slika 31. Prema tvojemu mišljenju, koji od sljedećih razloga je najveća prepreka boljoj zaštiti dječjih prava?

Aspekti poštivanja dječjih prava

Kao što je već i ranije bilo naznaka za to da djeca i mladi nisu u dovoljnoj mjeri informirani o svojim pravima (na osnovi dosad analiziranih rezultata istraživanja), to se potvrđuje i rezultatima koji govore da je upravo **pravo djece i mladih da znaju svoja prava** prema mišljenju mladih, pravo koje se u najmanjoj mjeri poštuje.

Mladi kao veći problem vide i to što se mišljenje mladih u dovoljnoj mjeri ne uzima u obzir kada se donose odluke u vezi s njima pa je tako i ovo jedno od prava koje su mladi u prosjeku ocijenili kao ono koje se slabije poštuje.

Pravo na zaštitu od diskriminacije jest još jedno od slabije poštivanih prava.

Zanimljivo je i to da mladi i pravo na obrazovanje i besplatno pohađanje škole ocjenjuju kao pravo koje se slabije poštuje, iako u Hrvatskoj svi imaju pristup obrazovanju i pravo na besplatno srednjoškolsko obrazovanje u smislu da ne plaćaju školarine. No kako smo ranije vidjeli, mladi neke od najvećih svakodnevnih briga vide u financiraju obrazovanja (udžbenici, prijevoz do škole) te tako možemo pretpostaviti da upravo iz ovih razloga mladi obrazovanje ne vide kao "potpuno besplatno".

Prava kod kojih mladi vide najmanje problema u razini poštivanja jesu pravo na zdravstvenu zaštitu, pravo da budu voljena, zatim pravo na igru i zabavu te pravo na odnos i kontakt s obama roditeljima.

Slika 32. Koliko se po tvojemu mišljenju poštju sljedeća prava djece koja su opisana u Konvenciji? - prosječna ocjena

Što se može popraviti

Rješenja za bolje poštivanje prava djece i mlađih mlađi vide upravo tamo gdje su ocijenili da su najveće kritične točke - u informiranosti i uvažavanju prava na mišljenje.

Tako oko 30% mlađih ističe da je potrebno djecu i mlađe bolje upoznati i educirati o njihovim pravima. No mlađi nisu jedini koje treba educirati, pa 11% mlađih ističe kako roditelje, nastavnike, medije, odrasle, općenito treba bolje upoznati s pravima o kojima govorimo.

Nadalje, dakle, oko 16% mlađih kaže da treba više razgovarati s djecom i mlađima te uvažavati njihovo mišljenje.

Društvo i institucije općenito bi trebali posvetiti više pažnje ovom problemu, a trebalo bi uvesti strože kazne za one koji krše prava.

Nažalost, više od 50% mlađih ne vidi svoju vlastitu ulogu u boljem poštivanju prava, a dodatna četvrtina ih nema ideju kako bi mogli pomoći. S druge pak strane, dio mlađih ističe da bi sami mogli sudjelovati u konkretnim akcijama ili organizacijama, da bi mogli informirati druge, ali se i sami bolje informirati.

Tablica 56. Što bi se moglo učiniti da se situacija popravi, da se prava djece i mlađih od 18 godina općenito bolje poštuju?

	N	%
Broj ispitanika	503	100%
Djecu i mlađe bolje upoznati, educirati, informirati o njihovim pravima	148	29%
Više razgovarati s djecom i mlađima, uvažavati njihovo mišljenje	80	16%
Roditelje, nastavnike, medije, odrasle općenito bolje upoznati s pravima	55	11%
Općenito veća briga društva i institucija za mlađe	44	9%
Više, strože kazne za one koji krše prava	32	6%
Vlada, politika, rješavanje na državnoj razini, donošenje zakona	31	6%
Konkretnе akcije (programi u školama, info-telefoni...)	11	2%
Smanjiti diskriminaciju/da svi imaju jednaka prava	7	1%
Ostalo	42	8%
Ne znam/bez odgovora	135	27%

Tablica 57. Misliš li da bi ti sâma mogla nešto napraviti da se neka od tih prava bolje poštuju?

	N	%
Broj ispitanika	503	100%
Priključiti se udruzi, organizaciji, sâm organizirati neku akciju	27	5%
Informirati druge (razgovarati, Facebook, letci, forum...)	26	5%
Da se sam bolje upoznam s pravima	12	2%
Svojim primjerom pokazati ostalima (poštivati druge oko sebe)	9	2%
Osobno se boriti da se ta prava poštuju	7	1%
Odgovaranjući na ovu anketu	4	1%
Ostalo	24	5%
Mislim da ja sâm ne mogu ništa napraviti	271	54%
Ne znam/bez odgovora	133	26%

(Ne) poštivanje prava na različitost - ocjena ponašanja mlađih

Kada su u pitanju posebne skupine djece i mlađih, odnosno poštivanje prava na različitost, mlađi ocjenjuju da njihovi vršnjaci u najvećoj mjeri diskriminiraju mlađe osobe s teškoćama u razvoju. Ovaj nalaz bismo mogli objasniti polazeći od pretpostavke da mlađi isključuju iz komunikacije ili socijalne interakcije osobe koje imaju određene fizičke ili razvojne teškoće i da na osnovi toga ispitanici donose zaključak o vrlo lošem tretiranju ove osjetljive skupine.

Mlađi su u manjoj mjeri tolerantni i kada su u pitanju vjerske i nacionalne manjine te učenici koji žive u teškom socijalnim uvjetima.

Što se tiče preostalih osjetljivih skupina (mladi koji žive u domu ili udomiteljskoj obitelji, učenici koji ne idu na vjerouauk te mlađi koji žive u jednoroditeljskim obiteljima, mlađi daju nešto više prosječne ocjene, odnosno nešto bolje ocjenjuju ponašanje vršnjaka prema ovim skupinama.

Ne postoje razlike u percepciji poštivanja prava na različitost između mlađih koje smo klasificirali u posebne skupine i onih koji nisu svrstani u niti jednu od ovih kategorija.

Slika 33. Kako u tvojoj okolini tretiraju sljedeće skupine mlađih njihovi vršnjaci? - prosječna ocjena na ljestvici od 1 do 5

Nepoštivanje prava na različitost - osobna iskustva

Čak tri četvrtine mlađih, nasreću, nije imalo takvih iskustava da su se na neki način osjećali diskriminirani iz nekog razloga. S druge pak strane, nešto manje od jedne četvrtine njih jest imalo takvo iskustvo. Razlozi zašto su osjećali da se prema njima ponašaju drugačije vrlo su širokog spektra, od toga da ih vršnjaci isključuju iz društva, iz razgovora, iz neke skupine vršnjaka, do diskriminacije zbog fizičkog izgleda (pretlost, nošenje naočala). Uspjeh u školi također može biti razlogom; bilo da je riječ o uspjehu i dobrim ocjenama ili neuspjehu i lošim ocjenama, neki će vršnjaci, čini se, naći razloga za zadirkivanje u obama slučajevima.

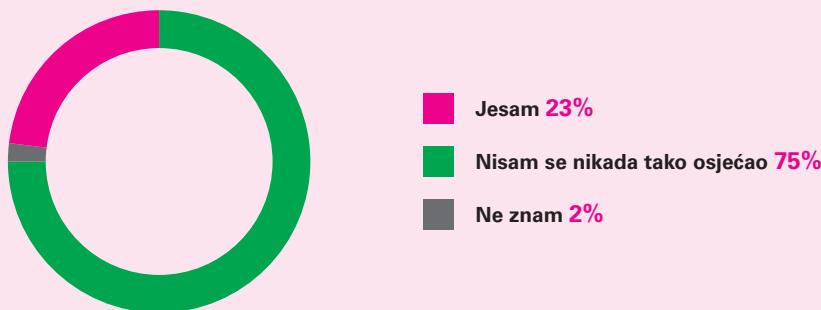
Nacionalno ili vjersko podrijetlo, ali isto tako i regionalno, također zna biti motivom diskriminacije. Mlade diskriminiraju i zbog izbora glazbe ili supkulturnih fizičkih obilježja.

Jer sam iz Bosne.

Nakon dolaska iz Njemačke zbog nedovoljnog poznavanja hrvatskog jezika zvali su me Švabo. Zbog glazbe, Metallica je moj izbor i prema toj glazbi svrstavaju me u onu "lošiju" kategoriju mladeži, a što sigurno nisam.

Kada kažeš nešto pametno tijekom sata, oni se ismijavaju.

Slika 34. Jesi li ti osobno ikada osjećao da se prema tebi ponašaju drugačije nego prema drugima iz nekog razloga, odnosno da si na neki način diskriminiran?

Tablica 58. Možeš li opisati situacije u kojima si se tako osjećala? - ispitanici koji su naveli kako su se osjećali da su na neki način diskriminirani (N = 118)

	N	%
Broj ispitanika	118	100%
Izdvajanje iz društva - općenito (Isključen iz razgovora, iz zabave)	15	13%
Zbog regionalnog, nacionalnog, etničkog, vjerskog podrijetla	12	10%
U društvu starijih/u društvu profesora	12	10%
Fizički izgled (naočale, pretilost..)	10	8%
Zbog dobrih ocjena, dobrog školskog uspjeha, jer sam štreber	8	7%
Odabir glazbe, odjeće, supkulturnih obilježja	8	7%
Tračanje/ogovaranje/ljubomora	8	7%
Socijalni status	6	5%
Jer ne idem na vjerouauk	3	3%
Zbog svade	3	3%
Zbog neznanja, slabih ocjena, lošijeg uspjeha u školi	2	2%
Zbog "drugačije" obitelji (jednoroditeljske, djeca iz doma...)	2	2%
Ostalo	10	8%
Ne znam/bez odgovora	23	19%

Nekada, kada netko nešto
uzme, teško je razgovarati
o tome tko je to napravio.

Grad nije dovoljno razvijen, nema dovoljno uređenih parkova
i kulturno-odgojnih sadržaja, te kvalitetnih mesta
za druženje za mlade na kojima bih se osjećala sigurno.

Ja to ne govorim, držim u sebi.

Stalno govore o pravima,
ali ne o kojim pravima.

Da mogu uređivati televizijski program,
trudio bih se bolje informirati djecu, posebno
o važnosti poštovanja i štetnosti korupcije.

Treba u gradu napraviti
pozornicu i da neki čovjek
priča o dječjim pravima.

Druga djeca se ne pridržavaju
pravila pa to meni smeta.

Vojela bih da novine više pišu o nekim
lijepim događajima (npr. da se napravi
neki park za djecu ili životinje).

Zbog glazbe. Metallica je moj izbor i prema
toj glazbi svrstavaju me u onu "lošiju"
kategoriju mladeži, a što sigurno nisam.

Bojam se biti sama u parku
dok čekam prijatelje.